

- post dem. Card. ad hoc gl. not. in 5. final. gloss. p. 16.
 6. quæst. 6. quæ vult, quod prælati potest præ-
 iudicare ecclesie in querendis, non in queritis.
 B. Idem tenet b. Innocentius in 3. fraternitatem supra de
 dona. Bal. in l. bonorum, C. qui adit ad bon. posses. poss.
 facit gloss. no. in c. potest. supra de loca. quæ dicit,
 7. quod prælati recipiens præbendam ab eo,
 quem poterat priuare, propter non solum
 canonem: præiudicare ecclesie, vt amplius ex-
 pellere non possit. vide Ladem consil. 18. 4. cuius
 meminit Andr. Sicul. in e. cum causa. de emp. & ven-
 ditio. col. 7. ver. in limbo. facit in simili quod di-
 8. citur de prælato, qui non impleuit conditio-
 nem positam in legato factio ecclesie: nam ec-
 clesia tunc perdit legatum: licet secus sit in
 modo: vt not. in regula delictum de regul. iur. lib. 6.
 de quo videtur eo. per Bar. Socin. in l. quibus diebus,
 §. final. ff. de condit. & demonst. ff. col. Ad idem facit,
 quod not. voluit Bald. in l. magis pura, §. secundum, ff.
 D. de re. u. vbi dicit, 4. quod ille, qui obligauit
 9. omnia bona sua: potest repudiare legatum si-
 bi factum inuito creditore. quod est not.
 §. Facit no. dictum Innocentius in e. quod in dubio, su-
 pra de reuoc. vbi dicit, quod licet beneficiarius
 10. non possit renouare beneficio quæsitio sine
 superioris consensu, bene tamen iuri quæredo,
 vt in c. reuoc. no. sit. beneficiarius dilecti. ro. sicil. Et
 quod ibi not. & in l. legatus de offi. pref. idem tenet
 Calde. consil. 5. sit de reuoc. Mart. & Card. in cle. 1. 4.
 & 7. de reuoc. De hoc dicto Innocentius meminit Fede-
 consil. 9. se fect Andr. Sicul. in repe. l. cum acutis. C. de
 fideicom. col. 165. inferens ad hoc, quod dis-
 positio c. de malis de prob. habet locum in duo-
 bus beneficiis quæritis: secus in vno quæsitum, &
 alio quæredo. per eum. gratia de refer. & ibi Card.
 §. Ad idem; quod voluit not. Abb. in cap. re-
 uocatus, supra de script. 4. col. vers. per quorum concor-
 dia. vbi voluit, quod privilegium concessum
 contra alterius privilegium, tollit illud ius, si
 monum erat quæsitum, sed quæredam. Idem,
 imò fortius, dicit Ioan. Faber in 5. fin. Instit. de in-
 iur. nat. quod licet privilegium concessum inui-
 sit bito cum causa reuocari non potest: vt not. in
 c. 1. sup. de prob. Iuri tamē quærendo per privile-
 gium præiudicari potest per principem, etiam
 sine causa: quia rescriptum, per quod præiudi-
 catur iuri quærendo, tenet, quoniam non pro-
 betur ex certa sententia concessum. quod est
 not. secundum eum. §. Ad idem facit quod no.
 voluit Ioannes de Imol. & Domin. in e. quemcumque pactis,
 de pac. lib. 6. pe. col. vbi dicit, quod lex civilis vel
 laici non possunt disponere circa iuramentum
 iam præstitum, sed bene circa præstandum: vt l.
 qua sub conditione ff. de cond. inst. Quod not. pro
 lege regni. ord. lib. 3. tit. de las yuzas. ordinacioni To-
 ler. 117. quam dominus Ferdinandus, & domi-
 na Elizabeth, reges & domini nostri in æter-
 num celebrandi, ediderunt. De cuius validita-
 te vide Bald. in l. pactum. C. de collat. 1. col. Arch. in
 regula, ea qua sunt de reg. iur. lib. 6. col. 28. in ff. Abb.
 in c. 2. de arbit. col. ver. in glo. in verbo, & in c. 1. de
 el. 1. de deci. Paulum de Cassi consil. 95. & plures alios

de quibus per Felin. in c. uicinia de consil. 4. o. red.
 ver. & ista verba. Hinc est, quod laici quatuor
 disponere non possunt circa res acquiritas ec-
 clesie: bene tamen circa quærendas. quod dis-
 putando terminauit Richardus de Sely. in
 quadam sua disputatione, vt ipse refert in repe. l. 1. C. de
 sacrosanct. eccl. in finalibus verbis, Andr. Sicul. in repe.
 l. cum acutis, C. de fideicom. col. 166. de quo per
 eum in repe. rub. de reb. accl. no. alienas. not. voluit
 Bald. in c. ecclesia sancta Maria. supra de consil. ff. co.
 ver. vbi est quæritum, sed nunquam est contra res, & in c.
 cleric. sup. de indic. 2. col. post Signorem consil. 21.
 incipiente statum ciuitatis, & Bald. consil. quod inci-
 pit, factum super qua petitur consilium. & repetitur
 inter consilia Anthon. consil. 12. §. Ex istis infero
 ad illud mirabile dictum Ioan. de Imol. in l. 1. 3.
 iura. ver. & si vñ tenere, ff. de decur. instit. vbi di-
 cit, quod licet episcopus vel alius circa Papam
 non possit alterare relicta ad pium vsum. elem.
 quia contingit, in prius de reig. domi. add. l. libertas
 octoginta ff. de be. li. vide Bald. in l. vñ. C. si quis omis-
 cau. test. hoc est verum in voluntate testatoris
 iam executam: voluntatem autem nondum exe-
 cutam potest episcopus alterare. quia facilius
 tollitur sciendum, quam factum: vt d. l. pater-
 furtio ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. cap. quemad-
 modum supra de iur. iur. Vide Anthon. & alius in l. cle.
 2. §. Ad idem facit quod voluit Sal. in l. pactum
 curatoris, C. de pac. vbi dicit, quod dñtor seu
 11. curator possit præiudicare populo in quærendis
 vt ibi per eum, & est text. in l. f. C. de acquir. pos-
 seam concor. §. Ad idem facit, quod voluit Bald.
 in audien. si qua mulier. C. de sacrosanct. eccl. vbi dicit,
 quod licet bona ingre si acquirantur monaste-
 rio: vt tenent ingre si in sit. & i. quia ingreditur ibi,
 supra de test. tamen prælati cum suo conuen-
 tu possent permittere, quod illa bona vadant in co-
 munitos illius ingre si. & hoc idem, quia agitur
 de acquirendis. Huius de cisionis meminit Andr.
 Sicul. in c. suam de peno. sol. 4. col. 1. vide eundem
 Bald. consil. 18. in ff. 3. volum. §. Ad idem facit quod
 voluit idem Bald. in l. i. matre. C. de suis & le. hered.
 vbi dicit, quod si dicitur statum Mediolani,
 quod mulier nupta extra territorium Medio-
 lani, non succedat in Mediolanensi territorio:
 modo mulier mortuo patre, iunxit se hære-
 ditati patris: deinde nupsit cuidam Mutinensi,
 non perdit hæreditatem: quia statum debet
 intelligi de acquirendis, non de acquisitis,
 priusquam eubere. quod non licet contrariū
 teneat Imola post Anchera in cap. vi super. de reb.
 eccl. non alien. & ibi Andreas Sicul. 3. colum. vbi
 de alijs. §. Vnum tamen non omitto: quod
 12. etiam si valeat repudiatio prælati, solius repudi-
 andi legatum factum ecclesie: contra huiusmodi
 repudiationem competit ecclesie be-
 neficium restitutionis in inte. quod datur sibi,
 etiam quando agitur de lucro captando, vbi
 canque ecclesia poterat lucrum consequi, &
 ex facilitate, vel negligentia prælati non fuit
 consecutus: vt sentit gloss. & ibi not. Abb. in c.
 1. de deci. Paulum de Cassi consil. 95. & plures alios

mini. facit text. in *cap. constitutus*, in titul. & sibi not. Abbas in 6. not. Ad idem est text. in *last. prator. in ff. de minor. & in l. non omnia. in. titul.* quod tene menti. Nec reperio hoc in specie tactum per aliquem. ¶ Ex prædictis inferitur, quod mulier donationem sibi absenti factam, potest repudiare, non seruata solemnitate statuti dicentis, quod to alienationibus mulierum debeat interuenire consensus mariti, vel consanguineorum: quia illud statutum loquitur vbi est quæsitum ius mulieris, quod non est hic, per *cap. si sibi absenti. in ver. vt rrum. de preben. li. 6.* ita in conongentia facti coosoluit *Paul. de Cast. vol. 2. consil. 171. incipiente. in casu præsenti.* refert & sequitur *las. in l. beneficium. 6. col. ff. de constitutis. prae.* quod not. pro l. regni. Et an vxor sine marito possit repudiare donationem sibi factam, vide hodie l. 51. & 54. de iuror. ¶ Ratio prædictorum potest esse, quia ius aduendi non est in bonis nostris, vt l. perita rerum. ff. ad l. Feliciam. qui text. alibi non reperitur, secundum *Bal. in l. 2. in ff. C. de iur. & sci. ign. bene facit text. in l. ff. C. de acqui. poss. vbi dicitur, quod licet seruus non possit prædicare domino in bonis quæsitis, bene tamen in quærendis. Ita ergo in casu, de quo agitur, dicendum erit, quod licet maritus non possit facere donationem vxori, constante matrimonio, de bonis quæsitis: poterit tamen de bonis quærendis, cum ex hoc non dicatur fieri pauperior. ¶ Ex his infero ad vnum, quod meo tempore in regali audientia de facto euenit. Vir constante matrimonio, volebat emere vnam domum: vxor dicebat se nolle habere partem ipsius, & super hoc fecit cum marito pactum. Deinde vxor volebat medietatem domus, tanquam esset acquisita constanter matrimonio: hæres mariti obiebat pactum inter eos iorum. vxor dicebat illud non valere, quia constante matrimonio erat factum, & ex eo resultabat quodammodo donatio inter coniuges, quæ prohibita est inter eos. Sed nos approbauimus pactum: & totam domum heredi mariti adiudicauimus: quia licet ex hoc pacto maritus efficeretur locupletior, vxor tamen oio fuit facta pauperior. Et ad hoc allegauimus prædicta, & glos. quæ hoc videtur sentire in *dist. 2. in 2. codem. in ver. non est aliud quod obstat.* dicit gloss. scilicet pactum vel consuetudo, & legem *Sist. 221. incipit. Otrouisi el marido.* quod dicit, quod si maritus est administrator bonorum alicuius, vel arrendator, vel collector vestigalium, bona vxoris erunt obligata, sicut bona maritani vxor à principio fuerit protecta, quod non vult lucrum, nec damnum, quod exinde proueniat: ruc enim nec suscipiet partem lucri, nec soluet partem damni. Sic ergo in casu nostro videtur dicendum, quod vxor non habebit partem domus. & hoc in terminis nostris tenet *domini de Rota in decembris antiquioribus tit. de pactis. decis. 2. quia incipit. consuetudo est in quodam loco.* secundum *Bernardum*, qui illas donationes collegit, vt ibi latius poteris videre.*

Palacios Roy.

& refert & sequitur *Nicolaus de Vhaldis in suo tractatu de successibus ab intestato. 2. parte. in finalibus verbis.* Idem tenet *Rota in antiquis, titul. de consuetudine. decis. 12.* Adde, quod quando contractus sit cum marito & vxore, ille mariti consensus habetur pro licentia: vt not. in *l. cum pater. §. liberta. de leg. 2. & in l. fin. C. de bon. qua libet.* Hinc est, quod stante statuto, quod vxore præmorte maritus lucratur medietatem dotis, poterit maritus huic lucro renunciare, vt vxor sibi habeat, vel alteri concedat ita singulariter decidit *Bart. Socin. consil. 189.* per plura fundamenta, quæ per te videas: nec poterit maritus premere, vtrique per eum, quem rogo videas, quia pulchre loquitur. faciunt ad hoc notata in *4. a. isto tit. vt late differam infra*, cum de lucris acquirendis inter virum & vxorem statum dicemus. ¶ Ad prædictorum confirmationem facit text. not. in *l. quia de muna. §. si mandare. ff. mandata.* vbi dicitur, quod ¶ mandati procuratori meo, vt pecunias meas Titio cederet sine vsu: ille autem sub vsuque credidit, suo tamen periculo: oio tenebitur mihi reddere lucrum vsuarum. quia ex quo suscepit in se periculum, commodum etiam erit suum. ¶ Ad idem facit text. in *l. quia poterat. ff. ad Treb.* vbi si hæres de restituendo grauatus nolit adire, & fideicommissarius velit, quod adeat suo periculo, cogitur: & tunc fideicommissarius consequitur commodum, de quo nihil habebit hæres. per quem text. dicit *ibi Bart. in fin. post Dy.* quod si duo socij erant vnus mercantur: vnus vult ire Venetias: alter cocontrahit. & ille dicit, volo ire meo periculo. & sic vadit illo inuito, suo periculo, & multa lucratur. socius nō debet habere partem lucri. & ita dicit fuisse determinatum per illam legem. idem tenent *ibi Angel. & Alexand. l. Indon. & Angel. in §. aliud. l. iust. de societate. & Pe. de Vhaldis, in tractatu de societate, quæta parte, qu. 4. tenet etiam Angel. & Ioan. de Imol. in l. postulare. §. sed si in huiusmodi eo titul.* per illum textum. idem tenent *Angel. in l. ex duobus. ff. de negotiis. & in l. pen. §. mandata. ff. sol. matrim.* per illud textum. tenet *Angel. in l. ex duobus. ff. de negotiis.* est casus singularis pro hoc in *l. si vnus ex sociis, §. si vnus, ff. pro socio.* ¶ Ita ergo in casu nostro, ex quo vxor tempore emptionis dixit se nolle habere partem domus emendat: tota domus pertinebit ad maritum. Maritus tamen tenebitur dare vxori, vel eius hæredibus, medietatem pretij, pro quo domus fuit empta, vt apparet ex prædictis. solum enim fecit sibi præiudicium vxor, quo ad ipsam domum, non quo ad pretium. ar. text. & quod ibi notant *Bart. & alij in l. si fundum per fideicommissum, ff. de legat. 2.* vbi dicitur, quod ¶ legatarius vel fideicommissarius consequendo hæredi alienanti rem legatam, pro soluendo debitum hæreditarium: nō censetur cōsentire animo donandi. Ideo licet sibi præiudicet in re, vt eam petere non possit, oio tamen præiudicat in pretio, quominus possit petere.

K 3 &

- & non est libi ille text. secundum *Pent. ibi*. Aliquando enim non consequitur quis partem rei, sed nihilominus partem estimationis habere debet: nam licet si iunior filius non debeat habere legitimam in regno, comitatu, vel dignitate patris, quia ista indivisibilia sunt, & primogenitus illa habere debet in totum: ut in *l. quod autem, ff. de his que in frau. credi. §. vbi debitor* in querendo non dicitur fraudare creditorem. de quo *supr.* facta est mentio. ad idem *l. si sponsus, §. si maritus, ff. de iur. et iur.* vbi donatio inter virum & uxorem non valet in bonis quasitis, sed bene in querendis. ad idem text. in *c. 1. §. praterea ducatus, de probis seu aliena. per Freder. & ibi Bald. & alij gloss. in c. de iudic. sup. de testa.* facit in simili *c. maioribus de proband. c. ratio est, ne fiat demeritatio talis dignitatis: nam si aliter fieret, infra breve tempus ad nihilum reduci posset.* Debet tamen filio regis, comitis, vel ducis solui per heredem vniuersali, legitiima saltem in pecunia: ut volunt omnes in *d. §. praterea ducatus, & laurus fumat Guido in decisioibus Delphinarum, qu. 476. 487.* vbi videas. bene facit, quod dicit *Spec. tit. de locat. §. nunc aliqua. ver. 117.* quem refert & sequitur *laſon in l. 3. col. 142.* vbi firmat, quod licet res per emphyteusiam non possit transire in ecclesiam, ut possit sibi illam retinere: transiit tamen, quantum ad hoc quod debeatur sibi estimatio ipsius rei. arg. *l. filiusfamilias, §. si quis alius, ff. de leg. 2.* ideo vtile imò necessarium videtur, quod in contractu emphyteosis dicatur, quod res emphyteusica nec eius estimatio transiat in ecclesiam. Idem in estimatione maioratus videtur dicendum. quod est bene notandum, & menō remendum, ad tollendam omnem ambiguitatē, & litigandi materiam. Ex prædictis aliqui audent dicere, quod
- 19 *† si proximius consentiat in venditione rei paterna, vel avita: non per hoc videtur renunciare rei retractus, nisi expresse hoc dicat: valebit quidem alienatio: si tamen ipsa retrahere voluerit, intra nouem dies poterit per *d. l. §. si fundum.* Sed mihi non placet, per textum in *l. qui Roma. §. coheredes ff. de ver. obl. & in L. quoriet. la. 2. C. de fideicommissis.* cum aliis similibus: ut laurus dico, super lege regni. *Fero legem lib. 3. tit. de iur. vendidit. l. 11.* dixi etiam in c. constitutus, de integro restitutione in meū recollectis. vers. limitabis ista primò. *† Imò* fortius posset attritari, iudicio meo, ex prædictis, quod valta pactum factum inter coningēs, constante matrimonio: quod ex locis communiter habiis vxor non habeat partem, cum ex hoc ipsa non efficiatur pauperior. & ita nedum à principio ante contractum matrimonium, poterit fieri pactum super huius habendis, constante matrimonio: ut per totum tu. *C. de pactis conuentis super dote, c. c. & no. l. in c. si iuxta. c. & tenor gloss. in d. l. 2. infra. ut. ver. aliud.* sed etiam constante matrimonio, ut *supr.* dictum est. Et ista tene me moria pro lege huius regni, *Fero legem lib. 3. tit. 3. l. 1.* quæ disponit, quod *†* acquisita con-*

ſtore matrimonio, sunt equaliter diuideada inter maritum & vxorem: de quo etiam no. in *c. 1. inf. isto tit.* & aliqnd dictum est in superioribus. dicitur laurus *inf. in 7. & vltim.* limitatione. Quinimo posset amplius dici, quod si maritus & vxor simul viuentes, multa acquirerunt bona, & inter se coeueniunt, quod illa acquisita diuidantur equaliter inter ipsos: & de bonis acquirendis vel perdendis vxor non habeat partem: valebit illud pactum, vel conuenio, quod si maritus oegociando perdidisset, soluet de bonis suis, non de bonis mulieris, vel medietate sibi debita: cum rei veritate inspecta, illius medietatis ius, & dominium statim in principio fuit acquisitum per legem regni, quæ equaliter defert dominium marito, & vxori, in bonis superducatis. Vnde per huiusmodi pactum solum remittit maritus ius alienandi, constante matrimonio. Cogitabis.

† Ex istis etiam inferitur, quod si volenti mihi *†* legare, mando, quod lege vxori meæ valet tale mandatum, quia non inducit propriè donacionem inter me, & vxorem meam: vi est casus *oo. in l. sed si vir. §. quod legaturus, ff. de iur. & dote, quod* indocet donacionem, non tamen ego sum factus pauperior ex ea. & ideo valeret, per ea, quæ dicta sunt. Et inde est, quod si donare volentem mihi inter viuos, rogaerim, ut vxori meæ potius daret coet donatio, quia suo nomine donat, non meo. & ita loquitur *d. §. quod legaturus, secundum Raphael Fulgo in l. hoc ratio in fine. ff. de iur. & l. sed si vir. §. §. si vir. & l. idemque ff. de iur. & dote.* Ex ratio diuersitatis secundum gloss. ibi est, quia in donacione causa mortis fit dominus traditiōe facta vxori, ut ibi. sed aliud in legato, quod non traditur statim, sed post aditam hereditatem. Sed nec actio ex testamento potuit et per mulierem acquiri, quamuis aliquando detur mihi actio contra eam, qui instituitur meo mandato: ut *l. quidam cum filium ff. de hered. instit. ff. de iur. & dote.* Sed quoniam ista ratio diuersitatis satis efficax videtur, & ab omnibus communiter approbatur: non tamen placet *Indou. ut ipse inquit singulari 690. incipit, heres hereditatis, imò* interrogatus super hoc à quodam barbato doctore, cum esset questio in facto, aliam rationem diuersitatis assignauit: scilicet quia in donacione *†* causa mortis absque traditione quaeritur dominium: ut *l. 2. ff. de publ. quod secus est in legato, quod creditur tempore mortis: ut l. 2. in l. cum filium ff. de iur. & dote.* reuocabiliter tamen. Merito ergo cum in primo casu sit dominium quaesitum viro, factio mandato resulat donatio. secus in legato, quia sibi non acquiritur, nisi morte legantis sequuta. quod dicit fore notabile. Sed caue: quia text. in *d. l. idemque, videtur loqui, quando* donatio causa mortis erat facta marito, & maritus voluit, quod res donata non traderetur sibi, sed

vxori.

uxori. Text. autem in d. §. *quid legaturum*. videtur
disponere, quando aliquis nondum legavit
marito, sed legare volebat, & maritus voluit
quod legaretur uxori. inter quæ magna est dif-
ferentia. Istud sentit gloss. in d. l. *idem*. quam
sequitur ibi Salyc. dicens, quod ibi vis institui tra-
di, quod executionem donationis concernit.
Sed in dict. §. *quid legaturum*. rogavit, ut legaret,
quod dispositionem & eius substantiam con-
cernit. & hæc ratio diuersitatis videtur sibi rati-
onior, quando sumus in casu dubio, secundum
13 §. Ex istis etiam inferitur, quod si item t
alienam donauit maritus uxori, quia ipse ex
ea donatione non fit pauperior, valet donatio,
et mulier possit vti capere: vt ff. eo. l. *sed & si*
constante, & gloss. in c. *fin. infra* m. §. Secus tamen
est, si maritus donat rem uxoris alicui ea per-
mittente, cum ex ista donatione vxor fiat pau-
perior, maritus autem locupletior, ex eo, quod
ex tali donatione quaeritur sibi saltem natura-
lis obligatio ad antidota, qua tenetur sibi do-
natarius. Vnde talis donatio non valebit. ita
dixit not. Bar. in l. 2. §. 1. & 2. al. ff. de dona. quod no.

§. Ex intellige, nisi maritus rem uxoris dona-
ret pauperibus, vel aliis pijs locis. Nam tunc
bene valeret donatio: vt voluit Bar. in l. 1. in p. ff.
rem amitt. de quo infra latius dicetur.

H §. Ex prædictis inferitur ad vnum quodiam
notum, & satis notabile: quod si viz erat prodi-
gus, & omnes fructus dotis prodigaliter con-
sumebat, donauit fructus dotis uxori auare,
quod propter auaritiam non consumpsit, sed cõ-
semauit talis donatio valida erit, nec poterit
maritus illos repetere: quia licet vxor ex ista
donatione facta sit locupletior, maritus tamen
non est factus pauperior, cum apud ipsum fru-
ctus essent perituri consumptione. Istud est,
quod voluit gloss. in l. *pro maribus*, C. de iure dot.
Et clarius firmat ibi Bald. in prima lectura, repu-
tans hoc valde notabile.

ADDITIONES.

A* §. Adde Felin. in c. *qua in uelociterum*, consil. 9. de
causis. vers. & illa consideratio. & in c. *contem-
ptus*, in 1. col. fin. de sen. excommunicat. summa Sylue-
stri. in verbo, *alienatio*, vers. 19. & 6. Alex. in l. *legatum*,
ff. de legat. 1. vbi dicit, quod contraria
opinio est veterum, & communis, sed *lason* ibi te-
net contra Alex. Adde tamen, quod contra
prælatum, qui negligit acquirere et ecclesie quod
potuit, agitur ad interelle lucris cessantis. gloss. in
c. *final. 12. quest. 4.* quam commendat Abb. in c. 1.
col. 3. de rebus in integ.

B* §. Adde Felin. in c. *super his*, de accusat. colum. 1.
etiam pro eo, quod infra dicit, in ver. ad idem.
quomodo privilegium conceditur contra al-
terius privilegium.

C* §. Adde quod idem tenet Abb. in c. *breui. de in-
reus*, colum. fin. vbi vide diuersitatis rationem,
quod refert & sequitur Fel. in c. *veru de for. compe.*
co. pe. ex quo habes vnam bonam differentiam

inter modum & conditionem. Adde aliam se-
cundam, quod conditio debet impleri, ante-
quam dispositio sortiatur effectum. Sed mo-
dus debet impleri post. Ponit hanc Bar. per iu-
ra, de quibus per eum in *l. quibus dictum*, §. *fin. de*
cond. & dem. Tertia est, quod conditio mixta, si
deficiat per casum, viciatur legatum: vt *lega-
tum. C. de cond. infer.* Secus in modo mixto: vt
in *l. si fundum per fidei commissum*, §. *lucianus, alius est l. si*
turn ff. de leg. 1. & ponit *lason* in l. *cololum. 6. C. de*
instituta & substat. vbi post alios reddit rationem
diuersitatis. Quarta differentia est, quod adem-
pto nocte per viam modi impositi, deficit re-
lictum: secus si adimatur conditio, gloss. in *l. si quis*
seruum ff. de cond. & dem. vbi Paulus post Bar. ponit
diuersit. rationis. Quinta differentia est, quod
modus non est adimplendus.

§. Adde *Anchar. consil. 101. in fin.* qui videtur D*
tenere contrarium & dic, quod pro prima opi-
nionis nostri doc. est textus in *l. patrem & in l. qui autem*,
in princip. ff. de his que in fructu credi. quæ iura com-
mendat *lason* in §. *item si quis in fructum pen. colu.*
infra, de ac. & in l. post mortem 2. colum. C. de fi-
deicom.

§. Adde quod illud commendat & sequitur E*
Fel. in c. *super his*, col. 2. de accus. & Hipp. in iung. 19. 4.
incipit *mequi est*.

§. Ultra illas differentias, quas ponit iste do-
minus, inter ius quaesitum, & ius quaerendum,
adde ru Felin. qui plures earum posuit in cap. *su-
per his de accusat. 2.* Adde etiam aliam ultra
eos, quod cursus præscriptionis in iure querendo
inducit consensum renuntiationis: secus in
iure quaesito. Bald. in l. 1. C. de in integ. restit. mi-
norum. Et aliam, quod si agatur super libertate
competente, dicuntur causa liberalis: secus si su-
per cõpetitura. gl. est in l. pen. C. de lib. can. quam
ibi sequitur.

§. Attende tamen, quod iste dominus mouet
tur ex eo, quod ecclesie datur restitutio in in-
tegrum: vt in iuribus per eum allegatis. sed huic
doctrinæ videtur ob stare communis conclusio
doct. per gloss. ibi in l. 3. §. *labore*, ff. de acquir. poss.
de quo ibi per *lason* in 3. colum. post *Arret.* videlicet
quod restitutio in integrum non datur ad lu-
crum cum alterius iniuria. Si ergo ecclesia hic
restituatur, fieret præiudicium illi, cui effectus
acquisitum legatum ex repudiatione prælati.
Ergo non videtur, quod possit restitui, nisi te-
neas primum intellectum, quem dedit *Arret.* in
dict. §. *labore ad l. & si fine* §. 2. ff. de minorib. & re-
fert *lason* in d. 3. col. per quod videtur velle, quod
illa communis conclusio non procedat in mi-
nore, quia imo illi datum cum alterius etiam ini-
uria. Et sic dicamus in ecclesia, cum æquipa-
rentur ipsa & minor. cap. 1. cum si de restitut. in in-
tegr. Et hac conclusione huius domini existen-
te vera, posset vnum attentari quod effectus
quod dicto casu, quadriennium curat eccle-
siarum post mortem ipsius prælati repudiantis,
ad quod mouet ex gloss. singular. in cap. 1. in ver-
bo *causa*, de in integ. restit. in 6. quem sequitur Abb.

K 4

in c.

in c. *nam ex litteris* l. *tit. 3. col. & Card. in c. 1. 2. 6. qu. 90. tit. vbi cauetur, quod quādo ecclesia debet restituere aduersus contra factum per praelatum celebratum, non currit ibi quadriennium, quando ipse praelatus vixit super quo cogita.*

B* ¶ Adde Felin. idem sequentem in c. *qua in ecclesiis* de consue. col. 9. vers. & ista. & eundem Fel. in c. 2. col. 1. vers. pro ista. co. tit.

C* ¶ Adde Isid. in propositis in §. *item si quis in fraudem*, in fin. Iustit. de act.

IOAN. BERNAR.

A ¶ Fieri et pauperior & donatarius locupletior.] Vide Greg. *Imp. pulchre* scribentem in l. 4. & §. *hic allegatus* fin. l. 1. p. 4. & Anton. *Gem. l. 60. Tit. 7. de iactis in tractu de donatione* num. 24. & ante eos *Alexand. consil. 246. lib. 6. & Socin. consil. 174. num. 8. lib. 1. Philipp. Dec. consil. 260. Paul. Paris. consil. 227. Boetium decisum 244.* quorum plerique cum multis aliis referuntur per *Fanucium de laceris dist. gloss. 8. num. 6. cum seq.* quibus adiungunt *Marcon. Marcon. singul. 555. Conar. de spons. 2. p. c. 7. §. 1. num. 11.*

B ¶ Ex quo infertur vnum.] Adde *Suarez, l. quoniam in prioribus* ampliat. 10. num. 27. cum seq. *Antonium Gomez, de successione contra testamentum* num. 31. *Per alii in l. cum patrum* num. 8. & sequent. *de legat. 2. Conar. in c. Reynaldus* §. 2. de *restitu. Moncha. de success. progressu* lib. 1. §. 4. num. 38. & seq. ac *ruissus in l. si quis in suo* §. *legi* num. 22. & in l. si quando §. *alud*, nu. 41. C. *inoff. test. Anton. de Menefer in l. donatarius* num. 3. & 4. C. *de transact.* quibus plures allegantur.

C ¶ Ex istis infero.] Vide *Felin. in c. de his daucis* l. 2. col. & *Hypolyt. de Marfilis singul. 104. Conar. in c. una nos de restitu. n. 7.* & iuxta hanc intelligi quod traditur per *Moncha. lib. 1. de success. progressu* p. 1. §. 7. n. 21. additq. *Franc. Crenens. singul. 125.*

D ¶ Ex praedictis inferitur.] Adde *Cestili. l. 60. Tit. num. 1.* & plenius *Moncha. lib. 1. q. frequent. 1. 13. n. 3. & 4. Tiraque. post l. conubial. gl. 5. num. 31. Felin. c. qua in ecclesiis* de consue. *Fanuc. de laceris dist. gloss. 8. num. 17.* penes quos ingena aliorum allegatio est.

E ¶ Ex his infero ad vnum.] Vide quae laudis dicam inferius §. 63. num. 2.

F ¶ Alter contradicit.] Vide infra, §. 62. num. 2.

G ¶ Nam licet iunior filius.] Adde *pulchre Roderic. Suarez in l. quoniam in prioribus*, C. *de inoff. test. limit. 11. ad legem regiam* nu. 3. & *Anton. de Menefer in Leon quidam. de leg. 2. num. 24.* iuxta hanc forte intelligendus *Burgi de Paz. in proem. Legum Tit. num. 78.*

H ¶ Ex praedictis inferitur.] Adde *Gregorium gloss. i. in l. 4. titul. 11. p. 4.* atque in confirmatione sententiae auctoris nostri adiungit quae traduntur per eundem inferius super text. in *procuratorialibus* §. 22. num. 31. vbi plures adiunsi plura dicentes, eis quibus iuuatur quod in praesentiarum scribi auit.

DOCT. IOAN. BARAHONA.

1. *Refector bona fidei, qui fructus consumpsit, non tenetur restituere, nisi quatenus locupletior factus sit.*
2. *Donatio à patre filio facta, ut alteri donet, non valet, si reuocatur.*
3. *Elemosinam pro si facere potest, vixit de bonis viri, eo permittente.*
4. *Dotare filiam potest in uxor, sine licentia viri.*
5. *Donatio vel concessio pro dote, est causa pia.*

Requiritur etiam, quod donatarius sit factus locupletior, ut superius dixi. Et de hoc attendi hoc tempore his contest. Ut *quod autem, in princip. §. ista. titul.* Fit autem locupletior, cum rem sibi donatam conseruat, vel eam in utilem causam expendit. Secus, si non conseruat, nec in utilem causam expendit, & ita quāuis in alia materia dicatur quis factus locupletior, quando non est factus pauperior: ut §. *de solut. l. in pupilla. gloss. in §. fin. in vers. locupletior. In fin. quibus alium iurat.* & not. in *l. eam qm. C. de rescript. pro emp.* Dicitur etiam quis factus locupletior, ad quē res peruenit, nisi eam in mala parte consumat, ut voluit *gloss. no. in l. vltimam §. de petis. hered. gloss. 1.* quam cit. extrahit *Angel. in c. frena* ex ea, quod §. *bonae fidei possessor*, qui fructus consumpsit, non tenetur restituere, nisi quatenus locupletior factus sit. ut traditur in *l. fructus cod. titul.* Si tamen probauerit se consumpsisse in malam partem, non tenebitur, quia non est factus locupletior. Quod dicit esse valde notandum. & propter hoc habebis honorem, secundum eum ibi, & in *l. alud*, §. *prae*. in *§. ex. titul.* in casu tamen nostro aliter dicitur locupletior.

¶ Unde si vxor acceptam à marito pecuniam in sportulas pro cognato ordini decurionum erogauit, valet donatio: quia non videtur vxor locupletior facta, quāuis murum pecuniam esset exceperat, & pro affine erogatura: non tamen ex necessitate, sed ex voluntate, ita dicit text. cum gloss. in *l. Marcellus* §. *ist. titul.*

¶ Idem si ex tali re donata vxor faceret expensas consanguineo studeti in studio, vel pro eo doctorando, vel pro nuptiis: pro ut fieri solet, per text. in *l. Marcellus*. ¶ Idem, si ex tali re vel pecunia donata vxor emeret licet vnguentum, vel in conuiuio consumpsit, vel si rem donatam conseruauit, & aliud tamen eundem de suo consumpsit. Ex tali enim donatione, vxor donataria non est facta locupletior: & ideo valet, & non reuocatur: ut *l. quod autem*, §. *si maritus*, *§. ex. de donationibus*. *§. ad l. fal.* quia valet est, quod donatarius effectus fuerit locupletior. Superiori verò casu donatarius nō fuit factus locupletior, quia inuulterit consumpsit. ideo non tenetur restituere. ¶ Idem si vxor recepit à marito resorationem cuiusdam depositi, olim facti patri suo, cuius ipsa nō fuit haeres, sed recipit ea nomine fratris sui, qui est haeres.

Nam

Nam ex ista refutatione vxor non efficitur locupletior, & ideo valet: vt d. l. si sponsus, §. concesa. ff. de iur. iur. ita decidit Bal. consil. 333. incipit. queritur vxor in tertia parte consilium.

A Idem si maritus donauit vxori aliquam rem, vt alteri donet, & non maneat penes vxorem. Nam & tunc valet donatio, quia vxor non est facta locupletior, vt est casus in l. professio. §. ante. ff. de iur. do. querit text. ad hoc legat Bart. in l. si cum filius, ff. de donat. Ex quo inferitur, quod si pater ¶ donat filio, vt filius donet alteri, non autem vt retineat apud se, valet talis donatio inter patrem & filium. de quo dicto exclamatur Lado. in d. l. cum filium. & in l. si donatio, 2. col. m. C. de collat. & in glossa in repe. l. frater in fratre, ff. de condit. in. indeb. quæst. 15. in fin. Ex istis inferitur, quod si stante statuto, quod vxor ex premortiente maritus debeat habere medietatem dotis, & maritus huic loco futuro reuocet, & vxori permittit, quod illam dotis medietatem alicui donet: valebit talis renunciatio, & consensus, quia per hoc vxor non fit locupletior ex quo alteri donat, ita notanter decidit Barib. Swin. cons. 189. per plura fundamenta, cuius paulo ante meminimus.

¶ Idem si maritus donauit vxori seruum manumissionis causa. quia tunc vxor non est facta locupletior. vt l. maritus, ff. eo. sed tunc deum incipit tenere, cum libertas imponitur. ante autem remanet seruus donantis: & ideo si non manumittatur, seruus remanet. Si vero manumissio erat scienda post certum tempus, ante facta non tenet: & si erat scienda infra certum tempus, postea facta non valet. resoluitur tamen ista donatio, si fiat diuotum, quia videtur inesse conditio donationi, vt constante matrimonio manumittatur. Idem si talis erat seruus, qui non poterat manumitti: nam tunc tenet donatio. vt hæc omnia probantur in d. l. quod autem §. vltim. & p. & l. si autem. Si tamen seruus erat talis conditionis, vt nouquam ad libertatem produci possit: donatio de eo facta vxori, vt manumittatur, non valet. l. si cum seruum in princ. ff. de iur. iur. quia non potest per alium manumittere, qui ipse non potest l. si quis cum quo, ff. de condit. & demonstrat. gloss. in d. l. si cum seruum. Si tamen seruus talis erat, qui poterat manumitti, & donetur a marito vxori, vt manumittatur: & vxor manumiserit: tenet quidem manumissio, cum ex hac donatione vxor non sit facta locupletior, vt supra dictum est. Sed si non manumiserit, operas tamen seruo imposuit, vt sibi vel alteri seruiar: bene potest, & tenet obligatio: nec videtur mulier ex re vni locupletior fieri, cum eas operas libertus promittat. Si quidem mulier manumiserit, & pretium pro manumissione recepit: si ex periculo seruus decederet, nūm retineat maritus, si alius pro seruo dederit, sicut omnium mulieris. ita decidit text. in d. l. si cum seruum, §. si pecunia. Et videtur mirabile, quod vxor, cui donatus a marito seruus, vt manumittatur, etiam si non manumiserit, potest ei operas

imponere, ex quibus vxor efficitur locupletior. & multo fortius, si manumittat: quia hanc manumissionem non facit ex necessitate, sed ex voluntate, eo quod cogi non poterat mulier: quia domina non erat, cum donatio inter eam & maritum non tenebat, sed eo memento, quo manumissio, consummatur donatio, & acquiritur dominium vxori, & desinit ipsa locupletior esse: licet vir remaneat pauperior, ideo non improbat donatio: vt l. si sponsus, in §. in re. Et quia beneficium confert manumissio, dignum est, vt possit operas imponere. ita dicit gloss. in d. l. si pecunia, & si quis ibi, & in l. manumissionis, C. de oper. lib. in 4. appo. sic intelligens illum text. & l. qui manumittit, eo. tit. ¶ Idem dicas, si vir donauit vxori causa sepulture: vt puta, si donauit eis sepulchrum consummeodū. Nam valet ista donatio, quia per eam vxor non est facta locupletior, cum locus ille ad sepulturam destinatus sit, & si hæc casu vxor corpus intrulerit, locum facit religiofum: si autē uno intulerit, manet locus donantis. Sed si donatarius ille fuerit illatus, licet morte eius finitum sit matrim. & eo premortuo videtur reuocata donatio: tamen fauorabilius dicitur, locum fieri religiofum, vti habentur in l. si sponsus, §. concesa. ff. de iur. iur. & l. partit. tit. 2. l. 6. ¶ Idem, si maritus donauit vxori, vel econtra, locum ad monasterium, vel ecclesiam, vel hospitalem construendum, vel aliam donationem faceret pro anima vxoris: vt puta, si maritus donauit vxori redditus alicuius hereditatis, vel fundi, vel aliquas pecunias, vel aliam rem, ad emendum ceram, vel oleum, ad illuminandum in ecclesia: vt d. l. concesa, ver. proinde, & d. l. regni. Et ex hoc inferitur ad vnum quoddam, quod si maritus donauit vxori vel econtra, aliquam rem, vel aliquos redditus, ad construendum capellam in ecclesia, ad capellaniam faciendam, seu dotandam, vel annuatarium faciendum, prout quondam fuit valebit dicta donatio, per d. l. concesa. quod in capressio tenet Hostien. in summa hucus tituli. §. quæ donationes à prius quo valent in princ. illius. Et est ratio, quia istis casibus, & aliis similibus, licet maritus donans efficiatur pauperior, vxor tamen donataria non efficitur locupletior, quamuis illa pauperior fieret, si maritus non dedisset: vt d. l. concesa.

¶ Ex his etiam inferitur, quod vxor hæc potest facere ¶ elemosynam pro se, de bonis viri, eo permittente: cum ad hoc valeat donatio inter coniuges, vt supra dictum est. ita tenet Bar. in l. 1. in §. verbi, ff. rerum emat. Idem si maritus expresse non permittit, sed vxor credat eum permittiturum: nā & tunc poterit facere elemosynam, conformando conscientiam ad voluntatem mariti: hoc est, faciendū illam, quæ pectus mariti vult, & non aliam, vt voluit Host. in summa tit. de pen. & remiss. §. quibus mortuus. ver. quid de faciendo elemosynam. & se quouat in ex. aud. & do. Abb. in c. si quis per necessitatem iussit de iuris. Secus dicunt si maritus contradiceret. Nam tunc non posset, ne dū de bonis mariti, sed nec de bonis dota-

dotalibus: quia dominum rerum dotalis pertinet ad maritum, constante matrimonio: vt l. *dot. an. dilem.* C. de rei ven. De rebus autem alienis non potest quis bonam eleemosynam facere: vt dicit text. an. *mon. off. postula.* l. 4. q. 2. & in c. quod dicit patri. 33. q. 5. vbi est bona gl. in ver. *inim. de quo per Gabrielem.* 4. sentent. de. 16. q. 4. col. 8. & *loann. Maior.* 4. d. 15. q. 5. col. 4. melius per *Abulcasem Marti.* 6. c. q. 21. Si tamen vxor haberet alia bona vltra dotem, de illis potest facere eleemosynam, etiam marito contradicente: quia de illis maritus non potest se intrinsece contradicere vxori: vt l. hoc l. C. de p. in conu. inter virum & vxor. & *Lamarum.* C. de p. nec. §. Hodie tamē secundum iura regni nō esset hoc sine scrupulo, cum lege caueatur, quod vxor non possit facere contrarium, vel alium actum obligatorium, sine licentia & consensu mariti. *Foro legum.* li. 3. tit. 11. in li. 1. n. 11. f. v. Vnde illae leges seruamus tam in bonis dotalibus quam in paraphernalibus, & aliis, quae habet vxor. §. Cognabis, si dici possit, quod si obstat prohibitione dictarum legum possit vxor de bonis suis, quae habet vltra dotem, aliquid donare ecclesiae, vel alteri pio loco ignorante, & etiam forte contradicente marito, propter doctrinam singularem, quam tradidit Bal. in l. generali. C. de sacrosan. ecclesi. ad f. vbi dicit, quod stante statuto, quod mulier non possit contrahere, vel testari sine consensu propinquorum: tamen poterit donare ecclesiae, & sic pie causae, sine illa solemnitate. & sequitur *dem.* Abb. in repetitio. c. ecclesi. de constitutionibus, 33. col. & ibi etiam *Fel.* col. 61. ver. alia autem. Anch. in repetitio. c. 1. no. tit. 11. charta. ver. dicit etiam Bal.

C §. Ex quo, si verum est, potest inferri ad vnum, quod vidi in practica. Patet maritum si hiam, cui promissit ducenta millia vxori, & secretē sine marito dedit genero quinquaginta millia, demum mortua filia relicto filio, qui paulo post mortuus fuit, & per consequens successit ei pater, petebantur a genero dicta quinquaginta millia, tanquam donata ab vxore, sine licentia & consensu viri. Opponebatur ex aduerso, quod valuit dicta & donatio, vel concessio facta pro dote, quae est causa pia. vt est text. in l. *rem. h.* §. si mulier. ff. de condi. indebit. qui text. alibi non repetitur. de quo videbimus infra super text. in 3. not. in tercio fundamentum conclusionis. Et sic, tanquam in causam piam, dicebatur vxori sine viro posse donare, propter doctrinam Bal. de qua supra, de cuius veritate hic non est tractandum, quia non est nostra farrago: de qua tamen videtur per eundem Bal. in l. *hereditas.* §. 1. ff. de per. heredit. & latius per *Ludouic. anch. simuliter.* 11. col. ver. 16. C. ad l. Fel. & per eundem *conf.* 166. col. 1. incipit, viso diligenter. vbi reprehendit Bal. Pro hoc facit, l. promittit. ff. de iur. dot. vide *Saly. in l. f. C. m.* vbi ait, quod noua solemnitas non requiritur in dotibus, siue contrahitis dotalibus. vide Bal. in l. *in generali.* C. de sacrosan. ecclesi. & quae dico infra. fol. 41. col. 3. & fol. 38. col. 3. ver. idem videtur.

§. Vt alteri doceat. Adde Bartol. in l. 2. §. si videret pater ff. de donat. & *Tiraquell.* in l. si vnuquam, vers. susceperit liberum, num. 172. C. de rebus donat. & *Bacatum de debitis.* in §. 19. n. 6. & *loann. Cret.* l. frater a fratre. n. 75 de cond. indebit. & infra. §. 52.

§. Ex istis etiam inferitur. Adde bonum tex. de iure regio, & ibi vnuquē gl. in l. 2. tit. 23. p. 1. & quo pacto vxori liceat eleemosynam dare pauperibus, vltra D. Thomam, l. 2. q. 32. art. 3. vide *Hoff.* in summa de penit. & remiss. §. quidam & qualiter. ver. quid de facientibus eleemosynam. & *Syluest.* in summa vers. eleemosynam, num. 7. & 8. *Peter. in c. si quis propter necessitatem de furtis.* & plenius per *Nauarr.* *Aspiciet.* in suo *Mandati.* c. 17. numer. 153. Quibus adiunge quae de potestate donandi quam vxor habet in consilio marito, tradit latē *Mench. conuenerunt* frequenter. l. 1. c. 13. & vide plures iuris ciuiliis doctores in quoniam nostra relatos per *Bacatum de debitis.* c. 11. num. 56.

§. Ex quo si verum est inferitur. Circa haec videodum *Tiraquell.* latē scribens post leges *conuenerunt* gloss. 8. q. 12. num. 170. & rursus *ibidem.* q. 13. numer. 175. atque optimam & propriam huius questionis examen multis quae ad rem faciunt hinc inde adductis vide per *Bacatum de debitis.* c. 11. num. 49. cum sequent.

S V M M A E R E R V M.

1. *Finitus consensum, in dubio dicitur saltem locupletior.*
2. *Mulier intercedere pro alio non potest, quoniam innatur videtur: sanare tamen datu pro alio potest intercedere.*
3. *Donatio inter coniuges nulla, vt dicitur, & maritus communis filia, non valet.*
4. *Sponsus aliter & daturae tenetur pater.*
5. *Conferre debet filius post mortem patris, vel mariti, quicquid sibi pater vel maior dedit, ut maritus contrahat, seu tempore contrahit matrimonij.*

EX praedictis etiam inferitur, quod si vxor donat aliquam rem marito, vt ea ea constituitur dos filiae communi: talis a donatio bene valet. Causa est singularis, secundum Bartol. ibi in l. siue vxor. ff. de iur. iud. ad idem est bonus text. in l. *prostituta.* §. si qui certam. ff. de iure do. vbi dicitur, quod si vxor aliquid dedit marito, sub ea conditione, vt pro filia genero in dotem daret: valebit quidem haec concessio, quia non videtur maritus donasse, quia non dedit ad hoc, vt ipse habeat, sed vt genero pro filia expendat. Quod si non expendit, remaneat vxori, & potest illud condicere. Ad idem est bonus text. in l. cum vxor virum, cod. tit. vbi littera dicit: Cum vxor virum suum, quam pecuniam sibi deberet, in dotem filiae communis dare misisset, & id fecisse dicitur: puto animaduertendum esse, virum eam dotem suam, an vxoris nomine dedisset suo, nihilominus debere pecuniam vxori

li vxor.

si vxoris nomine dedit, ipsum ab vxore liberatum esse. Ad idem est casus singularis in *leg. Lucim. ff. quibus modis pign. vel hypothec. solatur.* vbi dicitur, quod si maritus erat debitor vxori in certa quantitate, sub hypotheca aliquorum prædiorum: eadem prædia cum vxore sua filia sua in dotem dedit: per hoc videtur vxor consensisse marito donanti, & iuri hypotheca renuociare. vide *Alexandrum consil. 47. 3. volum.* Et quamvis text. in *l. 5. ff. qui certum. dicat hanc non esse donationem: intelligit stricte & proprie. largè tamen negari non potest, quin vxor in effectum videatur marito donasse, cum maritus teneretur filiam dotare: vt *l. 3. C. de iure dotis.* & nisi vxor illud donasset, maritus necesse haberet aliud tantumdem pro domo filia genero promittere. Et ita ex ista donatione veritate inspecta, vxor efficitur pauperior, & maritus locupletior: unde non videbatur debere valere hanc donationem, per text. ad hoc singularem in *l. Marcellum. c. de glo. ff. de iure tituli.* vbi si vxor accepta pecunia sibi donata à vxo, eam erogavit in hypothecas, pro cognato ordini decemum: valet ista donatio, quia vxor non est facta locupletior: quia ex necessitate non erat erogatura illum pecuniam pro cognato. Ergo si ex necessitate illam erogare debuisset, videtur facta locupletior, & per consequens donatio non valet. Unde sic videtur dicendum in casu nostro. nisi aliter esset cautum iure. Ad idem facit textus no. in *l. sol filie. §. quod autem ff. de petitio. hered.* vbi colligitur doctrina singularis, quod bonæ fidei possessor dicitur factus locupletior ex fructibus consumptis in rebus, ad quas ipse aliis tenebatur. quod dicit *Angelus ibi* forte notandum. In dubio autem reus*

1. fructus consumens, dicitur factus locupletior, secundum *Angelum ibi. & in l. rerum tuarum. vbi videas Moderniores. & tene meum.*

2. Nec vident aliud, quod hoc casu dicere possumus, nisi quod illud contingit favore dotis, & matrimonij connahendi. sicut videmus in simili, quod licet alias inter patrem & filiamfamilias non valeat donatio in profectum: vt *l. 2. C. de ineffic. donat.* tamen si pater aliquid dat, vel promittit pro dote filiafamilias, valet. vt *l. Pampetum Philadelphus. ff. famul. heres.* & habetur per *glos. in d. l. 2. quæ idem dicit in donatione propter nupt. quæ heret per patrem pro filiafamilias. accipiente vxore, & no. in l. 2. §. 1. ff. sol. ma. de quo aliquid iactum est in precedentibus. de quo videas *Paul. de Castro, consil. 105.* qui pulchre loquitur, & *Baptistam in l. frater a fratre. circa finem. ff. de condition. mod. & bonum text. in l. 3. extra. in ff. de cond. ob causam.* Idem dicimus de muliere, quæ pro alio intercedere non potest, quomodo innotet *Velleiano: vt l. antequam. C. ad Velleian.* & quasi per totum. favore & tamen dotis bene potest pro alio intercedere: vt quod dicitur alieui mulieri dos. vt dicit text. in *l. 3. C. ad Velleian. & 5. ferrit. in d. l. 3.* Hinc est, quod vxor*

3. vna cum marito potest promittere dñem pro

filia, & intercedere, vel fideiubere pro marito, & se pro illo obligare, secundum *Balpost. Lacob. de Bellouis. in l. 1. ff. sol. matrim. de quo ibi per Fractisum Arret. col. 12.* cui hoc non placet. vide per eum, & alios Moderniores hodie, videas legem regis *Tamr. 52.* quæ disponit, quod si maritus & vxor simul dotem promittunt pro filia, vel donationem propter nuptias filio, debet solui de bonis constante matrimonio acquisitis: & si bona acquisita non sunt, quilibet soluit medietatem de aliis bonis propriis, quous modo sibi competentibus. Sicut ergo bon casu, & aliis infinitis, de quibus per omnes, in *l. 1. ff. sol. matrim. fauore dotis & matrimonij multa permittuntur, quæ alias sunt prohibita: pari ratione idem dicemus in casu, de quo agitur: vt valeat & donatio facta inter coniuges, vt doteur & maritus communis filia. Hoc tamen intelligo, quando res ab vxore donata marito pro filia dotanda, non est dotalis. Nam illa etiam de communi consensu viri & vxoris non potest dari filia in dotem, & si datur, potest redicari à vxo constanter matrimonio, & ab vxore in soluto, nisi interueniat iuramentum. Illud est mirabile dictum *Specul. titul. de comp. & vn. 3. 3. loca. 4. colum. vlt. quid ergo situr.* quod tene meo. cum quo tractat *Caupetum in suo tractat. dote. 4. parte quæst. 25.* de quo memini infra. colum. 225. verlic. si tamen non sunt bona. vide quæ ibi dicam. Illud dictum *Specul.* sequitur *locus. de iur. in c. 2. in 2. c. 2. de iur. in folio 7. alias col. 19. ver. fuit etiam.* Quod maxime procedit, quando maritus non habet bona, ex quibus soluantur vxori, vt dictum est sup. col. 78. verlic. intellige tamen. Sed contra dictum *Specul.* videtur facere text. in *l. quoniam. ff. sol. mar.* vbi liberatur maritus, soluens vxori dotem, ad filiam dotandam. Ad idem facit *lex Tamr. 52. d. l. prælegata.* in qua non videtur dicere, quod si vxor vna cum marito dotem filia promittunt, & non sunt bona superflucata, vierque solueret dictatem ex quibuscunque bonis suis: & consequenter de bonis dotalibus. Tene meo, & cogita, & intellige, quādo pater erat locupletior, & diues, ita quod poterat filiam dotare: tunc enim dotandi onus ad ipsum spectat, non ad matrem, adeo quod si pater & mater sibi promittunt dotem pro filia obligando se ipsos marito, tunc mater videtur magis intercedendi animo pro marito promittere, quā de suo aliquid donare. Secus si vir non esset potens ex seipso dare dotem promissam, & mater erat diues. Nam hoc mater diues videtur se obligare de suo, & datum seu solutum non repetit, per id quod habetur in *d. l. 1. fin. C. de dote promiss.* vbi dicitur, quod si pater est inops, & mater diues, illa teneretur filiam dotare. vt etiam voluerunt *Bartol. & Bald. in antequam. res qua. C. communia. de lega. & ibi lafon. 4. volum.* Ista est noua & singularis decisio *Baldi Nouelli in tractatu. de dote. charta 19. 3. colum. alias in 6. parte, in 3. privilegio. in 3. colum. verlic. vidi etiam de facto.**

& dicit se ita consuluiffe. Si ergo in casu, in quo *Speculater* loquitur, maritus erat inops, vxor vero locuples: & per consequens tenebatur filia dotare: si ipsa vna cum marito, vel maritus ea cōsentiente dotet filiam de suis bonis dotalibus: bene crederem, hoc casu valere dictam constitutionem dotis, ita quod non in locus repetitioni. ¶ Ex prædictis decidi potest questio, de qua alijs sui consulti. Vxor constante matrimonio cum eo illo matrimonio filios non habet, donauit marito certas res, vt eas donaret filio spurio, vel naturali marito, ad matrimonium cōtraheundum: deinde præmortuo marito, vxor repetebat res illas à filio, tanquam proprias: obijciebatur sibi de donatione facta marito, imo potius filio naturali: per text. in *dila. l. profectima, §. si certum rem. ff. de iure dot.* Ex parte mulieris dicebatur, dictam donationem nullo modo valere per prædicta: & ita fuit decisum, quia quodammodo effectus est locupletior maritus, qui alijs ꝑ tenebatur filium nutrire, & dotare: vt no. in *cap. cum haberes, supra de eo qui duxit in matrimonium quem prius per adulterium.* & dicitur laius super text. Istud autem enituitur propter donationem vxoris, ergo, &c.

¶ Et secundum prædicta intelligo, & limito lege regni. *Fere legem libro 3. titul. 6. l. 1. 4. que incipit (Toda casa).* quæ dicit, quod quicquid pater vel mater ꝑ dederit alieni filiorum suorum, vt matrimonium contrahat, seu tempore contrahendi matrimonij, si pater vel mater, qui sibi dedit, moriamur, teneatur filius illud ad collationem adducere. Idem vult *lex 3. titul. 4. §. partu. & lege 3. titul. 15. §. partu.* quæ fuerunt sumptus ex l. si pater & l. partu, in *fi. & l. filia, & leg. vi liberis, C. de collat.* Subdit tamen *dila. l. fori,* & in hoc repugnat eam lingualiter: quod si maritus & vxor simul promiserunt, & tradiderunt dotem vel donationem propter nuptias pro filia vel filio: & alter eorum moriatur, vt puta mater, si vult succedere matri, debet adducere ad collationem, cum alijs fratribus, medietatem eorum, quæ fuerunt sibi data in dotem, vel donatio. propter nup. Et sic vult notabiliter illa l. quod non solum potest mater dotare filiam suam, quādo hoc exprimit, & solum dotem concedit: vt l. si dotare volumus, C. ad Velleian. & facit text. in *l. si mater vestra, C. de don. ante nup.* sed etiam potest & videtur dotare, quando simul cum patre promittit, & tradit dotē: quod videtur mihi satis notum. & cōtra decisionem Baldi. Nouelli, de qua supra. Sed intelligo illam l. sanē, quando vxor habet bona paraphernalia, vel alia bona extra dotem: vel haberet bona superflucrata constante matrimonio. Nam de illis ego intelligerem dotem esse concessam: maxime quia de illis potest maritus cōstante matrimonio ad libitum disporre, dummodo fraus & dolus absterui dicat lex regni, quam rex Henricus quartus in Nieuza promulgante anno 1473. Et cum illa bona sint communia viri & vxoris, vt *Fere legem lib. 3. titul. 2. l. 1. de illis*

intelligerem factam donationem propter nuptias vel dotis constitutionem. Si autem non sunt bona superflucrata, crederem factam medietatem ex bonis mariti, & aliā medietatem ex bonis vxoris non dotalibus, si habet: aliā autem de dotalibus nihil diceam esse donatum, propter dictum Spe. de quo supra, quia etiam propter dotem filiarum constituendam non reperimus, quod bona matris dotalia possint alienari, nisi interueniat solemnitas alijs requisita. ¶ Et ex istis inferri potest ad decisionem questionis, de qua alijs sui consulti. Maritus & vxor simul promiserunt dotem filiarum, & genero non tradiderunt, contra dō inter eos matrimonio obijt pater: gener peribat medietatem dotis à socru: volebat insuper succedere in bonis soceri, vna cum alijs hæredibus. Ex parte socru dicebatur, quod illa non tenebatur filiam dotare, sed pater: vnde quamuis simul cum patre promitteret, videbatur hoc fecisse animo intercedendi, non animo donandi. Consuli secundum distinctionem præmissam. Hodie autem per l. 13. de Toro. si maritus & vxor simul promittit dotem vel donationem propter nup. filio communi: soluendum est de bonis constante matrim. acquisitis: quibus non constantibus, ambo æqualiter soluent. Si fix, maritus solus dotem promissit filiarum vel filio donationem propter nup. soluetur ex bonis constante matrim. acquisitis, quibus non constantibus, soluetur ex bonis mariti. ¶ Ista menti commenda tanquam ab alio non facta. Et cogita super illis, quia effectus est magnus. Nam si socrus coeruit ad medietatem dotis promissæ, quamuis ea mortuus gener & filia volentes ei succedere, teneantur illam medietatem ad collationem adducere: fructus tamen medij temporis habebunt præcipuos, tanquam fructus dotis, deseruientes oneribus matrim. vt *l. pro oneribus, C. de iure dot. & l. salubriter infra de vfu.* vnde non tenebuntur eos adducere ad collationem: vt l. fructus qui datus nomine ff. fami. her. & *l. cum oporteat, §. si in autem, C. de bon. que lib.* ¶ Poterunt etiam, si voluerint, illa dote contenti abstinere ab hereditate materna: vt *l. sui quæstio, ff. de coll. bo.* ¶ Item si mater meliorauerit aliquem ex filiis in 3. parte bonorum, non deducitur tertia de ista dote, cum non videamur esse in bonis matris: vt *l. sui quæstio.* Debet ergo intelligi de bonis, quæ in præfenti possidet: vt *leg. si ita aer. & ar. leg. cum alijs pluribus de quibus alijs Deo dante dicitur: quia non est præfentis speculationis.* De ista questione vide Bald. in *leg. si quando, §. 1. & in l. si non mortui, C. de inoff. test. & in l. fin. C. de dot. in præmissis cum memorio Lan de Palatino in tractat. de statuto, formis excludente, col. 21. vers. sed in filia, qui pulchre loquitur: vide etiam Paul. de Cass. consil. 206. in 2. artic. sed hodie per *ll. regni, & datu. Totius 19. 23. 29. in fin.* decidit, quod debet attendi tempus mortis, vt late dico infra in cap. per vltimas, §. sed pulchrum est videre.*

Addi-

ADDITIONES.

- A ¶ Talis donatio bene valet. Vide *Cremenf. fingul. 4. & Roman fingul. 822. & Boer. in confuetud. Bituric. titul. de confuetud. matrim. §. 1. column. penult. atque ex noſtris obiter Anton. Gomez l. 53. Tauri, numer. 25. & Baetium de dotib. cap. 12. num. 39. vbi cum præcedentib. & fequentib. profequitur, an mater poſſit, & qualiter obligari pro dote filiz, vt ſoluenda fit tota, vel pro parte ex bonis dotalibus, vel paraphernis. Adde *Ducina regul. 222. ſem. 6.**
- B ¶ Favore tamen ſoris. Vide *Gregor. gloſſ. l. 3. hic allegata titul. 12. part. 5. Anton. Gern. obiter in l. 53. Tauri, ac plenius Baetium pluribus allegatis diſtinctam, quid iuris hoc caſu, quando mater ſubiubet cum marito pro ſoluenda dote, filiz communis utriusque.*
- C ¶ Hoc tamen intelligo. Vide *antorem inſp. 2. §. 66. numer. 13. & adiuvge Antonium Gomez in dicta lege 53. Tauri, & Arias ibid. numer. 6. & poſtea Baetium in tractat. de dotib. cap. 11. numer. 45. & ſeq.*
- D ¶ Tunc magis videtur. Vide *Tauriſtas in l. 53. Tauri. & optima conſilia Socin. conſil. 5. numer. 14. lib. 14. Cerni conſil. 324. lib. 1. & conſil. 316. lib. 4. & Aymon conſil. 77. & vide antorem inſp. ſuper rubric. §. 66. & rurfus, ſuper text. 3. mat. §. 14. & plenius cæteris tam de iure cum m. quàm tegio reſolventem Baetium de dotib. cap. 11. numer. 41. ac rurfus aliquid ſcribentem in cap. 12. num. 3.*
- E ¶ Ex ſecundum prædicta intelligo. Vide *Capit. lib. 53. Tauri. numer. 9. ibi Anton. Gomez. numer. 14. & Arias in l. 29. numer. 51. vbi perperis quid iuris in collatione dotis, quam filius dedit ſorori. numer. 47. & ſequens.*
- F ¶ Fructus tamen medij temporis. Attende ſingularem & expreſſam auctoritatis noſtri ſententiam, in c. queſtione, vtrum dos cum fructibus conferenda ſit, quæ nimirum ridicula quibuſdam videbitur, ſubſannabuntque forſan cunctationem volentis fructus conſecti, rum quia inandivum id, rum quia iniquiſſimè inde ſequi videretur, omnes filias iam diu nuptas, ex collationibus reditus pauperes ne indotas dicam, quarum legitimè fructibus ad onera matrimoniorum conſumptis, exhauiſte apparuerint in compoſitione, diſiſioneque faciunda. Fui tamen quondam de queſtione iſta non parum inſtanter rogatus Salmannicæ: quodam ex meis auditoribus Betica prouincia orimdo, adoleſcente quidem maximè ſpei apud omnes, ſubtilitate, iudicio, ſtudio iuris præſtantiffimo, & poſtquam rei forenſis negotia ſuſcepi, non ſemel in ea propoſitione fui conſultus. At quia nunquam fuit animus his fragmentis exiguis vites, publico ſpectaculo exponi, vel ob aliam expectaram diem, vel ob inſtium ſuccumbendi metum, amabo, ſicut hætenus contentus eſto, vt videas quid dixerit *Menetioſe*, vir experientia & litteratura bene meritis in ſua vulgari lingua præxi. fol. 182. col. 2. Palacini Rur.

vbi poſtquam præxim, & modum diuidendæ hæreditatis partem tradidit, & in ea dotes, & donationes ex æquo diuidendas dixit, ſubdit additioe quadam in margine, in hæc verba. [Lo contrario de lo que tenemos dicho no eſte capitulo, ſe ha ſentenciado algunas vezes en la Chancilleria de Valladolid, ſpecialmente en un pleyto entre vn Juan Morales, vezino y regidor de Soria, y Garcia de Torres y ſus hijos, que mandaron que traxefſen à particion las dotes y donaciones con ſus ſusos. Y eſto de poco tiempo à eſta parte.] Ego etiam idem iudicium vltima ſententia vidi eadem Chancilleria Tabellione Bernabe de Orregon, anno 1563. Quid autem noſtri dicant, vide *Bald. conſil. 37. part. 2. num. 5. & Becc. de dotib. cap. 25. num. 9. & cap. 33. num. 4. peregrinem. verſ. diſpo. queſt. 5. col. 3. ad fin. & text. 1. filia, §. de filia de coll. dot. & que tradit ad aliud *Gregor. Lep. gloſſ. b. l. 3. tit. 15. part. 6. & Anceſti. reſponſ. 17. numer. 2. Bald. in arbitrio. ex teſtamento, C. de collat. numer. 7. verſe. numm. caput.**

DOCT. IOANNES BARAHONA.

SYMMÆRERV.

- 1 Donatio remuneratoria permittitur inter coniuges.
- 2 Donare poteſt liberus amicus & vend. meretricibus.
- 3 Bona eccleſia donari non poſſunt, tamen propter remuneratorem donari poſſunt.
- 4 Donationem remuneratariam pro ſervitio facta eccleſia ſacere poteſt ſolum prelatum.
- 5 Donatio remuneratoria non poteſt prætextu meriti remunerari, nec etiam propter ingratitudinem donatarij poſtea ſervitum.
- 6 Donatio, qua de ſui natura propter cauſam ingratitudinis remunerari poteſt ſi ſua propter merita & ſervitium, nullo modo poteſt remunerari.
- 7 Feudum propter remuneratorem vel ſervitium alieni teneſſum, patet quia liberum dominium ab hereditate, vel a vinculo, non poteſt velle cauſa etiam ingratitudinis remunerari.
- 8 Donatio remuneratoria valet ſine inſcriptione, licet excedat quingentos ſolidos.
- 9 Exceptum, ne qui teneantur vltra, quam ſaceres poteſt, non habet locum in donatione remuneratoria.
- 10 Nreſtituta non habet meritum, ſed voluntas.
- 11 Mulier conſentientis obligationem tota, vel ſe, aut cum ſua obligata, ipſe inter ſibi non præiudicat, niſi quatenus prebet in rem cum verſum.
- 12 Donatio reciproca facta inter coniuges, conſtituta matrimonio, valet, & numer. 17.
- 13 Donatio excedens ſummam quingentorum aureorum, ſine inſcriptione, non valet.
- 14 Donatio mutua, ſine inſcriptione, non eget inſcriptione.
- 15 Ex iniuncta promiſſoria, alia cauſa non ſubſiſtente, non ariat effectus obligatio vel alia.
- 16 Poſt non exceptum inter filios, cum conſenſu maritum, quid alteri eorum decedente, ſine filij cum dei ad alterum perueniant, vel cum filio inter primogenitura, vel alia, an valeat.
- 17 In contradiſtibus non debet cuiusque oneratus damni, ſed principum.
- 18 Donatio reciproca facta inter coniuges, ſi ſit ex interdicto, an valeat.
- 19 Conſenſus dorum, quando ad validitatem alius requiritur, ſatis eſt quod interueniat ex interdicto.

21. Intervallum medijs temporibus non vincit obligationem.
22. Compræmissum in arbitrio, vel arbitratoris, potest fieri per partes, compræmittenda sorsum una ab altera, & per volumus consensum confirmatur primum.
23. Permutatio beneficiorum potest fieri cum intervallo temporis.
24. Donatio remuneratoria permixta est inter coniuges.
25. Beneficium dicitur, quod aliquod infusus servitium alteri fecit, & num. 23.
26. Donatio remuneratoria vel reciproca inter coniuges, quatuor est correspondens alterum donationi, facta vel merito valet: sed in eo quod excedat, est nulla.
27. Spurio filio potest relinquere pater pro alimentis, non tamen non excedat modum.
28. Donatio facta a patre ob beneficium, valet, quando sunt æquivalentia donationum.
29. Prælatum donare potest pro remuneracione meritorum & servitiorum circa ecclesiam facturum.
30. Remuneracionis debetur esse iuxta formam meritum.
31. Donatio remuneratoria facta inter coniuges, valet, & usque ad æquivalentiam meritum vel servitiorum, & non ultra.
32. Vxor tenetur servare viro.
33. Donatio reciproca inter coniuges non valet, quando donatum ab uxore non erat suum.
34. Donationem remuneracionem perdere non debet mulier, licet transierit ad secundum nuptium.

§. I. **L**IMITA secundò prædicta, ut non valeat donatio facta inter coniuges, constante matrimonio, quando donatio est omnino pura: ut est illa, quæ nulla ratione cogente fit, sed sola liberalitas est causa donationis: dicit text. in l. 1. §. de donat. & not. in l. donari, §. de regul. iur. & in cap. 1. supra de donat. & in l. nec ignoras, C. de Secus tamen est in donatione facta ob causam: ut est
 1. A. † donatio remuneratoria, quæ inter coniuges permittitur: ut est text. in l. quod autem, §. si vir, §. si viri. vbi dicitur, quod si maritus donat uxori vnam rem, & vxor vnam aliam marito: fit hinc inde compensatio. facit in simili gloss. communiter approbata in auctor. vnde si parens, C. de offic. testam. & in l. si donationem, C. de collat. quæ dicit, quod licet donatio, quam facit pater filiofam. non valeat: ut l. donationem, C. iſto tit. gloss. in cap. final. infr. cod. tamen donatio remuneratoria propter merita vel servitia, bene valet: not. etiam per Bart. & alios in l. si forte, §. de castrens. peculio. & in l. siater a fratre, §. de cond. indeb. & in l. 1. §. nec testam. §. de collat. bono. per Abb. in cap. fin. in fin. infr. cod. est textus optimus in leg. vrm. §. si quid in fra. pa. vbi † libertus potest donare amicis beneemerentibus. tangit gloss. sed non bene explicat, in l. si voluntate, C. de datis promiss. sed doctor ibi simpliciter tenet conclusionem prædictam, & Angel. in l. 2. §. attenditur, §. si certi. per Abb. Ana. & Martin. in cap. cum in ecclesia, infr. de sum. doctores in l. si dicitur, §. de verb. obligat. §. Ad idem facit in simili bonus textus in cap. per vias, sup. de donat. & in cap. quicunque, & cap. ecclesiasticis 12. quest. 1. quæ iura volunt, quod licet regulariter † bona ecclesiarum

non possint donari: ut per totum titulum sup. de rebus ecclesie non alim. tamen propter remunerationem donari possunt, quia bona alijs prohibita alienari vel donari, alienantur, seu donantur propter remunerationem. ut est text. not. in l. dimas, §. de bonis damna. est bonus text. & ibi not. in cap. relatum, 2. sup. de reſum. & in cap. cum in officio, not. tit. & in cap. cum tractata, sup. de celebrat. missar. Plura de donatione remuneratoria videas per Andream Stratum consil. 28. incipiente, à loue, 3. volum. & in repetitum Felyn. in partem don. quæ per te videre potens. §. Et hinc est, quod si episcopus aliquid dedit ecclesie, & postea aliud tantundem alienat ab ecclesia, valet alienatio, quia hoc videtur fecisse ex voluntate ecclesie, argum. l. dotem, §. sol. matrim. ita dicit gloss. not. in cap. si quis qualibet, 12. quest. 1.

§. Hinc est etiam, quod † solus prælatus potest facere donationem remuneratorem pro servitio facto ecclesie. ut voluit laudens Andream, quem alij sequuntur, in cap. fraternitatem, sup. de donat. Quod intelligo, etiam si prælatum, vel quivis alius, faciens donationem remuneratorem, metu esset inductus ad illam faciendam, quia nihilominus † valet, nec potest revocari prætextu metus. ut est casus valde singularis in l. merum, §. sed licet, §. quod metum causa. quinimodo non revocatur, propter ingratitudinem ipsius donatarii postea sequutari: ut est textus singularis, & ibi Angel. in l. si pater, §. 1. §. de donat. idem gloss. quam approbat Bald. in leg. final. C. de revocand. donat. not. Abb. in cap. final. supra de donat. Ludovic. singulari 532. incipit, donatum revocatur. dicens hoc esse modicū suum tendendum. de quo etiam per Baldum in l. qui se patrem, 8. column. C. unde libe. & per Alexandrum consil. 213. & 216. in 2. volum. & 9. 2. column. in 3. volum. l. si in l. ex hoc more, 11. col. ff. de off. & iur. vbi ponit multa de hac donatione remuneratoria, quæ videas per te.

§. Ex istis inferitur, quod si princeps concedit alicui privilegium gratum, pro quod est in sibi quaesitum: potest illud etiam sine causa revocare, vel modificare: ut lege, qui fundes, C. de omni agro deserti, libr. 11. & tenet Bald. in leg. nupta, §. de snator. & in lege, qui se patrem, C. unde liberi, 8. column. var. & fin. Contrarium eamco tenet consil. 227. in princip. incipit, pridie, in certia parte consiliorum. Sed oia est merito privilegium, vel donatio, sed coeuentio: tunc non potest revocare, nisi secundum ipsius rei naturam: ut lege fundi, C. de fundo patri. libro 10. Vnde si princeps recipit pretium pro privilegio, significat venditionem, quamvis viueretur verbo, indulgemus, vel simili verbo. Itaque esset irrevocabilis contractus, & non privilegium. argum. leg. final. C. de prelatu curi. libr. 10. vide post Bartol. & alios, Alenand. in leg. coram, §. qui maxime, §. de publ. 2. colump. Si ergo princeps prætextu concessiois aliquid in lucratum à suscipiente, puta aliquam

quam donationem, seu factum, quod habet perpetuam commensurationem cum re concessa: tunc non potest reuocare, quia committeret dolum: vt ff. de dolo legi, si rem mibi. Ita tenet Nicol. de Mata. in l. vna, C. de insti. tradit. tempo. quem refert & sequitur Bald. in dila. l. qui se patris, de quo exclamatur Ludouicus Roman. singul. 459. in ipso, an index Modolane. l. sen in l. 1. §. colum. in fin. C. de iure empb. Alex. consil. 216. 2. solum. 1. vel. ad hoc allego text. not. in l. pen. ff. de donat. vbi est casus, quod illa ↑ donatio, quae de sui natura potest reuocari propter causas ingratitudinis, si fiat propter merita & seruitia, nullo modo potest reuocari. ¶ Ex istis aliis in contingentia facti dicebant quidam aduocati; quod cum rex Henricus fecit donationes & concessiones quam plurimas magnatibus huius regni, propter eorum merita & seruitia, non potuit ex post facto illas modificare, addendo conditionem, quod intelligantur pro filio maiore eius, cui donatur: eoque sine filij decedente, redeant res donatae ad ipsam reginam. Vide Ludouic. consil. 78. & latius dicitur infra §. 7. aliis, §. 69. aliis fol. 43. 3. colum. hunc est, quod donatio remuneratoria non reuocatur, propter sequentem ingratitudinem. Vnde si quis aliquid vendidit concessit, ex eo, quod cum a morte liberatus, vel ab hostibus, vel a vinculis, nulla causa etiam ingratitudinis potest reuocari: secundum Baldum in cap. 1. §. final. quae sunt prima causae bene. am. & in cap. 1. colum. 3. an mutui vel serui. & sequitur ibi Martini de Lau. prout refert Jacob. de sancto Georgio, in tractatu feudorum, fol. 34. colum. fin. allegant ad hoc text. in l. si pater, §. 1. ff. de donat. vbi vi. Glan. & in l. final. C. de reuocac. donatio Barba. in cap. fin. colum. 3. de donat. quod not.

¶ Donatio enim remuneratoria non indicatur per regulas aharum donationum: vt apparet ex praedictis, & facit text. in l. Aquilum Regula ff. de donat. vbi donatio ↑ remuneratoria valet sine infamazione, licet ex re dat quingentus solidos. & ibi latius per gloss. & Bartol. & alios.

¶ Ad idem facit, quod voluit Angel. in l. sed hoc ita, ff. de re iudi. vbi dicit, ↑ exceptio, ne quis conueniatur ultra quam facere potest, non habet locum in donatione remuneratoria. quoniam in alijs sit secus, et ibi latius per eum. Ratio praedictorum potest esse, quia donatio remuneratoria non est proprie donatio, sed potius est quidam permutatio, secundum Abb. in rubric. de donat. est text. in lege, sed & si lege, §. consilium ff. de peti. hered. tenent Bartol. & Bald. in prout. Digestum. Abb. in cap. cum in ecclesia corpore, infra de sumo. quia dare ei, cui aliquid debetur, non est donare, sed debitu solvere. L. penult. ff. de ritu nuptiarum. ↑ necessitas enim non habet meritum, sed voluntas: vt l. si seruo fideicommissaria, ff. de hered. insti. & l. vna ex famula, §. 1. de legat. 2. traditur per Baldum in l. ex placito, 2. colum. C. de rerum permuat. vbi dicit, quod confirmatio debita non est donatio. Si ergo non est proprie

Palacius Rur.

donatio, sed permutatio, non est inter coniuges prohibita, & propterea valet maxime, quia tantum abest a donatore, quantum sibi adest. & ita nec donator sit pauper, nec donatarius locupletior. ¶ Ex hoc inferitur, quod licet mulier consentiens ↑ obligationi viri, vel se, aut rem suam obligans, ipso iure sibi non praedictetur: nisi quatenus probet in rem eius verum: vt in authent. si quae mulier, C. ad Vellian. Si tamen, quando mulier consentit, vis dat sibi rem aliam aequivalentem in cambium, & istud cambium est vole mulieri, valet eius consensu: vt lege final. ff. de iure de. & authent. sine a me, ibi: nisi alias res, &c. C. ad Vellian. & ibi habetur per Cynum, ita tenet Bald. in dila. authent. si quae mulier pen. colum. Subdit tamen, quod consilium est, quod prius fiat permutatio, & deinde adhibeatur consensu. ¶ Ex hoc etiam inferitur, si mulier a principio dedit dotem, & etiam fuit paca, quod scilicet aleret suis sumptibus. quod quidem pactum valet: vt l. si quis pro uxore, in fin. ff. de iur. & l. pari, ff. de doli exceptio. si tamen vir postea constante matrimonio donauit fructus dotis mulieri, ut ipsa subiret onera matrimonij, valet illa donatio, licet vir ipse non teneatur illos concedere, propter praesumptum pactum: quia ista donatio non est nimis pura, sed ob causam, ut ipsa subiret onera matrimonij. de hoc est casus re Qd. inueni in dila. leg. si quis pro uxore, in fin.

¶ Ad causam confirmationem facit text. in leg. si pater paca, C. de inoffi. testamento, vbi propter teperorum fideicommissum inter filios factum, non censentur filij grauari, ut eis querela competat: quia habent aequalem item, & dubius est euentus: & procedit, etiam si alter eorum sit minor: quo casu non potest in integrum restitui, vt est text. in l. fideicommissa, C. de transact. quem pro vico commendat Bald. ad hoc in l. cum Archimedes, in princip. C. vi in post. sess. leg. & facit secundum eum, quod not. in leg. cum donationes, cod. in. est optimus textus in dila. leg. si pater paca. per quem textum dicebant ibi Cynus, Bald. Salicet. Paul. Alexander, & alij Moderni, quod valet ↑ donatio reciproca facta inter coniuges, constante matrimonio, hoc modo: Si contingat alterum praemori, superfluis habeat bona: quia hic non est mera liberalitas. Ex istis inferitur, quod donatio remuneratoria non computatur in tertio & quinto, de quibus pater potest disporre, prout leges regni volunt: quia est permutatio, vel debita solutio, ut hic dicitur: est hoc de mente Bald. in lege, hoc editum, in princip. verb. modo statim emergit talis questio. qui putaret loquiter, videas per istam questionem, a me quatuor bacallarios Iohannes Merino de Villar, praedagogus meorum filiorum, nunc autem guardianus del Abejo, nomine frater Iohannes de Sancto: & hoc respondit. Item quod talis donatio remuneratoria non confertur, si debitum probatur, vel meritum.

L. 1. Bald.

*Bald. in l. si donatio. fin. columen. C. de collat. illud dictum in dicta lege, si pater. reputat singulare Ludovicum Romanum in singul. incipit nota, quod prohiberi inter se donare. vbi dicit se mirari de Bald. in dicta lege si pater, qui nititur auctoritate Cyn. cum de hoc sit textus expressus in loco ordinario, scilicet in lege, quod autem, §. si pater & mater, §. si filius. tituli. supra allegata. Dicit tamen lasen in d. l. si pater, quod Bald. negligit allegare illum text. quia nihil facit ad propositum. libricum donatio mutua ex utraque parte, ne ipsa habet effectum, & consequenter neuter sit pauperior, ut ibi dicit text. & ideo valet ex utraque parte. Sed in casu nostro, quamvis ista donatio sit reciproca, tamen te non habebit effectum, nisi in vno: et si incertum sit in quo. Et sic multum differt iste casus a precedenti, & ideo repone memoriam hoc dictum doctorum: pro quo in specie nescio text. qui hoc dicat. Confirmari tamen potest per aliqua similia secundum lasen ubi supra. §. Primo, quia licet aliis donatio, quae excedit huminum quingentorum aureorum, sine insinuatione, non valeat: vel sententia, C. de donat. Bartol. & alij in lege, Modestum §. cod. Bald. & alij in lege illud, C. de sacrosan. eccles. tamen per donatio mutua, vel vicissitudinaria, non eget insinuatione, iuxta not. in d. l. Aquilum, & tenet Angelus consil. 179. incipiente, ubi praedictum inferuntur penult. columen. vbi solum monetur, quia non est proprie donatio. Idem consilium Franciscum de Corte, consil. 57. incipiente, circa hoc idem voluit Oldra. consil. 139. quod incipit ad habendam Iuan. Andr. in additum ad Special. tituli de instrum. adit. §. parit penult. columen. vbi dicunt, de duobus fratribus habentibus bona paterna in comunem: & quilibet eorum donauit alteri partem suam, quam superuivens haberet opponeretur, quod ista erat donatio, quae sine insinuatione non valet. Dicunt ipsi contrarium, immo quod valet, & ita fuit decisum, quia non est mera donatio, sed vicissitudinaria; & hanc decisionem sequuntur Albericus & Salycetum, in lege fin. C. de pactis, innot. & Ludovicum Romanum in dict. l. Aquilum Regulum, Alexand. in l. licet inter primos, fin. columen. C. de pactis, & consil. 283. volum. incipit, ponderatis. vbi dicit tale pactum etiam cum ramento non valere, & sequitur lasen in dicta l. licet, in fin. §. Secundo facit: nam qui convenit, ne teneatur de equidione: tamen reuocata tenetur ad restitutionem penult. consilium, §. final. §. de actione empt. tamen vbi est mutua traditio, & ita convenitum est, reuocata non tenetur aliquis etiam ad pretium, gloss. est singularis **

A * in l. si familiae, in gloss. magna, circa medium, C. sem. her. §. Tercio facit, quia licet de iure civili ex iuramento promissorio, non subsistente alia causa, non oriatur efficax obligatio vel actio, l. vi seruimus, ad in princip. & ibi Bartol. §. de oper. libor. Bartol. in l. si qui pro in §. de fidei iur. tamen quando partes iniunctum iurarent, oriretur de iure civili actio praescriptis verbis, propter vicissitudinem, ita sub dubio forte tenet Bald. in

cap. 1. §. item sacramenta, final. columen. in princip. de pace iura fr. lib. feudorum. §. Quarto facit quod not. tenet Angel. consil. 269. quod incipit, Panillus est in anno Domini, & in penult. columen. vbi dicit quod licet promissio vnius principis facta alteri, de non recipiendo bannitos, vel eius rebelles, intelligatur de his, qui in praesentem banniti sunt. l. si ne §. de anno & argente legas. tamen mutua promissio facta inter duos principes vel duas ciuitates, refertur etiam ad futuros, ratione vicissitudinis, & ita dicit fuisse de mente Bartol. in dicta lege si iura. §. Quinto facit illud, quod not. voluit Bald. in cap. significans, de rescriptis, in princip. vbi dicit, quod si quis a principe emerit comitatum, ita transiret ad heredem semini generis, sicut quilibet hereditariam rem, quia ista non est mera donatio, sed venditio, ex quo interuenit pretium: & propterea non indicatur de eo, sicut de feudo, quod non transiret ad seminum, ut ibi per eum quem refert Andream de Isernia, in cap. 1. §. & quia, qui feud. de re po. lib. feudorum, & ibi Ianus Praepositi Alexandrinus 16. col.

Ex quibus omnibus aliqui audent dicere, valere pactum & reciprocum inter filias, cum consensu maritorum, quod altera earum decedente sine filiis, eius dos ad alteram perueniat, vel ad eius filios, iure primogeniturae, vel alias quamvis per hoc fiat deterior dotis conditio, maxime si de patris consensu fiat: per legem fin. C. de pactis, quod tamen ad praesens non firmo, sed cogitandum relinquo, quia hic est sub iudicio. Alii forsitan dabunt scribendo locum accommodatior, examinando intellectum legum, de die cum tribus sequi §. de pactis dotal. de quo aliquid tangam super textum in §. intellectu, §. secundo, versic. sed quamvis iste intellectus. Cum ergo his casibus, & alijs similibus, ratione vicissitudinis permittatur illud, quod alias est prohibitum, pari ratione idem erit in donatione facta inter coniuges reciproca, seu vicissitudinaria, ut debeat permitti: quamvis aliis simplex donatio esset prohibita. §. Et procedit hoc, etiam si fieret praedicta & donatio reciproca omnium bonorum praesentium inter viuum & uxorem: quamvis dicatur, quod sit donatio inter viuos, & non possit reuocari, iuxta legem, vbi iura donatur, §. de donat. causa mort. Nam talis donatio statim est valida, & non indiget confirmatione per mortem, & etiam non interueniente traditione, post mortem poterunt dona. peti: ite not. dicit Paninus de Castro in dicta lege, si pater penult. in fine. quod dicit fore singulare, & mento tenendum, quia est vile & potest frequenter contingere secus eundem cum de quo meminit Bartholomeum Capellam in castella, centesima vndecima, quae incipit donatio inter viuum & uxorem. dicens, quod ista donatio mutua, vel reciproca, videtur fieri sub conditione, si alter alteri premoriatur: sicut sunt aliae donationes conditionales inter viuos. Vnde altero premotiente etiam videtur in eo purificata coe-

tio, favore superveniens: & ideo valet, quo ad eum, non quo ad alium pramortuum, in quo deficit conditio, ita debet intelligi dictum Pauli, secundum eum. Et hoc maxime, si in tali donatione omnium bonorum ioteruenis iuramentum, de non reuocando: nam tunc indistincte valet secundum eundem Paulum consil. 76. incipiente, notandum in 2. volumine de quo infra in tertia limitatione. Idem dicit Capella, quando donatio reciproca esset facta inter coniuges simpliciter, sine aliqua conditione: nam tunc altero pramortuente, confirmatur donatio superveniens. & si ambo simul moriantur, & nesciatur quis primo, confirmatur utraque donatio: vt l. cum hic statim. §. si ambo, ver. prouide. ff. de iur. intell. intellige, interueniente traditione, vel alio, quod loco traditionis habetur: vt l. Pomponius, ff. eod. & ibi not. Bartol. de quo infra dicitur. §. Et per ista videtur in effectu Bartolomeus Capella velle, quod donatio praedicta à principio valuit, nec postea morte secuta potuit confirmari, nisi interueniente traditione. Cuius contrarium voluit Paul. cum quo transit Iafon in d. l. si pater puelle, qui dicit, non ob stare text. in d. l. si ambo, super quo se fundat Capella, quia ibi non fuit facta donatio inter viuos sub ista mutua conditione, si alter pramortuatur, prout fuit in casu nostro. Vnde tenes dictum Pauli, & commendam memoriz, quia alibi non legi. §. Ad praedicta bene facit lex regni, fore legem, lib. 3. tit. 6. l. 9. quae voluit, quod post annum à tempore matrimonij contracti, si non haberet filios, possint coniuges inter se coire societate omnium bonorum: quia per hoc neuter eorum efficitur pauperior. Si tamen postea filios habeant, reuocatur societas, vt ibi dicitur: de quo eriam vide infra, in 6. limitatione in fine. Ista fuerunt adducta ad decisionem quæstionis. Dico coniuges pacti sunt inter se, quod is qui superesset, altero pramortuo, haberet ea bona pramortuensis ducenta millia nummorum. Forè contigit uxorem pramortui: maritus petebat illa ducenta. Mater vxoris viuens, impugnabat hoc pactum, quia erat in pradiuicium legitime sibi debite in bonis filij: per l. nam & si pariter ibi. ff. de iustit. testam. & per l. Regni in iuris taurini. secundum ordinem, quia incipit hoc ascendentes, quæ dispositio, quod in vita vel in morte potest filius disponere de rebus suis, in patris vel matris pradiuicium, solum de tertia bonorum suorum; reliqua bona parentibus debentur ad hoc ambert. presbyterus, C. de consop. & clerici. l. si à matre. ff. de testam. iurib. Fuit autem decum in regali cancellaria pro marito per praedicta, ex quibus datur nobilis limitatio ad praedictam legem regni, & iura à quibus sumpta fuit, vt intelligantur, quando filius ex mera liberalitate. Secus tamen, si per pactum reciprocum, quod superveniens habet de bonis pramortui. nam hoc licitum est inter coniuges: vt l. unica, §. illo procul dubio, C. de temp. actione. lex morte, C. de pactis conueniunt tam super dote, &c. cum concordantem, à qui-

Palacio Ray.

bus sumpta fuit lex Regni, 4. part. titul. 11. l. 13. Et 30. potest enim pater pradiuicare filio in legitima, & è contra contrahendo titulo oneroso, l. vsque ad finem, §. si quis à parente fuerit manumissus, not. in l. 1. C. si quis in finem, pa. glo. ff. de iure iur. l. 1. C. de iustit. testam. donat. Vnde alienationes & pactiones onerosas, non gratuitas, factas à patre, non potest pater reuocare, quamuis in legitimæ pradiuicium fiant, secundum Paul. de Cassi. in rub. C. si quis in fraudem patris: quia cum filius sit ingenuus, non est sibi restituida vel interdicenda administratio bonorum suorum, quominus in vita possit alienare. Cum autem in casu praemisso, hoc dicamus pactum fuisse reciprocum, siue donationem reciprocam nulla reperitur gratia, vel liberalitas alterius coniugum, cum euentus mortis nobis sit incertus, nec possit aliquis eorum dici circumuentus: vt satis patet ex iam dictis, signaretur ex d. l. si pater puelle, C. de iustit. testam. Et l. de fiduciis iur. ff. C. de transact. facit l. verum, §. secundum ff. de iur. vbi in contractibus non debet inspicidamni t coactus, sed principium vel initium ad hoc vt minor dicatur circumuentus. Ad idem lex cum in ff. de transact. vbi satis est contractum, à principio fuisse utilem ecclesie, vel minori, quanquam postea temporis processu efficiatur damnosus, cum à principio pactum vel contractus aequaliter coniuges prospiciat quo ad commodam & damnus: sicut eos, qui de factu reus paciscuntur: vt l. si iudex reus, ff. de contrahend. empt. & l. firmi, ff. de praescript. verbis. Ex quibus omnibus patet, quod dictum pactum reciprocum inter coniuges simul, & eodem tempore factum, est validum, ac potest à patre vel matre reuocari tanquam in fraudem legitime ascendendum factum: vt voluit notanter Bartol. in l. non vsquedum, §. si quis à patre, fiduciis iur. quem refert & sequitur Iaf. post alios in autb. nonisima, C. de iustit. testam. vide Capellam cautela 21. quiniuo neoter coniugum altero iuuito potest à pacto resiliere: vt expressè vult Paul. de Cassi. in dicta lege si pater puelle, C. de iustit. testam. & ibi Iaf. & alij Moderni. §. Supradicta limitabis quando talis donatio t reciproca inter coniuges esset facta simul in eodem tempore. Secus si ex interuallo: quia tunc neutra valebit, per text. ad hoc singularem in l. quæ iam supra, §. si quis aut. vbi licet dicit, quæ iam nuptæ maritus donans, viui manent, & potest ea vendicare. Nec quicquam refert, quod ampla legata ab vxore relicta ei sunt, quem text. ad hoc reputat not. Ladonius in d. singulari, & Capella in l. cautela, & Iafon in d. l. si pater, qui subdit esse aduertendum, quia ille tert. in d. l. quæ iam nuptæ, loquitur in donationibus puris. In casu autem nostro donatio collata erat post mortem, ideo videtur sufficere alteram prius fieri, licet non eodem tempore. Et hoc videtur verius: quia donatio facta inter coniuges, quam vnus facit alteri, non est ipso iure nulla, quod apparet ex eo, quia morte donatoris confirmatur

L 3 vt

vt. l. 1. & 3. *C. si sit vir & cap. fin. infra. in d. cum simili.*
 Pender ergo ex futuro euentu: quia si non reuocatur, confirmatur morte. § Si igitur ante mortem fiat donatio similis ab alio, cui dubiū, quin vtraque donatio ex tunc incipiat valere, tanquam donatio inter viuos sub conditione facta. Quando enim ad validitatem actus requiritur consensus duorum, satis est quod interueniat ex intervallo, & quod vnus consentiat hodie, alius post mortem: vt not. in *cap. si ubi absenti, de prebend. lib. 6.* facit quod in simili dicitur de matrimonio contrahendo, quia nō requiritur, quod consensus praestetur simul eodem tempore, sed satis est, quod vnus consentiat per prius, & duret in eodem proposito, & alterius consensus poterit accedere, ex post facto. Ita tenet *Hofstius, in cap. ex literis, et 2. supra de spons. & sentit ille in cap. dilecti, cod. tit. & ibi vide Abb. Idem tenent Anton. & Card. in *cap. si inter, cod. tit. & Abb. in cap. cum inter canonicos, super. de elect.* & istud communiter tenetur per text. & quod ibi not. *Arch. Joan. Andr. & alij in cap. fin. de proc. lib. 6.* Idem sequitur *Alexand. consil. 154. in fin. 3. volam. & latius consil. 146. 3. col. ver. quia respondet. vol. post Arch. in d. cap. fin. et c. nec illud, 30 q. 5.* Pro quo facit text. not. in l. 1. § sed verius, ff. de contrahenda. *empt.* vbi dicitur, quod si interuallo interij temporis non vitiat obligacionem: facit in simili l. *absenti, ff. de donat.* vbi valet donatio absenti facta, oporteret in *et ubi absenti, de prebend. lib. 6.* facit l. *qui absenti seruo, in prin. ff. de acquir. poss.* vbi si scriptis seruo meo, vt in libertate mortetur, non statim liber est, sed tunc, nūm litera ad ipsum peruenit. Ita per illum text. dicit *gloss. in cap. ad apostolicam, de cler. excom. mi. et in c. 2. verbo, vna suam, de concess. preb. lib. 6.* vide bonum text. in l. *si suplet, ff. de verb. oblig.* Confirmat ista lex Regni in ordinatione de Alcala, quae disponit, quod quomocumque quis velit se alteri obligare, etiam absenti, & sine solemnitate, eorum obligatus, tene menti illam l. *ad mentis, quis in contrarium faciat gloss. in l. consensu, ff. de act. & oblig. & in l. 1. ff. de contrahenda. empt.* quae dicit, quod etiam in contrahendis, qui peribuntur de iure gentium, debet consensus simul praestari: quia consensus est simul sensus. Vnde patet ex vi significationis, quod simul debent consentire illi, quorum consensus requiritur, aliis non est consensu, sed dissensus. vt patet 29 q. 1. § 1. ita dicit *Arch. in cap. obtemperat, in prin. 43. diff. vide Bal. in l. in venditis, in fin. C. de contrahenda. empt.* sed nihilominus teneo quod dixi. § Bene facit ad praedicta text. not. valde in l. *per fundum, ff. de seru. rurs. praed.* vbi litera dicit, per fundum, qui plenum est, ius mihi esse cundi, agendi, potest separari te di. Ergo subtili ratione non aliter in com. fit ius, quā si omnes cedant, & nouissima de nouo cessione superiores omnes confirmant. per quem text. dicebat not. *in cap. scriptum, in ver. per alios, in fin. super. de elect.* quod si compromissum in arbitros, vel arbitratores, potest fieri per partes, compromi-*

tendo seorsum vna ab altera, & per vltimum consensum confirmatur primus. Idem tenet *Spera. tit. de arbitrio, § 1. refert & sequitur Angel. in d. l. per fundum. § Ad hoc bene facit, quod in simili voluit Feder. in *tra. permutacionis, q. 11.* quod si permutatio beneficiorum potest fieri cum intervallo temporis, verbi gratia: vadimus ad episcopum meum, & corā eo sic proponimus: Domine episcope, ego & iste intendimus permutare beneficia nostra: ego sum paratus renūciare beneficio meo, ex causa permutacionis cum isto faciente, miseratis beneficium meū isti: & postea ibimus ad episcopum ipsius, & ipse similiter faciet mihi de beneficio istius. Episcopus respondit: se esse contentum, & tēte per renūciationem meam ex causa permutacionis & beneficium meum sic resignatum conuulsi tibi, & te in possessione induxit. Tu dicis, quod es paratus similiter facere coram episcopo meo: bene valet, quia licet tu receperis possessionem beneficii per me renūciatū, nō tamen recepisti simpliciter, sed ob causam, & vt similiter faceres de mo. Ex quo ergo statim paratus es sic facere de mo, non debemus introducere alieni vacationem vacationis, de qua verisimiliter non fuit cogitatio: & praeterea possessio secundū beneficii non inducit vacationem primi, nisi episcopus primi beneficii tacite vel expresse consentiat iuxta not. per *leam. 7. quāst. 1. si qui vero, 11. q. 2.* si quis tatio translati. Ita *Federicus, vbi supra.* idem firmat *Petrus de Petroso in suo tra. permut. 10. col. vers. 1. queritur.* Ecce quomodo actus vel consensus requisitū ad perfectionem rei, sufficit quod interueniant seorsum, & ex intervallo & vltimus validat primum. Sic ergo dicamus in caso nostro, vt quāuis ad validitatem teiproce seu mentis donacionis requiratur donatio vniuersae coniugis, satis videtur, quod interueniat vel fiat ex intervallo, & vltima confirmabit primam per praedicta. § Ex ad hoc etiam mouet ratione in conuincibili, meo iudicio: certum est, quod donatio si remuneratoria permittitur inter coniuges, vt dixi in principio huius limitationis. Ista autem remuneratio nō potest fieri, nisi praetextu mutue, vel seruitio, seu causa, propter quam fit remuneratio. Ergo non simul adiungit causa & causatum, seu debim & satisfactio debiti, cum priuatio debiti, hoc est ipsa donatio, praesupponat habitū, hoc est ipsum debitum vel causam, propter quam fit donatio: vt l. *decim, ff. de verb. obligat. & infra. qui in mod. sol. oblig. in prin. & cap. ad dissolucendum, super. de sponsal. impu.* Vnde si maritus citra affectionem coniugalem maximum beneficium fecit uxori, vel e conuulsi, quod alter alieni sit obligatus ad antidota, & propter hanc causam inter eos fuit facta donatio: valebit quidem talis donatio, cum sit remuneratoria seruitij recepti: ita consuluit *Salys. in contingia salis: prout refert Abb. in cap. cum in ecclesia corpore, infra de firmo. Etiam de Azan. & Mariann. ibi: & Andreas Siculus in l. si diuertia, 14. colum. ff. de ver. oblig.**

l. 1. tit.
16. lib. 5.

G oblig. Potest, poni exemplum in marito inquisito de crimine capitali, detento in carceribus, & pendente processu ab vxore personaliter visitato, habitum muliebri transmutato cum suo, vxore ibi dimissa, eius vestibus induta, sub mulieris colore carceres a custodibus in crepusculo exire permittitur, aufugit in cognitus. Vxor ipsa carceribus liberata, maritus in remunerationem beneficii in se collati, fecit sibi aliquam donationem: quis dicit hanc donationem non valere, quamvis beneficium seu seruicium vxoris praecederet? Certè nemo sanæ mentis, maxime cum in casus memoria dignus: super quo alius disputauit *Floriens de fidei Petre*, & apparet in sua eleganti *disputatione*, qua incipit, *varia & diuersa*, de qua ipse facit mentionem in *liber homo*, l. 2. ff. ad l. Aquil. & *Paru de Puten in tradit. fructuatum*, vers. *carcer* l. cap. 3. an sit plures, in fin. Hoc idem fecerunt quidam alie mulieres: vt refert *Valerius* 4. lib. l. cap. 6. in fine. Vbi inter cetera dicit, quod cum Lacedæmonij in clausi à Spartanis, capitali supplicio seruabantur: coniuges illorum illustri sanguinis, velor allocutæ viros perituros, intrauerunt carcerem, impetrato à custodibus aditu, circumactaque veste, viros per simulationem doloris capibus velatis, eos absire passi sunt. Fecit idem vxor Comitis Ferdinandi Guodisalmi, vt habetur in chronica, & in *Valerio* *historia* lib. 4. in fine. 7. l. cap. 4. Vxor etiam Eduardi Regis Angliæ, Regis Hispaniæ filia. Cum enim idem Eduardus sepulchrum domini visitasset, fuissetque à quodam Mauro gladio venenato percussus, & medicorum remedijs non alleuaretur, tandem in Angliam sine salutis spe est reuersus. Eius itaque vxor non tam arque inanditam, sed amore & pietate plenam adhibuit medelam, plagas enim mariti toxico plenas arque infectas, quæ ipsius veneni vi claudi non poterant, lingua diuturne lingebar, fugebarque humorem venenosum, sibiq; dulcorem dulcissimum. Cuius vigore, dictam verius fidei vxoris virtute, sic omnem materiam veneni attraxit, vt integræ vulnerum cicatricibus, ille plene curatus, illa incolumis euasit. ita tradunt veri annales, vt refert *Episcopus Palæstrinus* in ista *historia* *Hispanica* parte prima, l. cap. 4. Simile facinus fecit domina Sanctia, filia Regis Alonsi, vxor Regis Ferdinandi primi, de qua in *Valerio* *historia* *hispanica* lib. 4. tit. 7. l. cap. 5. & ibi caput. 6. dicitur de Cayda vxore Regis Alonsi. Simile facinus nostris temporibus fecit vxor eiusdem Ioannis de Marure, mihi notissimi, in villa de Canales. Cum enim Comes de Aguilar (cuius est villa) eum odio habuisset, fecit eum capi, & ad furcas deduci: cumq; prope ecclesiam inter esset agendum, caprus ad ecclesiam confugit, vbi positi sunt custodes. Interea capri famulus, equum domini ad ecclesiam deduxit. Vxor ipsius, visitandi eum gratia ad ecclesiam accessit. Nocte sequenti cogitauit fraudare custodes, & famulo iussu, vt domini vestibus vestitus, equum ascenderet, interq; me-

dios custodes abiret: quatenus custodes dominum fugere credentes, eum insequerentur: & interim recedentibus custodibus, dominus liberè ab ecclesia discedens, liberaretur. Famulus verò non est ausus id facere. Vxor autem, quæ maritum amabat, illud se facturam promissit, quod & fecit. Ascendit namq; equum, mariti vestibus vestita, lanceam manu dextra gestans, calcitrans equum percussit, inter medios custodes fugit. Quam maritum credentes custodes, eam inleceui sunt, ecclesiam & maritum deserentes. Quæ vbi maritum incolumem arque liberum esse putauit, custodibus eam insequentibus se ostendit, quatuor enim cognouissent, ab insecutione desisterunt, & hoc pacto maritum à morte liberauit. De virtutibus mulierum multa scribit *Plutarchus* in suo libello de virtutibus mulierum, & *Iean. Boetius* in libro de illustribus mulieribus, quæ videri possunt. ideo hic non recito, vitandæ prolicitatis gratia. Bene ergo merita huius donationis dicitur vxor, quæ tale seruicium marito præstitit. cum beneficii meritis dicatur, quia aliquid insignis seruicium alteri fecit. vt dicit *gloss. not. in cap. si quis papa*, in fin. 8. q. 2. allegat boni textum in cap. si quis papa, in fin. 8. q. 2. dist. ad idem facit text. in *l. qui quis*. C. ad *Julianum* mensit. ¶ Et ad hoc bene faciunt, quæ dixi supra, §. 18. Sunt & alie donationes, vers. hæc tamen sanè intelligenda, dum tenet valere donationem, seu dotis constitutionem, quam facit maritus ignobilis vxori nobili, matrimonio iam contracto. Nec obstat text. in *d. qui iam nuptæ*, quia ibi non faciebat maritus donationem vxori remuneratorem propriè, cum vxor adhuc nihil ei dedisset, sed fecisset ei aliquam legatam, quæ liberè poterat reuocare vique ad mortem. Vnde ea in mente, nihil iuris habebat maritus in rebus sibi ab vxore legatis, sed tunc demum ea mortuus: vt not. in l. 1. c. *communis de legat. post princ.* Ergo merito potest maritus, qui sibi aliquid donauit, etiam si tradidisset, illud condicere seu recipere. Et vt credo, iste est verus intellectus ad illam l. ¶ Prædicta tamen intelligo, vbi causa & quantitas vnius donationis alterius coniugum esset correspondens alteri donationi, vel factio vel merito alterius. quatenus enim non est correspondens, earum est nulla, vt est casus not. se c. de inuenti, in *Lex annuo*, in prim. ff. *ed. tur.* vbi littera dicit, Ex annuo vel meritorio, quod vxori maritus prestat: tunc, quod superest, reuocabitur, si satis immodicum est, id est supra vires dotis, hoc est, si excedat fructus dotis facta generali computatione. licet enim fructus dotis donare potest vxori, vt se suoque aliat: vt ff. de *usu fructu* l. 1. *mutuo*, §. *manente*. ita & de alio suo proprio donare potest vxori, quatenus concorrit cum fructibus dotis, quos sibi tenet, & quod supererit, facta computatione eius, quod donatum est, cum fructibus dotis, reuocabitur. Ita ergo in caso nostro erit dicendum quod valeat ¶ donatio remuneratoria, vel reciproca inter coniuges, quatenus est correspon-

deus alterius donationi factio, vel merito, & in eo quod excedit, sit nulla. § Aliis quotidie fieret fraus legi, quia vnus coniugum parum donaret alteri, vt alter sibi multa posset donare. § Ad quod bene facit, quod dictum est suprà in §. sunt & alix donationes, ad finem illius §. col. 13. 4. in vers. predicta tamen intellige, dum ibi dicebam, quod constitutio dotis, quam facit maritus ignobilis vxori nobili, valet, dummodo non sit excessiua. § Facit etiam quod not. in cap. cum haberes, suprà de in qui duxit in matrim.

27

quam possit per adult. & per Bald. in l. eam quam, 10. col. 6. de fidei commiss. vbi dicitur, quod potest patet relinquere aliquid filio i pspicio pro alimentis, non tamen prætexit alimentorum potest sibi relinquere magnum prædium, quia in eo, quod excedit modum alimentorum, non valet. Donatio enim remuneratoria, in quantum excedit merita donatarij, dicitur proprie donatio. vt notatur per Bart. Ang. Ioan. Imol. & alios in l. Aquilum Regulum, §. de donat. Vnde non est mirandum, si recipere donatio inter coniuges, in eo quod est inæqualis, dicitur proprie donatio, & per consequens non valeat: vt hic dicitur, & tenet Salys. in l. l. c. de don. ante nupt. Cuius meminit Barbolem cum Socero consil. 215. col. 3. ver. confirm. vbi aliqua similia cumulat, quæ per ipsum videri possunt. & consil. 48. col. 3. De quo latius dicam super prima conclusionem, in fin. Ad ista bene facit glossa nota in cap. si quis, 12. q. 2. quæ dicit, quod t bene meritis est, qui aliquid in ligno seruicium fecit. § Ad idem not. in cap. ad bac, & in cap. relation. d. 2. in vers. iuxta seruicij meritum, suprà de testam. vbi permittitur clerico aliquid suis seruitoribus elargiri de bonis inuitu ecclesie acquisitis, iuxta feruitij meriti: ergo non vltà, vnde in eo quod excedit, non valet. Ad idem facit text. in l. quod si vir, §. si vir tit. vbi licet dicit quod si vir vxori, cuius incendio ædes consumptæ sunt, ad refectionem earum pecuniam donauerit, valet donatio in tantum, quantum edificij structio posulauit. & ita quamuis valeat donatio inter coniuges ad reparacionem domus, non tamen huius prætexit potest vltà donare. § Confirmantur ista per ea, quæ in simili dicimus, in t donatione, quanto facit pater filio ob merita. eam valet, quando merita sunt æquivalente donationi: vt tradit Oldr. consil. 5. & Ioan. Anen. in additionibus ad Speculum, tit. de reb. ecclæs. non alien. in rub. Bart. in l. frater à fratre, fin. col. §. de cond. indub. & in l. si quis pro m, §. 1. in fin. §. de fideiussor. & in l. si tibi, §. si cer. p. & in l. si mortui, C. ad l. Falcid. & in l. 3. C. qui bo. sed. possunt, & in authent. vnde si parus, C. de inoffic. testam. c. Bald. ibi & in l. si donatione, C. de col. in l. l. iud. C. de sacrosanct. eccl. & ibi Sal. post Gasilum. Ioan. de Imol. in l. Aquilum Regulum §. de donat. §. De quibus

28

29

H

meritis æquivalentibus, si statat assertioni vel confessioni patris, quando pater enumerauit benemerita filij in l. pte & æqualitate: vt notanter voluit Bald. in d. l. iud. 4. col. in C. de sacrosanct. eccl. & in l. fin. in l. iud. antiqua §. de exco. auctoritate,

& in cap. aduocari, 4. col. ad fin. suprà de rescript. & in cap. si seruatum, 2. col. eod. tit. 1. & procedit hoc, maxime si interueniat iuramentum patris super benemeritis filij. Nā tunc in distinctione creditor patri, argu. text. in l. ratione, & authent. quod obtineat C. de probat. ita firmat Bald. in d. l. si donatione, & facit quod in simili voluit ipse in præiudicij feudorum, vbi tenet, quod si prælarus cum capitulo confiteatur feudum, de quo inuestit aliquem, esse antiquum, licet non sitens eius simplicis confessioni, tamen si apponeretur iuramentum, præsumitur vera. De cuius dicti veritate vide ibi l. asen. 29. col. vide eandem l. asen. in l. parus, C. de pactis, & glen. For. leg. ius. de l. laueres. For. lega. lib. 3. Et per hoc videtur, quod non sit verum illud mirabile dictum Bald. in authent. 20. testamento. 3. col. C. de collat. quod refert & sequitur Ludo. in d. l. si donatione, 2. col. in. dum dicit infirmitate, quod benemerita filij non sint infra dimidium rei donatæ, argum. l. 2. C. de refund. rmdit & cap. penult. suprà de empt. & vendit. & sic illud reprehendit Alexan. & l. asen. d. l. si donatione, 4. col. & idem l. asen. in l. ex hoc iure, 1. col. §. de infirmitate, & in authent. vnde si parus, C. de inoffic. testam. 6. col. §. Ex his inferatur ad decisionem questionis quotidianæ, quam ponit Ioan. Andr. in d. rubrica de reb. ecclæs. non alien. in additionibus ad Speculum. vbi refert, quod à quodam episcopo promotore sui extorserunt gratiam in contractum, ad vitam ipsorum, de tanto quod transscendebat duas partes reddituum episcopaliū, expressa causa seruiciorum, quæ impenderant ecclesie, & promittebant impendere quamdiu viverent. & fuit factum instrumentum magna solennitate, & consensu capituli. Quærebatur an valeat etiam ad præiudiciū successorum? Dicebatur quod sic, quia t prælarus potest donare pro remuneracione meritorum & seruiciorum erga ecclesiam: vt suprà dictum est etiam in præiudiciū successorum, vt cap. illud, 16. quasi. 6. & per alia iura ibi allegata per eum, & in cap. 2. de donat. §. Sed contrarium ipse decidit, referens ita fuisse iudicatum quia t remuneraciones debent esse iuxta seruicij meritum: vt d. cap. relation. cum alijs, de quibus ibi per com. subdignem debere considerari tempus seruicij, & quantum durauit eius causa, argum. cap. statum, ad fin. de rescript. l. 6. & cap. cum non debeat, de electio. ind. l. i. Illis ergo consideratis, apparebit, verum donatio fuerit æqualis meritis vel seruicij nec sufficiat hoc casu ad probationem meritorum, quod donator illa confiteatur in instrumento donationis: sed oportet illa alijs plenè probare, secundum Ioan. Andr. * Et est text. in l. si forte §. de cap. penult. & in l. subeum l. 2. post princip. ibi: scientes nulla sibi occasione vel tempore ad vicissitudinem beneficij colorari, &c. C. de sacrosanct. ecclæs. quæ dicta simpliciter refert & sequitur Alexan. 1. vol. consil. 55. 3. col. incipit, considerari. & per hoc decidit ibi pulchrum dubium, quod per te vides: quod si aliquis ex dispositione statuti vel alijs tenetur alteri relinquere

* A

linquere certam partem bonorum suorum, cui donauit ferè totam suam substantiam, adiciens quod propter merita & grata seruitia, oportet quod illa merita & seruitia probeantur aliis non valebit donatio, nisi quatenus relinquere sibi tenebatur ex vi statuti. §. Sic ergo dicendum in casu nostro, vt donatio t. remuneratoria facta inter coniuges valeat vsque ad æquivalentiam meritorum vel seruitiorum, non ultra. Non enim quilibet seruitia vxoris erga maritum essent sufficientia ad talem donationem, sed debent esse seruitia insignia, vt dicebat glossa in d. cap. si quis, 12. quæst. 2. & talia ad quæ vxor non teneatur ex debito sui officij, nam vxor t. tenetur seruire viro, sub cuius potestate est. vt habetur *Constitutio 3. cap. ibi*, & sub vi potestate eris, & ipse dominabitur tibi. & facit text. in cap. mulierum, 33. q. 3. vbi littera dicit, mulierem constat, dominio viri subiectam esse, ad idem text. in cap. mulier aduersus causam q. 4. & quod habetur in l. vxorem, C. de conduct. inferius, ratione autem subiectionis tenetur operari & seruire viro. Teneatur etiam ad ea quæ habentur *Tabelle 10.* Item præter copulam tenetur vxor viro ad omnia obsequia, scilicet custodire res mariti, lauare caput, comestiones parare, secundum *Isaac. And. in cap. litteras de regul. spol.* sed nihil allegat. tu vide bonum text. in cap. hac imago, & in cap. est ordo, 33. quæst. 4. vbi dicitur, quod mulier est subdita, & penè formula viri, intellige ordine naturæ, quantum ad carnis debitum reddendum, secundum *Abb. in d. cap. litteras, pen. col.* qui subdit, quod vxor tenetur lauare pedes, & caput mariti & similia facere, nisi sit nobilis: vt ibi per eum. Facit quod in simili dicit *Abb. in cap. cum haberet de in qui daret in mort. & ibi Alexandrini*, de quo aliquid infra dicemus. Vnde merito Spartaniæ mulieris responsio à multis doctis viris probari solet. hæc enim cum maledictis euinctis deluxit anus in virum lacessentem; Malam in rem abi, dixit, cum nondum ex puellis excolessissem, paternibus patre didici: nunc obsequio viro ano quissimum mihi necesse est, si volo esse quæ debeo. Imperet enim maritus, cuius voluntas morem gerat vxor æquilibrium est. Hinc Gorgonilla super ha mulier merito vituperari potest, quæ an ad virum proficisceretur, interroga, Non equidem (inquit) sed ad me vir. Obsequiar igitur, & obtemperet vxor marito, vt latè ac sapienter docet *Franciscus Barba. in suo libello, de re vxoria, l. 2. in princip.* Vnde si fideliter, castè & honestè se habet circa virum, & gubernet res mariti, non dicentur illa seruitia & benemerita, propter quæ maritus possit ei donare contrarius dispositionem: cum ad illa de iure teneatur vxor. Ita illud *Paul. ad Rom. 4.* vbi dicitur. Si enim habet Abraham ex operibus legis iustificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum. crederetur Abraham, & reputatum est illi ad iustitiam. Ille ergo, qui ex debito necessitatis aliquid facit, non meretur, & per consequens donatio propter hoc facta, non di-

centur remuneratoria. §. Intelligo enim prædicta, vt valeat t. donatio reciproca inter coniuges, vt si vir donauit vxori rem vxoris, & vxor aliam viro. dummodo constet, quod res ab vxore donata viro erat propria ipsius vxoris, quia illam adduxit tempore matrimonij, vel illam habuit ex p. facta. t. donationis, vel ex testamento, vel ab intestato. Secus tamen, si de hoc non constaret: quia quicquid acquirit vxor constanter matrimonio, videtur acquisisse de bonis viri, & pro ipso viro, vt euitetur suspicio turpis questus: vt *l. Quamvis. ff. de iur. & l. etiam, C. de iur. etiam si per suam industria vel diligentiam acquisisset.* Nam eodem modo debent illa ad maritum pertinere, & eius hæredes: vt *l. sient. ff. de operis lib. & notatur C. de conduct. inferius. l. si vxor. in fin. 2. gloss. & facit ad hoc l. sed si vir in princip. ff. de iur. & quod not. Innoc. in cap. cum in officio, c. fin. 1. column. super de test.* Vnde si ex illis sic acquisitis vxor donaret viro, cum non sint, vel saltem non præsumantur sua, non valeret ista donatio: cum donaretur viro, quod suum est, vel saltem suum esse præsumitur, & per consequens non esset donatio reciproca siue remuneratoria. Ita tenent *domini de Rota in declarationibus collectis per Bernardum de Bisetis. glo. tit. de iur. l. que incipit, Petrus confiteri.* §. Pro complemento huius limitationis & matutæ, vnum addendum dixi, quod ea, quæ data fuerunt vxori nobili in compensacionem s. nobilitatis, à marito ignobili, constituto sibi dote, vel alius, vel quæ maritus donauit vxori virgini coponitæ & donatæ: iuxta text. in cap. 1. test. de adult. vel remunerando donationem ab ea sibi factam, vel beneficium, vel statutum ab ea in com. collatum, vel aliis quomodolibet remuneratoriis donationem faciendo: habet sibi vxor præscripta, nec ulla perdit, quamuis ad securos datus transierat nuptias infra annum luctus, nec tenetur relesare filij p. cionis matrimonij. §. Quoniam ex quo ista non est propriè donatio, sed potius quædam permutatio, vt supra dictum est: & consequenter non habeantur ista sic donata in iulo luctus, sed potius titulo oneroso: non potest hoc dici propriè lucrum progenies à marito ratione prioris matrimonij. istud est quod not. sentit *Field. in arbitrio in donat. que, C. de secund. nupt. vbi dixit, quod dispositio legum, imponens mulieri se quodò subenti perditionem eorum, quæ à primo viro consecretur: non vendit libi locum in acquisitis titulo p. n. t. o. l. p. t. e. x. m., cum ibi notatur, in l. si lib. in, C. de donat. ante nupt. cum qua decisione transit *Ludovic. casus. 119. incipit ex lib. et c. in sollicitatione.* per quam ipse consuluit in contingencia facti. Maritus legauit vxori septuaginta ducatos, sub conditione tacta vel expellæ, si eundò mendum, quæ quidem condicio iure reputatur onus: vt *l. quoniam in priorum, C. de iussu. testamento.* quamuis ipsa secundo nobis, post annum tamen luctus euitat p. nas di. carum legum, quia titulo oneroso.*

fo sibi relinquuntur. Idem ergo erit dicendum in casu nostro, quia cum predictis casibus vxor habeat commodum à marito, non titulo lucratino, sed potius oneroso: non perdit bona, vel res sibi donatas, quamvis secundo nubat.

¶ Confirmatur hoc ex eleganti doctrina Baldi in l. fin. C. de bona matris. vbi ex illa l. not. quod lucra, quæ vir locratu ex forma statuti municipalis, stantibus filiis, vel non stantibus per

B cunctas nuptias, non perditur: quia non consequitur hoc ab vxore, sed legis providentia, quod dicit esse tenendum menti. Vnde sic videtur dicendum in casu nostro, cum vxor in predictis casibus habeat hoc lucrum ex providentia legis, permittitque valere has donationes remuneratorias: dicemus per consequens, quod licet transeat ad secundas nuptias etiam infra annum luctus, si propterea perdat illas res sibi donatas à marito. ¶ Ex his ego aliis dicebam, quod nec medietatem bonorum acquisitionum constante matrimonio, quæ debetur vxori ex dispositione legis regni, non perdit vxor per transitum ad secundas nuptias, nec tenetur reservare filiis prioris matrimonij, cum hoc lucrum sibi promittat ex dispositione legis, de quo forsitan latius diceatur infra in 7. limitatione principali. ver. operatur alium & quintum effectum, §. 67. in fin. De hoc habemus

K bodie legem regni, in c. de Testi. editam, l. 4. incipit, mandamus. ¶ Verum est, quod Bald. fuit sibi ipsi contrarius: quia contrarium eius, quod voluit in d. l. fin. tenuit ipse in auctor. ex testamento, fin. colam. ver. sed statim in praedicta. C. de fecus. nupt. & in auctor. vxoris, cod. tit. & in l. generaliter, §. illud, fin. colam. cod. tit. sicut Bart. in l. 1. C. de inoff. testib. est text. optimus in auctor. de non eligendo secundo nub. §. persequitur, coll. 1. & in l. femine, in princ. C. de secund. nupt. & illud videtur verius, secundum Salycet. in d. l. femine, §. illud. & Ladan. in l. si cum dotem, in princ. ff. solut. matrim. Ex quo infertur ad vnam quotidianum: Statum vel consuetudine cauetur, quod mortuo coniuge, coniux superuivens locretur certam partem dotis vel donationis propter nuptias. Pizmorum fuit maritus, relicto vno filio, ex illo matrimonio: vxor locrata fuit donationem propter nuptias: deinde ipsa transit ad secundas nuptias infra annum luctus, & ex isto secundo matrimonio habuit alium filium. Mortua matre, filius secundi matrimonij volebat succedere in illo lucro aequaliter cum filio primi matrimonij. Veniens est, quod solus filius primi matrimonij debet illud lucrum habere, tanquam proveniens ex lucro prioris matrimonij. ita consultus in contingencia facti de Auren. consil. incipiente, Christi cingit, mariti nomenibus innouatis, circa examinationem dubiorum. Idem etiam consilii Franciscus de Crema, vt ipse refert in suis singularibus, in ultimo singulari: qui saluat dictum Bald. in d. l. fin. quod vxor non perdat dictum lucrum per transitum ad secunda vota, quantum ad vsumfructum, sed proprietatem debet conse-

uari filio primi matrimonij: per d. l. femine, & d. §. persequitur, vbi est casus, qui non potest caualari secundum eum. ¶ Sed propter ista non recedo ab eo, quod supra dixi: quoniam recte inmenti hic est merum lucrum proveniens ex statuto vel consuetudine. nos autem loquimur in solutione debiti remunerari, quæ est ipsa donatio remuneratoria, seu reciproca, vbi non cadit merum lucrum, sed potius quedam remuneratio: vt in precedentibus dictum est. Concludo igitur vt supra, quod res sic donata vxori à marito, vel à coniuge, propter remunerationem, vel aliis titulo oneroso, sunt statim suæ, quo ad proprietatem & vsumfructum, aded quod per contractum matrimonij etiam infra annum luctus nihil de his perdit. Cogitabis, quia non repetio tactum per aliquem, quem videmus. Ista faciunt ad dubium, si maritus moritur, relicto duobus filiis vxore superstiti: vnus ex filiis, mortuo patre, ex donatione, testamento legato, vel aliis bona aliqua acquisiuit, deinde moritur ab intestato: succedit mater, quæ postea transit ad secundas nuptias: an illud, quod ex donatione, vel aliis filius habuit, quo ad proprietatem, tenetur mater reservare filio prioris matrimonij, & sic an l. femine, C. secund. nupt. habeat locum non solum in bonis, quæ filius habuit à patre, vel occasione prioris matrimonij, sed etiam si aliunde. Cogitabis.

ADDITIONES.

¶ Illa glossa est not. secundum Paul. in leg. com. perem, §. fin. hic alleg. per quem vide alios duos not. casus, in quibus ad pretium non tenetur, qui pactus est de cutione non teneri.

¶ Adde Segura in repetit. l. ab exheredari substituto ff. de leg. 1. col. penult.

¶ Et ne opponas de his, quæ proximè dicta sunt, credo concordiam fore, quod poterit probari patris assertio, quæ merita sunt æquivalentia, non tamen ipsa merita aliter, quod confessio meritum in genere non probat merita, sed in specie. sic Bald. in l. illud, colam. 4. de faus. testib. & hoc videtur velle Segura in d. rep. col. antepenult. dum refert doctrinam Baldi.

¶ Adde, quod cum hæc opinio transit Segura in tract. de bon. luc. constant. matrim. fol. 7. col. 4. dum refert sol. Bald. hoc firmantem.

¶ Adde, quod in iudicio meo hoc decidit expressè Paul. de Castro. in l. mater, C. ad Terrul. post med. in ver. quando autem succedat. vbi tenet, quod in bonis aliunde quæritis à filio, si primò mater succedat, & postea nubat: vt in casu nostro, procedat dispositio illius text. in §. si verò alienus, videlicet quod tunc non priuatur mater proprietate dictorum bonorum: & sic non tenetur reservare eam. Secus si primò nubat, & postea succedat. & sic est decisiu quæstione predicta.

IOAN. BERNARDVS.

¶ Donatio remuneratoria, quæ inter coniuges permittitur. ¶ Vide Reman. singul. 820. Guid. 1. ap.

l. c. n. 9.
lib. 5.

Pap. singul. 878. Hippolyt. de Marfil singul. 133. & singul. 50. Hippolyt. Riminal. latet. in prim. & §. 1. de donat. copiosissimè, more suo, Traqueil. in l. si vnaquam, C. de rebus an. donat. vers. donatione largit. an. 11. cum multis sequentibus, & doctissimè, maxime cum veteris indagacione Anan. Pined. in l. 1. C. de bon. matr. 3. part. num. 19. cum multis sequent. Apud quos non solum effectus donationis remuneratoria computatur, An valeat inter coniuges, verum alij omnes, de quibus per nostros in varijs locis, congestim traduntur, iustis examine, & allegacione discutuntur. Ibiq. reperiunt multa in articulis, quos hoc §. prosecutur author circa eandem materiam. Et si velis, adiungito Suarez. l. 1. tit. 3. lib. 3. fori, l. mitis. 3. & Canarra. cap. cum in officio, num. 10. & sequent. & Castille, in primis in legem Tauri, col. 1. vers. ca. quo etia, cum sequent. Boetium de iur. 37. Gomez. cum in §. cum Serviana, de eil. Bernardum Diaz. in tradit. fallent. 333. regul.

B [Donatio remuneratoria non computatur in tertio & quioro.] Vide Dida. in Segura, in l. cum filia, §. iheredi. fallent. 16. num. 174. & seq. de vulg. & pupill. Castille in primis legem Tauri. fol. 2. col. 1. vers. ex quo, Gomez. Arum in l. 28. Tauri, & ibi Tello, num. 3. Canarra. in cap. cum in officio, num. 11. de testam. Boetium de doctum, cap. 17. num. 3. Præter quos licet loquentes in propria specie quaestio- nis huius, repetere scripta per Traqueil. ac magis quæ per Pined. ubi supra, & rursus in l. 1. C. de testam. vend. part. 1. cap. 4. num. 4. dicuntur.

C [Tamen vbi est mutua traditio.] Vide Ripam in l. qui Bona, §. duo fratres, num. 100. ff. de ver. obligat. & pluribus allegatis, Traqueil. in l. si vnaquam, vers. donatione largitum, num. 111. C. de rebus. don. & Anton. de Mencl. l. si pro fundo, numer. 5. C. de transact.

D [Transmitteret ad heredem formineæ generis.] Vide Benedic. in cap. Raimundum, vers. relin- quens num. 173. de test. Traqueil. latet. de primogeni. quest. 10. num. 19. in seq. Boetium de doct. cap. 23. num. 5.

E [Potest patet præiudicare filio.] Vide Gre- gor. glossa l. 9. tit. 4. part. 5. & Suarez. in l. quædam, in primis ampliat. 16. num. 9. C. missa. res. cum. Canarra. in cap. Raimundum, §. 10. num. 9. de test. Pined. in l. 1. C. de bon. matr. 3. part. num. 76. Dida. de Segura in l. Imperator, ad Trebell. Traqueil. in l. si vnaquam, vers. donatione largitum, num. 140. & in presertim, num. 87. & dicitur inferius super text. pecunia- l. §. 17. cum. 4.

F [Non requiritur quod consensus præstetur simul, & eodem tempore.] Vide Peron. in consil. 55. num. 15. vel. 4. & Sylvestrum in summa, vers. ma- trimonium in cap. 2. num. 6. & Fratr. Demin. Soto su- per 4. sentent. diss. 27. q. 1. art. 3. & Gregor. Lap. glossa. l. 10. tit. 1. part. 4. & pluribus allegatis optime examinantem, Canarra. de sponsal. 2. part. cap. 4. in prim. num. 7.

G [Potest poei exemplum.] Vide Pined. l. 1. par. 3. num. 61. C. de bon. matr. Castille in primis l. Tauri. fol. 4. col. 4. & Gregor. glossa l. 1. §. tit. 15. part. 7. &

Anton. Gomez. de cap. secorum ad fin. & authorem su- præ, §. 32. num. 8. cuius sententiam confirmabunt plu- ribus, quæ de amore coniugum traduntur per Placem de doctum, cap. 22. num. 3. Traqueil. in l. si vnaquam, in presertim, num. 11. & vers. libet. num. 117. de quibus supra §. 28. ad fin. & an. mulieri liceat casibus hic exemplatis vti. Adde Andes, cap. 18. vers. carol. num. 32. Montal. glossa. l. 1. tit. 1. lib. 3. fori.

[Statut. assertioni patris.] Præter supra alle- gatos in prima additione, vide quæ dicam in- fra, §. 81. num. 18.

[Habet sibi vxor præcipua nec illa perdit.] Vide Rip. in l. seneca, num. 35. C. de secund. nups. & Canarra. de sponsal. part. 2. cap. 3. §. 3. num. 3. & laen. de Caro in d. l. seneca. num. 42.

[Ex his ego alijs dicebam.] Vide Franc. Cremonensem, sing. 173. & Boetium de iur. 113. Dida. de Segor. in tradit. de bon. consil. mat. qui fit, numer. 86. Ar- rium Pined. in l. 1. part. 1. num. 27. & l. fin. num. 1. & 3. C. de bon. matr. Canarra. de sponsal. part. 2. cap. 3. §. 3. num. 3. & rursus §. 9. num. 7. & authorem nostrum in l. 14. Tauri, & infra, §. 67. num. 17. vers. ex quo inferitur, ubi vide quæ dicuntur.

DOCT. IOANNES BARAHONA.

SVMME RERV.

- 1 Donatio in iura inter coniuges non valet.
- 2 Iuramentum solvari debet, quando non vergit in de- trimentum salutis eterne.
- 3 Donatus patris in filium cum iuramento, non valet.
- 4 Confessio in qua maritus iurat se aliquod habuisse ab uxore, est suspecta & simulata.
- 5 Contra iuramentum promissum in casu licito præ- stitum non conceditur obsecratio superiorem.
- 6 Ductum testium cum iuramento promissum, in casu solut. matrimonij, non tale iuramentum firmat ipsum nomen.
- 7 Iuramentum assertorium non operatur, ubi posset esse suspitio fraudis.
- 8 Iuramentum remittere potest pars ad suam utilita- tem præstare.
- 9 Allegare surripit iudicium proprium licet, quando alle- gatur tradit. de damno, & alium de lotto.
- 10 Donatio causa mortis, etiam si hanc non præ- sentium, & futurorum cum iuramento, valet inter coniuges.

LIMITA tertiò prædicta, ut non valeat † §. 11. 1 A
Nam iuramentum ipsam validat, & firmat: ut originaliter tenet Guil. de Cui. in l. si iſto tit. & in l. sed & si possideri, §. item si iuraverit, ff. de iurici. quem reſcit & ſequitur Bart. in l. si quis pro te, ad fin. ff. de ſolent. & in l. Scito, & Augustinus in fin. ff. ad l. Fale. Fulg. & Alex. ubi in §. col. dicens ſe pſtus ita conſuluiſſe. Idem tenet Bald. in d. l. si iſto tit. in l. littera amica, & in l. cum multa, C. de donat. ante nups. & Angel. in l. ponde. §. mulier ff. ſolut. matrim. dicens ſe illa die ſic conſuluiſſe. Item de imol. in l. si quis inquilines, §. final. ff. de legat. 3. qui etiam di- cit ſe ſic conſuluiſſe, & in l. cap. cum contingat, de iuriciurand. in decimo membro principali, verſ. cir- ca tertium, in repetitione. Abb. ibi, & in cap. fin.

in 3. *quest. infra. ad. & consil. 48. in 2. volum. Paul de Castro in l. p. illa qua contra morem. C. de pact. & consil. 118. incipit. notandum est. consil. 99. ver. super se-
cundo. incipit. in ista donatione. & consil. 62. incipit. notandum est. 2. volum. & consil. 77. incipit. notandum est. & ad. 2. volum. Frederic. de Seno consil. 140. incipit. presentis questionis. Roph. Fulgos. consil. 199. per
itum. Franciscus de Aret. consil. 74. incipit diligenter & mature. in 3. volum. veris sed dubium est. Antonio Carsteno in repetitione rubric. de iuramentand. 14. colum. in 25. privileg. Alexand. consil. 8. in 2. colum.
incipit. visu & consideratione. in 2. volumina. consil. 157. penult. colum. ad. vol. & consil. 142. penult. colum. ver. item respondendo. 5. volum. de quo per eundem Alexand. consil. 59. 1. volum. incipit. visu & consideratione. & rital. questionis. Barth. Capella in castella. 111. incipit. donatio inter virum & uxorem. in 2. colum.
¶ Qui pro hoc allegat gloss. in cap. ex parte. supra de consuetud. in ver. alienum. ibi: sed si iuraverit non contrahere. & tenet venditio. & subdit. quod ita fuit consilium per plures doctores. quos nominat. Hanc opinionem tenet magister Ioannes in sua viatoria serie. ista ru. penult. colum. & fin. & alij. de quibus per Bartholomeum Socin. in lege si inter virum & de rebus d. b. & ibi Ludovicum Lusitanum. ad. vol. 4. ver. ad illationem. & ista opinio communiter tenetur & observatur in practica. Quia tale iuramentum
1. ¶ servatum non vergit in detrimentum salutis æternæ: ergo est servandum. ut d. cap. cum contrahat. & cap. si verò. cum aliis. supra de iuramentand. & cap. quæritur. de pactis. lib. 6. cum ibi not. Iuramentum hinc contra d. ut in auctoritate sacramenta p. b. ut. C. si aduersus vendit. ergo multo fortius firmabit contractum mariti. qui est ætatis perfectæ. ¶ Item donatio inter coniuges. propriè loquendo. non videtur à lege prohibita. vel saltem non habet perpetuam causam prohibitionis. nec est contra bonos mores naturales. quod apparet ex eo. quia morte confirmatur: vt l. 1. & 3. & l. si maritus. de i. i. rital. & cap. fin. infra eod. Vnde videtur potius præter legem. nec enim tanquam inter infelices legibus huiusmodi donatores recipiendæ sunt: vt l. 1. & l. cum hic statum. & l. si p. d. b. ff. i. rital. Ex quo sequitur. quod ista prohibitio non est odiosa. sed fauorabilis: fauor enim donationi. ne mutuo amore se spoliaret. non odio donatarij: vt l. hac ratio ff. de iura. ergo. quæ videntur loqui prohibitiuè. non significant propriè prohibitionem: sed hoc sonant. quòd lex talibus donationibus suum fauorem non adhibet. nec vult vt ciuibz obligatio nascatur: vt l. Papieniam. ff. eod. & hoc fauore donatoris. non odio donatarij. nihil enim delinquit. propter quod dignus sit odio. Si autem fauore donatoris hæc prohibitio facta est. cui dubium. quin huic fauori renouare possit cum iuramento. p. copet periculum peniurij euitandum? vt apparet ex prædictis. & ex notatis in cap. si delinquit. de foro comper. Iurans ergo debet cogi ad obseruantiam iuramenti: quod licitum est de iure naturali*

& diuino. quia non vergit ad delictum iurantis. nec ad aliquod. cuius executio sit peccatum mortale vel veniale. vt tradit Bart. l. cum lex ff. de fideiuss. & Anton. in d. cap. cum contingat. de iur. iur. vbi dicit. quòd licet ex donatione iuret coniuges iurata. non oritur obligatio. vel actio: nihilominus iuramentum est obseruandum. & ita quoad effectum obseruantie vult idem. quod alij. de quibus supra. ¶ Item donatio inter coniuges est permilla causa religionis: vt l. si sponsus. §. concessa. ff. i. rital. & dixi in præcedentibus. Iuramentum autem est magna religio: vt l. 1. & 2. de iuramentand. ergo videtur permilla. vbi iuramentum interuenit. cuius obseruantia nihil habet inhonestum. vel turpe de iure diuino vel naturali. ¶ Quia honorare inter virum & uxorem non est formaliter turpe. nec peccatum: sed posset esse occasionaliter aliquando: & de illo non est curandum. quia iuramentum non est nullum. quando ex eo occasionaliter posset oriri aliquid turpe. dummodo id. quod iuratur. de sui natura non sit turpe. vt voluit gloss. & doctores. in cap. si verò. de iuramentand. Quid enim. si maritus multum diues. modicè vel modicoiter donauit vxori? certe nec tunc vir spoliaretur. nec impediretur educatio filiorum. quæ videtur esse causa principalis. in qua versaretur peccatum. Si autem huic donationi accederet iuramentum. quis sane mentis diceret hanc donationem non valere? sicut dicimus de pacto iurato. per quod fit deterior condicio dotis. per text. in cap. cum contingat. supra de iuramentand. vbi fauor animæ iurantis mulieris. præfertur fauori matrimonij & doria quod forsitan debet intelligi. quando mulier fecisset pactum tale in omnem casum solu. maritum etiam per mortem viri. sed si simpliciter fecisset pactum de dote non rep. d. in casu soluti matrimonij. cum iuramento: iuramentum recipere interpretationem in forma iuris. scilicet quando solueretur matrimonium vxoris reuertente. fauore matrimonij: argum. l. 2. ff. de pactis dot. & fauore publicæ utilitatis. gloss. aut. in l. cum d. cor. in ita dicit Bald. Novellum in tractatu dotis part. 7. privileg. 21. imitation. 9. quem videas. ¶ Facit ad confirmationem prædictorum. quod dicitur de donatione patris in filium. cum iuramento. & de quo per Baptissem post alios in lege. fratres à fratre. de conditione iudicis. qu. ass. 15. in repetitione. quem vide. Nec his contra dicit. quod voluit Ioannes Andream in additionibus ad Speculum. i. rital. in rubric. Cym. & alij. in l. in fin. de sacrosanct. eccles. Bartol. in lege. Aurelius. §. final. ff. de liberatione legat. & in lege. cum quis decedens. §. Tota de legat. 3. Bald. in l. 1. §. colum. C. de iussu donat. quos requirit Ludovicus consil. 44. in princip. alij. incipit. ex supra narrato thomate. & l. si. lib. 36. colum. veris. 7. limita. quos rogo videas. & hic inferas. dum dicunt. quòd t. confessio facta contra fauore matrimonio. in qua maritus iurat se aliquid habuisse ab vxore. est & suspecta & simulata. adeo non valet. Idem firmat Bartholomeum Socin. in diu. l. ff. sol.

sol. matrimen. 24. col. ver. secunda conclusio. qui dicit, quod ita pluries consuluit, & consultum videtur per doctissimos viros. & facit in simili secundum eum, quia contractus simularum non solet inramento sumari. *gl. 6. & doct. in l. 3. C. plur. valere quod agitur*, de quo latissime per doct. Abb. in sua solennis disputatione, qua incipit *flatus flatus ciuitatis Senarum*, per eundem Abbatem, & Anton. & Imol. in dict. *cum contingat de iur. iur. c. 1. ** Quoniam illi loquuntur in iuramento assertorio: nos autem in promissorio. inter quos est longa differentia, & vni est magis favorabile, quam aliud, ut dicit Ioan. de Imol. in dict. *cum contingat. col. 107.* cuius ratio est, quoniam ille non dicit, quia in iuramento assertorio posset aliquis dicere falsum quod de facili presumit lex inter personas ita suspensas: sicut dicimus in simili, *l. 1. C. de natur. lib. & per Bal. & Modernos in liquidum cum fructum, ff. de hered. iustit.* Quia ergo assertori aliquid falsum, quoniam per hanc assertionem sibi posset praesudicari aliquando, non tamen facere potest, quod falsum sit verum. Idcirco lex in fraudem sui non admittit hanc confessionem. Sed in iuramento promissorio non potest esse falsitas tempore iuramenti, quando verè adest concessus iurantis in promissione. Vnde imputet sibi, qui iurat. Et ideo dicit Ioan. de Imol. in d. *cum contingat*, quod licet per *auth. sacramenta pub. in l. 1. leges* antiquae sint correat in iuramento promissorio: non tamen in assertorio: de quo loquitur, *l. si alterius, C. si minor se maior dix.* Licet igitur iuramentum assertorium uno tollat suspicionem falsitatis, seu donationis, quae est inter coniuges, iuramentum tamen promissorium, quod non adiuuat mendaciam, nec facit fraudem legi esse seruandum. Et propterea contra iuramentum promissorium praesumptum in casu licito, non conceditur absolutio à superiore, ut quis posset venire contra illud, nisi ex magna causa: ut plene tradunt doctores in *c. quanto, sup. de iur. iur.* sed in iuramento assertorio conceditur iuranti venire contra in aliquo casu: si illud iuramentum superior non est secutus, ut in *c. moliri*, & ibi notatur, *supra de iur. iur.* ita dicit Ioan. Fran. de Ar. in d. *consil. &* sequitur *Ant. Corferrus in repetitione d. rub. sup. de iur. iur.* quae fuit noua & subtilis inuestigatio, hoc idem in effectu voluit Bal. Novellus in suo tractatu, de dote char. 125. in 3. colum. aliis in decima parte, 9. col. dicens, quod Ioan. And. Cyn. Bar. & alij, de quibus supra, loquuntur in iuramento assertorio de praterito: puta si vir coeunte matrimonio, confessus fuit habuisse tantum pro dote, & ita iuravit esse verum, quia videtur tunc in fraudem iurasse, & ea ratione, quia fuit motus ad confitendum, non verum: quia ita ius praesumit: eadem ratione fuit motus ad iurandum rem sic fuisse, arg. *l. deli mali ver. differens, ff. de donat.* Sc eos in iuramento promissorio quia sicut illud firmat expressam donationem inter coniuges, ut supra dictum est ita firmat racionem & praesumptam, ut sic idem operetur iuramentum in tacito, quod in expresso, arg. *l. cum*

Palacios Ruy.

quid ff. si ser. per. & l. de quibus in ff. de legibus, cum similibus, nec tunc habebit locum exceptio non omeratae doris: quia talis confessio in dubio magis videtur facta sub tanta intentione donandi, quam sub spe remunerandi sibi doris, ex quo ita constante matrimonio fuit facta. Reliquet ergo, an sit dictum in instrumento, talis vir fuit confessus habuisse & recepisce centum pro dote suae uxoris: & ita iuraret: & tunc tale iuramentum de praterito non trahitur ad oblationem tacite donationis de futuro, sicut procedunt dicta *12. an. And. Cyn. & Bar. & sequatur.* Ex istis aliis consuluit Ioan. de Ar. *conf. 54. incipiens in Christi nomine amen.* quod stante statu Contentendi, quod mulier habens virum, non possit obligari in iudicio, vel extra in persona, nec in bonis, nec aliquo contractu, sine consensu viri, si donauit cum iuramento, obligatur: ut ibi per eum, quod notat *pro l. regni, Fo. legem l. 1. tit. 11. l. 1. ff. de li. 3. tit. 10. l. 13.* & vide quae ibi late & amplissime, cum legem praedictam leges, scriptis. Antem promittendo dictam dorem restituere in casu soluti matrimonij, & ita iuratur: nam tunc tale iuramentum de futuro firmat ipsum actum racionum, & verum, & sic ipsam donationem praesumptam, ita post multa tenet Ioan. de Imol. in d. *cum contingat, in 10. membro.* quod videtur esse verissimum, secundum Bal. Novellum, *vbi sup.* qui per hanc reprehendit decisionem *Iudo in d. conf. 44.* dum dicit, quod quando surgit praesumpta donatio ex confessione facta per virum de dote recepta, aliter non apparente numeratione, non firmatur iuramento. Nam ut vides, non est vis, utrum donatio inter coniuges sit expressa, vel tacita: quia utroque casu firmatur iuramento, secundum Ioan. *vbi sup.* qui subdij potest attendere, quod si iuramentum assertorium non operatur, *vbi posset esse suspicio fraudis*, seu quod in fraudem iuris sit praesumptum: ut dicit Bar. *sup. & alij de quibus sup.* quando persona esset omnino incapax, ita quod non posset etiam cum iuramento sibi aliquid queri: sed vis, quod non omnino incapax: quia saltem cum iuramento posset sapere, ut contingit in uxore, quae sapere potest à viro per donationem factam cum iuramento, & tunc videtur, quod standum sit iuramento testationis, ne rearguamus ipsum de petitorio in dubio, arg. eorum, qui habentur in *l. facimus, C. ad liti. reperi.* Dicit tamen Ioan. de Imol. quod hoc non est sine aliqua diminutione, & sic quereat. Contrarium tamen sentit Bar. Socius in *d. l. 1. ff. sol. mat. per. col. ver. 4. & vltima sententia.* & dicit se ita consuluisset in fauorem mariti, ipsum defendendo à tali confessione iurata. In primis considerando, quod cum pars possit iuramentum remittere ad suam utilitatem praesumptam: ut habetur in *c. 2. de iur. iur. & in c. 2. sup. de spem. pari ratione remittere poterat exceptionem petitorij surgentem ex iuramento ad sui utilitatem praesumptam, cum sit eadem ratio, arg. *libell. ff. ad l. Aquil.* Vnde si allegatur simulatio, & pars aduersa opponit de petitorio, replicari poterit, quod petitorium*

M nium

- nium remissile videtur, ex quo consensu contrarium fieri simulatum, & omnia in instrumento opponi ad simulationis corroboracionē. & hęc fuit intentio partium, secundū d. de lmo. mul-
 9 tum notanter in d. l. cum contingat. §. Secundo dicit, quod ex quo maritus tractat de damno, vxor de lucro excipiendo poterat se defendere, allegando suam turpitudinem: secundum
 B* notare per Bar. & doctores in l. alius, ff. de iur. uxor. & sic videtur cessare ratio prohibitiua, & consequenter de positiua: vt c. cum se ipse sup. de appel-
 tam finit. §. Tertiū, quia iuris presumptione ex facie instrumenti constabat, confessionem
 simulatam: quia emanauerat inter personas prohibitas: vnde iuris erat maritū allegare vxoris ius non competere, nec opus erat de simu-
 latione excipere, secundum ea. sic notabiliter traditur in suo consil. incipiente, Pet. Nicola. faciunt
 no. per Bart. in l. cum qui. C. qui ius ff. de verb. obli-
 §. Præsertim, quia iurameorum assertoriquā non videtur nocere, ex quo de peritior coo-
 clabatur: vt voluit terminis nostris Cyn. in d. l. C. de sacros. eccl. & fuit de mente Bar. in d. l. cum
 quis decedens, §. Titus. & latius per lmo. in d. l. cum
 contingat. §. Postremo dicit Socum, quod cum
 maritus lege canonica ligetur, eiusdem legis
 beneficio solui debet, per id quod habetur in
 d. l. de iur. iuran. Vnde infert, quod potest ma-
 ritus contrahere allegando simulationem,
 per viam denuntiacionis euangelice, ad exone-
 randum conscientiam aduersarij: quia in fau-
 orem animarum potest quis suam detegere tur-
 pitudinem, secundum no. in c. cum inter dilectos,
 de do. Et fuit ista consideratio Iacobi de mol. in d. l.
 cum contingat. & ita alijs consiluit Marianus Soci-
 cui consilio subscripsit Bartholomæus Socinus
 eius filius, ut ipse refert in d. l. ff. de acq. pos. sol. mat. quod
 tenent, quia quotidie venit in practica. Iu-
 ramentum ergo confirmatorium, vel asserto-
 rium, non habet validare confessionem mariti
 de dote recepta.
 10 §. Ampliabit prædicta, vt donatio inter
 coniuges valeat, si est iuramento firmata, etiam si
 fiat donatio causa mortis omnium bonorum
 præsentium & futurorum, cum pacto & iura-
 mento de non renouando ipsam, vt lasē & sig-
 naliūter concludit Pan. de Cast. consil. 10 l. 1. vol.
 quod reperitur in 2. vol. consil. 76. incipiente, notandum
 est, qui subtiliter loquitur, dicens quod tunc
 tollitur de medio pactum & iuramentum, &
 remanet simplex donatio causa mortis, quæ
 morte donatoris confirmatur, vt ibi latius per
 eum, quem simplicitas refert & sequitur Alex.
 de lmo. in l. stipulatio hoc modo ff. de verbo. obligat. 11.
 colum. ver. subdit ibi Pan. aliud notabile verbum.
 Repetio tamen, quod idem Paul. fortan non
 memor prioris consilij, consuluit contrarium,
 consil. 83. in §. incipit, in ista demario, idem eo ta-
 cito, tenuit Alexand. in l. qui doria, §. col. vers. sed
 in ista hoc, ff. sol. matr. quia verba illa, futurum
 tempus denotantia, non fuerit adiecta in mo-
 dum cause finalis, sed demonstrationis causa.

Vnde cum donatio præsentium & futurorum
 saltem in præsentibus valida remaneat, secun-
 dum opinionem doctorem in l. §. C. de palli. li-
 cet Bar. ibi relinquit cogitandum: cessat ratio,
 super qua se fundat Paul. de Cast. Vnde cōcedit
 Alexan. quod si haberet consilulare, nō multum
 curaret de dicto Pauli, qui profecto nimium
 fuit promptus ad consulendum, & admiraretur
 de eo Alex. ubi supra. §. Nec curio de opinione
 eorum, qui tenerent donationem inter con-
 iuges non firmari iuramento, quam tenuit Ioan.
 And. in addit. ad Spec. isto tit. co. rubri. que incipit, est
 sciendum Bar. Bal. & Saly. & Rapha. Fulg. in l. 1. ff.
 isto tit. Henricum in c. ius i. co. in §. prima distinctio-
 nis, & Franciscum Card. ibi, & in c. 1. de iur. uxor. §. ff.
 in §. quest. & Bald. in l. cum quis decedens, §. per. de
 legat. 3. & latius in eadem contingat, supra de iur. iur.
 13. col. per queritur ignorat, & consil. 29. incipit, & cum
 domini vxori in §. per. Ange. in l. §. qui pro in §. de
 fideiuss. Pan. de Cast. consil. 65. in 2. col. incipit, super
 isto pacto, quod reperitur in 2. vol. incipit, super
 isto pacto, Fran. de Carre consil. 66. 1. col. incipit, sapienter,
 multi alij, quos refert non curio, per iura & ra-
 tiones, quæ per ipsos videri poterunt. Ad quæ
 satis patet responsio ex prædictis istam opinio-
 nem sentit Ang. in antb. si qua mulier. C. ad Velicia.
 & alij doctores ibi communiter omnes post glo. 1. Idem
 volunt plures alij, quos refert Franciscus de Carre
 in prælegato consil. 66. & Bartholomæum Socinum consil.
 55. incipiente, omni potens Deus.

ADDITIONES.

§. Adde Soci. in regula 104. inci. dematio inter
 virum & vxorem in vltima sententia. B *

§. Adde quod vult argu. de donazione fa-
 cta per virum vxori, ad donacionem factam per
 patrem filio. Segura referendo Ludou. Ro. &
 lasan in repe. 1. p. §. si vir ff. de acq. pos. sol. §. fin. ver-
 bis, ubi vide aliquas similitudines interueni-
 que, inter quas hæc est posita, & remissionibus
 beoæ ornata. C *

§. Adde per eum intellecta Bal. in l. 1. ver. ma-
 do solet, C. de oper. liberto. & ibi per eum additio in li-
 tera, in parte contrarium, & in litera & in parte, &
 nescio, & illam glossa dixit ad idem singul. la. in
 §. fuerat 17. ad. Insi de all. in c. in antb. sacra-
 menta puerum, C. si aduen. 17. col. vers. 1. fallit. ubi af-
 signat rationem. A *

§. Materiam huius conclusionis ego latius
 descripsi in meis fallentijs, vltra Socum in litera a.
 in regula inci. allegat. turpidinam. B *

IOAN. BERNAR.

§. Nisi fuerit iurata. Quia huius questionis
 repletissima sunt volumina nostrorum, video
 inter tot Ductus. regul. 219. ampliatione 1. vers.
 firmatamen, Minibacana de successum progre. lib.
 3. parte 1. §. 29. num. 14. Tello in l. 17. Tauri, num. 92.
 Cesar. in rubri. de test. parte 2. num. 10. apud quos
 tum diligens disputatio, tum copiosa allegatio
 doctorem varia sententiam est. Acne Hispano-
 rum opinionem ignores, vide Villalobos, ver-
 §. donatio num. 123. Aram J. 50. num. 13. & l. 67. num.
 67. Tauri, & Anto. Gomez. l. 53. nu. 66. ibid. Suarez.
 l. 124.

1. *De las arras lib. 3. folio 43. & latissime loan. Gutierrez in tract. de iuramentis confirmat. 1. part. ca. 3. a sum. 2.*

B § Est suspecta & simulata. Vide Cassile in proemio leg. Tauri. fol. 5. col. 1. & sequens. C. de iur. lib. 1. resolut. 2. 7. m. 5. Minch. lib. 3. qu. frequent. ca. 47. per tot. & quæ tradit Dilect. Perre. l. 1. §. 1. lib. 3. lib. 3. Ordina. colum. 1016. & infra §. 55. sum. 2.

D. IOAN. BARABORA.

S V M M Æ R E R V M.

1. Donatio inter coniuges valet ad legitimam tertij.
2. Videbatur potest maritus pro uxore.

§. LIII. L I M I T A quærit prædicta, ut non valeat ¶
1 Donatio inter coniuges, nisi forte vxor à principio nupta sine dote, postea constante matrimonio donet maritus aliqua bona ex causa dotis, quia valet talis donatio, ut videtur casus in l. si quis pro vxore, §. si vxor. ff. de iur. vbi propositum loquitur text. quando vxor constante matrimonio promittit dotem, & dotis vias marito, & dicitur, quod hoc non est prohibitum inter coniuges. Nam si ille re. intelligatur, quod ante matrimonium fuisset dos promissa, probatur aliqui voluisti intelligere, fatua & indubitabilis fuisset questio: contra id quod habetur in l. quod Laber. ff. de Verbo & act. C. de furt. cum similibus. §. Quod videretur satis æquum. Nam si mulier dotata à principio hoc potest facere per viam augmenti dotis: ut est expressum in l. si constante, & l. si post principium, v. quæritur, C. de donat. ante nupt. & expressius Insuetud. de donat. §. est & aliud, ver. & primus quidem, & ibi gloss. & gloss. magna in l. si solut. matrimon. quæ simpliciter & indistincte dicit, dotem posse per mulierem constanter matrimonio constitui, per l. si constanter, multo ergo fortius, si à principio dotata non fuisset, hoc facere posset, cum vilius sit vxori stare apud matrem dotatam, quam aliis sine dote. Mulier enim indotata, facilius spernitur à viro: iuxta notat. in l. si cum dotem, §. si uxorem in senectute. ff. solut. matrimon. & dicam latè super text. in repeti. tenere solum Bald. Novellam, in suo tractatu de dote, in sexta parte 16. speciali. & in septima parte in 3. privilegio. §. Nec obstat, si dicitur, quod ex quo maritus vxorem dedit sine dote, per consequens tenetur ad opera matrimonij, & sibi imparet: ut l. quod si nulla, ff. de re iur. & sum. fuor. cum alijs, de quibus dicam super text. in quinzuo intellectu. §. Quia dici potest, & non improbabilius, quod aut tempore contrahendi matrimonij vxor habebat bona, unde se possit dotare: & tunc verisimiliter præsumitur omississe cum dote, arg. à communiter accidentibus: ut l. certi candidi §. quoniam, re. nam quæritur, ff. si certum petatur, & in cap. de cetero, de clerico, non res. quod quidem t. argumetum transferret onus probandi contrarium in aduersarium, ut sentit gloss. in l. neque nates, C. de probat. quam ad hoc reputat singularem Ludov. in singulari. 397. & Andreas Sicul. in c. novit. de iud. colum. 7. Constituyendo ergo vxor dotem constante matrimonio, videretur magis debitum agnoscere, quam

Palacios Rm.

M 2

quim

consentiente, de tota dote disposuit, eam aliquid forte donando: valebit quidem talis dispositio, quamvis maritus penitentia ductus, vxore adhuc viuente, reuocauerit consensum adhibuitum. quod est valde notandum & menti tenendum. Potest tamen intelligi, vt procedat, quando hoc fuit factum post annum a tempore contracti matrimonij, nisi forte dixeris, quod hic maritus videtur renunciare soli spei sibi per matrimoniam quaesita, quae poterat esse fallibilis ipso praemortuente. itaque in contractu videtur renunciare iuri querendo, non autem quaesito, quod inter coniuges permittitur: vt super dictum est. Cogitabis. ¶ Sed est & pulchrum dubium, de quo alijs vidi multum dubitari. Maritus & vxor post annum a tempore contracti matrimonij contraxerunt inuicem & societatem omnium bonorum ex causa donationis, vel alijs, cum iuramento de nonquam discedendo ab illa societate: modo alter eorum perit, & vult discedere ab illa societate: oum quid poterit? Videtur quod sic, & quod valuit donatio, & dispositio, quam de suis bonis in vita fecit: quia pactum, seu consuetudo, de utriusque diuisione rem communem, seu societatem initam, non valet. ¶ *vt in hoc iudicio, § si conueniat, ff. de iur. iudi. l. d. & facit l. §. c. eodem, etiam si adiciatur super hoc iuramentum: vt notanter firmat Alexander cons. 159. alibi cons. 18. secundo volumine in princip. per bona fundamenta, quae videz per te. refert & sequitur Felix in c. aduersus 8. col. in §. de rescriptis, lafon in l. non forem, §. si centum 2. col. ff. de condit. indeb. Ergo eodem modo in casu nostro hoc fieri poterit.*

¶ Ratio praedictorum est, quia communitio solet generare discordiam: vt *Leius pater §. diligenti, de leg. 2. c. ex tunc, infra de sentent. excomm. in c. ita dicit Abb. in c. §. diligenti. 4. colum. in fin. vers. quartus casus supra, de foro compet.* ¶ Potest assignari alia ratio, scilicet quia per huiusmodi societatem perpetuo duratorem adimitur libertas facultas testandi in rebus in societate positis: vt *l. cum deobus, §. idem respondit, ff. pro socio, ibi gloss. no. & l. nulla in d. titul. & dist. l. in hoc iudicio, §. conueniat. ita dicit Ludo. Ro. cons. 13. & 14. quem refert Andreas Sic. in c. relatum primo 33. col. supra, de test.* Facit quod in simili dixit Bald. in l. fin. C. de pactis in versis. vni ad secundum. vbi notanter determinat, quod pactum etiam iuratum de non succedendo ex testamento, non praeiudicat paciscens, ne tollantur libera testandi facultas. refert & sequitur Lud. in l. stipulatus hoc modo conuicta, ff. de verb. obi. & Georgius in repetitione capit. quoniam pactum, de pactis lib. 6. colum. 7. vers. fortim. ¶ Reperto tamen, quod lafon Maymus in l. si non forem, §. si centum, colum. 10. ff. de cond. indeb. dubitat, & merito, de illa decisione: quia hoc pactum iuramentum de non discedendo a societate, potest seruari, sine interitu salutis aeternae: ergo seruandum est, c. cum contingat in fin. supra, de iur. iur. cum concordant, praepue cum ratio, d. §. si conueniat, sit propter infinitatem cuius-

Palacios Rom.

dum, secundum gloss. in l. per in magna, circa fin. C. de pactis. quando scilicet conuenitum esset, ne illo vquam tempore diuidatur, secus si dictum esset, quod in perpetuum sit in communitio. Nam valeret, & intelligeretur in perpetuum, id est, quousque alter eorum viuat, l. cum gloss. in d. l. nemo §. pro socio. ita dicit Florentinus in d. l. §. si conueniat. ¶ Sic etiam valeret consuetudo, vel laudum arbitratoris, quod tuto tempore contrahentium non liceat diuidere, secundum Alexander cons. 18. incipiens, vbi ibi notat praedictum, ff. col. in §. rel. ¶ Nec obstat gl. in c. §. de procu. lib. 6. super qua se fundat Alex. quoniam illa loquitur in iuramento supposito, de non reuocando mandatum. Secus tamen est in iuramento aduersario praestito, de non reuocando talem procuratorem. Nam ex tali iuramento licito & honesto, ne ei illudatur, bene oritur obligatio, l. si quis maior, C. de trans. ideo tunc reuocari non potest ita no. dicit Bal. in rebus, sup. de pactis 10. col. ex quo inferit, quod si notarius recipit tale iuramentum nomine omnium, quorum interest, non possit tunc reuocari: nec tunc haberet locum illa glo. sed in casu nostro iuramentum fuit praestitum alteri societatis habebit locum illa glo. secundum lafon. vbi supra, qui relinquit cogitandum, quia limitatio Bald. est ardua, & iura per quae mouetur gloss. in d. l. fin. refragantur. ¶ Ad cuius confirmationem facit d. quoniam pactum, & quod notanter voluit Bal. in c. reuocari, in §. supra, de iur. iur. vbi dixit, quod si mulier iurauit alicui ad eius commodum, quod dotem non alienaret: quamvis postea alienet cum iuramento, non valet ibi alienatio, in praedictum eius, cui primo iurauerat, & erat ius quaesitum. sic intelligit text. in c. interdicto, supra de iur. iur. & glo. in c. licet po. tit. lib. 6. quod dictum tanquam singulare, refert Georg. in d. quoniam pactum, col. 3. vers. adducit. Ad idem facit notanda decisio Old. cons. 242. incip. factum tale est, pater filium, quam sibi appropriat lafon. And. in Speculo, quarta par. de iudi. §. sequitur, columna 4. versis. vbi dubitatur, vbi dicitur vidisse de facto dubitari, si pater in morte duos filios iurare fecit de hereditate non diuidenda intra decennium: ipsi non possunt prouocare ad diuisionem, nisi inuicem sibi iuramentum remittant: iuxta not. in c. 1. de despon. & in l. lafon §. de iur. iur. Nepos tamen bene potest patrum prouocare ad diuisionem: quia iuramento filij non ligat nepos, etiam heredem c. veritatis, de iur. iur. c. fin. de sepul. & ita sentiunt isti, quod si frater iuraret non diuidere, teneretur iuramentum seruare, & sequitur Alex. cons. 28. incipit, per pactum in c. volumine. ¶ Ex istis infero ad vnum quoddam, pater vel mater volens tradere filiam uxori, iuravit eam meliorem in tertia parte bonorum suorum, vel iuravit nullum filiorum meliorem, imo quod omnes equaliter succedant: quod tali iuramento standum est praecise, ex quo factum ex causa onerosa, & in fauorem filiae, & eius mariti: quia fauore dotis non est locus praesentia: vt est casus

M 3

vincius

unicus ius in l. *habeo*, §. 1. de iure dotium secundum Baldum in l. *si quis* in §. C. de act. & obligat. de quo meminit Alexan. in l. *si quis* in l. 10. eodem. in princip. §. *si quis* in l. 10. eodem. Quamvis ergo iuramentum non intervenisset, nisi sola promissio, cum ex causa oterusa factum sit, iustissimum erat illud observare. Vtiam super hoc fieret lex nova, per quam evitaretur fraudes, peccata, & peritua, quæ sæpius committuntur à parentibus: qui postquam nuptii filiam tradiderunt, nunc verentur promissa infringere, etiam iuramento firmata, dicentes se non teneri ad illud pactum servandum: vt l. *pactum* quod dicitur, C. de pactis, ubi est expressum secundum Bald. in l. cum Archimederam, C. vt in possessione legatorum, prope §. *versu*. vltimum quæro, de quo meminit Lefon in §. *ad iuramentum*, insinuat de act. *versu* quod autem sit, & quamvis ille non dicat, idem valent Albericum de Basate in l. §. C. de pactis, eodem penult. Postquam ista scripsi, vidi quod optabam. Nam regina sancta Elizabeth, vita defuncta, dominus noster, Rex Ferdinandus in verba. Tu nomine, coram vocans, complures ac salubres edidit leges, ex consiliariis suorum consilio, cum quibus ego, licet immeritis, tunc temporis, sicut & nunc, consiliarius eram: ubi inter alia constituit, quod si pater vel mater pro maritanda filia, vel filio in matrimonio collocando, melioravit, vel meliorare, vel non meliorare promissit, teneatur illud servare, nec potest postea penitere, etiam si iuramentum non interveniat, tene menti illam legem. Ad cuius confirmationem facit ratio inuincibilis: quando enim inter duos sit pactum, etiam sine iuramento, ad volutatem tertij, non licet pacifcentibus à pacto recedere in præiudicium illius tertij: vt est textus valde singularis in l. qui Roma, §. *Flavium*, ff. de verb. oblig. reuert Bald. in l. cum in sacro, §. de iure dotium. * Cum autem hoc pactum fiat in fauorem illius, qui habet uxorem ducere filiam promittentis, vel in fauorem mulieris future natus: non licuit in eorum præiudicium ab huiusmodi promissione discedere. Per hoc redditur mihi dubia decisio Alacui in cap. si filij, in iur. si de secundo defuncti fuerit controuersa, ubi dicit, quod si habens filios ex prima uxore, secundam duxit, cum pacto, quod filij nasciuri ex ipsa secunda, non succedant in feudis, sed filij ex prima: quod ipsi contrahentes, poterunt mutare voluntatem, & per euentum pactum pacifici, quod succedant vna cum liberis prioris matrimonij: per glossam in cap. si facta, eodem tit. & per l. si per perre, §. *versum*, ff. de in rem versu, quod est notandum, secundum Lacobum in tractatu feudorum.

ADDITIONES.

- * A. §. Adde Hippolyt. com. 9. incip. nemo cognuit, ubi refert ad hoc Oldr. consil. 241. incip. scilicet tale est paterfamilias.
- * B. Adde in materia omnino Felis. in c. ex parte decani, eodem. 1. de rescriptis. ver. amplius quoniam. & per eundem sequitur, ubi inter cetera refert singul.

verbum Alberic. in l. si procuratorem in pen. col. versu. quid si in literis. ubi tenet simpliciter, quod non possit reuocari, quando dominus in mandato promissit illum non reuocare. & idem si apponatur ista clausula, quousque procurator esse desierit, toties ce constituo.

* A. §. Adde, quod contrariam doctrinam ponit Lefon in lib. 2. fol. 23. eodem. 4. C. de iure emphyte. referendo Barr. Bald. Ang. & Imol. & Ananum. vnde post eos dicit ipse vnum, quod est not. quod si ego donauim aliquid rem sub pacto, quod post tale tempus ecclesie applicetur: ego possum donatario illud pactum remittere, & sic ecclesie præiudicare, vide eundem Lefon in d. l. 23. fol. 23. col. 1. post med. & in seqq.

IOAN. BERNAR.

* Hoc disponit lex regni. Vide Ant. Gomez. l. 52. Taur. num. 66. ad fin. Bernar. Diaz. in summario regul. 231. ver. quinto saluti & Dueran. regul. 231. ad fin.

* Sed pulchrum doctum. Adiunge Hippolyt. singul. 99. & Petrus Gerard. singul. 9. & Phil. Corn. consil. 48. lib. 3. & Franc. Mari. decis. 508. num. 3. & pulchre Antonium de Petrus in l. 1. num. 38. ff. de iuratu. apud quos simul lectos reperies hunc articulum disputatum, loci etatis contracte inter coniuges iurate vel non ad tempus vel in perpetuum. & vide quæ dicuntur, in §. 61. num. 3.

* Nec obstat glo. c. in de procu. lib. 6. Vide Roch. de Cur. de iure patrimonij ver. honorificum, §. 2. & Decium c. ad nostram de consue. viul. & plures per Comar. c. quoniam pact. 1. p. 5. num. 3.

* Quod si mulier curat. Vide Alciat. c. cum contingat. num. 81. de iuratu. Chaslen. in consue. Burgund. rubr. 4. §. 16. num. 5. obicit c. quoniam pact. 2. §. 1. num. 2. latius Ant. Gomez. l. 52. Taur. num. 58.

* Ad utilitatem tertij. Vide Suarez. Lq. quoniam in prioribus, quest. 8. c. de iussu. iussu. & allegat. 29. & Comar. lib. 1. resol. 1. 14. num. 7. & per tot. Did. Per. l. 3. tit. 8. lib. 3. Ordem. versu. hinc inferat ad Bar. col. 10. 16. Monach. lib. 3. quæst. frequent. cap. 62. Dueran. regul. 16. Ant. Gomez. lib. 40. Taur. num. 29. & sequent. qui disputando & allegando, secundum hunc questionem operam dederunt.

D. IOAN. BARAHONA.

SVMMA RERVM.

1. Donatio inter virum & uxorem an valeat ante matrimonium.
2. Consensio facta per maritum ante matrimonium de dote recepta, non præsumitur facta a nullo donante.
3. Matrimonium de iure, & maritus & uxor de iure contracti duntaxat an ipsiuslibus per verba de presenti, licet non interveniat carnalis copula, & non 10.
4. Copula carnalis an requiratur ad validitatem matrimonij.
5. Datus ad domum: an sit necessaria ad esse matrimonij.
6. Tutrix filiorum esse non potest mater, quæ marito patre transiit ad secundam uxor.
7. Beneficia eius, qui matrimonium contraxit, per verba de presenti, an vacent, si scilicet non fuerit copula carnalis.
8. Legatum si fiat mulieri pro dote, vel in tempus nuptiarum, si fiat uxori, intelligendum est de dote scilicet nuptiarum, scilicet quando matrimonium con-

contrahitur per verba de presenti, posito quid ad domum viri tradita non fuerit.

9. *Dotis promissio, vel datus, videtur facta sub conditione, si ipsa sponsa virgo ducatur ad domum viri.*
10. *De proxima copulanda, quoniam & copulata habetur.*
11. *Magna dicitur irabatur ad se minus dicitur.*
12. *Vasallus cognoscitur sponsum domini sui, ex periculo fundum, sicut quando cognoscitur uxorem.*
13. *Coniugium dicitur non solum illa que dicitur esse, sed & illa que ad ducendum potest.*

S. LV. **L**IMITA sepimò & vltimo prædicta, vt non t valeat donatio facta inter coniuges constante matrimonio, quando vxor iam fuit tradita ad domum viri, & carnaliter cognita. Si autem non fuerit tradita, quauis esset inter eos contractum matrimonium per verba de presenti, nihilominus valeret donatio. Istud est mirabile dictum Azonis in summa tit. de donat. ante nupt. in fin. Tenuit etiam Hostiens. in summa tit. de donat. propter nupt. §. fin. in fin. reuert. & sequitur Collectorem in cap. fin. infra ista titul. 3. colum. & Ioan. de Imol. in l. §. fecer. §. Lucius 5. colum. ff. solut. matrim. de quo facit diu magnum festum, refert etiam Alexand. in l. §. sponsa. §. si vxor, ff. ista titul. in apostolum. reputans hoc valde not. & Andree Siculus in l. §. diuortio, in princip. ff. de verbor. obligat. Anteriori Consensu in sua singularitate, in parte, donatio singulari inueniente, vxor donauit marito. & Craspinus in sua tradita, de dote, l. par. quæst. 79. & Bartholemeus Socium consilio 123. in princip. incipit, supra scriptum. & Bald. in cap. tertio loco, de præscript. Sentit idem Felin. in l. cum inter, in princip. 1. de donat. ante nupt. intellige quando præcesserunt sponsalia: alia per solam traditionem ad domum viri, non præcedentibus sponsalibus, non videntur sponsalia contrahi: vt dicit text. not. in l. quæstionem, ff. de sponsal. & in cap. ex parte supra de restruct. ff. qui licet mulier consenserit ductioni, non tamen idem consensit nuptiis contrahendi: & consensit potest, vt concubina, ita dicit gloss. in d. l. quæstionem. Traditam autem intelligo sponsam, non solum quando sponsus eam ad domum suam traduxit: verum etiam, quando sponsus transiit ad commorandum cum sponsa in domo ipsius sponsæ: quoniam in vtroque casu sponsa dicitur traduci, nec non tradidit: vt notatur in prælegatis iuribus. In cuius signum capere solent sponsæ, ne mariti lumen pedibus attingant, sed translatæ introeant: vt declarent, non sua sponte, sed quodammodo vi coactas, solummodo podorem amittere. Quæ ex se apud pueros illos, cum certis diebus, tum vero Calendis omnibus, quæ lano dedicatæ sunt, virginibus diu religio fuit: eò quod eis vis quodammodo fieri videretur: quod tunc piaculum fuerat: vt latius persequitur Franciscus Barbaru in suo eleganti libello, de re vxoria, lib. 1. cap. 8. Vnde Gorgon illa superba mulier, merito vituperari potest, quæ an ad virum proficere interrogata: Non equidem, inquit, sed ad me vis, cum vxor penè sit famula viri, vt

c. hoc in agro 33. q. 5. & sibi debeat seruire, & obsequi: vt in præcedentibus dictum est. ¶ Confirmari potest opinio tali ratione, quando vxor non est tradita, non videtur inter sponsos tanta domesticitas, nec tantus amor, nec per consequens eadem ratio prohibitionis, sicut quando vxor iam fuit tradita, id eò merito talis donatio bene valebit, ita dicit Io. de Imol. §. Lucius.

¶ Ad quod bene facit, quod voluit Franciscus de Arce, in l. §. diuortio, 3. col. ff. de verb. oblig. vbi dicit, quod t sicut confessio facta per maritum ante matrimonium de dote recepta, non præsumitur facta animo donandi: vt singulariter concludit Ioan. And. in addit. ad Specul. ista titul. in rubric. Bald. in l. penult. §. mulier, ff. solut. mat. Sic etiam, & quando esset contractum matrimonium per verba de presenti, sed non doto consummatum, quod tene menti, quia est valde notandum, & alibi non legi. Et ratio huius est secundum eum: quia ante matrimonium consummatum non præsumitur esse tantus affectus inter eos: quia non est inter eos tanta domesticitas, sicut post. Nam constante matrimonio sæpe vir blanditiis mulieris flectitur: vt l. §. c. si quis aliquem test. probi. vnde dispensatur affectionis facit, quod non ita de filiis præsumatur donatio ante matrimonium consummatum, sicut post. Ita ergo videtur dictum in casu nostro, vt valeat donatio inter sponsos de presentiant copulam. Subdit tamen Ioan. de Imola in dicto §. quod hoc dictum Azonis non possit prædicari in partibus Lombardie, vbi vir post desponsationem conuersatur in domo vxoris, habendo secum copulam, antequam tradatur, & facit festum nuptiarum. Idem vt audiuit apud Cantabros, & VVandalas. ¶ Sed meo iudicio nullibi hoc dictum prædicari potest: iam quia contrarium reuertitur plerique, vt Cyn. & Bald. in d. l. cum in re, & Bald. in l. cum desponsat. eod. tit. vt refert Alexand. consil. 142. pen. colum. versum istum respondit, §. vbi subiectum in d. l. pen. Bartholemeus Socium consil. 123. colum. 2. versum solubili non est iuribus, qui pulchre loquitur, videas rogo. Tem quia, vt mihi videntur, non potest iure sustineri, cum sit contra casum expressum, cui nullatenus responderi potest, in l. penult. ff. ista titul. qui dicit donationem inter coniuges non valere, nisi ante matrimonium contractum facta sit. quod de consensu intelligitur, quem text. sic allegat & inducit gloss. in l. 3. ff. ista titul. in ver. conline, & Bald. in l. unica, in §. c. de reuocacione pro dote, & ipsemet Ioan. de Imol. in l. Menia in §. princip. ff. solut. mat. refert & sequitur Alexand. in d. l. §. facit quod finaliter verbum & Franciscus de Arce in d. l. §. diuortio, in fin. ff. de verbor. oblig. ¶ Ad idem est bonus text. in dicta gloss. in versum tenentibus in l. 3. ff. ista titul. vbi dicitur, quod t matrimonium dicitur, & maritus & vxor dicuntur, contra dicta duntaxat sponsalibus, per verba de presenti, licet non interueniat carnalis copula. & sic concludit ibi gloss. quod sicut prohibetur donatio

non sufficeret ad opera matrimonij inchoandi, siue iam inchoati, & copula carnali consummatione. Nam vt videmus quotidie, ante quam sponsus traducat sponfam, & in ipsa translatione facit magnas expensas, & fete & expendit totam dotem in vestibus, ornamento, & io conuincio, & in musicalibus, & similibus. Et si postea vellet illa ornamenta, & vestes vendere, non repperit dimidium eius quod expendit, & tamen nihilominus maritus tenetur sustinere onera matrimonij: vt l. pro oneribus, C. de nris dot. & c. salubriter infra, de vi fur. Vnde ista quodammodo dependunt à fortunis, & maritus in effectu videtur emisse istum casum, sicut quemcumque alium, vt l. in vendendo, & l. finali, ff. de etiam. comp. habebit ergo maritus hoc casu dimidium dotis sponse de preterito, etiam nondum traductæ ad domum, nec carnaliter cognitæ. Hanc etiam partem, vt dixi, tenet Felg. in dist. l. Deo nobis, C. de episcopis & clericis, dicens se ita aliis consuliisse, cum pluribus doctores. Istam etiam sequitur Campanus in suo tractatu de dote, 5. parte, quæst. 13. per plura fundamenta, quæ videas per te, & dicit, quod ista seruaretur in practica. idem tenet Nicolaus de Bald. in dist. tract. de successione ab intestato, 4. parte, in fi. ¶ Et hæc teneas, quatinus cotrarius teneat Petrus de Ferr. in sua practica, in forma libelli, quo vxor agit ad dote, in parte, vxor quondam, in 2. colum. dicens, quod ¶ promissio, vel dote datio, videtur facta sub conditione, si ipsa sponsa virgo duccatur ad domum viri: prout fieri solitum est ad omnibus, argum. l. stipulationem, ff. de iure do. & l. non enim, l. promittendo, in princip. ff. de. Vnde cum detecta & non impleta fuerit conditio, debet cessare ipsius dotis lucrum, & acquisitio: & hanc partem videtur consensum inclinasse, secundum eum. Idem latius firmat Abbas in c. ex publico, in princip. supra, de consensu coniugatorum, per illum text. dicens se sic consuliisse. & est suum consilium primum, primo volu. & in c. tertio loco, de presump. qui late & pulchre loquitur. ¶ Idem tenet Salp. in d. l. cum in te. C. de donat. ante nup. per rationes satis exquisitas, quibus respondere potius esset laboriosum, quam subtile: sunt enim rationes sue, vt inquit Pen. de Castro, vbi supra, satis finitæ, si bene inspiciantur, cum vadant per grammaticales expositiones vocabulorum: dicendo, quod vxor dicitur, quasi in visu viri, & maritus dicitur quasi maris riuus, &c. quæ verba penes legistas debent esse derisoria: quia statutum & statuentes ooo considerauerunt tales expositiones, quæ paucis notæ sunt: sed potius communem vñ loquendi, secundum quem vxor & maritus diconitur statim, quod ¶ matrimonium est contractum per verba de presentio: vt in iuribus super allegatis. ¶ Quæstio namque vocabulorum, perinacibus est relinquenda, vt dicit gloss. in rubrica, ff. solut. mat. & in l. 2. in verbo, vocabula, C. de iust. per. & l. non in c. quæ verba simile, in fin. de presump. Ad esse ergo matrimo-

nij, & ad verificationem statuti, non est necessarium, quod vxor seu sponsa traducatur ad domum viri, nec ab eo carnaliter cognoscatur. ¶ Quinimo, quod plus est, dato quod statutum requireret ductionem vxoris, & copulam carnalem: vt puta, quia statutum diceret, in matrimonio copulato, &c. adhuc sufficeret matrimonium contractum per verba de presentio, si per sponfam stetit, quominus duceretur: vt voluit Bald. in l. non sine, C. de bonis quæ liberis. ad quod bene facit l. in executione, in fine, ff. de verb. oblig. & in l. si rem. ff. de prescript. ver. 5. ff. & l. inter similes, ff. de prescript. verb. secundum Paulum vbi supra. ¶ Contrarium tamen tenet Bald. in cap. capellanus, in fine, supra, de seru. dicens, quod fuit questio de facto, quod vir debebat lucrari dotem, si vxor p̄moceretur matrimonio copulato. dicit ipse, quod matrimonium copulatum dicitur, quando est consummatum per carnalem copulam, non ante. Aliàs frustra de copula statutum fecisset mentiohem, vt C. de nup. sancimus, secundum eam. quia matrimonium per consensum inititur, & per copulam perficitur, secundum Bald. in c. ex transmissa, in fi. supra de reg. spol. & in c. pen. supra de probat. de quo latius dicitur paulo supra, 5. operatur alium & secundum effectum, sed idem Bald. cons. 277. in secunda parte incipit, consuetudo, utitur concordare opinionem dicens, quod si per sponfam stetit, quominus duceretur, vel per casum fortuitem sine culpa viri. vt puta, quia mulier p̄moceretur: tunc vir debet lucrari, & sic procedat prima opinio, secus si per maritum, vel eius culpa: vt ibi latius per eum. Idem fuit de mente Salpenti, in d. l. cum in te, in fi. dicens, quod si mulier ducta esset ad domum, vt viro coniungeretur: si ante consummationem decessit, tunc vir locabitur partem dotis debitam à statuto, quia pro ¶ coniuncta & copulata habetur, quæ de proximo copulanda erat, arg. l. per ff. de mil. test. & l. iust. de donat. 5. ff. & quia cessat potissimè ratio tenentium cotrariam partem, secundum eum: ad quod faciemus multa, quæ supra adduxi in alio proposito, co. 154. 5. imo fortius. ¶ Postquam ista scripti, reperi dominum Felinum hunc articulum examinasse vltra omnes in rubrica supra de sponsalibus, colum. 2. ver. ex practica inferius. quem hactenus non videram, testis est mihi Deus: & ex his quæ ipse cumulat, & ego hic retuli, haberi potest huius articuli. ¶ Adde, quod sponsus debet traducere sponfam ad domum suam, non autem debet expectare, quod traducatur ab eo: vt leg. pen. 5. virgini, ff. de ritu nup. quem text. ad hoc allegat Bald. in c. ueranus, pen. col. supra de probat. & est ratio secundum eum, ¶ quia magis dignum trahit ad se minus dignum, aliquando tamen vxor traducit virum ad domum sine domicilium suum: vt dicit Bald. in l. fi. in princip. C. si à non comp. iur. quo casu dicit ¶ inspicendam consuetudinem domicilij mulieris, vbi est celebratus cotractus dotis, & est

magna

- magna limitatio ad l. exigere dotem, ff. de indic. & hoc idem disponit hodie l. regni 4. par. ar. 11. l. 2. 4. quam bonè notabis. Et secundum eam plures vidi iudicari in cancellaria, de quo ultra omnes vide *Andream Siculam in cons. 4. 1. parte, Alex. cons. 100. 1. volumine per doctores nostros in c. 1. 2. supra de sponsa.* Aut tamen vix illius cognoscens sponfam domini, perdat fructum, sicut quando cognouit vancem: vide *Aluicium in cap. 1. quid, in ed. fructum amittit. & Jacobum de sancto Georgio in tractatu fructuum, fol. 31. col. 3. vbi quid in sponsa.*
- vbi videre poteris. Adde prædictis, quod si conire dicitur non solum illa, quæ ducta est, sed & illa, quæ ad ducendum est parata, 27. quæst. 2. §. iuxta, & ibi no. de quo videris *Luc de Penna, in l. du filius ex. 1. 1. G. qui mutatur non possit. 11.* Adde etiam, quod nunc sponsa dicitur in plena potestate viri, quando ab eo est carnaliter cognita, secundum *Bal. in c. carant, de proba. & dico latius infra*, cum agitur de acquisitione per sponsos.

ADDITIONES.

- A * § Adde hoc extendendum singa. quod in d. tutelam perdat, etiam si matrimonium sit nullum, ita tenet *Baldus in c. ex parte, de appellat. col. 3. vers. quæro si maior*, quod refert sequendo *Las. in l. vbi par. col. pen. vers. 2. ad idem, C. de transactio. & vid. Bald. vbi supra* declarant hoc procedere, quando intervenit copula, secus si non intervenit, quia maritus erat senex, vel pupillus: licet *Las. illum* referat simpliciter.
- B * § Adde, hoc procedit etiam, si sponsa nondum cognita, religionem ingrediat, quia non per hoc reciperat beneficium, tenent *Archid. & Duran. in c. placuit 32. dist. item* adde, etiam si tale matrimonium esset nullum, pura cum consanguinitate, aut aliis nota. *Idem. And. in c. lacrimæ, de clerico. & refert Las. illum* sequendo in l. vbi par. cum, C. de transactio. per col. ver. 1. facit refert *Ludovic. Rom. hinc* opinioni affectus in consil. 123. incip. dubitatur primò in 8. colum.
- A * § Adde, quod eandem doctrinam dicit singul. *Las. in l. cunctis populi in l. 1. C. de sum. Tri. vers. 1. limita.* vbi tamen dicit, quod contra de directo tenet ipsomet *Bald. in l. cum quedam puella, ff. de inst. am. in eadem doctri. refert, & sequitur, & commendat Las. in l. Leuicis populi, consil. 16. in 1. lectura.* Et etiam dicit solum non *Felin. in c. 1. per. in de sponsa. ver. 3. limita.* vbi etiam nota. modifical, videlicet quod intelligatur, dummodo appareat, quod maritus intendit ibi perpetuò velle habitare, quod est not.

IOAN. BERNAR.

- A § Si autem non fuerit traducta. Adde *Ant. Gomez. l. 55. Texti. num. 66. vers. etiam cum ill. & Did. de Segura in l. 2. §. si per vxo. num. 13. Catell. Card. in memorabil. vers. donationes inter virum & vxor.* & nunquid appellatione vxoris comprehendatur sponsa de præfeto nondum cognita, vel traducta, & vide dicitur vxor, & quid differant inter se, maritus, sponsus, vxor, spon-

sa, sponsalia & nuptiæ, vide per *Favencium de lucro dotis, gloss. 1. per totum*, vbi sit multis citatis prosequitur questiones de quibus auctor in isto §. meminit, & vide *Corra. l. qui liberis de rite nuptiarum, num. 17. cum precedentibus, & locum. Brunell. de sponsalium consilia. num. 12. cum proced. & sequent. & quæ ex nostris tradit *Andreas, resp. 10. quorum scriptis latè traditur nonquid appellatio vxoris comprehendatur sponsa. ultra quos vide Teraquell. in l. consanguinitas in lege 19. per tot. & Duran. p. 211. ampliat. 1.**

§ Sicutiam quando esset contractum matrimonium per verba de presenti. Vide *Comar. lib. 1. resp. cap. 7. num. 6. ver. quod si confessus datus recepta.* & adiungit quæ dixi sup. §. 51. nu. 4. circa vim huius confessionis maritalis.

§ Quod sicut mater filiorum. Vide *Bal. in l. omnes in l. 10. C. ad Terrill. C. iust. l. 6. Text. in 3. & pulchrè *Com. de sponsa p. 2. c. 3. num. 6. §. 9. & Socinum laciarum, in consil. 8. num. 4. vol. 1. Roman. singul. 122. Matth. Affili. dec. 157. num. 4. Boetium dec. 167. & Auctus Bal. in c. ex parte in de appellat. num. 20.**

§ Nihilominus vacat beneficium. Vide totam dec. 1. de clerico coniug. in nonis & scilicet de sponsal. dec. 1. in antiquis, & *Steph. de literis grat. fol. 73.* & ex nostris *Comar. de sponsal. 2. parte c. 6. §. 3. num. 4. & Minchas. de succ. progress. par. 1. lib. 3. §. 12. num. 45.* & circa amplificationem quam episcopus *Bernard. h. hic* facit ex *Las. in l. vbi par. cum, C. de transactio. vi* conclusio auctoris nostri procedat etiam si matrimonium nullius contractum sit, ac tum etiam quod si contrahatur cum impubere, & an ipso iure, vel per sententiam iudicis beneficia his casibus vacent, vide pluribus allegatis per eisdem *Comar. & Minchas. vbi supra*, per quos diligenter diserte nostrorum opiniones referuntur & explicantur.

§ Si dicat statum. Vide *Corra. l. qui liber de rite nuptiarum, nu. 5. cum pluribus sequent. & Brunell. de sponsal. conclus. 1. num. 23.* & omnium latissime *Favencium de lucro dotis gloss. 1. vbi* per multas colonas, exemplis & autoribus multis prosequitur hanc conclusionem, & ante cum lege *Felin. 1. scribo loco de prescriptio. num. 1. & 2.*

§ Inspeciendam consuetudinem domicilij mulieris. Adde secundum *Bernard. hic Las. in l. cunctis populi, C. de sum. Tri. & Felisium c. 1. per. in de sponsal. ver. ad idem lumen: ultra quos* vide tota multa allegantem, multaque dicentem *Favencium de lucro dotis gloss. 9. num. 1. cum sequent. per totum fere glossam.* & ex nostris circa istam conclusionem, & explicationem in text. l. 14. tit. 11. par. 4. quæ hic allegatur. vide autorem infra §. 60. ad fin. & *Gregor. gloss. f. m. dist. 1. 24. & Roderic. Saez. vol. 1. tit. 1. [de la ganancia.] libro 3. Fori. vers. cul. secta limita. & Sumancus de heredit. cap. 9. num. 94. & Anton. Gomez. lege 50. Texti. numero 75. Vnde ubi vers. domicilij, num. 98. *Comar. de sponsal. parte secunda cap. 7. in princip. num. 8.**

D. IOAN. BARAHONA.

SYMMÆRERVM.

1. Donatio facta *ipse*, que nondum est viri potens, an valeat.
2. Donatio facta *ipse* de futuro valeat.
3. Virginitatem inter duos decem annis corruptam, non debet pena mortis puniri, sed deportari debet: sicut in *urgine* matura.
4. Legatum factum mulieri, quando nupserit, non debet ei antiquum viri potens esse cupere, licet prius nupserit.
5. Alium aditum sunt in patris bene dispositio.
6. Donatio facta in locum donationis antea, an valeat.

§. LVL. **E**T redeundo ad illud, super quo principalis nostra dirigebatur intentio, scilicet ad donationem factam inter sponso de presenti: licet regulariter non valeat, ut in superioribus dictum est: intellige, si nisi sponsa illa de presenti nondum esset viri potens: nam tunc bene valet donatio sibi facta à sponso. Casus est singularis in *lege pen. ff. de iur. iur.* ratio potest esse, quia ex quo ipsa non est viri potens, & sic est impubes: verba de presenti prolata inter eos, quamvis matrimonium contrahere intenderent, iuris fictione seu interpretatione fuerunt sponsalia de futuro: vt in *cap. vnica. de desponsat. impube. si. 6.* † Donatio autem facta sponse de futuro valet: vt *lege. inter viros, & lege. cum hic statim, si. si quis sponsum, ff. de iur. iur. cum alijs pluribus, de quibus supra in principio.* & sic non est mirandum, quod valeat donatio, quam facit sponso de presenti, sponse de presenti, quæ nondum erat viri potens: cum in veritate non possit dici sponsa de presenti, sed potius de futuro. Facit ad prædicta, quod in simili dixit *Gualterum*, quem refert *Bald.* in *l. si quis inquit dicam rapere, in fine C. de episcopis & clericis*, quod si quis debeat uxorem quandam mulierem minorem duodecim annis, non debet sibi imponi pena mortis: sed debet deportari. Quia aliud est de virgine matura, quæ perdit virginitatem, quæ nunquam potest restaurari: nam est casus matum delictum ab agente in passum. Aliud est in popilla, quæ non potest virginitatem perdere: unde minor pena imponitur, quia respectu passæ illud maleficium est magis attentatum, quam perfectum & consummatum. & dicit, quod est casus in *l. si quis aliquid, si. qui nondum viri potens, ff. de parric. & in l. si uxor, si. si minor, ff. de adulter.* Ad idem facit *l. si stuprum, si. si. ff. de iur. iur.* & in *l. si seruus seruus, si. si. ff. de iur. iur.* & ad *legem Aquiliam*, ubi si quis stuprauit virginem nondum viri potens, non tenetur actione iniuriarum: vt d. si. quia virginitas potest restaurari secundum doctores. idem de eo, qui oliuam immatram decerpserit: vt d. si. si oliuam, de cuius intellectu vide ibi doctores & *add. in c. nonis. de iud. col. 1. versic. 3. oppono Titum*

Et ad idem *l. pen. ff. quando dies legat. ubi* † legatum factum mulieri, quando nupserit, si ea minor, quam viri potens nupserit, non ante et legatum debebitur, quam viri potens esse coeperit: quia non potest videri nupta, quæ virum pati non potest. Ex istis inferitur, quod licet per leges Tauri, de quibus supra, filiusfamilias vel filia, per contrahum matrimonij, cum solennitate relationum, efficiantur sui iuris, debet intelligi, dum tamen sint apti ad copulam carnalem, alijs fecus. Item potest inferri, quod tunc sponsalia de futuro, transeunt in matrimonium de presenti, quando mulier esset viri potens: non autem si non esset viri potens, & fuit de facto stuprata: vt sciunt doctores, *Abbas & alij in c. conuincitur, & in c. a nobis de desponsat. impu.* † actus enim actiui sunt in patiente bene dispositio, ut inquit *Philosophus*. & probatur in *c. venerabilem, de electione*. Ad idem facit, quod valuerunt *l. de Ran. & Pe. in l. non sua, C. de bo. que libe.* quos refert ibi *Bald. 1. ubi* dicens, quod stante statuto, quod filia dotata debeat esse contenta dare, & non succedat cum fratribus, si parer assignauit, & exbursauit dñem pro filia oondum nubili, nec ad matrimonium apta, quæ contraxit matrimonium, sed iuris fictione sunt sponsalia de futuro, in *c. vna. de desponsat. imp. lib. 6.* nihilominus succedet cum fratribus cum agatur de odio sponse. Ecce, quod femina nondum viri potens non indicatur integra, & perfecta, vnde marito donatio sibi facta valet. † Idem dicat, si sponsus de presenti donaret sponse de presenti aliquid in locum † donationis ab ea facta ipsi sponse, cum erat sponsa de futuro, quia quidem donatio tunc non valuerat, quia forte donata fuit res aliena. Vnde donatio postea secuta loco primæ, licet facta fuerit post sponsalia de presentia, & sic constanter matrimonium, bene valet: vt est text. multum singularis in *lege. si donata res, si. si. ff. de iur. iur.* quem ad hoc modo extollit *Lodovic. consil. 146. in si. incipit, ista quaestio.* & facit secundum eum text. in ratione sui, in *l. filia si. Titia. ff. de condit. & demon.* Ratio bonus potest esse, quamuis ipse non dicat, quia sicut valuerat donatio inter sponso de futuro, si res donata esset donatoris: vt d. *inter viros, & l. cum hic statim, si. si quis sponsum, ff. de iur. iur.* sic etiam debet valere ista donatio nunc facta, subrogata loco illius, quia debet sapere eius naturam. vt *ca. ecclesia sancta Marie, vi super l. l. l. cum cum conu.* † Idem si fiat donatio reciproca inter sponso de presentia: vt potest, quia alter alteri, & conuersio aliquod ornamentum donauit, ut quodidie sic, quoniam tali casu valida est donatio, etiam inter virum & uxorem: vt d. *l. quod autem, si. si uxor & uxor, ff. de iur. iur.* ubi est text. sing. & tenent *Pe. & Bal. & alij in l. si pater puella, C. de iust. & ita dicit Lodovic. consil. 146. 2. col. in princip. de quo latius dixi supra in 2. limitatione, si.*

ADDITION.

A. § Si quis detrahuit quandam minorem. Vide *10m. Fabi an §. item lex talia inf. de publ. m. de. & Sigurd de bonum. conf. 117. Carrer. pract. criminal. §. homicidij species, num. 16. & Fanc. de lictis doti glof. 2. m. 32. Bartram de dote §. 18. m. 20. pleniusque Ant. Gomez. L. 81. Tauri, m. 42. & Greg. glo. a. L. 1. m. 31. p. 7. & Marti de Affili in conf. Neapol. et de rap. & viol. m. 16. lib. 1.*

DOCT. IOAN. BARAHONA.

SYMMÆRERV.

1. Matrimonium præfisse præsumitur per traditionem sponsæ ad domum.
2. Consensus signa sunt læta festivitatis.
3. Sponsalia de futuro transeunt in matrimonium de præfenti per traditionem uxoris ad domum.
4. Præfissus consensu nuptiarum, qui actibus præferuntur se iungit.

§. LVII. S. D. QUAMVIS, quo ad validitatem matri-

monij, & quo ad prædicta, nihil operetur traditio sponsæ de præfenti ad domum sponsæ, nec carnis copula: operatur tamen vtrum effectum sibi singularem facit enim præfissum matrimonium præfisse: ut probat text. & ibi no. Bald. in d. l. item in r. C. de don. ante nup. in finalibus verbis, & hoc idem secundum eum, quia cum nuptiarum accedit, quod sponsa si dicitur ad domum sponsi, nisi prius contrahatur matrimonium: & valet arg. à communiter accidentibus: ut loque nuptiarum, C. de probat. & cap. 1. supra de cle. non refut. §. Quinimo hoc ipso, quod sponsus de futuro tradit sponsam ad domum suam, transeunt sponsalia in matrimonium, etiam citra carnis copulā: ut notanter voluit *10m. And. in c. si. sup. de sponsal. Ant. in c. ex parte de resti. spol. per illum text. tenet Bald. in d. l. item in r. faciunt oot. per eum in l. Dos uobis, C. de opi. & cler. per Bar. & final in l. item fuerit, ff. de condit. & dem. signa tamen consensus sunt læta festivitatis, arg. ff. ad munici. l. si quis in fructu & C. publica lætatie vel consuetudine l. unica lib. 12. §. Ad idem est bonus text. in l. mulierum, ff. de res. nup. iuncta glof. ubi per traditionem sponsæ ad domum sponsi, sponsa præsumitur vxor.*

§ Quod tamen intelligit Bald. ibi, quando verba fuerint dubia, vel non apparet an de præfenti, vel de futuro sine prolarā: nam tunc per traditionem declaratur, quod sint de præfenti, hoc idem videtur fuisse de mente Salys. in d. l. item in r. ubi dixit nota. quod ex traditione in dubio, & sic ubi aliud non apparet, præsumitur præfisse matrimonium per verba de præfenti. § Idem dicas tu, si verba erant clara & expressa de futuro: com inamento: ut puta, si abquis iuravit accipere aliquam in vxorem, postea in continenti ducit eam ad domum: videtur ratificata sponsalia, & videtur eam in vxorem accipere. Itaque t per traditionem ad domum sponsalia de futuro transeunt in matrimonium de præfenti, de hoc est text. sin-

gu. in arbitrio quid mo. & a. ff. legi. §. quoniam col. 6. & ibi no. Aug. de quo meminit Proposit. Alexad. in c. si qui. in ff. supra de spons. §. Hæc tamen intellige, quando traditio est facta cum sollemnitate, quæ solet adhiberi in traditione vxoris, ut notanter voluit solus Abb. in d. c. ex parte, pe. col. sup. de resti. spo. mortis arg. text. & quod ibi no. in c. vidua sup. de reg. ubi dicitur, quod novitius, t qui sponte se ingerit actibus professorum, censetur professus: si sponsus de fumo sponte se ingerit actibus maritorum, faciendo id quod soli mariti facere solent, scilicet tradere sponsam ad domum suam, cum sollemnitate, quæ solet adhiberi in traditione vxorum: merito videtur ipsam vxorem ducere. secus si aliis sine sollemnitate.

§ Intelligo, quando sponsi sunt ætatis legitimi, & oulia interuenit violentia. aliis secus, ut d. ex parte, de resti. spol. & in cap. ex literis, de despon. impub. §. Ex his inferitur, quod si dubitatur, an donatio inter coniuges facta sit ante matrimonium contrahum, vel eo constante, an tunc traditio ad domum: & si de traditione constat, in dubio præsumitur facta constante matri. & non valet: ut d. l. item in r. & tenet Hoffm. in summa, r. de don. propter nup. §. si in ff. & hoc de l. item in d. l. Maria in ff. princip. Adde prædictis, quod per traditionem mulieris ad domum viri, si ipsa post modicum tempus recessit, & ad domum suam rediit, non præsumitur à viro carnaliter cognita, nec ratificatur matrimonium, cui melior coactum, meretriculorumque adhibuit consensum. per ea quæ habentur in c. ad id quod sup. de spons. ita notanter consuevit Ancha. conf. 210. sequitur Alexand. conf. 99. in ff. 3. de l. item in l. si ob tempus, ff. de condit. ob r. cum in ff. diu. laus in c. 1. de his quæ vi, meretrice causa sunt, col. 3. in meis recollectis.

ADDITION.

§ Circa materiam bonis §. vide Abb. reg. 3. præsumpt. 38. Brunell. de sponsal. cum l. 12. Fancium de lictis doti glof. 2. m. 7. & 8. & Conar. de sponsal. per l. 1. c. 4. §. 2. & quid in foro conscientie, vide per Dom. Soc. super 4. diff. 170. q. 1. art. 4.

DOCT. IOAN. BARAHONA.

SYMMÆRERV.

1. Sponsam nondum traditam rapient, an teneatur pena rapiti.
2. Sponsa cum tradita est ad domum sponsi, facit etiam potestate, & potest eam iniunctum recipere.
3. Matrimonium consensu iuratur, & carnis copula consummatur.
4. Naturales & iuri tantum non faciunt rempublicam.

OPERATUR alium & secundum effectum §. LVIII. Traditio: quia si sponsus rapit sponsam, postquam eam tradidit, non tenetur pena rapiti: sicut cum rapit vxorem, in quam habet manus iniectionem, quia tenetur sibi reddere debitum: ut l. si quis patrum, ff. de ope. liber. cum l. seq. Secus tamen est in eo, qui t rapit sponsam nondum

nondum traditam ad domum suam. vt l. vnic.
C. de rap. vir. secundum Guil. ibi. quem refert & se-
quitur ibi Saly. 3. col. & Bald. in l. raptores. in fin. C.
de episc. & cler. & 7. partit. tit. 10. l. fin. de quo ta-
men dicendum, vt not. in cap. cum ansem. c. de
rap. Idem voluit Bald. in cap. iuratus. pe. in sup. de
probat. vbi dicit, quod cum sponsa est tradu-
cta ad domum sponsi: statim est in eius plena
potestate, & potest eam inuicem cognoscere.
Secus si est in domo patris ipsius mulieris. vt d.
Lencia. C. de rap. vir. Idem dicit, si forte distat
per aliquas dietarum dum est in itinere, non
debet eam optinere: quia quod est in via,
nondum est in termino: vt d. l. cum inter. secun-
dum eum. Ratio predictorum potest esse, quia
3. matrimonium consensu initiat, & carnis
copula consummatur. Vnde per consensum
efficiuntur vir & mulier vnum & idem volun-
tate & consensu animis sed per carnalem copu-
lam sunt vna caro. Nec est matrimonium ex
omnibus suis partibus perfectum, nisi interce-
dente copula, quæ etiam est principium gene-
rationis, & honorabilis perpetuationis generis
humani: sicut in animalibus nihil generatur,
nisi per coniunctionem maris & femine: vt
l. 1. §. de in iur. & iur. & not. in anteb. de rapt. in
prim. Vnde sine matrimonio res publica stare vò
posset: quia tres naturales tantum, & spem rem-
publicam non facio: vt ff. solut. matr. l. 1. & ff.
de decur. generaliter §. speres. ista sunt verba Bal-
di in d. ex transfusa. fin. col. de restit. spol. idem sentit
in cap. sup. de probat. Ad hoc igitur, vt mulier
sit in plena potestate viri, oportet quod sit ab
eo carnaliter cognita, vt sup. dictum est & sentit
Bald. in cap. sup. de probat. Abb. in cap. de restit.
spol. l. 1. non sunt in final. verb. C. de bo. que lib.
Vnde ante hanc copulam & traditionem
non videntur communicanda lura inter spon-
sos: vt infra dicemus.

ADDITIO.

¶ Circa questionem istius §. quia est articu-
lus in praxi utilis, & quibusdam nostram aliter
& citius intellectus erga sponsum non mo-
do de presenti, verum etiam de futuro, qui ante
copulam sponfam rapit. vide Hipp. de Marf. in
l. 1. C. de rapt. virg. numer. 90. & Metb. de Affili. in
comp. Neapol. lib. 1. tit. de rap. & violent. monial. &
Greg. gloss. c. in l. 3. tit. 10. p. 7. quæ hic allegatur.
Ant. Gem. l. 30. Taur. numer. 38. & 39. Causæ de spons.
1. part. cap. 7. §. 4. numer. 11. & nunquid pena le-
galis euitetur contracto matrimonio inter rap-
tam & raptores, vide Metb. de Affili. vbi sup.
& rursus tit. de rapt. virg. numer. 7. & Ang. de ma-
lef. vers. che mi hai adulterato. in 57. circa quod
vide hodie conc. Trid. sess. 24. c. 6.

D. IOAN. BARAHONA.

SVMMA RERVM.

1. Legatarius post aditam hereditatem non potest au-
thoritate propria rem legatam capere: & alius prestat
Pelacios Ruz.

in. quod habet in re legata.

6. Res vxoris quæcumque titula quæsit, non capiuntur
propter delictum non suo eademmetatem mariti.

OPERATUR alium & tertium effectum tra-
ductio ad domum: quia licet sponsa de
presenti, sicut vix quilibet alius, cui res legata
est a testatore, vel sponso, post aditam hære-
ditatem, non potest rem legatam propria au-
thoritate capere: alius perdit ius, quod habet in
re legata. vt l. ad habum. C. de leg. l. vna. C. quorum
le. & l. 1. ad. rital. ff. cum conc. locus tamen est in
vxore iam tradita, quia illa potest sine metu
penæ rem sibi legatam a marito propria au-
thoritate capere. Itaque bodum cõsiliu est vxori,
quod sit velox in acquirenda posse sive rei
legatæ. Ita not. dixit Bald. in d. l. 1. in fin. C. quorum
leg. facit in simili, quod diximus de vxore tra-
ducta ad domum viri. quia eo mortuo, potest
propria authoritate absque aliqua lictoria
iudicis remanere in detentione domus, quæ
cuius marito vivente inhabitat iure familiarita-
tis, rãquam vxor. & eam potest propria authori-
tate pro dote sua possidere. Ita notari voluit
Bald. in l. 1. pen. col. de non an. per. & in l. pignus.
C. de pign. act. & in l. cum ribi. C. qui po. in pign. habe-
de quo exclamant Iason May. in §. item Seruiana
17. columna. Iussit de alio & Bald. Nouell. in tracta.
privilegiorum datu. 6. privilegio, 13. limita. 2. colum.
bene facit text. in l. si quis possidet de bon. damnat.
vbi dicit, quod tres vxoris et quocumque titulo
quæsitæ, non capiuntur propter delictum,
scu cõdemonationem maritimo vxor sua prop-
ria authoritate potest illas capere, ne rapiantur
a fisco. & in hoc vltimo ille textus est sing.
secundum And. Sicul. in cap. 23. literis sup. de pig-
n. in princip. Idem est de arthas sibi a marito dona-
tis, vt 9. partit. tit. 10. l. 8. istud operatur traditio
ad domum, vt prædixi.

ADDITIO.

¶ Remanere in detentione domus. ¶ Artic-
ulus hic est utilis & frequens in praxi, ad quem
vide Aug. & Aug. ibid. de delictis, vers. & cum bona
publicam. & Baptillam de sen. Blas. de privileg.
dotal. centuria 2. numer. 9. & ex Hispanis, Gregor. gloss.
fin. l. 9. tit. 1. part. 5. & autorem infra §. 66. numer.
23. & peregrin. vers. credas in parte quæ de vxore
& Antonium Gomez. in l. 51. Taur. numer. 43. Ca-
stall. l. 4. Taur. vers. & nota quod ac rursus in l. 77. a.
10. vbi etiam dicitur numer. 27. & obiter Suarez. in l.
8. tit. 1. de las herretas. vbi 3. Fer. ante quos videt-
ur Angel. primo huius questionis ante ab alijs re-
latum in l. si quis possidet. C. de bon. damn. & quæ di-
cunt Bart. Bald. & alij in l. si filios ff. solut. matr. &
plures in hac questione allegatos vide per Hip-
pol. de Marfil in l. vnic. C. de rap. virg. numer. 254. ver.
adde etiam.

D. IOAN. BARAHONA.

N SVMMÆ

SUMMÆ RERVM

1. *Traditio uxoris ad dominum hoc operatur quod quicquid acquiritur vxor, presumitur in quouisque de bonis mariti.*
2. *Prælatum in dubio presumitur acquisisse iuribus prælati.*
3. *Concubina in domo amasij retenta, presumitur acquisisse de bonis amasij.*
4. *Infamulus adulterum uxorem domini priuatus seu da.*
5. *Uxor repellitur a testimonio pro marito, & etiam concubina pro amasio.*
6. *Vxor deam uxorem habens est infama.*
7. *Concubinae domi retentæ est infama.*
8. *Emphyteotici accipere potest maritus pro se, & uxore suam etiam amasij pro amasio, vel concubina, nisi sit emphyteotici ecclesie.*
9. *Vasallus iuramento se cum concubina domini, predestitum.*
10. *Acquisita inter amasijm & amasijm in domo retenta, an communetur inter eos.*
11. *Acquisita per uxorem, presumitur de bonis mariti, quoniam probetur uxorem fuisse adulteram, & non.*
12. *Natus in domo ex uxore presumitur filius mariti.*
13. *Nec ex concubina in domo retenta, presumitur filius concubini: licet concubina aliquando dixerit.*
14. *Acquisita pro uxorem post mortem mariti, an presumatur quasita de bonis ipsius mariti.*
15. *Et quid de rebus quasitis per cler. suæ ante adeptiorem beneficii, vel post.*
16. *Prælati quicquid reperiunt possidere post prælationem, si non constet de titulo vel possessione antiqua, presumuntur esse ecclesie, & non ecclesie possidere.*
17. *Filia si ante matrimonium alieni acquisit, presumitur ex bonis maternis acquisisse.*
18. *Uxor si constituit matrimonium aliquid tenet, & in instrumentis dicitur, quod de suo pecunia emit vtroque presente & agnitione illa constitutio iacta preiudicabit viro, ut pecunia non presumatur de bonis sui.*
19. *Uxor in domo mariti, & uxoris si mal habitationem reperiuntur, etiam presumuntur in.*

6. LX. **O**PERATUR ALIUM & QUARTUM EFFECTUM
 A **Traditio** : quia postquam vxor est traducta, quicquid acquirit, presumitur = acquisisse de bonis mariti, ut euitur suspicio turpis quæstus. vt loq. *Quintus ff. de iur. & l. etiam. C. de d. & glossa in l. cū oporteat, in ver. ex em substantia. C. de bon. qua lib. Canonizet habemus glossa in ca. Constitutus in ver. commensur. supra de in integ. restit. & in cap. 2. infra isto titul. & in cap. 3. Suis manifeste 12. quæst. 1. & 3. part. titul. 14. l. 2. Sicut in simili dicimus in i. prælati, quod præsumitur acquisisse in dubio, inimic prælati. vt traditur in c. *Inquirendum supra de pecul. cler. de quo infra dicitur.**

¶ Idem diuimus in rege, qui in dubio videtur acquisisse in iuritu suæ dignitatis: vt est text. & ibi not. *Domini in c. ad apostolicam sed ad hoc, in princ. de re iud. l. 6.*

¶ Idem est in i. concubina retenta in domo amasij: quia quicquid acquirit, presumitur acquisisse de bonis amasij. * Istud est notab. dictum Bald. in l. 1. c. de natur. al. lib. arg. illius text. in d. l. cum oporteat 4. calamo. ver. sed queritur num.

quid allegat ad hoc text. in l. fin. ff. de alio & oblig. qui tunc iudicium nihil probat. melius facit text. in *Latere legat. §. parus ff. de leg. 3.* vbi acquiritur vxor & concubina, & non differunt nisi in dignitate, vt ibi dicitur. Sicut ergo acquisita per vxorem præsumuntur esse de bonis mariti: sic acquisita per concubinam de bonis amasij, ne plus operetur luxuria, quam castitas. & tene mens hoc dictum Bald. de quo meminimus Andr. Sicut in cap. 1. in princip. supra de pecul. cleric. & alibi non legi. ¶ Facit ad hoc, quod in simili dicimus, quod licet vxor excludat filium a bonis viui, etiam filius non ducit in l. 1. C. unde vir & vxor & in l. 2. ff. rerum amot. & l. Den nobis, ver. & testam. de d. c. de quibus & cler. ita & legitima concubina excludit filium: vt not. glossa in ver. legitima. in authentic. de tractu & sem. §. consideremus columna 3. quam commendat Placca in l. 1. 4. columna. C. de bonis vacant. lib. 10. ¶ Et hinc est, quod sicut maritus potest defendere vxorem, & e contra: vt voluit Bald. in l. 1. 7. calamo. vers. terrib. queritur, G. unde si sit amasius concubinam, & e conuerso, secundum eum. ¶ Hinc est etiam, quod sicut i. vasallus adulterat vxorem domini, priuatur feudo: vt ca. 1. in princ. quib. mod. sen. anni. sic i. habuit accessum ad eius concubinam, secundum Bald. ibi 7. calamo. ¶ Hinc est etiam, quod sicut vxor repellitur a testimonio pro marito, tanquam eius domestica: vt dicit glossa in l. sed si quis, in principio ff. si quis cas. glossa & Barro in l. 1. §. si vxor, ff. ad Syllam. & in l. presentis, §. sane, C. de his qui ad eccles. consue. & in l. C. de testib. & in l. quæqueque, C. de re militat. lib. 12. & 4. quæst. 3. §. item idonei. Barro in l. qui testamento, §. 2. in fin. ff. de test. Bald. Angel. & Moderni in l. si cum dotem, §. si maritus ff. sol. mat. doctores nostri in cap. in litera, sup. de testib. quamuis super hoc vacillet Specul. titul. de testib. §. 2. ver. sed quid de vxore. * Sic etiam concubina dicitur B^a domestica: vt l. Masurum in ver. in domo, ff. de ver. sig. idem repellitur a testimonio, secundum Bald. & Angel. & Iafen in d. l. sed & si quis, in princip. ff. si quis cas. & Bald. in d. l. 2. C. de testib. & in d. cap. in litera in su. ¶ Hinc est, quod sicut habens 2. duos vxores viuas, est infamis: vt l. 1. ff. de his qui not. infam. & l. Lucium, C. de incestu nupt. & traditur per Abb. in cap. 2. de sponsa duo. imò secundum legem regni est aleuosus, vt statuit rex Alfonso Segobiz l. 7. & Henricus secundus Madrid, de l. 5. parus l. 7. Sic etiam is, qui habet vnam vxorem & vnam concubinam: vt voluit notanter Bald. in d. Lucium, & etiam dicta lex regni, quæ dicit, quod si expulsa vxore, domi retinet concubinam, perdit medietatem bonorum suorum, & ultra hoc perdit quintam bonorum: vt dicitur alia lex regni, quam edidit rex Ioannes primus in Birueta, era 1337. quam approbat Christusianissimus rex & regina domini nostri Toleti, anno 1430 l. 7. incipit. [May honesta.] Imò si l. 1. tit. 1. 2. duos i. habet concubinas, est infamis: vt dicit lib. 5. glossa not. in arbit. quib. mo. natural. eff. sui, §. fin. collat. 7. & per hoc repellitur a testimonio, secundum Bald. in d. Lucium. Ecce quomodo

concupina equiparatur uxori. § Ex propterea
 8 sicut potest maritus ꝑ accipere emphyteosim
 pro se, & uxore sua. vt per *Specul. sicut de locato*, §
nunc aliqua, versum 1. 3. §. sic etiam potest amalius
 pro se, & amalia, vel concubina: nisi sit emphy-
 teosis ecclesie, secundum Bald. in *arbitrio*, §
quis ruitur, 1. column. C. de sacrosanctis eccles. argum.
 l. si qua, C. de spolia libro 10. vbi dicitur, quod non
 licet in loco honesto in honestas collocare per-
 sonas. Et propterea idem de filiis bastardus. vt
 ibi per eum, & *Specul. in d. §. versum*, 67. vbi Bald.
 hoc ampliat, etiam si sint legitimati. Idem tenet
 et ille in *generaliter*, §. cum autem, C. de iustis &
 subscriptis sub condit. fac. & alij, de quibus per *l. spen-*
 9 col. intelligi, nisi sint legitimati per subsequens
 matrimonium: s. iuxta not. in cap. extra qui filij
 sint legit. & ca. exnotis supra de eccl. vbi vide *Ab-*
 bat. per col. & plures alios de quibus per *l. ac*, in
 d. §. cum autem *fin. col.* Adde prædictis, quod de
 iure civili, sicut licitum est morari cum uxore,
 sic cum concubina: vt *l. in concubina*, ff. de concu.
 tenet Bald. in l. si ea condicione, C. de condit. insertis.
 Item sicut habes concubinatum cum uxore
 domini, perdit feudum, sic cum ꝑ concubina:
 vt late tradit *Franciscus Carrion* in tractatu feudo-
 rum fol. 34. column. 1. & *lacobus de Aluacero*, in c. 1.
 §. 1. quib. mo feud. amitt. & *lacobus de sancto Georgio* in
 suo tractatu feodorum fol. 23. col. 1. & ibi quid de
 pedissequa ista faciunt ad dubium: an sicut ac-
 quisita constante matrimonio inter maritum
 & uxorem, æqualiter diuidantur per legem
 huius regni, de qua infra dicemus, si inter con-
 cubinarios, de quo ibi dicam. dixi etiam in cō-
 mento illius legis. Est tamen differentia inter
 uxorem & concubinam: quia vxor comedit cū
 viro in eadem paropside, eamque honeste in-
 duit, & ad ecclesiam mittit, & in loco suo reci-
 pit illam, & ad mensam fratris: sed quando tenet
 illam vt ancillam, non recipit eam, sed mittit eā
 ad aquam, & induit eam vilibus vestibus, & ha-
 bet locum separatum: declinat tamen ad eam,
 quando placet: & tunc concubina præsumit-
 ur, ita dicit *Holthusen* c. illud §. fin. de præsumptio.
 10 Ista faciunt ad questionem, an ꝑ acquisita inter
 amaliū & amaliā, vel concubinam, in
 domo retentam, communicentur inter eos,
 tanquam inter virum & uxorem. de qua dice-
 mus infra, cum de societate & lucris inter ma-
 ritum & uxorem agemus. § Amplia bñ prædi-
 11 cta, vt ꝑ quæritur per uxorem præsumatur de
 bonis mariti quamvis probetur uxorem fore
 adulteram. Nam & tunc potius præsumitur in
 bonam partem, quod acquisierit ex bonis ma-
 riti, non aliunde. ita singulariter voluit Bald. in
 l. cum oportet 4. column. argum. text. in l. miles §.
 mulier ff. de adult. relict. & sequitur *Andreas Sic-*
 12 in d. cap. 1. melius facit text. in d. l. miles, §. defuncto.
 C. ubi dicitur, quod ꝑ natus in domo ex uxore,
 præsumitur filius mariti: vt *Liquid semper* ff. de in
 iur. vocand. & l. si vnicuique sibi, C. de nuptijs. etiam
 C. si probetur uxorem fuisse adulteram in tempore
 conceptionis filij, ex quo illo tempore iacebat

Palacios Ruz.

cum marito, præsumitur potius filius mariti,
 quam adulteri: vt d. §. defuncto. quem textum ad
 hoc multum commendat Bald. in d. l. si vnicuique, C.
 de nuptijs, & in d. l. 1. 7. col. quibus mo fin. amittitur,
 & in *tristitia*, C. de probationibus fin. col. & in l. si ma-
 13 D tre, C. de suis & legi. hered. & Abbas in cap. officij, de
 penit. & remiss. & in c. per tuas, in princip. supra de pro-
 bat. qui idem dicit in ꝑ concubina, vt filius & na-
 tus ex concubina retenta in domo, præsumitur
 filius concubini: vt ibi probatur. & ea gloss.
 expressa in cap. Michael sup. de filijs pref. quā mul-
 tum commendat Bald. in d. l. si vnicuique, & in l. filium
 ff. de his qui sunt sui vel alieni in. Arch. consil. 221. Bal.
 & Abbas in d. c. per tuas, qui ampliat istud, etiam si
 concubina non semper cohabitasset viro, sed
 aliquando diuertisset, quamvis cum illo diu
 fuisset sterilius, dummodo interueniat tractatus,
 & nominatio filiariorum per illum textum, se-
 cundum Abb. *Franciscum Arerianum*, & Felin. ibi,
 qui sic limitat text. in d. §. defuncto. & gloss. in d. l.
 Michael. istis concurrentibus, præsumitur filius
 amali natus ex concubina in domo retenta,
 quamvis illo tempore cognosceretur ab alio:
 quia ex quo iacebat cum concubinario, potius
 præsumitur concubini, quam alterius. Illud
 teneas, quamvis cunctatim dixerit Bal. & ma-
 14 le in d. l. 1. 7. col. qui mod. find. amittit *fructuorum*. de
 quo per *And. Siculum* in *tristitia* supra de probat. 9.
 col. & in d. c. per tuas. Ita ergo ꝑ dicamus in casu
 nostro, vt acquisita per uxorem, vel concubi-
 nam, præsumatur de bonis mariti, seu concu-
 binari: & si vxor adulterium tunc temporis
 commississet, vel concubina fornicatione: quod
 bene notabis. § Amplia secundò prædicta, vt ꝑ
 15 procedant non solum constante matrimonio,
 verum etiam eo soluto, per mortem mariti, si
 breue tempus est quod maritus sit mortuus
 arg. text. in l. si feudum ff. de fun. d. & in *l. in confir-*
 mando ff. de confir. ratur. Ita dicit not. *solum Abbas*
 in d. l. etiam, C. de iur. & testis gloss. in d. l. Quia in fa-
 cit in simili quod dico infra, §. 62. in vers. amplia
 secundo prædicta, dum dixi durare societatem
 inter maritum, & uxoris hæredem mortua uxore
 vt ibi videbis. Breue autem tempus intel-
 ligerem infra annum luctus, vt durat eo quic-
 quid vxor acquirit, præsumatur de bonis mari-
 ti acquisisse, vt eueniret suspicio rursus quæ-
 situs, cum eadem castitas infra tempora luctus
 in muliere desideretur per legem, quæ deside-
 ratur constante matrimonio: vt in *authent. de res-*
 16 sit. & ca. que par. in vltro, & in *negro col. 4*, ita dicit
 singulariter *Angel. consil. 141. 1. column. incipit*,
 in *Dei nomine super prima*, & c. facit ad hoc quod
 dico, infra, §. 62. in vers. amplia secundo & §. 67.
 in princ. § Intellige tamen & limita prædicta,
 nisi forte ex coniectura appareat contrarium:
 vt puta, si filij erant diuites, & mater erat inopi,
 præsumitur de bonis filiorum acquisisse, si ip-
 sa administrabat eorum bona. Si autem mater
 erat indultior, & filij pauperes, præsumetur
 potius ex industria sua acquisisse. Si autem non
 appareat istæ coniecturæ, tunc sufficit mari

N 2

poit-

possidenti, quod filij non probent emptam vel acquisitam ex pecunia eorum: *vt l. si defunctum, C. de heredit. iudic. & ff. de adm. iur. l. Titum & Maumum, §. alter.* & facit quod non in simili in *l. cum oportet, in princ. C. de bonis qua liberis.* Nam etiā non presumatur pro matre, sufficit sibi quoddā presumatur eodem matrem: quia cessantibus presumptionibus ad alterum extremum, sufficit re ipsa incertitudo, imo etiā si vir ageret, sufficit eius dotalis: *vt d. §. altero.* & ideo dicitur matri non posse fieri controuersia per filios, nisi doceant vera esse quæ iurant. Nec obstat *§. alio tit. d. vir.* quia ibi loquitur in uxoris constante matrimonio. Secus in acquisitionis eo soluto: quia de vxore lex loquitur, non de vidua: & quia in vidua non est eisdem ratio, cū ex operibus suis possit acquirere, quia non tenetur operari hæredibus viri, nisi velit alimentum ab eis: *vt l. si cui §. ff. de oper. liber.* ista sunt pulchra ver. *Bart. consil. 431 incipiente, quādam vidua in 2. parte.* §. Amplia tertiū, etiam si vxor vendiderit aliqua bona, & maritus agat contra emptorem. Nam & tunc hæc presumptio quoddā acquisierit ex bonis mariti, operatur cōtra emptorem, sicut contra mulierem: quia nemo potest plus in eis transire, &c. *vt ff. de acquir. re do. l. si adito.* & *ff. de contrah. empt. l. alternam.* ita tenet *Albe. post Pher. in d. l. etiam.* §. Limita primō prædicta, vt acquisita per vxorem constante matrimonio presumatur de bonis mariti, quōd ipsa tacet, vel forte mortua est, & est contrōdictio inter virum, & vxoris hæredes. Secus tamē, si ipsa negaret fuisse acquisita constantis matrimonij tempore: nam tunc non presumuntur tempore matrimonij quæ sita, nisi probetur, *vt colligitur ex d. l. Quamuis in fin. in ratione ibi posita, in versis, alius quæ sita.* ita dicit *Salys. in d. l. Quamuis, & in d. l. Lucium.* dicens hoc fore æquum & satis notandum. Mens eius est dicere, quōd cum *tex. d. d. de leg. etiam.* solidū dicat de quæ sita tempore matrimonij, quōd presumuntur quæ sita de bonis viri patet, quōd vir, vel eius hæres petens bona tanquam sua, fundat intentionem suam ex tempore: ex quo requiritur, quod bona sint quæ sita post matrimonium. Ergo hanc possentatem, & hoc tempus probare debet *vt l. matrem tuam, C. de probat. & l. a. de peti. heret. & l. non solum, §. sed vt probat. & ibi late per Barro. ff. de nou. oper. ann. & per gloss. in clem. fin. de re iudi. ista faciunt ad dubium, quod habui in practica: maritus vxore defuncta quōd aliam superduxit, fecit inventarium bonorum, quæ tunc temporis habebat, in quo inter cætera posuit mille ducatos, quos habebat, nec potuit constare an illos lucratius fuerit constante primo matrimonio, an eo soluto. Dubitabatur quid intis. Dixi, considerandum tempus quo vixit in viduitate, & qualitas personæ, & negotiorum, & bonorum, de quibus presumi potest, quantum viduitatis tempore acquirere potuit, & illud erit suum proprium: aliud verō presumitur acquisitum constante primo ma-*

trimonio, quorsum medietas debetur filijs prius matrimonij, de d. d. v. s. f. d. u. s. q. u. i. p. a. t. i. b. e. b. e. t. u. r. in bonis filiorum, qui sunt in sua potestate. Ad cuius confirmationem facit quod in simili voluit *Abbas post alios in capite tertio, in fin. supra, de penult. clerici.* vbi dicit, quod quando dubitatur, vtrum res quæ sita per clericum, sine quæ sita ante ademptionem beneficii vel post ademptionem beneficii, debet hoc probare. alius presumitur pro hærede clerici possidentis: & de hoc dicit forte textum singularem cum gloss. scilicet si bene intelligatur, in *cap. 1. l. 2. q. 4.* quod dicit esse not. idem tenet *Lud. singulari 270. incipit in habet.* Cū autem prælatum, quæ sita ad hoc, æquiparetur vxori: & not. *int. v. s. f. p. 2. de peti. cler.* ergo illud, quod dictum est de prælato, habebit locum in vxore possidente dicta bona, super quibus est contrōdictio: & negante illa habuisse constante matrimonio: & per consequens idem esset dicendum in hærede vxoris, ex mortua, possidente ipsa bona, & negante matrem habuisse constante matrimonio: quia defensio quæ matri competebat, videtur ad eum transire: *vt ff. de except. l. exceptiones. tum simili.*

§. Ad ista bene facit quod voluit *Bald. post Nicol. de Mach. in archiep. ex testamento 6. col. ver. videremus casum, C. de collat. vbi dicit,* quod quando filius possidet bona, quæ dicitur quæ fuisse ex bonis patris, tunc non est presumptio pro patre, vel pro hærede patris agens: tunc incumbit probatio actori. Idem ergo videtur dicendum in casu nostro in vxore, vel eius hærede, possidente res, super quibus agitur, vt presumatur acquisisse ante matrimonium, nisi contrarium probetur.

§. Nec videtur ob stare text. in *d. l. leg. Quinque, & in d. l. etiam,* quoniam illa iura loquuntur in his, quæ constar fuisse acquisita constante matrimonio: dubitatur tamen, an sint acquisita ex bonis mariti, vel alius de: nam tunc presumuntur acquisita de bonis mariti, vt cū tenetur delictum, id est, suspicio turpis quæ sita. Sed in casu nostro dubium est, an sint acquisita constante matrimonio, vel ante matrimonium, quo casu, licet in fauorem vxoris, vel eius hæredis possidentis dicta bona presumamus, non propterea presumemus delictum. & ita casus est diuersus. Vxor ergo, vel hæres eius possidens, etiam ex non iusta causa, absolventur, actor, id est, ipso marito vel eius hærede non probante quod intendit: hoc est, quod post matrimonium illæ res fuerint acquisitæ *vt l. fin. C. de rei vendit. & in l. fin. de interdictis, §. commodum, & cap. v. m. in princip. supra, vt eccles. bene sine dms. cum.* §. Sed quoniam hæc iura & acquirari consona videantur, contrarium tamen tenuit *Pher. de Bobio in d. l. etiam.* quem refert & sequitur ibi *Alber. de quibus Salys.* & alij nullam penitus faciunt mentionem. Dicitur enim ipsa, quod si mulier dicat se habuisse

ante matrimonium, & vir dicat quod post mulieri incombis probatio, quia quante factum dicit, probare debet: vt l. *quoniam*, C. de rei vend. maxime cum presumptio sit pro viro: arg. text. & quod ibi not. in *authentic. licentiam*, C. de epis. & cleric. vbi si dubitatur, virum res quæ sita prælaro, fuerint quæ sita post ademptum beneficium, vel antea in dubio est presumendum pro ecclesia, quod fuerint requisita post, & sic de bonis ecclesie. quod gratiam reouit Innocent. & alij, in cap. cum in officio supra, de testam. Ioann. And. Carden. & alij in d. cap. 3. super de pectul. cler. Bald. in d. *authentic. licentiam* 2. columna, dicens, quod si bona quæ prælarus possidet, sunt omnino incerta, ad quæ pertineant, an ad prælarum, vel ad ecclesiam nec apparet, quando, vel vnde prouenerunt: & tunc presumuntur ecclesie. Nam quicquid prælarus reperitur possidere post prælarum, & non constat de titulo, vel possessione antiquiori: presumitur esse ecclesie, & omnino ecclesie possideri. Vnde prælarus de his testari non potest, nec aliquis alius administrator ecclesie, nec etiam rectores hospitalium: vt expresse apparet in corpore vnde luminis dicti *authentic. quod est not. dignum*, secundum Bald. § Cuius ratio est, secundum eum: quia ex quo prælarus à principio non distinguat res suas per libellum à rebus ecclesie, sicut debebat: probatur 12. *question. 3. cap. manifeste*, & cap. *sum manifesta*. Presumptio est contra ipsum, quod nullas tempore promotionis res proprias habuerit, ex quo fuit in culpa, non obseruando cautelam legis: vt voluit Innocent. in d. cap. cum in officio. Ex per hoc dicit ipse molrum notante, quod si ille, cui prælarus relinquit talem possessionem, etiam iure institutionis eam occupat, propria auctoritate, quod ipse incidit in penam legis si quis in *testam. C. vnde vi. de exco. latur* obtinuit testamenti. Quod dictum nunquam est obliuioni tradendum: de quo exclamatur Bald. in d. *authentic. licentiam* 3. col. & And. Sual. in d. cap. cum in officio post princip. & in *trall. Carden. 1. part. quest. 3. col. 2. & 16. cum sequentibus*. Ita ergo dicamus in caso nostro: quia mulieres, quibus ipsi prælati comparantur, solent dare maritis suis libellum, siue inuentarium rerum suarum, quas serunt secum vltra dotem: vt est text. not. in l. *si ego* § *si fin. ff. de iure do.* si hoc non fecit vxor, est quid sibi imputetur: & per consequens est presumptum, quod nullas res habuerit tempore contracti matrimonij. Vnde quicquid vltra dotem habeat, presumitur ex bonis mariti quæsitisse. Ad quod bene facit text. in d. l. *Quoniam* § *iste titul.* vbi text. simpliciter dicit, quod cum dubitatur, vnde molier quæsituerit: presumitur de bonis viri quæsitisse, nisi aliud probetur. Et licet text. in d. *letam.* videatur dicere, quod istud est verum de quæsitis tempore matrimonij contracti: per hoc tamen non infertur id, quod dicit ibi *Salys.* quod si mulier dicit se acquisisse ante matrimonium, incumbet probatio marito, vel eius hæredibus: sed

Palacios Ruy.

solum infertur, hoc videlicet, quod si mulier probat se ista bona quæsitisse ante matrimonium, non cogitur aliter probare, vnde habuerit. quia satis constat per hoc, quod non pertinet ad virum, vnde ceteri illa quæsitent. Et ideo vbi mulier hoc non probaret, staret textui in d. l. *Quoniam*, qui simpliciter presumit bona fuisse quæsitata de bonis mariti: & sic in dubio fuisse quæsitata tempore matrimonij, & non antea, ita singulariter & subtiliter dicit *Francisc. Arret. consilio 31. in tertia columna, incipit in Christi, & considerata*. Et istud mihi satis placet. Nam si aliud diceremus, facile esset mulieri, vel eius hæredibus dicere, illa bona fuisse quæsitata ante matrimonium, & per hoc transire in maritum, vel suum hæredem, onus probandi contrarium, & per hanc modum elideretur dispositio, & presumptio dictorum iurium, & frustratoria redderetur. § Et istud maxime procederet in vxore, quæ ante matrimonium non habebat bona propria, nec administrationem aliorum bonorum, nec erat sui iuris, sed in potestate patris, vique ad tempus nuptiarum, seu traditionis ad domum sponi. Nam tunc non video, vnde ipse acquireret potestatem. Et absurdum videretur hoc casu, quod per solam negationem mulieris, vel eius hæredis, illa bona non essent acquisita post matrimonium, & esset maritus oneratus probare contrarium, præsertim quia administratio bonorum communiter non committitur per partes feminis, & maxime puellis, sed masculis: vt l. *si. C. de leg. 2. v.* Vnde non est verisimile, quod iam ista mulier esset in patris potestate, aliquid de bonis paternis acquisisset: nec etiam aliunde, quia vt not. *Berrol. in trall. de duobus patribus in 4. question.* siux vxor tempore matrimonij presumitur in dubio quæsitisse de bonis mariti: ita si filia femina, si acquisisset aliquid ante matrimonium, presumitur acquisisse absolute ex bonis paternis, & per consequens ipsi patri acquiri. Istud autem presumere esset iniquum, quia esset presumere furtum, aut rapinam ab ea factam de bonis paternis: ergo cessare debet ista presumptio, vt euitetur delictum: vt l. *merito* § *pro socio*, & cap. cum dilecti, infra de accusat. Restat ergo, vt presumamus talia bona fure quæsitata constante matrimonio, & sic de bonis mariti. Secus forte esset, si vxor ante matrimonium fuisset sui iuris, vel si in potestate patris fuisset versata in amplo & magno patrimonio patris, vel alterius extranei. Nam tunc posset esse coniectura, quod ipsa fuisset lucrata de bonis proprijs, vel paternis, & ita forte posset procedere opinio *Salys.* de qua supra secundum *Francisc. in dict. consilio*, quem videas latius loquentem. § Secundò limita prædicta, vt acquisita per vxorem constante matrimonio, presumantur de bonis mariti, nisi addit alia presumptio violentiæ, quod ex bonis suis, vel aliunde quæsitet, nam tunc sta-

N 3

bimus

bimus præsumptionem vehementiorem. arg. text. in *l. afferte de præsump. facit gloss. 2. in cap. tenor de re iudic. Istud est notum dictum Andree Siculi in *l. caput in princip. supra de pecul. cler. quod mihi satis placet: quia cum iura prædicta se fundent super præsumptionem, non est mirum, si illa præsumptio vincatur per aliam violentiorem præsumptionem: ut *l. denu. ff. de in iure resti. & l. cum de indebit. ff. de probat. & in cap. in nostra, de test. & in cap. luteri de præsump. quæ multum vult. ibi Bald. & Abb. in 1. colum. dicentes per illam text. quod si concurrunt duo dicta contraria ab eodem, vnam eam iuramento, aliud sine iuramento: istud est dicto non iuratio, si concideretur sunt pro eo magis, quam pro dicto iuramento, quod dictum est bene notandum. de quo facit festum Felin. Sander in cap. cum in tua, supra de testim. Sic ergo dicamus in casu nostro, maxime cum præsumptio, quæ hoc casu facit, per muliere sit specialis, quod ex aliquo certo loco, vel administratione, vel arte illa bona acquisierit. Præsumptio autem, quæ facit pro viro, est generalis, quod ex suis bonis acquisierit. unde præsumptio, quæ est in specie, semper tollit præsumptionem, quæ est in genere. ut est text. in *l. 1. cum de indebit. quem ad hoc ibi ponderat Bart. in prin. § Et ex his inferitur, quod si mulier tempore nuptiarum erat dives, & accepit maritum pauperem, tunc bona acquisita per vxorem, constante matrimonio, non præsumentur de bonis mariti, cum nulla habeat, sed potius de bonis vxoris, ita tenent Auzan. Auzan. & And. Siculi in *dist. cap. 1. de pecul. cler. § Hinc est etiam, quod licet alias honestas mulieris non patiarur cam alicui negotiationi præfere, ex qua possit lucra facere: ut dicit text. not. in *l. femina. ff. de edendo. Si tamen vxor publicè negotietur, illud, quod acquirit, præsumentur quælibet esse illa negotiatione, non autem ex bonis mariti. Istud est notabile dictum Bald. in *l. cum oportet 4. colum. rer. insuper quæ. quod refert & sequitur Andreas Siculus in *l. 1. in princip. supra de pecul. cler. quod dictum alibi non legi. Idem dicit *l. regni 3. partit. tit. 14. l. 1. in fin. facit quod voluit Bald. in *l. si vxorem, 2. colum. rer. ceterum, C. de condit. infer. vbi dicit, quod si vxor facit aliquam artem, vel mercantiam: vel esset chirurgica, vel nobilitat: quæ nuper tunc sunt domesticæ & familiaris: id quod acquirit ex istis operis, non acquirit viro: quia nec ad preceptum viro tenetur negociari. Ad hoc bonum text. & ibi notat Raphael Fals. in *l. si mulier, § si vi vxori. ff. de ritu. vbi dicit, quod illud, quod quærit vxor ex operis suis, non quærit marito, sed sibi: ut latius scripsi colum. 192.***********

10 ver. si ergo mulier. § Hinc est etiam, quod si vxor constante matrimonio emat aliquam rem sui omnine, & dicatur in instrumento emptionis, quod de sua pecunia propria emit, viro præsentem, & assensu eorum: ista tacita confessio prædicat viro, ut pecunia non præsumat de bonis viri, nisi probetur: quia confessio tacita facit cessare præsumptionem, quod pecunia fue-

rit de bonis viri. Istā est not. decisio Salyceti in *l. cum propria in fin. C. si quis alteri vel sibi. per illum text. iuncta gloss. super verbo doceri, quod dictum refert & sequitur Ioann. de Plat. in *l. de si instrumēta, circa fin. C. de fide instrum. & in *l. si de iura. libro 10. Hoc idem voluit Salyc. in *l. si mater. C. de contrahend. emp. vbi idem dicit, si vxor emit rem mariti, & pretium marito soluit, & ipse recepit, ut de bonis vxoris. Nam ista tacita confessio mariti facit cessare præsumptionem, quod pecunia fuerit de bonis mariti, ut in casu prædicto. Secus dicit ibi Salyc. si maritus emit fundum pro vxore absente, & pretium, quod soluit, confessus est se solvere de propria pecunia vxoris: quoniam isto casu, quia pecunia emanat à viro, præsumptio est magis donationis, nisi appareat alia verisimili præsumptione, quod vxor aliunde pecuniam illam potuerit habere: quia confessio facta in fauorem eius, qui à contentante non potest capere, præsumentur in fraudem facta: ut *l. qui testamentum ff. de probat. & l. cum qui decedunt. § Titia beneficiaria, & ibi gloss. de lega. 3. & l. si forte, ff. de castren. pe. Sed vxor non capit à viro in rem viuos. ut *l. si ritul. per totum, ergo, &c. § Sed in casu, in quo pecunia prædicatur de bonis viri, & tenetur viro reddere, res tamen empta non erit viri, sed vxoris ementis, vel pro qua fuit empta, ut est text. in *l. 1. & in *l. multum, C. si quis alteri vel sibi, & in *l. si de iura. C. si ritul. & in *dist. l. si instrumēta, C. de fide instrum. & in *l. si de iura. libro decimo. vbi hoc tenent Bart. & Ioann. de Plat. qui hoc intelligit, nisi vxor emat rem ex pecunia sibi donata à marito, cuius prohibita est donatio: quia tunc res empta ab vxore, acquiritur viro, & ipse eam vendicare potest: quantumcumque instrumentum sit confectum in personam vxoris: sicut contra ipsā vendicat rem emptā à viro ex pecunia, ab ea donata viro: ut *l. vxor marito ff. si ritul. & ita intelligo dictum Salyc. de quo supra. Ex iam dictis inferitur vnum satis quotidianum, quod si maritus patitur vxorem negociari cum pecunia sua ipsius mariti, præsumentur ei donare, ita notanter concludit Raphael Fals. in *consilio 198. colum. 2. incipit in questione. Ex quo, si verum est, possent multa sequi. Poimò, quod ex tali negotiatione maritus non obligaretur quod esset contra legem regni, *Fero legem libro 3. ritul. fin. l. 13. de qua infra §. operatur alium & sextum effectum. Secundò, quod maritus non haberet medietatem lacorum inde habiturum, quod similiter esset contra morem alterius *l. regni, *Fero legem libro 3. ritul. §. l. 1. de qua infra in sequenti §. dicemus, cogitabis. § Ex prædictis etiam inferitur, quod si tabellio stipulatur esse nomine mulieris à Titio centum, qui confessus fuit ab ipsa muliere mutuo recepisse, & lapsum esse biennium, ita quod non potest obijcere exceptionem non numeratæ pecunie, non præsumentur hæc pecunia ppetuisse de bonis viri: quia possibile est, quod mulier non numerauerit pecuniam, sed biennium succes-****************

hic loco numerationis, maximè, quia iustrum-
entum non continet numerationem, sed solum
de bitoris confessionem, inter quæ maxima est
differentia: vt *l. si extorsione. C. de non an per. & c.*
de bitor non est obligatus re, sed licetis, seu ver-
bis. Vnde illa præsumptio, quæ facit pro mulie-
re, est vehementior, & vincit aliam præsum-
ptionem, quæ est contra ipsam. ita tenet *solum*
Albericus in d. l. etiam.

¶ Tertiò limita prædicta, vt non procedant,
quo ad possessorem: quia illud, quod possidet
vxor, in possessorio præsumitur vxoris: vt *l. fin.*
C. quædam bene. sed in petitorio refert aut habet
verus sit in possessore ante matrimonium,
& præsumitur vxoris: aut recentior, & tunc
aut est coheredentia cum viro, aut eius succe-
ssore: & præsumitur acquisitum de patrimonio
viri: aut cum alio extraneo, & præsumitur vxor-
is: ita dixit *not. Bald. in d. l. si vxorem 2. columna*
per. vtrum illud. C. de condit. instertu. refert & se-
quitur *Alexand. in l. qui iure, circa fin. ff. de acquir. po.*
dicens hanc fore magnam limitationem ad *l.*
Quintus. & d. l. etiam. ¶ Pro complemento huius
articuli cadit hic not. dubium, si maritus & vxor
simul habitantes in domo, habent intra
domum multa bona mobilia cuius præsum-
etur esse, viui, an vxoris? Veritas est, quod si re-
peritur in domo mariti, eius præsumuntur,
non vxoris: vt est glossa, quæ sic debet intelligi, in
l. ob maritum. C. de vxor. pro marito. & mulier
habet probare illas res esse suas: vt ibi text. &
in *l. si ego. §. de iur. ff. de iur. do.* vbi textus docet,
quod hoc poterit probari per penatam scrip-
turam mariti. Quod est menti tenendum,
pro innocentio, quod maritus & vxor facere
solent de rebus, quas afferunt matrimonij
tempore: vt paulò ante diximus, & infra laues
dicemus.

¶ Si autem reperiantur in domo vxoris, præ-
sumuntur vxoris, nisi appareat, quod maritus
illic deposuerit. & potest apparere per instru-
mentum depositi, quod fieri potest inter virum
& vxorem: vt est text. *notat. in l. fin. ff. vi in po. le-
ge.* quem ad hoc allegat *Bald. in l. si vxorem 2. co-
lumna. C. de condit. instertu.* Ille enim, qui possidet
domum præsumitur possidere mobilia, quæ
sunt in domo: vt *l. ob maritum. C. l. Titia. §. 5.*
Causa ff. de test. 1. ita dicit Bald. in l. ob maritum
vram. & in cap. ex part. 2. column. supra, de consuet.
quem refert & sequitur *Alexand. in d. l. qui iure, in*
fin. ff. de acquir. po. ¶ Si vero maritus & vxor pa-
riter habitent domum, nec appareat ad quem
eorum dominium spectare: tunc nisi per tunc
clausas appareat, ad quem eorum domus spec-
tet, iudicabimus quemlibet pro dimidia pos-
sidere: vt not. voluit *Angel. in d. l. qui iure.* Ad cuius
confirmationem facit, quod voluit *Barral.*
in l. si duo in vtrum ff. vi possider. dum dicit, quod
vbi plures sunt in possessione, faciunt sibi par-
tes per consortium, & quilibet dicitur esse pro
virdi in possessione: vt *l. si finita. §. cum autem ff.*
de damn. infect. Ita ergo dicamus in marito, &

vxore simul possidere omnibus domum: vt dicebat
Angel. in d. l. qui iure. cuius dictum non placet *Jo-
ann. de Imol. nec Alexand. & Ludovic. ibi,* qui di-
cunt; quod imò in dubio præsumendum est
pro marito, ex eo, quod vxor non præsumitur
habere proprium: vt *l. l. Quintus ff. ipso iure. & l.*
etiam. C. de. Quando ergo vxor simul cum ma-
rito possidet: tunc si res ad maritum iure pro-
prietatis pertinet: aut pertinere præsumitur: vxor
pro parte, vel pro toto ad maritum pertine-
te, iure familiaritatis præsumitur possidere: vt
l. l. qui iure, cum ibi notat. maximè per Oldrad. &
ita quando non apparet, cuius est domus, an
vin vel vxoris in dubio præsumitur viti, & per
*consequens, res quæ intra domum sunt, præsu-
muntur viti.* ¶ Hodie tamen de consuetudine
huius regni omnia bone, siue mobilia siue im-
mobilia, quæ habent maritus & vxor, dicuntur
communis mariti & vxoris: præter illa quæ
quilibet eorum probat fore sua. ita disponit
lex S. 1. 20. qui incipit, [Causa quæ]. nec fa-
cit illa lex distinctionem, virum teneatur in
domo mariti: vel vxoris. & ita video seruari in
practica in cancellaria. vt sentit *Bald. in l. 1. quæst.*
2. C. pro socio, & in l. 1. per column. vers. cum circa so-
cendum, C. commodari: dum loquitur de diuisio-
ne inter socios faciendi. bene facit *l. 1. & 4. fol.*
11. siel. [de las ganancia.] Adde, hic conside-
randum esse consuetudinem loci, in quo habi-
tauerunt, quo ad lucra. 4. part. *siel. 11. 24.* vide
Bald. in l. 1. quæ. 2. C. pro socio. de his luctis vide in
repetitione L. 1. cum ex familia col. 14. per Sotom. ff.
de leg. 2.

¶ Propterea cuncti sunt coniuges, vt tempo-
re, quo celebrant nuptias, & faciant inuentum
de rebus, quas quilibet eorum ducit ad
matrimonium, quod est multum vile, quando
matrimonium dissoluitur sine filijs, vel etiam
cum filijs superstes tamè iterum contraxit ma-
trimonium, vt quotidiè fit: vel quando alter fi-
liorum melioratur: ad hoc text. *not. in l. si ego §.*
fin. ff. de iur. do. & d. l. supra column. 197. Et ista non
sunt contemnenda, quoniam lex regni, de qua
statim fit mentio, communicet inter coniuges
bona, constante matrimonio acquisita: quonia-
m in aliquibus partibus regni, vt Cordubæ,
illa lex non fuit recepta, imò per contrarium v-
sum sublata.

ADDITIONES.

- ¶ Adde *Franc. de Cre in iung. 9. & cum add. ibi.* A^a
¶ Adde, quod causa etiam damna. *l. 1. pp. in B.*
l. 1. §. ad qua. column. 2. vers. cum. 4. ff. de quæst.
quod limita, quod mulier esset talis, quæ non
timeret virum, & esset bonæ famæ: vt per *Fel. in*
l. hæc. de reg. col. 4. vers. salta 4.
¶ Adde *Alexand. idem tenentem in l. ex factis, §. si C.*
quæ reg. in 1. ff. ad Trebell. column. 10. qui opi-
mè in hoc loquitur, & idem tenet etiam *Fel.*
in cap. in præsentia column. 2. vers. cum. quanto inque-
tum aliis tres limitationes poteris videre in me-
sallens.

falem. ad prædictam censuram sub littera, & in littera incip. *ambrosio* ecclesiastica.

IOANN. BERNARDUS.

- A ¶ Præsumitur acquisitum ex bonis mariti. Singularis est conclusio scripta per doctores ad cuius ornatum, & explicationem, vide *Alexand. consil. 101. libro 7. numero 3. & Philipp. Decium consil. 237. versicul. circa secundum debum, incipit. & in propositis, & Petr. Rota. singul. 131. & 946. & Franc. Crenes singul. 6. Pet. Gerat singul. 99. Alias regul. 3. præsumptio. 16. Chassanum in consuetud. Burgund. rub. 4. §. 2. Et laze Noucan in Silua imperial. libro 4. numero 10. arque ex oñstris Bernard. Diaz in *solent regul. 9. & obiter Segura de bon. lictat. consilium mariti. n. 243. & Conarra. caput 1. numero 6. de test. apud quos nimen, & plures qui referuntur ab eis, multa reperies, de consensibus questionibus, quas hic prosecquitur auctor. & adde si velis *Ripam libro 3. respons. caput 4. & Castil. Carr. ver. concubina, in suis memorabil. & Boetium part. prima, decisio. n. 181.***

- B ¶ Habens duas vxores. Hodie iure nouissimo Hispaniz, vide *l. 5. §. 6. & 7. tit. 1. lib. 5. & l. 5. §. 9. lib. 8. in noua Capulatione n. 1. reg. ac de potesta tã iatis antiqui quàm noui huic delicto imponenda, vide auctorem infra, super text. in *proemial. §. 18. num. 25. Gregor. Lup. gloss. i. l. fin. tit. 17. par. 7. Dactius regula 190. Simulacra. 3. Simancas de heret. cap. 40. Conarr. de spons. 2. part. 1. §. 3. numero. 6. & ante eos Roman singul. 337. Alexand. consil. 165. de. 7. & Angel. de malefic. vers. ubi hai adulterato. num. 62. & 65. Carrer. de delictis tit. de homicid. §. 6. numer. 313. & au vñquam duas licuerit habere vxores, præter Conarra. & plures ab eis allegatos *l. 5. §. 3. vide Denu. Soto super 4. sentent. dist. 33. qu. 1. artic. 1. cum dñabus sequent. per quos simul traditur de vxore duorum simul virorum. & vide cuncti. Trid. sess. 24. canon. 1.***

- C ¶ Etiam si probetur vxorem fuisse adulterã. Vide Crenes singul. 137. & Boetium decis. 299. Noucanum Silua imperial. lib. 1. an. 51. Hippol singul. 530. Alias regul. 3. præsumptio. 37. ex oñstris Ant. Goma. l. 31. Tauri. num. fin. optime Conarr. de spons. 2. part. c. 3. §. 3. n. 8. & pluribus allegatis Dactius reg. 344. ampliatione 1.

- D ¶ Vt filius natus ex concubina. Vide Boetium, Alias. & Dactius proximè allegatos, & Alexand. consil. 157. §. 5.

- E ¶ Nam quidquid prælatum. Vide Rom. consil. 159. & 356. & sing. 271. & Conarr. c. 3. n. 10. de test. Capulatione cap. 51.

- F ¶ Considerandam esse consuetudinem loci in quo habuerunt. Vide quæ dixi supra §. 35. num. 11.

- G ¶ Faciant inuenturiam. Attende vñe coniugibus consilium, & vide idem consulentem Suarez in l. 1. tit. 1. de leg. i. §. 1. Fui. fol. 12. col. 1. & Antonium Goma in l. 53. Tauri. an. 7. ex quo singulariter imitatur text. l. 103. Styl. quam habes hodie comprobata ex l. 1. tit. 9. lib. 5. in noua Capulatione.

¶ Vt Cordobæ. Attende singularem ciuitatis consuetudinem, quam etiam testificatur Simancas de heret. c. 9. num. 93. & Gregor. Lup. gloss. 4. circa medium in l. 2. tit. 11. p. 2. & an huiusmodi doctorem affectionibus credatur, quoniam locis illis non commoventur, de quorum coonestudine testantur, vide quæ dixi ad autorem supra §. 11. num. 1.

D. IOANN. BARAHONA.

SYMMÆRERV M.

1. Societas sicut expressis contrahi potest, ita tacite re ipsa.
2. Voluntas datur intelligi facta.
3. Societas quædam est inter quosdam & vxorem.
4. Concubinitus est à iure canonico reprobatus.

OPERATUR alium, & quoniam effectum, s. LXL. Traditio quia postquam sponsus de presenti tradit sponfam ad domum suam, & c. c. secū retinet, videtur inter eos contrahi quædam vniuersalis societas. vt cum societas 27. q. 2. & l. c. h. l. l. si inter virum & uxorem. & l. aliment. 2. §. fin. & ibi gloss. ff. de aliment. & cibor. legat. est boni iuris. in l. 1. §. de ritu nupt. in l. 1. §. si serum am. & in l. aduersus. G. de crimin. expilat. heret. lib. dicitur, quod maritus & vxor sunt socij diuine & humane domus: quia ex pari consensu semper ipsos coniungunt. vt ait Augustinus in libro de virginitate beata Virginia: cuius meminit Valensius in *conuinculo* parte 1. dist. 4. in principio. Primaque humane societatis copula naturalis, fuit vir & vxor: quos nec ipsos solos Deus condidit, & tanquam alienos iunxit: sed alterum creauit ex altero, signans etiam vim coniunctionis in latere. vnde illa detracta, formata est: vt inquit Augustinus in libro De bono coniugali: refert Lucas de Præm. in l. 1. C. de proximo factorem femininum lib. 12. col. 1. Non est ergo mirandum, si inter maritum & vxorem videatur cōtracta quedam societas, vt colligitur ex prædictis, & ex c. 2. supra de spons. vbi dicitur, quod si sponsi promiserint contrahere matrimonium, si de interposita, possunt ad hoc mōto consensu discedere: ad instar eorum, qui in terposita fide societatem contraxerunt, & postea eadem sibi remittunt. vt l. vxorem, §. fin. & l. alione §. diximus. ff. pro suo in secundum gloss. in d. cap. 1. Ex quibus colligit ibi Antonius in sexto notabili, contractum matrimonij, habere instar contractus societatis. Leges ergo pro socio possunt induci ad materiam matrimonij, per hanc decretalem, secundum Anton. ibi, & merito quidem: quoniam cupit, quæ sacramento, fide, & prole firmissimè iunt, sic commendantur, vt prius iussu, posterius cōcessu facile videantur: dixerat enim Dominus post priorem parentum creationem, Crescite, & multiplicamini, & replete terram. per quæ verba, nuptiarum præceptionem intelligimus. Postea subiunxit. Hoc est nunc os de ossibus meis. quibus verbis matrimonium iniungi videtur. Gen. 2. 1. Quam verò probabiles sint nuptiar,

potest. Sicut in simili potest quis aliquem extraneum filium aliterius, tractare tanquam filium, sub certa poena. ut probatur in *l. quidam cum filium ff. de verb. obligat.* tales enim faciunt societatem adiuvicem omnium bonorum quae habent, & quae acquirunt sunt. quod etiam fieri potest ut *l. i. in fin. & l. 4. §. final. & l. eorum ff. pro socio.* Unde quicquid acquirunt, aequaliter dividunt inter se. ita dicit notarius *l. eorum de insol. in l. ille autem ff. de hered. instit. 3. columna. verficul. item adverte. & tacit. text. bonus in l. duo. §. final. ff. pro socio.* ubi permittitur societas coitiu lucri, quæstus, & compendij. ratione cuius, id quod acquirunt, inter socios communicatur. Idem ergo dicendum erit in casu nostro.

ADDITIONES.

A* § Adde, quod istam conclus. sequuntur doctores. Moderni, & commendat Segura in repet. *l. 3. §. fin. de liber. & postum. fol. 4. colum. 4. & in forma repet. l. vnu m ex familia, §. sed si fundum ff. de leg. 2. folio 3. columna 2. quasi in medio, & m tractatu de bono lucrat. confest. matrimo. folio 3. columna 1. in princip.*

IOAN. BERNARDUS.

A § Videtur inter eos contracta quædam universalis societas. Vide circa istam conclusionem Boetium in consuetud. Barroco. tit. de consuetudine matrimony. §. 2. & Chassenac in consuetud. Burgundia. rubric. 4. §. 2. & Pyrrhus in consuet. Antverpensi. tit. de societ. inter vir. & uxor. c. 1. Gomez. id in §. actiones. num. 12. Insuper. de alt. & quæ tradit Alexand. ab Alex. libr. 4. general. dierum. cap. 8. Nicol. Boetium de leg. 12. Petrus Ger. singul. 99. atque ex nostro Montal. l. 1. tit. 3. lib. 3. For. Suarez. l. 1. tit. 2. ad. vers. queritur ulterius. & Dida. de Segura in l. vnum ex familia, §. sed si fundum. m. 3. de leg. 2. & de bono lucrat. consuetud. matrimony. m. 27. & in l. 3. §. fin. m. 10. ff. de liber. & postum. & Cuias super 4. de spons. p. 2. cap. 7. §. 1. m. 5. & Burgos de Pat. in proemio legum Taur. m. 12. apud quos inuenies multa. In his quæ author vult ex professo vel obiter tangit in isto §. & repete si velis, quæ circa idē dixi in præ §. 54. verficul. sed pulchrum dubium. Atque in questione nostra optime loquentem vide Tello in l. 16. Taur. num. 13. & Anton. de Petrus. in l. 1. de inter. m. 38. & 39.

D. IOAN. BARAHONA.

SYMMÆ RERV

1. Acquisita ab aliquo coniugum, constante matrimonio, debent inter coniuges aequaliter dividi.
2. Uxor non habet dotem, nisi post contrahendum ad dotem.
3. Datus dimisi prædum hostium aequaliter remunerantur ad faciem, & ad prædum desiderantibus.
4. Emptum ab uxore ex parte viri, non fit ipsius uxoris.
5. Sponsus si ante traditionem sponsæ recipiat dotem, & ea ea negotior, non sponsa habet partem ex superlucratu.
6. A patria potestate non liberatur filio per matrimonium, vel nuptias sequentes.

7. Uxorem repetere potest maritus à patre, etiam si in utero.
8. Testari non potest filiosum, quæ est in patre potestate.
9. Uxor an acquirat uxor, & quando.
10. Fructus omnium bonorum, quæ habent maritus & uxor, sunt communis uxor & uxor.
11. Finis ut verum paraphernalium, aequaliter pertinet ad virum & uxorem.
12. Fructus, qui percipiuntur ex bonis filij, vel filij & prioris matrimonij, an veniant dividenda inter matrem, & secundum fructum.
13. Sponsus, qui fecit pater in re filij prioris matrimonij, ex quo fructus percipiebatur, an videtur donare filio.
14. Fructus naturales à matre, & non homini indolentia promouentes, ad dominum fructus præstari, & non ad possessorum.
15. Melior actio, quæ sunt in rebus maioribus, sine restitutione subiecta, veniunt inter coniuges dividenda.
16. Sponsus, quæ quis fecit in re subiecta restitutioni, præstari repeti ab ea, sine re restituatur.
17. Si alius si constituit castitatem in re feudali, vel prædij, castitatem dicitur feudale.
18. Ad defunctum cedat solo.
19. Tertium quæsi & affructu habere dicuntur, qui stipendio de publico habent.
20. Adlocuti an dicantur habere prædium quasi castitatis, ita quod habent prædium quod locantur.
21. Militi quod ex militia acquirit, non ex publico, est castitatis.
22. Peculium castitatis an sit inter coniuges dividendum.
23. In patrimonio acquisitionem in ecclesia per maritum, constante matrimonio, constituta & de alia, acquirunt aequaliter ipsi maritus & uxoris maritus (tamen solo, dum vivit, præstatur, nisi abierit inter non tempore ad defunctum sit communis).
24. Lucra acquisitionis inter amicum, & amicum, an inter mi aequaliter dividantur.
25. Societas contracta videtur inter coniuges, & etiam datur non solum constante matrimonio, sed etiam alteri uxorem mortuo, bonis suis (communiatis, & non dimisi inter superstitum, & heredes defuncti).
26. Vidua dicitur nubis, videtur in primo matrimonio, & remanere.
27. Vasallus si carnaliter uxorem domini in mortuo regni, priusquam fundo.
28. Locutione domini finis, si conditio in eo remanet, videtur tacite remanere.
29. Continuitas societas videtur duos in fratrem, mercedem simul exercitum, quando alter alteri mortuo continet superstitibus filij fructu indursum subflantem possideribus.
30. Deilex ad legendum per annum de communitate conditum, cum salario tantum foreturum: si domo in alio anno eligatur sine constituti non solari, intelligitur pro eodem salario.
31. Adilex in odioso solo matrimonio solo est legibus matrimony.
32. Admancillator bonorum aliorum, presumitur in de. suo potius administrare & tutore matris, quam amicus.
33. Maritus si filium prioris matrimonij dedit ex bonis constante secundo quæsi, non datur dote debitor uxori, vel de bono superlucratu habebat ipse vel non hereditatem.

V N d i lucra habita seu bona & acquisita §. LXII. constante matrimonio ab aliquo coniugum, postquam, simul habitant, veniunt communicanda, & aequaliter dividenda inter eos: ut dicitur in d. cum societas. & notatur in ca. 2. infra

infra ipſo iur. de quo habemus bodie legem regni, *Fere legem libro 3. iur. 3. l. 1.* vbi dicitur, quod omnia bona, quæ maritus & vxor ſimul emerint, æqualiter eis acquirantur. Idem de omnibus bonis, quomodocumque acquiſitis: vt ſtatuit rex Henricus III. l. in Niema, anno 1473.

Isa. 9. 5.

A ¶ Intellige (vt dixi) poſſquam mulier fuit tradita ad domum viri, vt requiritur * *diſt. 1. l. 1. in verbo de conſenſu*: quod verbum vt aliquod operetur, debet intelligi de ſimultanea cohabitacione, per quam contrahitur ſocietas prædicta: ante traditionem enim non poteſt dici, quod ſimul emunt, ſeu locantur maritus & vxor: quia nec tunc vir ſuſtinet onera matrimonii, nec loca hinc inde percipiuntur: vt not. *ſ. de conſenſu. ob conſenſu. l. ſi donatorum*. ea enim quæ deſponſata eſt, ante contrahitatem præſentis, ſuum non mutat domicilium: vt *l. ea quæ deſponſata. ſ. ad monach. niſi dicas*, quod illa lloquitur in ſpouſa de futuro. Necceſſarium ergo debemus intelligere dictas leges, poſtquam mulier fuit tradita, vt tunc comoda & lucra per eas habita communicentur & diuidantur æqualiter inter eos ſolmar. Et ita declarat *diſt. am legem in verbo, de conſenſu, quædam lex Styli. 2. 0. 6. quæ incipit*, [*inde deinde*] vt oportet maritum & vxorem ſimul habitare. Vnde acquiſita conſtante matrimonio, per coniuges ſecurum habitantes, non cõmunentur, ſed ſunt propria acquirentis. Itaque quod dicitur de marito, intelligendum eſt de vxore: vt vult *Sogera in reſp. l. vnum ex familia 5. ſed & ſi ſ. de leg. 2. ſeruit Bald. in antea hoc locum. C. ſi ſecunda nupſerit mulier*. vbi vult, quod diſpoſitum in vxore, habeat locum in marito, ad hoc gloſſ. in *l. ſecunda 5. l. C. de ſecunda nupſerit*.

L. 4. r. 2. 5.

cũ dicit idem in viro *l. Tauri 15.* & ibi latiffime ſcripti, vbi poteris videre, & ſic prædicant. B ¶ muſ. Nam nunquam dicitur *h. vxor*, niſi poſt traditionem ad domum: vt late in præcedentibus dictum eſt, in *5. 8.* operatur alium & ſecundum eſſe dictum, in additione, & dicitur forte infra. Ex videntur iſta iſta ratione ſoueri, vt lucrorum medietas vxori debeatur: quoniam ſeruum domiciliarium curam, & in ſeruos, & ad miniſtros diligentiam neceſſariam ducimus. nã rebus & ſeruus in cuiuſque domo opus eſt, ſine quorum copia & ope, res ipſa familiaris ſtare non poteſt. In quibus p. oſſeſſo rei domesticæ moderatio ex magna parte continetur, quæ niſi coſiliis & præceptis vxoris ſtabilita ſint, pedem nullum habent, & enagari ſolent latiffimè. Velut enim viris natura, corporis robur & animi daturum eſt, cũ aliis de cauſis, tum vt induſtria, labore, multis enique partibus domos locupletentur: vt aſſequor comẽdura ſeruitutis umbellitas natura imbutus, vt quæ dami ſunt, curioſius ipſæ cuſtodiant: quid enim prodeſſet multa domi conſerre, niſi intro lata molier cuſtodierit, conſeruaerit, diſtribuerit? Quid enim aliud de filiabus Danaï fabuloſe ſcriptum eſt? quæ perforarum repletes dolium, perpetuo labore fruſtra conſiciuntur. Vn-

de non mediocres vilitates ex hac vxoria cuſtodia perueniſſe arbitror. Conſentit ad hoc prudentiſſimum illud dictum ab Auguſto Cæſare viro prudentiſſimo, Longe plus laudis & fructus Alexandro futurum, ſi quæ adeptus erat, tueri & conſeruare poruſſet: equum comite forruas, res maximas geſiſſe. Quocirca ſua gloria fruſtrari non debent vxores, ſi quæcumque domi congeſta ſunt, velut etiam munus eſt, cuſtodierint. Ita dicit *Franciſcus Barbarus in ſuo libro de vxoria libro 2. cap. 7.* Habebunt igitur medietatem bonorum, quæ conſtante matrimonio acquiſita ſunt, ad hoc bene facit illud quod ſcribitur *l. Regum cap. 13.* vbi ¶ *Dauid diuiſit prædam boſtrum æqualiter remanentibus ad ſarcinas, & ad prædam deſcendentibus. Æqualem igitur operam præſtat is, qui ſarcinas cuſtodit, & qui foris operatur. Ad idem facit cap. ſicut dignum, de homicidio*. vbi puniti fuerunt, qui cuſtodierunt ſarcinulas, ſicut qui aliter opem in homicidio ſancti Thomæ præſtiterunt. Vnde verſus, Non minor eſt virtus quàm querere, paria tueri: ad hoc *lex regni 2. paria. nral. 3. l. 3. & iur. 13. l. 25.* Itaque inter multa, quæ Deus mirabilia in hoc mundo egerit, matrimonij ſacramentum ſapientiſſime inſtituit, ne animantium genera deſicerent: deinde vt haberemus, à quibus noſtra aleretur ſenectus: vtque ea, quæ ad viri ſuſtentationem neceſſaria ſunt, vir & vxor inuicem compararent: & quoniam hæc intra & extra domum diligentiam expetunt, Deus naturam mulieris ad curam intus cuſcipiendam in lucem promouit, mollioreque corpore, vt intra parietes officium obretat: viri corpus, animumque, fringit, æſtus, iuneta, expeditiones, faciẽ rulerare conſtituit. Quapropter illi ſuris res agendas delegat, in domum que eas inferendas edocuit: quibus in domum relatis, ſeruatorem adhibere, ad cuſtodicoda ea, quæ à viro paria eſſent, neceſſarium quidem fuit. hoc autem officio mulier intra domum fungitur. Quod quippe non eſt minoris ponderis, quàm ipſius viri officium, quod extra domum exercetur. Parè igitur diligentiam (ſuo tanenere fungendo) uterque præſtare debet: vt res communes comparentur, conſeruentur, & augeantur. Iſta liſchomachi ad vxorem præcepta ſaluberrima nobis demonſtrant: quæ *Xenophon magnus philoſophus* ſcripta nobis reliquit in eo libello, qui *Xenophontis Oeconomicus* inſcribitur, quem è Græco in Latinum conuertit *Raphaël Valerianus*, ſicut in principio ſuorum operum videre licet. Ridicula igitur eſſet mariti operatio, niſi fuerit, qui eam conſeruet: ſicut apum dux & magiſtra facere conſueſcit, quæ in ocio eſſe apes non ſinit, ſed quas oportet, ad opus mittit, importataque ab eis excipit, ac ſeruat, donec tempus vltus veniat: quæ æquè omniſibus diuiditur: ſauis iocubans hos ipſa præſidet, vt pulchrè ac celeriter conſiciantur: partus vti nutrianſur, curat quos iam adol-

tos,

tos, operique aptos videns, alio transmittit, ac tanquam in colonias cum duce mittit. Vxor autem: quæ talia operatur, merito lucrorum particeps esse debet. Non igitur sine causa lex regni prædicta, quæ iurit simultaneam cohabitationem in mariis & vxoris, ut lucra inde quæsitæ inter eos communicentur: quia tunc vterque ponit operam suam in tali acquisitione, ut ex dictis satis constet. Non ergo sola matrimonij verba huiusmodi societatem causant, sed & mutua cohabitatio: itaque vtrumque requiritur: verba enim etiam consensus de presenti exprimentia, hoc non inducerent, si socii cohabitarent: nec simuliter cohabitatio sine matrimonio: illa enim non sufficit ad societatem ineundam, nisi lucra inter ipsos cohabitantes communicentur adinuicem, secundum *Bar. & alios in l. Titum, & Marium ff. de admiss. tutor. & in l. 1. §. si quis interdictus ff. de iure iur. p. n. actio. Bald. & alios in l. si patrum. C. communia virisque indic. bonus textus in l. societatem coart. ff. pro soc. Oportet igitur, quod vtrumque interueniat, scilicet matrimonium, & cohabitatio: quamvis non simul negociantur, sed separatim maritus vel vxor petat: ad communem tamen voluntatem, quicquid ambo maritus & vxor simul acquirunt, ex causa onerosa, vel alter eorum, ipso iure & communicatur inter eos, quantum ad dominium, & possessionem: quoniam alter alterum videtur in negociis præponere: si cōtingit in duobus sociis, diuersas negociationes vel mercantias exercitibus: videtur enim inuicem infitores præpositi, ita quod factum vnius prodest & nocet alteri. *l. res ff. de duobus res. l. eum qui in promissa ff. si cert. per l. iure promissio. C. de fabricis ff. l. 12. tenet Jacobus de Arona. Bart. & alij in l. si tamen plures, ff. exercitoria per illum text. de quo videas lastissimè Petrum de Vbaldin in tractatu de societate, parte nona, in principio. Post talem ergo acquisitionem vterque acquirit dominium & possessionem ex facto alterius: ut colligitur ex mente legis regni prædictæ: quæ per vnum & idem verbum refert bona constante matrimonio acquisita marito, & vxori, & in hac societas mariti & vxoris, quæ ex matrimonio & mutua cohabitatione resultat, efficacior est, ac favorabilior, quam alia societas, in qua illud, quod alter ex sociis emit proprio nomine, efficitur suum, quamuis ex alterius, vel communi pecunia fuerit emptum. Venit tamen iudicio communitatis ex conditione ex lege inter socios communicandum. *l. si quis societatem ff. pro socio. & secundum hoc lex regni corrigit l. 1. & l. 4. multum interest. C. si quis alteri vel sibi. vbi ¶ emptum ab vxore ex pecunia viri, est proprie vxoris. Lex enim regni contrarium suadet: nam siue ematur à marito suo nomine, siue ab vxore, modo ex pecunia mariti, modo vxoris: statim ipso iure communicatur inter eos, quantum ad dominium & possessionem. Unde quilibet poterit agere actione in rem pro dominio: ut *l. in rem actio ff. de rei vendit. l. infans. de act. §. am-****

*nium. traditur in cap. abbas ff. de re iudicata lib. 6. Poterit similiter agere interdictio possessionis pro possessione sibi realiter acquisita per alterum: ut supra dictum est. Unde non dicatur illam sicutam possessionem, sed veram, quæ alteri per alterum acquiritur: ut excludatur decisio Bald. in authenticis de fundis. C. ad Tertulianum, versum, terra quasi est. dum vult, quod licet sicutam possessionem pariat interdictum possessionum adipiscenda possessionis: ut l. 1. C. quorum bonorum. non tamen euperanda, ut ibi per eum: quem refert & sequitur *Alexand. consilij 77. in primo volum. vide quæ scripsi in l. 4. Taur. ver. 7. illud tamē, quod dixi, quod emptum ex pecunia alterius coniugum, statim & ipso iure efficitur commune vtrique: intelligit, nisi illa pecunia habita fuerit ex pretio rei vendite, quæ erat alterius coniugum, nam res postea ex eodem pretio emptæ per alterum coniugum, vel per amicum, efficitur & propria illius, cuius erat res vendita: ut decidit notante lex regni. *Ferr. legum lib. 3. tit. 4. l. 11. Cuius ratio est: quia videtur subrogata in locum alterius rei vendite: unde necessarium debet sapere eius naturam. l. per abbatem. C. de episc. & cler. l. vna. C. de rei vxore. ad infans. de act. §. infans ante, & ecclesia sanctæ Mariæ, ut l. iure pen. & cap. ad rem de vfu. Sicut ergo res pecunia erat propria alterius: sic & illa, quæ loco eius fuit subrogata. Non tamen sic est in pecunia per alterum coniugum ad matrimonium ducta, ex qua emittur prædium, vel alia res: illa enim statim videtur communicata, ut in communem utilitatem conuertatur, & res inde emptæ communis fiat: & is, cuius erat pecunia, ex æterno communi dispositionis tempore illam deducet. Cogitabit super hoc. Adde similiter prædictis, quod et si vxori, sicut & marito, cōpetat actio, quo ad dominium, & possessionem, ut paulo ante dicebamus: vxor tamen erit impedita in exercitio istius actionis, donec mariti licentia interueniat, vel consensus, & approbatio postea sequatur: ut in præcedentibus satis est dictum. Item adde, quod ista simultanea cohabitatio inter maritum & vxorem, ad hanc societatem ineundam, non est amare intelligenda, ut semper debeant esse in sua domo presentes, simul ita quod alter non possit abesse: quoniam facis dicuntur simul habitare, cum vnam & eandem domum & familiam retinent, quæconque negociationis causa alter sit absens. arg. *l. si maritus ff. de vfu & habitatione. l. quæsitum, §. 1. de lega. 3. gloss. no. & ibi Bart. & alij in l. 1. §. domum ff. de liber. agnoscenda in verbo, maneat. ¶ Sed quid si sponsus ante traductionem sponsæ accepit dotem, & cum ea negociabatur: an ex sapienter tractis sponta habeat partem? Videtur quod sic, cum tacite videatur inter eos contracta societas: ut apparet ex prædictis, ex quo sponsus negociatur cum bonis sponsæ, per ex quæ dicta sunt. Ad hoc bene facit lex regni: *partit. simul. l. 1. l. 28. quæ disponit, quod sponsus non lucratur fructus dotis sibi tradite ante traductionem,*****

nisi

nisi ex eis subsueat onera matrimonij, quod est
valde notandum. Ista d. feruntur in practica,
propter hanc legem: vide quæ scripta in l. 16.
Terni, vide infra §. 64. in fin. & lege de iur. fructu, §.
1. ff. de iure do. & l. cum pater, §. si fundus, & ibi Bar-
tolæus & alios, ff. solut. matr. Bald. in l. rei, qu. 3. C. de
usu pro do. Sed reuera contrarium videtur veris-
simè: quia si periret, sponsi periculum perderetur, cū
sit numerata pecunia, & ille effectus est domi-
nionis, ff. de iure do. cum c. d. facit l. in-
conditum, C. si certum pot. facit quæ dixi supra §.
17. ver. istud tamen, dum loquebar de rebin-
datis in dotem, vel in donationem propter nu-
ptias, tenebantur restituere in casu restitutionis
dotis, & pro ea sunt bona eius tacite obli-
gata: vi l. aspidum C. qui pat. in pig. hab. Unde in-
quiritur videretur, quod lucrum ex ea habitum,
sponsæ communicaretur. §. Cogita tamen, si for-
tā dici posset, quod ex tali lucro istum esset
providere sponsæ pro alimentis, ex quo dos
datur ad alimentandum vxorem. Vide l. regni 4.
partia. tit. 11. lib. 1. & l. salubriter, inf. de usu. & l. pro
aeribus, C. de iure do. pro quo facit l. si ante, in-
illa gl. ff. solut. matr. vide Bald. in l. rei, qu. 3. C. de usu
cap. pro do. ad hoc facit quod in simili dixit Bald.
in l. non sine in 2. colum. ver. sed nequid C. de legn.
que lib. vbi dicit, quod licet stante statu, quod filia
dotata non suere dat, si patet in testamento as-
signavit dotem filiz, non succedit cum fratribus,
quamvis non sit nobilis: & interitū quod
efficitur nobilis, debet habere alimenta illius
dotis, secundum Bald. §. Ex ista autem societate
resultat effectus singularis: quia per eam com-
municantur, & æqualiter dividuntur inter ma-
ritum, & vxorem, lucra per eos & eorum alie-
rum acquisitionis: cum aliis de iure communi
quilibet acquirere sibi. Unde si vxor ea sua in do-
stria vel artificio aliquid acquirerebat, sibi & non
marito quærebatur: quia nec ad præceptum vi-
ri tenetur vxor negociari: vt notantur voluit
Pe. Cy. & Bald. in l. si vxorem, C. de condi. infer. col.
2. vers. ceterum, & quamvis ille non dicat, est
text. no. ad hoc in l. si mulier, §. si vir vxori, ff. is-
to tit. secundum Rapha. Fal. de quo feci mentionem
supra, col. 192. ver. nec obstat glo. & col. 190.
ver. hinc est. §. Quamvis enim vxor viro ser-
uicet teneatur: vt l. siens ff. de oper. lib. vbi dicitur,
quod in officio mariti esse debet: tamen quod
querit, sibi querit, vel ei in cuius potestate est: &
ideo licet nupta sit, tempore matrimonij, erat
in potestate patris per matrimonij, vel supplex
sequentes, non soluitur, nec finitur: patria po-
testas immo remanet in patria potestate, & parū
querit, se si nupta non esset, d. si vxor, cum glo.
Si autem patet mortuus est, vel aliter effectus est
sui iuris, querit sibi marita not. per Bar. & alios in
l. cum oportet, C. de bonis qua libera, nam ex quo po-
testas contrahere societate cum viro, vt prædixi
ergo nō acquirit viro, sed sibi: item si stipulatur
aliquid cum viro, acquirit sibi partem suam: vt
fecit glo. not. in l. scriptura, C. de fide instrum. ibi,
aliquid quo continetur, quod cum vxore mea emi:

Palacios Ruu.

Item lex dicit, quod debet stare in obsequio
viri, d. si stare, intelligit de seruitutis obsequiali-
bus in domo viri, secundum qualiteram perso-
narum. Sunt etiam quædam opere paræ æsti-
mationis, quas similiter debet operari, arg. l. in
rebus, §. possum, ff. de iur. iur. & ff. sol. matr. l. si cum do-
tem, §. si autem in sacrisima, ista sunt verba Baldi
post Petrum in d. si vxorem.

§. Et secundum ista debet intelligi, quod
voluit Bar. & Bal. in l. dimortui in principio, ff. solut.
matr. qui distinguunt qualiteram personarum,
circa operas, quas vxor tenetur prestare marito:
vt ibi per omnes, ad hoc gloss. not. in l. si non for-
tem §. si liberum, ff. de condi. inde. & in l. in stipula-
tionibus, §. operarum ff. de verb. oblig. & in l. sed non
& per totum tit. ff. de opera liber. & in l. de obsequio
ad h. pa. pref. Ad idem Iustit. per quam perso. acquiri-
tur. vbi describitur personæ, quæ quæritur alij,
inter quas non ponitur vxor, vt quærit viro: vt
etiam voluit Bal. in l. si in vita, C. de nuptiis. vbi di-
cit, quod licet maior sit potestas mariti in filiis-
familias: vxorem, quam patris: quia potest il-
lam repetere ab inuito patre: vt l. 2. ff. de libe. exbi.
tamen remanet in potestate patris, quod ad om-
nia, quæ causantur à patria potestate: quia t. re-
stari non potest, per l. qui in potestate ff. de testam.
& gloss. in lege, ff. solut. matrimo. Item quia pa-
tri quæritur aduentitia, præter operam, quam te-
netur prestare viro. §. Subdit tamen, quod si
quid quærit ex quotidiana operatione in do-
mo viri, quærit viro: vt d. si stare, & ibi glo. quod
tamen non ponit per constant, imò debet in-
telligi secundum prædicta: vt etiam videtur de
mente Bald. in l. 3. C. de bonis qua liberis, vbi dicit,
quod duplex est potestas, scilicet paterna, &
maritalis. paterna, quia quicquid acquirit vxor
mea, quo ad vfum fructum, acquirit patri suo, &
quod mihi nunc acquiritur ex maritalibus obsequiis:
sicut sunt omnia diuturna, in quibus tenetur ope-
rari viro: quia alitur ab eo: vt d. si stare, & sic Bald.
declarat, quæ sunt ista opera diuturna, de quibus
dixit in d. si in vita. §. Et secundum prædicta
debet intelligi, quod voluit Innoc. in c. cum in
officiis charitatis supra de testamentis in gloss. magna,
ad medium, dum dicit, quod quicquid vxor ac-
quirit ex persona, vel opera sua, marito acquirit.
quod refert & sequitur Bald. in cap. 1. §. de-
cedens & ceterum. ver. dicit Innoc. qui fructum dari po-
test fundum, sicut liber homo bona fide possessus,
& subdit Bar. dixisse, quod si vxor gent in animo
acquirendi sibi ipsi, non acquirit marito: quia
acquisitionem iuris gentium sunt, & fundantur
ff. de donat. l. qui mihi donatum, de fide in-
strum. & iure bastia ff. alij l. & similia in l. lib. 10.
C. ius iur. l. si filij. Sed quod prius dixi, verius
videtur de iure, & ita consulendo decidit Au-
tonomus de Prato veteri, veritasque iuris doctor solennis,
consilio incipiente, veritasque videtur hoc socr. quod
reperit inter consilia Alexand. 4. volum. 133.

§. Hodie tamen atrecta mente legem regni,
quæ vult, quod per contractum matrimonij li-
beretur filius à patris potestate: vt dixi supra

O

§. 43.

§. 43. sed quamvis secundum, ubi addidi *legem regni Tauri*, quæ hoc firmavit, *lege 47. die vt ibi dixi*. & considerata lege, quæ etiam vult societatem esse inter maritum & vxorem lucri & questus, vt in præcedentibus dictum est: quicquid acquirit vxor, acquirit sibi, & marito: & quicquid acquirit maritus, acquirit sibi, & vxori, æqualiter inter eos diuidendum, quod est satis rationabile, quia vxor non est in potestate viri, quamuis habeat duplex ius seruientis in eas vnum, quo ad debitum reddendum: aliud, quo ad ministerium, vt dicitur *gloss. in cap. quod deo, 33. quæstio 5. in glo. penult. sed et socii viri vt l. 1. §. 1. ff. de rerum amissionem, cum aliis de quibus supra*. Natura autem societatis est, vt ad inuicem lucra communioentur, l. 1. & l. 4. §. 1. & l. 1. §. non fuerit, ff. pro socio. Sicut ergo vxor querit marito, vt dictum est: sic maritus debet querere vxori, aliis esset leonina societas, dicit l. 1. §. non fuerit. ¶ Et hinc est, quod ¶ fructus fommion bonorum, quæ habent maritus, & vxor, sunt communes viri & vxoris, & inter eos æqualiter diuideodi, soluto matrimonio, quamuis alter corū multo plura bona habeat, quam alius, ita dicitur, *l. regni, Fore legum lib. 3. tit. 2. l. 3. in fine. quæ incipit, quando. & eodem lib. 3. tit. 3. l. final. & tit. 4. l. 1. quæ incipit, si offensa*. Bene facit, *societas, §. societas, ff. pro socio, & l. prima, C. eodem institut. eodem §. de illa*. & ita prædicamus. Vnde fructus maioratus, vel bonorum restitutioni subiectorum, non reputantur pari bonorum maioratus, *l. in aditu §. ex rebu, ff. de dona. tradit Bald. in ca. 3. §. de re, qualiter olim fecit. alie. po. inferiorem*, ex hoc quod non dicitur quis alienare rem, alienari prohibitum, quamuis fructus alienet. Idcirco in illis potest fieri & excoio pro debitis possessionis maioratus: vt tradit *Bald. in archie. si qui. C. de ho. archie. ind. post*. Isti ergo fructus maioratus, sicut & alij, communicantur inter coniuges, quod intellige, etiam si tempore, quo soluitur matrimonium, fructus non essent a solo separati, nam & tunc diuiduntur inter coniugem superstitem, & hæredes mortui, si iam fructus apparebant. Si autem non apparebant fructus, pertinent ad eum, vel hæredes eius, cuius erat proprietas fundi, ex quo fructus erant percipiendi, solota medietate expensarum ibi factarum alteri coniugi, vel suo hæredi: & hoc quando fructus erant percipiendi a vinea, vel arboribus. Si autem a fundo seminato, tunc fructus sunt diuidendi modo prædicto, quamuis oò appareant. Si autem foedus nondum erat seminatus, sed erat bene cultus, & cuius erat fundus debet illum habere, & solvere alteri medietatem expensarum, ita disponit lex regni, *Fore legum lib. 3. tit. 4. l. 3. & l. 10*. Et ita seruatur in practica, quamuis aliter sit de iure communi: vt traditur in *l. diuorio, ff. soluto matrimonio, & in l. vnica, §. sed et non sumi, C. de rei vxoria actio. cum alijs*. ¶ Ex per hæc corrigimus illud, quod voluit *gloss. Bart. Bald. & alij in l. cum a matre, C. de bonu. matris, & in l. vbi aditu, C. de iure dot.* vbi dicitur, quod fructus parapher-

nalium non pertinent ad vxorem nisi tantum ad vsum: & quatenus excedunt vsum renerur restituere hæredibus vxoris. Hodie, vt vides, fructus ¶ paraphernalium, & omnium aliorum bonorum viri & vxoris, æqualiter pertinent ad virum, & vxorem, ipsæ tamen res, ex quibus fructus percipiuntur, remanent eas, cuius erant, vel hæredum suorum, vt in dictis legibus dicitur. Amplius prædicta, vt procedant, etiam si fructus percipiuntur ex re restitutioni subiecta: vt ex bonis maioratus mariti, vel vxoris: vt late dico in tractatu maioratus: vbi videas satis late ac diffuse, quamvis hodie non esset multum insistentiam, attenta mente legum regni prædictarum. Vnde si mulier dedit marito in dotem vnum castrum, cum iurisdictione in territorio illius castri: quidam homines commiserunt certa maleficia, propter quæ eorum bona fuerunt confiscata: & penæ & multæ fuerunt contra eos impositæ, pertinebunt ad maritum, & vxorem simul, propter legem regni præallegatam, & propter societatem inter maritum & vxorem contractam lucri & questus, vt supra dictum est: quamquam his cessantibus, pertinerent ad solum maritum, quia sunt iurisdictionis fructus: rerum autem dotialium fructus ad maritum spectant, pro oneribus matrimonij supportandis *l. pro oneribus, C. de iure dotium, cap. salubriter de vferis*, ita notantur determinat *Bart. in l. si in principio, ff. solut. matrimonio*, quem alij referunt & sequuntur. & *La-colus de sancto Georgio in tractatu feudorum in parte, de Castro Rubenmaris, colum. 2. in fine, versic. quæritur etiam*. De fructibus tamen, ¶ quos pater percipit ex bonis filij prioris matrimonij, vel ex bonis filij aduentitij, vel profectus, in quibus non est dare aliam proprietatem: potest probabiliter dubitari, an veniant diuidendi inter maritum, & secundam vxorem: cum in effectu videatur magis diuidi proprietatem, quam fructus, vide *Bart. in tractatu, de duobus fratribus prope finem qu. 10. & Bald. in l. filia cuius, qu. 6. C. famula heredes, & ibi etiam Paulum de Castro*, & plenius per eum *consilia 431. tangam infra §. 65. limitibus tertio in fine*. Quid autem, si pater fecit ¶ sumptus in re filij prioris matrimonij, ex qua fructus percipiebat: an donare videtur filio? Vide *Bart. & Bald. ibi supra*, ego tægi superius, §. 42. amplia quarto, in fi. ver. animum iameo est vbi feci additionem. Cogitabis. ¶ Ex ¶ prædictis infero ad id quod voluit *Joan. Faber, in §. cum infra de legat. vbi per illum text. dicit, quod stante consuetudine, quod mulieres habeant partem in rebus emptis per virum, & aliter acquisitis, constante matrimonio: si vir habebat secundum, antequam matrimonium contraheret, in quo tunc temporis vxor nihil penitus habebat: contingit, quod constante matrimonio aliqua consolidantur, & redeunt ad dominium ex aliqua causa, quod in istis consolidatis habeat vxor partem, quia videtur alia rei proprietate, & idcirco tanquam alia in dicanda*

funt.

sunt. quod dictum nunquam est oblivioni tradendum. Pro quo ego allego textum valde singularem, & ibi Bartol. in l. non quocunque, §. fundus. ff. de legat. 1. ubi probatur, quod quando usufructus reuertitur ad proprietatem, dicitur dominus proprietatis acquirere ex causa lucrativa. Tene memorie alium textum ad hoc, quia forsitan non reperiretur melior in corpore iuris. & vide ibi Paulum de Castro. Idem probatur in d. l. §. si rei. Adde alium textum optimum in l. item si fundus. §. sed si fundus, ff. de usufructu. ubi probatur, quod commissum venit per modum separatum, scilicet ad proprietatem. Ad hoc allegat illum textum Guido in decisione Delphinorum, quest. 477. dicens per hoc, quod si durante usufructu rei committitur, ad proprietarium commissum pertinet. ut ibi latius per eum. & mihi videtur, quod ius usufructus consolidati est vniuersi, fructus autem sunt communes: ut statim subiiciam. Adde gloss. fer. leg. tit. [de las ganancias.] l. unica in gloss. magna. & procedit non solum, quando matrimonium est verum, sed etiam si sit putativum, per ea quae dicta sunt in tertia amplificatione principali. §. Ex quo infero vnum quotidianum, quod si maritus verus, vel putativus, tempore quo matrimonium contraxit, habebat vnam domum, vel praedium, in quo aliquis alius habebat usufructum: quia emphyteota, vel censuarius, vel alius, & mortuo usufructuario, vel cessante emphyteota, seu censuario a solutione canonis, vel alius, consolidatur usufructus cum proprietate: iuxta not. in §. finitur, Institut. de usufructu. & in l. necessario, §. si ff. de periculo & commodo rei vendi. & in ca. potius, supra de locato, & in l. §. C. de iur. emphyt. quod tibi usufructus vxor habebit medietatem, vel ipso iure, propter legem regni praeralegata, vel per actionem communi diuidendo: ut l. communi diuidendo, §. cum de usufructu. §. communis diuis. l. si cum duorum ff. de sign. fer.

§. Intellige, quo ad commoditatem, ut ipsa diuidatur inter maritum & vxorem nam ipsum ius usufructus tanquam incorporale, & consequenter intangible: Institut. de rebus corpor. & incor. §. 1. ad oculum diuisi non potest: sed ipsa commoditas, quae est res incorporalis, sic quia dictum iudicium, communi diuidendo, datur solum pro rebus corporalibus, quae ad oculum possunt diuisi: non autem pro iuribus, & sic incorporalibus, ut probatur in l. si rem §. inter duos. ff. de usufructu, & l. per hoc §. 1. ff. communi diuis. secundum locum. de iudic. in d. l. si cum duorum. vti quoque sit ius usufructus, ipse usufructus, vel eius commoditas, inter virum & vxorem communicatur, ut praedixi. Ius ergo proprietatis remanet eius, cuius erat proprietatis. & sola commoditas usufructus, quae consolidatur cum proprietate, diuiditur inter coniuges. quod est valde notandum. Cogitabis. Non intelligas, quod ius usufructus consolidati cum proprietate, quod debetur domi-

Palacio Rari.

us rei, debeat estimari, & estimatio diuidi inter virum & vxorem: quoniam hoc esset iniquum, cum sit idem cum proprietate post consolidationem: ut ex dictis satis patet, & probatur in l. si proprietate, ff. de iure dotum, & l. usufructus in multis, ff. de usufructu, gloss. m. l. re. de ducum, ff. de ver. signi. Fructus tamen, qui ex huiusmodi usufructu consolidato percipiuntur, communicantur & diuiduntur inter coniuges, sicut alij fructus ex aliis rebus percipiuntur: ut supra diximus, & vult lex regni, Fori legum lib. 3. tit. 3. l. §. Facit alia lex regni, Fori legum lib. 1. tit. 4. l. 9. consolidatio enim usufructus cum proprietate, quamvis fiat tempore matrimonij, habet tamen originem a tempore praeterito, autqueque matrimonium esset contractum vel ratione legati, vel alterius dispositionis, propter quam postea sit dicta consolidatio. Vnde iudicari debet, ac si autem matrimonium facta fuisset: ut est text. no. in l. in ratione la. 1. §. imperator. & §. sequenti. ad legem Fal. ubi si patrimonij testatoris diminutio subsecuta est post eius mortem, ex causa habente originem in vita testatoris, te offerat esse in bonis testatoris, tempore mortis: imo habetur, ac si esset diminuta tempore, quo testator vivebat. Idem dicimus, si res post testatoris mortem superuenierit ex causa habente originem in vita testatoris: nam tenetur habita eo vivente. Quia ergo causa semper attenditur: ut l. ferri, qui quid habet. sic erit in caso nostro: quoniam in contrarium videatur facere tex. in l. si patrimonij ex de iure, §. si §. de bonis libe. quoniam illud procedit favore patroni, ut ibi colligitur, & tenet Nicolaus de Neapoli. in d. l. ferri. & sequitur ibi Alexander plenius in l. in ratione, la. 2. in principio, ff. ad legem Falcidiam. Ista tene mento, tanquam peregrina, & quoniam venit in practica. Adde, quod sicut ius usufructus finitur morte usufructuarij, Institut. de usufructu, §. finitur, ita etiam finitur species usufructus constituti: ut probatur in l. Semper enim Attalus, ff. de usufructu legat. & l. qui usufructu, in verbo, hoc via, ff. de usufructu. quae intra ad hoc allegat, & commendat l. de in singulari §. 1. incipiente, usufructus, & Capella in primo libro, de seruic. c. 4. in fine. Ex praedictis inferatur ad tria satis quotidiana. Primum, quod si quis habebat rem alienam, quam praescribere coepit, ante quidem matrimonium cohabitaret: constante autem matrimonio praescriptionem compleret: an diceretur res constante matrimonio acquisita, & consequenter inter coniuges diuidenda? Ista faciunt ad questionem, si constante matrimonio ego iure retractus retracti rem confanguinei mei, tanto pro tanto, iuxta Legem & solui ex pecunia communis viri, & vxoris, an vxor habebit medietatem rei retractae, vel solius pecuniae? * Secundum A * Sub conditione, quod ibidem per quinquaginta annos habitaret. Facta huiusmodi concessione, matrimonium cum quadam muliere contraxit, quam

quam secum duxit, & ibi per quinquennium cum ea habitauit. An medietas huius concessio- nis pertineat ad vxorem, tanquam acquisita effectualiter constante matrimonio? Cogita- bis, & vide duas notabiles disputaciones, alte- ram domini Antonij, alteram Calderini: quas recitat *Felín in c. ecclesia sancta Maria, de consuet.* quod lex ante clericorum corporis disponere & possit clericatum ad effectum deducitur, quo- modo de eisdem iudicatur. Tertiò inferitur, quòd si maritus habet mouet aorum, qui consistit ma- trimonio creuit, & efficitur melior: illud aug- mentum spectat ad maritum solum, argu. *l. fructus in fine §. de usufr.* ubi fructus naturales à na- tura, & non hominis industria prouenientes, ad dominum fundi, non ad possessorem spec- tant. not. in *libro fidei in princip. §. de acquir. rerum de. c. in iudic. de rerum iudic. §. si quis à non do- mino.* ad idem *Ladeo §. 1. §. de acquir. rerum de. lu- sit. de rerum iudic. §. praterea.* ubi incrementum latens per alluvionem accrescit fundo, ad hoc text. not. & ibi not. *Bald. in l. §. in princip. C. de alluvionibus & pale.* Negari enim non potest, quin illud augmentum proueniat ex causa de praterito, scilicet ex ipsa re ac iure, quod in ea maritus habebat, antequam matrimonium contraxisset. Vnde quamuis postea constante matrimonio accederet naturaliter, & sine coniugum industria, vel opera, soli marito deberetur per *l. in ratione la. 1. §. imperator, & §. seqq. & l. serui qui §. ad l. Fel. de quibus statim fiet oportuna mentio. Quinimo vult lex regni, *Foro legum li. 3. tit. 4. §. 9. quæ incipit, [Si de marito.]* quod melioratio coniugens factio vxoris in re vin, cedit lucro mariti, facit *Ladeo §. cum in suo, §. de acquir. re. de.* Multo fortius idem videtur, quando sine factio vxoris, natura hoc inducent. Vnde si maritus, tempore, quo matrimonium con- traxit, coaduxit domum parum valentem, quæ postea tractu temporis multum valuit: cedit lucro mariti, non vxoris. Idem purò de seruo mariti, vel ancilla parvulis, & parum valenti- bus, qui postea constante matrimonio cre- scentes, & roborentur: illud cedit lucro domini. Difficultas tamen est circa expensas, & sumptus quæ in hisce rebus faciunt: ut puta in cultodiendo, & meliorando more: an alter coniugum debet habere medietatem? Et videtur quod non, quando ex re ipsa aliquis percipitur com- moditas, forte æquivalentis sumptibus: ut ex ne- more amputatur rami, qui sunt domui pro- ficui: ex seruis & ancillis habetur seruiciu, & similia: oportet enim computantur cum expen- sis, *l. in rebus §. possunt, §. commodati, l. balneum, §. de usufruct. l. amonio, §. de impen. in rebus dota. sec. & videtur de mente legis regni præallegatæ, Foro legum li. 3. tit. 4. §. 9. & li. 4. tit. 2. §. 2. quæ incipit, [quando aliquis natus.]* facit *l. 1. C. de infra. expo. & gloss. in l. arboribus, §. de usufruct.* Ex istis etiam solet dici, quòd t melioramenta, quæ fiunt in rebus maioratus, vel reformationi subiectis, veniunt diuidentur inter coniuges, tanquam pro-*

oecientia ex causa lucratia, & alia à rei pro- pietate. Vnde si maritus habens maioratum, fecit domum, vel castru in villa, vel loco maio- ratus constante matrimonio: estimabitur sum- ptus soluti matrimonio, & medietas remanet marito, vel eius heredibus: alia medietas vxori, vel eius heredibus: & consequenter ista melioramenta diuiduntur inter heredes ip- sorum. bene facit ad hoc *glos. nota. secundum Angel. in l. emptor, §. de rei vend. in gloss. magna. in §. quæ dicit, quod t sumptus, quos quis fecit io re subiecta restitutioni, potest repetere ab eo, cui restituit: quomodo ioterim fructus percepit. & sic limitat notanter *l. sumptus, cod. tit. & la que not. in l. in fundo, cod. tit.* Nam intelligitur, quando quis percepit fructus in re aliena secus ex sua, licet restitutioni subiecta. quod tene memorizet, & vide *Bald. in l. insulsum §. fructus §. solut. matrimon. & in l. filia cuius quæ est. C. famul. heres. & Bart. in tractatu de duobus fratribus, col. pen. q. 10. ubi tractat de parte, qui fecit sumptus in re filij, ex qua fructus percipiebat, an videatur donare. De quo etiam paulo ante diximus in additione, incipiente, amplius. Quòd autem res adiuncta rei maioratus non sumat illius naturam, est text. in *c. 1. §. contrarius, de iunctura de re aliena facta, lib. sen. & ibi not. Bald. ad idem §. domino guerram. §. si vasellum in ver. hoc si minor lex.* intellige, quando ex facto hominis fit adiunctio: secus si à natura, absque hominis facto, vel ministerio: ut *l. fin. C. de alluvio.* & late per *Alexandrum in cap. 1. §. si quis de manu §. de feo- fuer. compo.* An autem augmentum rei sit eius- dem nature cum re augmentata, vide no. per doctores, significant per *Bart. Sicutum in l. §. ex te- to col. 2. §. de leg. 1.* Ex istis, & multis aliis, quæ breuiter gratia non refero, dixi, quando leges Taurinæ habent, quòd expensæ, sumptus, & alia melioramenta, saltem necessaria, & vtilia, quæ sunt in rebus maioratus, respectu æ- stimationis, veniant communicanda inter coniuges. Sed non potui tantum clamare, quin contrarium constitueretur *l. 46. quæ semper putati iniquam: & spero futuris temporibus eam reprobendam, tanquam iuri & æquitati contrariam: & super dicta scripsi, an & quan- do melioramenta, quæ sunt in re maioratus, veniunt diuidentur inter coniuges. Ex istis infer- tur, quòd t si vasallus construat castrum in re feudali, vel prædio, castrum dicetur feuda- le: quia ædificiu solo re dit. ita decidit *Bald. in l. 1. §. de rerum iudic. in 7. & 8. quæsto. refert & sequitur Alexandrum in cap. 1. in fin. princip. de alienatione feudi.* ubi videas. Sed hoc, ut dixi, est ex eo, quia t ædificiu cedit solo, non ex na- tura rei. Vnde si ad dominum rediret, sine culpa feudatarij, fortè non poruisset expensas ibi factas repetere. Cogitabis. §. Ex his inferitur, quòd stipendia, & salaria, quæ maritus, do- ctus, aduocatus, vel medicus, luec auditur, vel iudex, seu quilibet alius, acquiritur constante ma- trimonio, postquam simul cohabitauit & malit***

mulier, viciant inter eos communicanda, & æqualiter diuidenda soluto matrimonio, vt videtur casus in l. cum duo bñs, §. Papinianum, aliis incipit, si inter fratres, §. pro socio. vbi dicitur, quod si inter fratres voluntarium consortium inritum fuerit, stipendia, ceteraque salaria in commune redigi iudicio societatis. Et tene memorie illud textus ad hoc, quomodo glossa illa restringat ibi, vt intelligatur, quando societas fuit contracta specialiter, vt ex quacunque causa quæ sita per socios communicarentur inter eos. Secus dicit, si contra esset simpliciter. Nam tunc salaria & stipendia non communicantur: vt l. 3. §. 1. & l. cum duo bñs, §. vbi in societate simpliciter contra dicitur non venit, nisi quæstus descendat ex ingenio, seu solertia: & ad negociationem, & lucrum, & damna ex negociatione nascentia.

¶ Sed Bald. in dict. §. si inter fratres. non asserit restrictioni illam glossam, quia esset magnum inconueniens illam tenere. Nam posset esse, quod vnus ex sociis posset operi suam, & dimittere quæstus suæ personæ pro seruitutis societatis: & alius iret ad stipendium, & ad alia lucra, & nihil communicaret. hæc esset mala societas, & leonina: contra text. in l. verum, & in l. si non furis, §. cod. ¶ Et propterea dicit ipse se credere, quod veniant omnia in societate salaria, stipendia, & mercedes diurnarum operarum. Exita vult ille, quod modo fit contracta societas specialiter, hoc adiecto, quod omnia lucra qualitercunque, & ex quacunque causa acquisita per socios, veniant communicanda per eos, modo societas simpliciter sit contra, salaria, & alia lucra, communicantur inter eos. Vnde ad propositum, cum inter virum & uxorem fit contracta quedam societas & simplex societas eorum, quæ quilibet locabitur, vt inter eos communicentur: vt supra dictum est: quinimo lex regi videtur facere ipsam societatem: merito ista lucra stipendiorum, & salariorum, vel aliorum lucrorum, habita per maritum aduocatum, medicum, vel iudicem, sunt cum vxore communicanda: & ita communiter obseruatur in istis regnis, maxime in regali audientia.

¶ Et ista consuetudo est maxime æqua: quia vt plurimum = maritus sustentatur de bonis communibus, interim quod sunt ista lucra: istum est ergo, quod communicet cum vxore, vt est expressum per legem regni, *Foro legum lib. 3. tit. 1. sermo leg. 2.* vbi dicitur, quod quicquid maritus lucratus fuerit in bello, siue militia, faciendo expensas de bonis communibus viri & vxoris: debet communicare cum vxore: quia ex quo sumptus sunt communiter, fit etiam lucra debeat esse communia. vt ibi dicitur, & in l. cum duo bñs, §. quidam segeriem, in §. pro socio, in l. merces, §. vbi mater, §. lucas. ¶ Nec tatio differentiam, virum istud lucrum accedere peculio aduocando: puta, quia maritus ex proprio labore, quem in officio habuit, lucrum lenit: vt l. cum oporteat, C. de bon. qua liber. & §.

Palacios Rami.

quod autem ex alia iustitia, per quam personam acquirat. Nam & tunc dico istud lucrum fore communicandum per prædicta: quoniam aliud sit de iure communi: vt l. §. C. de collat. ¶ Idem si lucrum accedat peculio, quasi castrense, puta quia ratione administrationis in officio, quod habet maritus ex publico, salarium percipit quod lucrum est peculium, quasi castrense: vt l. final. C. de usufr. regnum & l. veluti castrense, C. de offi. & l. feri C. de ad. dicitur. & §. 6. partit. tit. 15. l. §. vide l. 4. tit. 1. [de las ganancias] tit. 5. Ordin. & traditur per Specul. tit. de aliorum, §. l. vel. 13. ver. item cum agitur de pecunia. habentem, quod illi qui stipendia & de publico habent, dicuntur habere peculium quasi castrense: vt in prædictis iuribus. Ponit exemplum in aduocato fisci, vel pauperum, & similibus, quibus de publico datur salarium. ¶ Secus dicit de aduocatis modernis: nam illi non dicuntur habere peculium, quasi castrense, nec habent præcipuum, quod lucrantur, secundum eum. quod etiam tenuit antiqua gl. in prælegata l. feri. sed in additione, tenuit contrarium, per dict. l. veluti, C. de offi. cum assessores non recipiant de publico, & tamen quod acquirant, est velut castrense. Item quod si miles ex militia acquirat, non ex publico, est castrense: vt §. de castren. pecul. l. si ferri, ergo idem in aduocato qui militat: vt l. aduocati, C. de aduoc. dicitur. maxime cum ista salaria priuatorum succedant illorum loco, quæ dabantur de publico: ergo, & c. argum. text. in cap. magna ver. cum agitur supra, de viciis dicitur. Andr. in addit. ad Specul. in dict. §. 3. ver. item cum agitur. Hoc idem tacito locat. Andr. recet Bald. in dict. l. cum oporteat, §. mil. ver. de tertio genere peculii. C. de bon. qua lib. & hoc tenet. Istud ergo lucrum, quamuis castrense sit, vel quasi castrense, communicandum est inter maritum & uxorem, vt apparet ex prædictis, quamuis aliis de iure civili non communicaretur: l. 2. §. nec castrense, §. de collat. bonor. de quo etiam per Bald. consil. 21. incipit, quinque queruntur, in tertia parte, & latius Ludovic. consil. 469. incipit, quo ad primum, refert & sequitur Petrus de Pheldis, in suo tractatu de societate §. parte, quæst. 15. ¶ Sed vt dixi, ista lucra semper diuiduntur inter coniuges, & ita pridie in indicamus in causa, quæ vertebatur in hac regali audientia, inter doctorem de Montaluo, & heredes vxoris suæ. Adde quod donata à rege pro seruicio regi in pensis, dicuntur castrensa, vel quasi, l. cum multa, C. de bonis qua libera. & consequenter non communicant, nec computantur in legiōem, l. 1. §. nec castrense, de sala bonor. & 6. partit. tit. 6. l. §. 4. partit. tit. 17. l. 6. Illud tamen, quod dictum est de castrensi peculio inter coniuges diuidendo, quando communibus expensis acquisitum est, aliquibus non placet: imò quod si miles armatus militia, in quo concurrunt illa sex, quæ ponit glossa in l. penult. ff. ex quibus cau. ma. aliqua in bello acquisita non communicat cum vxore: vt videtur colligi ex ordinatione regis Henrici quarti,

O 3 in

15. tit. 9. in Nieuz, quæ reperitur in compilatione Ordinatus. lib. 3. tit. 1. 4. l. 4. unde eo mortuo, transmittitur ad suos hæredes. Idem dicunt de quali castrensi. Olim super hoc fuit edita lex à rege Iohanne de Cúdo, Salmanoëze, ad preces curialium. Sed postea, vi audin, ad querelam matronarum fuit reuocata. Tene igitur, quod prius dixi, quod castrense & quali castrense communicatur, quando communibus expensis acquiritur. ¶ Ex istis inferatur ad questionem, quam videtur prædicta: maritus constante matrimonio, ¶ adificauit ecclesiam, & dotaui, & consequenter acquisiuit iure patronatus: vt cap. 1. de iure pat. dixi supra, in introductione, an istud ius patronatus equaliter acquiratur viro, & vxori an soli viro. Et videtur quod vtrique, per iam dicta. Sed constante matrimonio, solus maritus præsentabit, sicut & alia bona constante matrimonio administrat, nisi forte tempore, quo ecclesia construitur: aliter inter eos sit conuentum, iuxta not. in cap. 1. de iure pat. & statim dicemus in prima limitatione.

¶ Amphibius ista, vt procedant etiam in matrimonio putatio, quando inter coniuges erat contractum matrimonium, quod subsistere non poterat, stante legitimo impedimento. Nam & tunc lucra inter eos habita equaliter diuiduntur: vt est textus cum gloss. in cap. 1. infra, ista tit. & ibi not. Abb. sequitur Andreæ Salsus in cap. 1. ex lictis, de pigno. Idem disponit lex regni, Fore legum lib. 3. tit. 6. l. 4. & dixi supra, in tertia ampliatione principali, colum. 141. vbi videas multa, quæ de matrimonio putatio collegi. Idem forte dicendum esset de duobus ¶ amatis, simul habitantibus: nam inter eos videtur secundum aliquos tacite contracta societas, & lucra acquisita inter eos equaliter diuiduntur, eo modo, quo inter coniuges veros, vel putatiuos, præsertim si postea inter eos contractum fuit matrimonium: vt tenet Bar. in l. Titium & Marcium penult. & final. sol. ff. de administrat. tutorum, & in l. cum proponas. C. pro socio, & ibi Bald. & alij, ad hoc bene faciunt multa, quæ compilauimus supra, æquiparando concubinam vxori, in §. operatur alimto & quartum effectum, dixi supra, §. si prope faciem, in additione incipiente, ista autem societas. ¶ Amplia secundum prædicta, vt videatur contracta ¶ societas inter coniuges, & duret non solum constante matrimonio, sed etiam altero eorum mortuo, remanentibus bonis simul non diuisis inter superstitem, & defuncti hæredes. Nam & tunc lucra, & damna quæ ex tali negotiatione prouenerint, effectus inter eos diuidenda: vt disponit lex regni, Fore generosorum lib. 3. tit. 1. §. quæ incipit, si vno me, quam vide, & tene memoriz, ad idem facit lex regni, Fo leg. lib. 3. tit. 1. [de las Leueres] l. 6. quam not. ¶ Cuius ratio potest esse, quia ¶ vidua videtur esse in primo matrimonio, donec nubat. Et ideo dicit Ruber. Malum, quod illa debet alimcorari vidua de bonis mariti, dum in viduitate perseverat: sicut

constante matrimonio, intellige de fructibus suæ dotis, vel si non habet unde se aliat, alia aliat se de suo: quia non operatur viro l. ficut, ff. de oper. liber. ista sunt verba Bald. in l. amicum, C. de de mater. Inde est, ¶ quod si vasallus cognoscit carnaliter vxorem domini, eo mortuo, priuatur feudo: secundum Andreæ de Isernia, & alios in ca. 1. de feudo sine culpa non amittendo, de quo per Iacobum de sancto Georgio, in reatibus feudorum, in parte, distig. vasalli promissum non committere februm, col. 7. ver. sed quid decerni, alijs fol. 32. colum. 3. & ibi etiam de sponsa. Merito ergo acquisita solum matrimonio, antequam diuidantur bona, diuiduntur inter eam & filios mariti, tanquam si constante matrimonio fuisset acquisita: quoniam ex patientia & perseverantia vtriusque partis, præsumitur inter eos prosecuta, & continuata societas, arg. l. queritur, §. qui impleto, ff. de iur. & l. legem, C. de i. & l. in rebus, §. si ff. de preta. vbi dicitur, quod si finita ¶ locazione domus, conductor in ea remansit, videtur tacite reconducere. Videtur text. in Liraque, & l. societatem eare, ff. pro socio. & ibi Bar. & in l. cum duobus, alius incipit, si fratrum, §. item Papinianus, eod. tit. l.

¶ Bene facit ad hoc quod notanter voluit Bald. in l. amicum, in 3. oppos. C. mendum. vbi dixit, quod dñi morte patris finita erat societas, cum alio socio contracta: in iuxta Lestione, §. morte, & Lado in princip. ff. pro socio, tamen si filius postea cum socio patris viderem in iustitiam vtatur, sicut prius: intelligitur societas cum filio renouata, quamuis filius fuisset pupillus, tutorem habens, coius patientia intervenisset, per id quod habetur in l. si quis municipij, §. si impuber, & l. in rem, §. si domus, ff. de iustit. bonus rex in l. eumque, §. final. ordinal. quod dictum refert & sequitur And. Sals. in cap. quia 12. colum. supra, de iudic. & in cap. peruenit, 4. col. supra, de emptio. & venditio. Alexand. cons. 132. l. 1. col. incipit, per l. 1. §. volenti. ¶ Ad hoc faciunt, quæ in simili dixi supra, ista limitatione in 4. effectu traditionis ad domum, versu amplia secundum prædicta, & quæ dicam in fine huius effectus, ver. vnum deumum. ¶ Ad idem facit quod no. Bald. in l. si patrum, §. rel. C. communia vtriusque iudicij, vbi dicit, quod si duo fratres simul mercatorem exercebant, & vno eorum mortuo, alter continuat: superstitibus filiis fratri, in diuisam substantiam possidentibus, videbitur frater eodem nomie continuare, sicut faciebat fratre viuente, arg. Luam & Seruim, §. si vno, ff. de negot. gest. & quia à primordio tituli posterior formatur euentus l. 1. C. de impo. lucra. descripti. lib. 10. & l. si filia, §. Neratim, ff. senil. hereditas, & dñi Lestione, §. morte. Idem facit de mente Bald. in archiep. ex testamento, circa fin. C. de col. de quo meminit Petrus de Vbaldus in tractatu de iusticiate 3. parte 3. colum. vbi rogo videas. ¶ Ad idem facit, quod not. Bald. in l. etiam in fin. C. de iure det. vbi dixit, quod si communis conduxit ¶ doctorem ad legendum ad vnum annum, 29

eum salario centum florentinum: demum eligitur alio anno, sine repetitione salarii: intelligitur pro eodem salario, argum. *d. l. etiam, & l. penultim. §. vxor. ff. sol. mat.* Sic ergo erit in casu nostro, cum sit fautor mulieris, quo casu videtur censetur esse in primo matrimonio, vt prædixi. secus est in odiosis, in quibus ¶ mortuo marito, soluta est legibus matrimonij: vt c. *fin. supra de secund. nup.* Et inde est, quod si dicitur statutum, quod vxores rebellium perpetuo sint bannite: statim, quod sunt viduæ, possunt stare in ciuitate: vt l. *Titia Seno. §. vxor. ff. de leg. 2. secundum Lucolum de Arret. vt referret Bald. in l. Valantia, in princip. C. de fideicommissis.* Cogita tu, si dici potest, quod prædicta procedant, nisi forte vxor relicta esset matris filiorum, in testamento patris eorum: vel aliis ipsa accepisset eorum tutelam, per *authen. marri & eius, C. quando ma-* nam tunc non videretur continuata societas, per l. *Titium & Maximum, §. alter. ff. de adm. tut.* & quod ibi not. *Bart. & alij.* Ad cuius confirmationem facit talis ratio. ¶ Administratores bonorum alicuius, in dubio potius præsumuntur administrare animo administrandi tutorio nomine, quam donandi, et quo est administratio necessaria: vt l. *eum post mortem, & l. eum leg. & l. cum quidam, C. de de. promiss. tenet Bald. in l. fons. vers. quæro quid in matre, ad siml. dicens per hoc, quod si mater administrans bona filii, dat fundum communem sibi & filio in dotem pro filia, intelligitur partem suam donasse, non autem fiducia pietatis administrasse. licet in quolibet administratore necessario potius præsumatur animo administrandi, quam donandi, per intra prædicta. de quo infra lacius dicitur §. *siud autem, alius fol. 39. colum. 1. in princip. vers. idem tenet Bald. in d. d. §. 2.* Mater ergo matris vel curatrix filiorum, magis videtur eorum bona administrare tutorio, vel curatorio nomine, quam alias societatis iure. Cogitabis, quia non reperio in specie tactum: & vide in practica. Eadem ratione idem potui dicendum in parte habente administrationem filiorum à lege, & consequenter vsumfructum: vt *l. cum non solum, & l. cum oportet, C. de bon. que libe.* nam cum tunc subest alia causa, quam societatis, illa sumenda est. Pater ergo habebit vsumfructum bonorum filiorum, qui in eius sunt potestate, secus, si essent emancipati, & tuncas mentis sic aliis iudicauit in facti contingencia: & facit quod dicit *Petrus de Vbaldia in dicto tractatu de societate in 3. parte colum. 2. ver. quod credo verum.* vbi dicit, quod si frater maior simul habitat cum fratre minori, cuius bona administrat, est eius tutor, non præsumitur inter eos contracta societas, cum ratione officij alia coniectura sumi non debeat. ¶ Amplius §. prædicta tertio, vt procedant, non solum in bonis acquisitis constante matrimonio, in loco vbi fuit contractum matrimonium, in quo lex ista, vel consuetudo est, de communicandis bonis superfluentis inter coniuges: sed etiam, si in alio loco,*

vbi talis lex vel consuetudo non viget, bona fuerunt acquisita: vt puta, quia contracto matrimonio coniuges transierunt ad habitandam in alio loco, vbi illa lex vel consuetudo non viget, ibique multa bona sunt acquisita: nam & illa veniunt inter coniuges communicaanda, secundum legem, vel consuetudinem prædictam, vel pactum inter coniuges initum: ita notanter disponit *lex regni 4. part. simul. lib. 24* vbi videas *Montalium.* Bene faciunt notata in *Lexigore dorem, ff. de iudic. & in cap. 1. de sponsal. per Antonium, & alios, præsertim per Abb. in §. ¶ Amplia quarto, & vbi bona superfluentia diuidantur inter coniuges, adeo quod transmittunt ad suos hæredes, quamvis non fuerint acceptata: vnde si vxor præmoriatur viro, antequam acceptet medietatem lucrorum sibi pertinetentem, ad suos transmittit hæredes: quia ea quæ deferuntur à lege, vt sunt ista lucra: iuxta not. in *lib. 3. ff. de interd. d. & in l. §. C. de bo. mat. §. 2.* transmittuntur ad hæredes, quamvis acceptent: vt *l. insensu C. de bon. pos. non obstat l. emancipata, ad tit.* quia loquitur in his, quæ iure hereditario deferuntur: secus in his, quæ iure patrimonij: secundum *Alexand. in l. §. ad leg. Sal. vel loquitur in his, quæ deferuntur ex titulo vniuersali: secus si particulari, vt ibi notatur.* Ex his inferitur, quod si pater filium meliorauit in tertia & quinta parte bonorum suorum illa ad suos transmittit hæredes: etiam si non agnouerit. e. vide *Bald. in l. 2. C. de lib. pater. & in tit. episcopum vel abbatem, §. qui. & Salicetum in l. sanctum, C. de inoff. testam. & dicitur de Segura in repetitio. l. vnum ex familia, §. fol. si fundum de legat. 2. fol. 16. colum. 2.* Ex prædictis inferitur, quod ¶ si maritus habens filiam ex alio primo matrimonio, eam dotauit ex bonis, constante secundo matrimonio acquisitis, medietas dotis debetur secundæ vxori: vel de bonis superfluentis habebit ipsa, vel eius hæres aliud tantundem pet prædicta. Ad hoc text. not. in *l. si socum pro filia, ff. pro socio, vbi socius etiam omnium bonorum non tenetur cōferre ad onus dotandi filiam socii: ¶ quia illa dotalio non est actus negotiationis quæstuarie: vt per Bart. in l. legatus ff. de testam. ita dicit *Alexand. consil. 48. colum. 1. ver. 2. in 2. vol. incipit, diligenter inspectis.* Ita ergo dicendum videtur in vxore. Idem erit in aliis largitionibus, vel debitorum solutionibus ipsius mariti, ante contractum secundum matrimonium: vt infra dicitur.**

ADDITIONES.

¶ Adde quod idem tenet regula in illa singulari. *l. vnum in familia §. fol. & si fundum, ff. de legat. 2. fol. 2. col. 3. cum quatuor seq. vbi pulchre examinat horum lucrorum materiam.*

¶ Vide *Fab. in proem. Institut. in verbo, Altemum.*

¶ Adde, quod idem firmat *Segura, in l. 3. §. si de lib. & post. fol. 8. col. 3. circa medium.*

O 4

¶ Adde,

C * § Adde, quod fortius firmat *Sogera in rep. l. 3. §. de lib. & posthum. fol. 8. col. 3. in fin. & per eam sequitur*, quod talis melioratio nondum acceptata, facta in tertiam partem transmittitur per filium emancipatum, etiam ad quoscunque extraneos hæredes. & idem dixit in melioratione facta in quinta parte bonorum, ut infra.

D * § Adde tamen singularia consilia in hoc puncto *in 4. vol. consiliorum Sacin. in consil. 41. §. & 6. ubi tandem ipse & subscibentes concludunt*, quod filie socij omnium bonorum debent de communi dotari. & optime examinant intellectum *d. l. si soror pro filia*.

IOAN. BERNAR.

A * § Postquam simul habitant veniunt communicanda. Conclausio est vulgaris, & iure regio textualis, ex illis allegatis, vide *Suarez in solenn. sua repetitio. l. 1. tit. 3. lib. 3. Feri. & ibi Mental. & Dida. de Sogera in l. vnam ex famul. §. sed si fructus in num. 14. & sequent. de leg. 2. Ciferentes, l. 16. Tauri, & ibi Castillo num. 47. & Antea. Gomez. l. 52. Tauri num. 70. cum preed. & sequent. & Conarr. de sponsal. part. 2. cap. 7. §. 1. num. 6. & Chassane in consuet. Burgund. rubric. 4. §. 6. & Boerium in consuetud. Bivericis sic de consuet. matrum. §. 1. & rursus decisio. 22. num. 33.*

B * § Nam nunquam dicitur vxor nisi post translationem. Vide multos, quod adiunxi, sup. §. 55. additione 1. & adde *Mental. l. 1. tit. 3. lib. 3. Feri. & Matrb. de Affiliis in consuet. Neapolis lib. 3. rubr. 37. §. periculum num. 30.*

C * § Ipso iure communicantur inter eos, quantum ad dominium & possessionem. Vide *ambrosium infra §. 65. num. 11. & §. 66. num. 14. ac rursus in l. 16. Tauri & Gregor. gl. 2. vers. & facti bon. in l. 55. tit. 5. par. 5. Suarez in l. 1. tit. 3. de las generacion. lib. 3. Feri. vers. queritur plures. Sogera in tract. de bon. Iacobi consuet. matrimonii num. 44. & rursus in l. 3. §. fin. num. 78. de lib. & posthum. Conarr. lib. 3. resol. cap. 39. num. 2. & Anton. Gomez. lib. 51. Tauri num. 76. & Quenada de consuet. bon. heretic. quest. 6. Boerium de dotibus cap. 11. num. 106. & de decimis tit. 2. §. 31. num. 3. & pulchre Telle in lib. 16. Tauri, num. 10. cum sequent. apud quos varia in ista dubitabili questione dicuntur. Ad quam etiam ex Gallis, vide *Carol. Molin. in consuet. Paris. parte 1. §. 25. num. 2. & Chassaneum in consuetudinibus Burgund. rubrica 4. §. 1. num. 6. & rursus ex doctis Audenañum, resp. §. 5. num. 6.**

D * § Efficitur propria illius, cuius erat res vendita. Vide obiter *Ciferentes lib. 16. Tauri num. 9. & latius Suarez in lib. 1. tit. 3. de las generacion. lib. 3. Feri. limitatione 2. & Mental. in lib. 11. tit. 4. lib. 3. Feri. atque iuxta hanc authoris nostri traditionem, intelligit, quæ obliuio dixit Anton. Gomez in super lib. 51. Tauri, num. 36. & vide text. lib. 49. & ibi Greg. gl. 2. lib. 49. tit. 5. par. 5. & quod dicit *Castillo lib. 70. Tauri num. 17. & vide authorem supra, §. 60. num. 20. & Tiraquell. de retract. lib. 1. §. 1. gloss. 9. num. 63. & 64.**

E * § Intellige de seruiciis obsequialibus. Vi-

de *ambrosium supra §. 31. num. 2. & §. 30. num. 13. & infra super text. 3. par. §. 20. num. 30. & Suarez, lib. 9. tit. 1. lib. 1. Fer. vers. plures pro eadem, & Alexand. conf. 133. lib. 4. & Tiraquell. de nobilitat. ad. 20. num. 93.*

§ Fructus omnium bonorum. Adde *l. 5. tit. 9. lib. 3. in non volumine, & Suarez in l. 1. tit. 3. lib. 3. Feri. 3. limitatione col. penult. & Ant. Gomez. in l. 53. Tauri num. 33. vers. debeat tamen & num. 60. & Gregor. gl. 1. 3. circa fin. tit. 10. par. 3. & Boerium, de decimis tauri. c. 12. num. 13. & in 15. Gregor. gl. 2. l. 17. tit. 11. parte 4. & ambrosium infra §. 65. num. 63. & rursus Boer. ubi supra §. 22. num. 13. cui adde *Tiraquell. de retract. lignag. §. 10. gloss. 1. num. 10.**

§ Potest fieri executio pro debitis possessionis maioratus. Vide late *scribentem Peraltum in l. 3. §. qui fide committitur, num. 118. vers. secundum asserunt. fide heredi. inf. & Gregorium Lapum gl. 2. in l. 2. tit. 8. par. 3. ubi retigit pulchram questionem, quibz quid primogenij fundacione vetari possit, etiam ex fructibus solui debiti possessionis. Adde quoque Anton. Gomez. pluribus allegatis in l. 40. Tauri num. 74. vers. quod tamen, & Pelaez à Meris in tract. maiorat. & melior. Hispan. 3. par. qu. 9. num. 24.*

§ Et tunc diuiduntur inter coniugem superfixam, & hæredes mortui. Quo pacto ista diuisio fructuum maioratus cum nouo successore fiat, vide *Audenañum resp. 5. & Ant. Gomez. l. 40. Tauri num. 74. & pulchre Conarr. lib. 1. resol. 2. 15. ad finem, & Gregor. gloss. 2. in l. 26. tit. 11. parte 4. & optime Ludou. Meli de Hispa. primog. lib. 3. cap. 11. §. 2. num. 1. & Pelaez à Meris in tractat. maiorat. & melior. Hispan. 4. part. quest. 24. §. num. 1.*

§ Erit dispositio lex regni *For. leg. lib. 3. tit. 4. l. 3. & 10.* Adde *l. 26. tit. 11. part. 4. & Suarez. l. 1. tit. 3. de las generacion. lib. 3. Feri. ad fin. ubi praxim istius diuisionis tradit.*

§ Ex predictis inferat ad id, quod voluit Io. Fab. Vide *Gregor. gloss. 2. l. 18. tit. 11. p. 4. Suarez, lib. 1. tit. 3. de las generacion. lib. 3. Feri. per. pone: mortuum habebat, Ant. Gomez. de seru. num. 19. & rursus in l. 53. Tauri num. 78. Ciferentes lib. 16. Tauri, & ibid. Castillo num. 45. optime Conarr. de sponsal. p. 2. cap. 7. §. 1. num. 9. & ex Gallis Chassaneum consuet. Burg. rubric. 4. §. 2. num. 11. Nicol. Boerium de consuet. matrum. §. 2. in consuetud. Bivericis, & Melinæum in consuetud. Parisiens. tit. 1. §. 30. qu. 50. vers. secundum circa idem. Tiraquell. de retract. §. 52. gloss. 1. num. 72. & sequent.*

§ Ex istis & multis aliis. Vide *Castillo. 1. 1. & alios Tauris in ista l. 46. Tauri hic allegata, & Conarr. de sponsal. p. 2. 7. §. 1. num. 9. & Ariam Pined. latius loquentem in l. 1. p. 2. num. 71. c. de bon. mater.*

§ Potuisset expensas ibi factas repetere. Vide *Carol. Molin. in consuet. Paris. tit. 1. §. 1. gl. 5. num. 78. cum alijs, & Pined. l. 2. p. 2. §. 4. num. 62. vers. cap. receptissima, c. de resc. cond. & rursus in l. 1. parte 2. num. 71. vers. quibus in locis cap. de bonis mater. & Lado. Molinæum de Hispa. primog. lib. 1. cap. 26. num. 13. & Pelaez à Meris, in tractat. maior. & melior. Hispan. 1. parte qu. 10. num. 17. cum plurib. sequent. & rursus in 4. par. quest. 37. à princip.*

§ Mari-

N ¶ Maritus sustentatur de bonis comandus.] Adde *Suarez* l. i. tit. 3. lib. 3. *For. sinit* 3. & *Gregor. glo. in l. 3. tit. 10. p. 5. Ant. Gomez* l. 53. *Tam. nu.* 72. & verum hac officia publica empt. constante matrimonio in communicentur, vide *Ancud resp.* 9. & *Con. lib. 3. refel. cap. 19. nu. 4.* & adde quæ de eorum collatione tradit *Tello* l. 26. *Tam.*

O ¶ Ao istud ius patronatus æqualiter acquiritur viro & uxori.] Vide *Con. lib. 3. refel. c. 19. nu. 5.* *Bart. de dot. c. 16. nu. 2.* & de decimis tit. 4. 23. nu. 17.

P ¶ Vt procedant in matrimonio putativo.] Vide *Suarez* l. i. tit. 3. [de las ganancias] lib. 3. *For. in princip. & Con. de sponsel. par. 2. cap. 7. §. 1. num. 6.* & complures, de quibus memini supra §. 2. l. 2. 8. & §. 3. num. 1. & sequent.

Q ¶ Ampliatis prædicta.] Vide quæ dixi supra §. 55. ou. 12. & §. 60. ad fi. & adijunge *Con. de sponsel. par. 2. c. 7. in princip.* ubi pluribus allegatis de præsentis questione in individuo loquitur.

R ¶ Amplia quarto.] Vide *Anton. Gomez* lib. 53. *Tam. nu.* 79. *Cifacio* l. 16. *Tam. nu.* 11. *Bart. de decimis tit. cap. 12. num. 12.* & *Sogor. in l. 1. nu. in ex familiar. §. sed si secundum nu. 17. 2. de leg. 2.* & *Poncl. l. 1. p. 1. num. 36. C. de bon. mat. & latè Farnum de lacte dot. gloss. 4. num. 6.*

D. IOAN. BARAHONA.

S Y M M E R E R V M

1. Lucrum communicare non tenetur facies, qui scilicet invito tradit uxori pro mercedi, suo tamen periculo.
2. Pactum, quod vxor, vel eius filii non possint capere de bonis mariti, valet.
3. Lucrum, quod maritus ex forma statuti lucratur, sibi sibi filius, vel non, non perditur per secundam nuptiam.
4. Perna ecclesie applicanda ex pacto facientium puerum in casu quo fuerit fructu, si non per eum potest remitti, etiam si ea rupta ipsi reconciliantur.
5. Mulier si stipulatur à marito dote sibi reddi, si sine liberis decesserit, aliis doti restituitur à marito pro liberis, valet hoc irrevocabiler, tanquam dote inter vivos.
6. Legitimum habet pater in bonis filia etiam nupta, quæ non habet filios descendentes, & ea primogeniti non potest.

9. LXIII. I M I T A B I S ista primò, nisi forte, quando contrahitur matrimonium: vel tempore quo lucrum est promittitur ex negotiatione alterius coniugum, puta mariti, vxor protestatetur, se nolle participare lucrum vel damnum inde proveniens. Nam hoc lucrum erit solius mariti: vt voluerunt *Barto. Dyn. Rapba. Ang. Jean. de Imol. Pan. & Alexand. in lege, quia potestas, §. ad Trebel.* & multi alij, quos retuli supra, in prima principali limitatione, verè & ex his infero. vbi dicitur, quod si vnus 7 ex sociis vult ire Venetias pro mercantibus, inuito altero socio, suo tamen periculo: si lucratur, non tenetur lucrum communicare, & faciente multa, quæ ibi dixi, quæ videas per te & ultra ea, quæ ibi dixi, bene facit tex. & quod ibi not. in cap. 2. de filiis natu ex matrimonio, ad *Morgentiam contracto* l. 5. *f. de iurum.*

1. vbi valet 7 pactum vel consuetudo, vt vxor, vel

eius filij, non possint capere de bonis mariti. Ampliari possunt ista, vt procedit non solum si à principio pactum interuenit, de non acquirendis bonis superluctandis inter coniuges, vt vxor non habeat dimidiam eorū: verum etiam si constante matrimonio cōueniatur inter eos, vt lucra habita diuidantur, habenda verò habeat maritus sibi, per ea quæ latè dixi supra, in prima principali limitatione, verè. & ex his infero ad vnum, & ea quæ ibi addidi, quæ melius hic caderent. Quinimo, etiam si soluto matrimonio vxor, vel eius hæres velit abstinere à hæres constante matrimonio, habitis, poterit: quo casu, nec habebit partem lucrorum, nec tenebitur ad debita constante matrimonio cōtrahta. ita disposuit hodie *lex Tertia* 60. *quæ inquit, [quando la mujer.]* de qua infra latius differemus §. 66. ¶ Idem videtur dicendum secundum aliquos, si pater tradens nupti filiam, & cōstituens sibi dorem, pascatur cum genero, quod de bonis acquirendis constante matrimonio, filia nihil habeat, & ipsa est præfens & tacet, cum pater possit addicere hanc conditionem, quando dorem constituit filiz, arg. l. *quodres, §. sol. mar. & l. 1. cum pluribus, §. de pactu dotebibus, & facit text. in l. 1. nu. de despon. imp. lib. 6. de cuius intellectu vide ibi *dollatus, & Barto. & alios in lege, quæ dicit, §. solut. marum.* Sed hoc non placet mihi. quod pater possit filiz prædicare, in bonis acquirendis constante matrimonio, nisi ad id expressis filiz consensus accedat iuxta notata in l. 2. §. 1. *§. solut. marum.* & in c. in *Consej. de elect. & in regula, si quis tacet, de reg. iur. lib. 6. & in cap. nonne de presump.* præsertim cum ista lucra deferantur vxori à lege regni prædicta. Vnde pater non potest ei auferre: propter id quod dicit *Bald.* in simili in l. 5. in §. c. de bonis matrum. vbi dicit, quod 7 lucrum promittens vxori ex forma statuti, non perdit per transfertum ad secundas nuptias, de quo supra facta est mentio, colum. 145. verè confirmatur, bene facit quod voluit *Bald.* in l. 1. *§. consiliente, ad §. C. de don. ante nup.* vbi dicit, quod quando ex contractu contrahentium, vel osculatio contractus, per dispositionem legalem est alicui terminus ius querendum re, vel spe: ab illo contractu non potest re cedi in eius præiudicium, nisi ex consentiente: vt etiam sentit *Bartol.* quem alij sequuntur in *leg. qui Rama* 5. *Flamin.* §. de verbus. oblig. & ibi *Moderantibus*, signanter *Franciscum Arretum, column. 3. in fin. cum sequentibus*, vbi inter cætera allegat *Bald.* in *lege, cum à sacro, §. salum. veris. modo restat.* vbi ferè idem sentit de quo meminit *Tafon* in l. 2. *C. de iure emphy. salum. 21. versicul. 23. quæro.* Idem tenet *Salyer.* in l. *quodres C. de donat. quæ sub modo.* facit quod in simili dixit *Bald.* in l. *insulm.* §. fin. *§. solut. marum.* vbi dicit, quod si 7 duo fecerunt pacem, & promiserunt eam obseruare sub pena centum applicanda ecclesie, ruperunt pacem, & reconciliati sunt, & remiserunt omnem iniuriam, & pernam: non tollitur, nec tolli potest*

pena

pena quæsitæ ecclesiæ, quamvis esset quæsitæ ex pacto ipsarum partium, de qua decisione meminit *l. si in dicta lege 2. col. m. 33. ver. pro hac parte*. & tene menio pro pena, quæ quocumque ponitur pro fisco, & pro limitatione eorum quæ notantur in *capit. 2. de sponsal. & in leg. si quis in conscribendo, c. de pactis, & in capit. ad apostolicam de regularibus*. Et quamvis ista loquantur in iure iam quæsitæ: eadem tamen ratio est in iure querendo, ut non possit tolli per tertium. Et istud teneo, quicquid alij dixerint, & facit quod in simili dixit *Bald. in leg. pro hereditaria, in fin. c. de hereditat. vbi dicit, quod si mulier stipulatur à marito dotem sibi reddi, si sine liberis decesserit, alias deo retineatur à marito pro liberis, valet hoc irrevocabiliter, tanquam donatio inter vivos*. ^{A*} quod reputat valde not. & subtile, de quo facit festum *Alexand. in dicta l. qui dotis ff. solut. matrim. 4. col. m. 33. prædicta*. quem vide. Ratione ergo iuris tertij donatio revocabilis, de sua natura efficiatur irrevocabilis. Cogitabis. Ex istis potest inferri vnum valde singulare, & quotidianum: quod cum in bonis filiarum etiam nuptæ, quæ non habet filios descendentes, partem habeat suam t. legitimam, quæ privari non potest: ut *l. nam & si pateritis, ff. de iussu. testam.* quæ hodie per legem regni Tauri factam, est taxata, & determinata in duabus ex tribus partibus omnium bonorum: quod in præiudicium patris, cuius est acquisitum, non poterit filia bonis acquisitis constante matrimonio, inter ipsam & maritum renunciare, vel aliter in fraudem donare, vel vendere. Bene tamen poterit fraudem cessante à principio renunciare lucris futuris, ut supra dictum est.

ADDITIONES.

^{A*} Adde, quod istud dictum Bal. sequitur *Par. in l. si cum dotem, in princip. ff. solut. mat. pen. col. qui clarus distinguendo loquitur*. quod tamen in puncto iuris non credit verum *Alexand. ibi*.
IOAN. BERNAR.

^A Ex his infero.] Adde *anterum supra §. 47. m. 35. & Petrum Racionem, singul. 31. 4. Did. Perez. ad Sogor de bon. lictat. caus. matr. m. 6. & non quid huiusmodi protestatione liberetur à periculo & obligationibus illius casus is qui protestatur, vide *Alexand. in l. iuratio §. morte m. 26. ff. de iur. iur. & ibi Ant. Rubi. m. 269. cum sequen. Addeque hic Castill. l. 60. Terr. m. 2.**

^B Ampliari possunt ista.] Vide *Gregor. gl. §. l. §. 11. p. 4. Ant. Gomez. & Castill. m. 2. m. l. 60. Tauri. Suarez. in l. si de las ganancias, lib. 3. fol. 4. 2. vers. queritur & secundo, & Covar. de sponsal. per l. 7. §. 1. m. 11. & Menchac. lib. 3. quest. frequent. c. 13. m. 6. & obiter Baccium de decimis m. 4. §. m. 48. quibus adiungunt, quæ pluribus citatis tradit *Fernandus de lucro dotis gloss. §. m. 16. & sequen. ac rursus gloss. 14. m. 1. & l. 9. tit. 9. lib. 5.**

¶ Non tollitur, nec potest tolli pena quæsitæ ecclesiæ.] Adde *Augel. & Imol. in l. infamem, §. fin. ff. solut. mat. & l. si l. §. m. 11. ff. de pactis, & vide singul. text. de iure regio, qui circa exactionem huiusmodi penæ, quando applicatur fisco, loquitur in l. 3. tit. 16. lib. 3. in nova compilat.*

DOCT. IOAN. BARAGONA.

SYMMÆRERV.

1. *Lucra per matrimonium contractum matrimonio acquisita, non debent simul communicari, quando inter eos factum est divorcium, quo ad torum, & mutuum cohabitationem.*
2. *Reliquos fratris prædicatorum centum, si cum sepeliantur in ecclesia in tali loco, si ille proprius sui culpam non petiit in sacro sepeliri, nihilominus habebat fratris dicta centum.*
3. *Maritus si accuset uxorem de fornicatione, quæ propter ipsa fugit à civitate, non potest eam maritus accusare de adulterio.*
4. *Maritus uxorem expulsi, quæ penna punitur.*
5. *Societati ex dolo uxoris renuntiari, facta à se liberata se autem ab illa non liberat.*
6. *Alimenta debent aliter, præstari in propria domo, nisi ex culpa eius non possit alimenta ibi commorari.*
7. *Uxor alitum, si commisit hæresim, & post tempus gratis confiteri, & ab ecclesia admittitur, & in perpetuum carcerem detrahatur: maritus non tenetur eam alere.*
8. *Distribuitur quotidiana non debentur uni inter eos, nisi ex culpa sua.*
9. *Uxor si propter adulterium recessit à viro, non est ab eo alimentanda.*
10. *Uxor sine culpa viro ab eo discedens, non potest ab eo petere expensas, quæ post discessum fecit: si tamen infra causam discessit, maritus tenetur eam alere, & ipsa potest dotem petere.*
11. *Viri si non esset in obsequio viro, culpa ipsius, ad uxorem operari ei tenetur.*
12. *Altera virum non tenetur uxor, quæ à viro ab eius adulterio recessit, cum dote, undecim Ecclesiæ.*
13. *Alimentum non debet dari ex bonis, quæ ab uxore ab eo auferuntur.*
14. *Alimenta mittere patri exili vel bannito, non tenetur filius.*
15. *Uxor autem tenetur mittere alimenta marito exili.*
16. *Maritus si à se expulsi uxorem, propter dolum non solutam, si interim maritus acquisierit, maritus non communicat rem uxori.*
17. *Lucra habita per sponsum de presenti, ante translationem sponsa ad dotem, non communicant cum sponsa.*

LIMITABIS secundò, dummodo tem-
pore, quo bona fuerint acquisita per matrimonium, vxor = simul habitabat cum viro, ut præsupponit dicta lex regni, Foro legum, lib. 3. tit. 3. l. 1. Secus si culpa ipsius uxoris, ut quia ipsa commisit adulterium, vel aliis ex iusta causa divorcium est factum inter eos, saltem quo ad torum, & mutuum cohabitationem: nam tunc non videtur, quod t. lucra taliter acquisita constante matrimonio per maritum, debeant sibi communicari. argu. text. non in l. 1. ff. de vir & vxor. de quo videas *Cynum in l. 1. c. rod. & Nicol. de Vbal. in tractatu de successione ab intest. 4. parte.*

¶ Ad

§ Ad hoc tex. notabilis in l. cum hic statum, §. si maritus & maritus. §. si sit. & ibi notat Salycetum: ubi dicitur, quod separata habitatio vxoris, & viri, retento honore matrimonij, non dirimit matrimonium: idem inter eos facta donatio non tenet. Si ergo non retineatur honor matrimonij propter adulterium vxoris, non censentur quali coniuges, imo quasi extranei: & per consequens acquiritur per maritum, non communicabit cum vxore diuertere. § Hoc videtur fuisse de mente Bald. consil. 318. incipiens, quodam domino 4. part. ubi concludit, quod stante statu, vel pacto, quod maritus lucraretur certam partem dotis, si vxor ex culpa sua foris habitaret ab eo, maritus lucrabitur dotis partem: ut ibi per eum idem fuit de more Bald. in c. ex parte 3. sol. supra de consuet. ubi dicit, quod triplex est diuortium, cuius verba retuli sup. in prima ampliatione principali, in fol. 138. vers. ad predictorum confirmationem. § Bene facit d. l. vna ff. unde vir & vxor. ubi dicitur, quod ad hoc ut vxor habeat bonorum possessionem, unde vir & vxor, oportet vxorem esse mortis tempore. Sed & si diuortium quoque secutum sit, verumtamen durat matrimonium: hac successio locum non habet. § Ad idem facit tex. in Limites §. retineat adal. ubi probatur, quod maritus non est in culpa, si vxorem dimittat, quare propter adulterium retinere non potest. Per quam legem dicebant ibi Dy. & Barr. & alij, quod si quis relinquit fratribus Prædictoribus reum, si eum sepelirent in ecclesia in tali loco: ille occidit seipsum, vel est reus excommunicatus: ita quod non potest sepeliri in sacro: fratres habebunt legatum, licet ibi eum non sepeliunt: cum facto defuncti, & eius culpa illud acciderit. § Idem tenet Bal. in l. si quis ad excommunicandum, §. sol. C. de episc. & cler. & in l. C. de iur. & sub sub cond. facti in fine, & ibi Salycetum & Alexandrum in fi. Bald. in l. vnica, in fi. C. de hi qui pena nomine, l. de de iure in l. in testamento l. 2. ff. de condit. & demon. & ibi notat Socinus l. de l. in post. Ancha in c. si filius sup. de testam. And. Sicul. in cap. 2. l. 2. sol. cod. rural. Adde predictis bonum tex. in l. filius §. debitor. ubi pater pro filia emancipata dotem dedit, & stipularius est dotem sibi reddi filia in matrimonio de cetero: alius ipse maritus locaretur diuortium: filia in odium patris propter amorem, quem erga maritum habebat, diuertit, ut vir dictam dotem lucraretur. dicitur ibi, quod patri erit succurrendum, perinde ac si filia non diuertisset. ad hoc vide Bald. in l. quid in vxorem, §. de negotio gesto. & ibi Salycetum. Item cum per manum stat, quotiens vxor secum habet, habetur ac si cohabitasset, l. si autem §. sed & ibi, de rei vendicatione, §. cum similibus, ergo, &c. Ad idem facit l. qui sub condicione, §. quocies §. de condi. insti. & in l. iure, de condit. & demonst. ubi conditio habetur pro impleta, quando non stat per eum, &c. item si maritus vxorem expellens, non communicat ei lucra ex suo delicto, consequeretur lucrum, quod esse non debet. l. 3.

§. 1. ff. de donation. inter vir & vxor. & l. non fraudatur. ff. de reg. iur. cum similibus. prædictum cum hac lucra non deferantur marito, sed potius à lego regni prædicta, & not. in l. fin. C. de bonis matris, & in l. 3. C. de interditi. & elegat. Ergo factio mariti non potest sibi asserere regala, indulgentia, de regulis iuris lib. 6. & ista mihi se obtulerunt in responsione, quam præbui Baccalaneo Ioan. Menino de Villar, ubi hanc questionem à me quesituit. § Quando ergo factio, vel culpa vxoris non cohabitatio nihil habebit ex superlucratione, secus esset, quando culpa mariti, ut puta si solitus erat in vxorem scire, acriter verberando, vel si habeat concubinas, quarum occasione male tractat vxorem: & propterea ipsa non fugit ad monasterium, vel ad domum aliam bonestam: tunc enim credendum, quod sibi debeat medietas omnium lucrorum. Adverte tamen, quod si vxor petat diuortium propter leuitiam viri, quo ad forum, & dotem suam cum medietate lucrorum, vsque ad illud tempus traditorum, quod non communicabit de bonis postea lucrans per maritum. *

§ Ad quod bene facit decisio Ancha. consil. 409. incip. probata tanta viri ferocia, de quo facit solum Augustinum in tractatu maleficiorum in verbo, (che mi hai adulterato.) § sol. ubi consultuit, quod si maritus acriter verberabat vxorem, quapropter ipsa fugit à ciuitate, non potest maritus illam accusare de adulterio: quasi sit eius inimicos, & inimicitia sit eius culpa contraxit. ut ibi latius per eum, quem videas. § Facit l. si ab hostibus. & quod ibi not. ff. solut. mariti. de qua scripsi infra §. 70. ubi videas.

§ Ad idem facit tex. in archiep. ut licet mariti & anie, §. quia vero plurimos, ver. ff. de reg. iur. §. ubi dicitur, quod si maritus sine causa vxorem à se expulit, & ipsa consanguineos non habens, foris habitet: non potest ex hac causa illam repudiare, cum ille causam huius rei præstiterit.

§ Ad idem facit tex. & quod ibi not. in l. de consensu, C. de repudiis, & l. si cond. vir. ubi ponitur quod maritus vxorem à se expellens: quia si tenetur ei reddere quartam partem bonorum suorum, foris tenebitur sibi communicare lucra acquisita ex pulse vxori (sue eius culpa, texus in c. prout, & in cap. qui iniquum 32. quest. 5. ubi excommunicatur maritus), qui vxorem expulit, ad idem facit lex, in archiep. §. Labor aut, ff. pro socio, & Institut. eodem §. manet, ubi vnus §. ex sociis dolo malo renouet societatem, à se socios liberat, se autem ab illis non liberat. ad idem lex, versus ff. de solut. & lex, si quis iura, ff. de condit. & demonst. & in archiep. ut licet mariti & anie §. illud. ubi attenditur, quis præbuit diuortio causam. Ex quibus iuribus aliter dicunt, quod si quis debet alium à se alere, debet intelligi in domo debentis prestare alimentum: nisi forte ex culpa eius non possit alendus ibi commorari. de quo per Andream de Isernia, in consuetudinibus regni Neapolitani, fol. 172. colum. tercia.

Ex

- Ex quo inferitur vnum quotidianum, quod si
 7 † vxor alicuius commisit heresim, & post tem-
 por gratia confiteretur, & ab ecclesia admittitur,
 D & in perpetuum detrudatur in carcerem: maritus
 non tenebitur eam alere, sicut quod nota-
 tur in capite, ad audientiam, de clericis non residentibus,
 & in cap. unico, eodem titulo libro sexto, ubi non
 † intercedent ex culpa sua, non debentur dis-
 tributiones quoddianæ, sicut nec alimenta.
 Cogitabis, & vide quod statim subditio de ma-
 rito & patre exulante. Hinc est etiam, quod si
 9 † vxor propter adulterium proprium recessit à
 viro, non est ab eo alimentanda: vt est glo. not.
 in lege, fidelicommisum, C. de fidelicommisum, secundum
 Bald. in c. 1. de parte, de consuet. §. col. bene facit gl.
 notanda, in c. significasti, de dote. §. 1. in fin. quæ
 10 dicit, quod vxor † quod discessit à viro, intellige
 sine culpa viri, non potest à viro petere expen-
 sas, quas fecit, postquam ab eo discessit. idem
 tenet Specu. tit. de sponsalibus, §. fin. ver. quid de ex-
 pensis. Si tamen ex iusta causa discedat: puta quia
 dicebant fratres mariti, quod maritum vene-
 nassent, unde volebant eam ponere in manibus
 iusticie, &c. maritus teneatur eam alere, & ipsa
 potest dotem petere. ita notanter consuluit Ra-
 phael Cameracensis consil. 175. incipiente, doquimur. ad hoc
 facit quod voluit Dy. Bald. & alij in l. 1. §. de lega. 2.
 in §. §. Facit ad prædicta quod scripti in cap. 1.
 quod mems causa in meis recollectis, quæ ad-
 de hic. §. Facit etiam quod dicit Saly. in lege, quod
 in vxorem, C. de negotio gestis, de quo inf. in c. per
 vestras in §. not. eodem. §. 1. alias fol. 71. col. 2. ubi Bald.
 & Saly. dicunt, quod maritus vxorem expellens,
 tenetur eam alere. Ex istis inferitur, quod si pro-
 pter mariti leuitatem separatur matrimonium,
 quo ad torum, & maritum cohabitationem: vt
 in c. litem de regis. fol. vxori restituitur dos: vt in
 c. 1. & ibi Abb. infra ista tituli. & Bald. in c. 1. in prin-
 cip. §. litem non contestat. & etiam medietas lucro-
 rum ante separationem habitorum, vt c. 2. cum
 glo. infra ista tit. & ibi Abbas & in cap. eodem tituli.
 debetur similiter medietas lucrorum habiton-
 rum per maritum, separatione durante: quia
 mariti culpa prouenit: quamuis vxor hanc pe-
 tuerit separationem, per ea, quæ dicta sunt.
 Quamuis datur de Segoria, in d. litem ex familia,
 contrarium velit. §. Facit quod dicit Bald. in le-
 ge, si vxorem, C. de condit. instest. 2. eodem. ver. item si
 non esset. ubi dicit, quod si † vxor non esset in
 obsequium viri, culpa viri, ad nullas operas te-
 neretur viro. & facit lex, §. si pularia, ff. ista tituli. se-
 cundum uem. §. Et hinc est, quod si maritus ad-
 duxit concubinam ad domum, vxor potest ab
 eo recedere, nec tenetur redire, nisi maritus ra-
 uent de ea expellende: secundum Baldum, in cap.
 primo supra, vt litem non contestat. 1. eodem. & dico
 infra super textu, in §. dot. verbi si autem vxor.
 §. Facit quod in sumis dixit Bald. in lege, ubi ad-
 ditur 4. eodem. verbi. pone quod vir, C. de iure det.
 12 quod si vir commisit † adulterium, & vxor
 iudicio ecclesie recedit ab eo, quo ad torum:
 quo casu dos debet reddi mulieri: ex illa dote

non tenebitur vxor maritum alere, quia pec-
 cavit in lege matrimonij, vnde non debet ex
 matrimonio præmium consequi, quod visus est
 impugnare. argumento legis, ab hostibus, §. si vir.
 ff. soluto matrimonio, & c. quia frustra, de iur. iur.
 Ex bonis tamen, quæ auferuntur alicui ob deli-
 ctum, non debet alimentari: vt est text. not.
 in cap. 1. §. si hominem, de pace tenenda, & cum via-
 la. §. Et hinc est, quod si dicta statutum, quod
 omnia bona homicidæ debeant auferri, & pro
 parte filiis reservari: filij ex illa parte, quam ha-
 bent, non tenentur patrem alere. ita not. dicit
 Bald. in arbitrio. bene damnatorum, C. de bonis dam-
 natorum 1. eodem. verbi. quæro, quamuis tamen alijs
 14 filiis teneatur nutrire alimenta patri exuli, vel
 hanniro. vt in arbitrio. de incestu nupt. §. si verò con-
 tingerit, collect. 2. & in arbitrio. incestus, C. de incestu
 nupt. & ibi not. Bald. De quo vide, quod laicus
 dico in c. per vestras, infra eodem §. de monachis, sed
 quamuis ista, verbi. quod autem de alimentis. Idem
 15 † de marito exulante dicit Bartol. in lege, si con-
 stante, in princip. 4. eodem. quæst. 5. §. si soluto mat-
 rimonio, post Spec. ista tituli. §. fin. ver. quid si vir Bald.
 in d. l. ubi adducit. Facit lex, maritus, §. de monachis, ff. de
 iure dotum. Cessante ergo culpa, quamuis seor-
 sum habitet, habebit partem lucrorum, ac si
 ambo cohabitaret. §. Ad hoc bene facit text.
 in lege, cum hoc statum, §. si mulier, ff. ista tituli. ubi
 litera dicit, si mulier & maritus diu seorsum qui-
 dem habitauerint, sed honorem coniun-
 ctionis matrimonij habeant, puto donationem non vale-
 re, quasi durauerint nuptie. non enim coitus
 matrimonium facit, sed maritalis affectio. quæ
 verba sacris nostram sententiam probant. Et per
 ista alijs dixi in contingencia facti, cum mari-
 tus cuiusdam mulieris propter debita & pau-
 peretatem dimississet vxorem, & filios, profectus
 in partes longinquas, ibi multum lucra habuit
 rediens ad propria, reperit vxorem mortuam
 de præfenti: filij petebant medietatem bono-
 rum acquisitionum per maritum coactam, mat-
 rimonio: quod iuste peterent: sic fuit pronun-
 tiam. tunc menti, quia quotidie accidit. §. Ex
 his etiam potest inferri, quod si † maritus vxor-
 em à se capulis propter dotem non solutam:
 quod potest, vt capere, per vestras, infra eodem, &
 lege, frater, C. ad uellens. & vxor cum poterat
 16 nocere, vel solui facere, non fecit: & maritus in-
 teritum multa acquisiuit, non communicat cum
 vxore: secus si non est, quod impetetur vxori,
 quamuis pater, vel alius, qui dotem promisit,
 non solueret per prædicta. Ex istis decidi po-
 test, quod † lucra habita per sponsum de præ-
 senti, ante translationem sponsæ ad domum,
 17 non communicat cum sponsa, nisi forte: cum
 dote sponse sibi daret lucra fecisset. nam tunc
 vel erunt sponse tanquam fructus dotis: vt vult
 lex regni, 4. partit. tituli. vnde cum lege vestras
 18 vestras, vel saltem communicabuntur inter ipsos, vt
 dixi sup. §. 62. unde lucra. ver. sed quid si spon-
 sus. Ex istis similiter potest inferri, quod si iu-
 dicio ecclesie coniuges separantur, propter alia
 quam

quam iustam tantum: vt in c. ex publico. de conuer. unius. & aliquid acquirat, erit proprium acquirētis, & alteri non communicabit. intelligo, dummodo in hac separatione culpa nō possit alicui imputari, vel si ex libera vtriusque voluntate. quod not. pro ista separatione voluntaria. Vide Glan. & Abb. in c. veniens. de reg. & in c. dudum. de conuer. tenuis. & Praepositum in c. 1.2. col. de sponsa.

ADDITIONES.

A* ¶ Ista fuit sententia Didaci de Segura in rep. §. sed si fundum l. i. nam ex familia ff. de leg. 1. fol. 3. vers. septimo casu.

IOAN. BERNAR.

A ¶ Vxor simul habitabat cum viro. De hoc requisito simultaneae cohabitationis, sū multoque adiuncti sup. §. 6.2. ac vide quos etiam adinxi in §. 5. in princ. & antem l. 16. Tanti. in 11.

B ¶ Quando ergo culpa, vel factio vxoris.] Quid iuris hoc casu aduersus quemlibet ex coniugibus culpatum statui debeat, vide antem nostrum in l. 16. Tanti. in 29. cum sequent. & ibi optime Castil. num. 52. cum sequent. Arias in l. 14. Tanti. in 15. atque ante eos Did. Segura in l. i. nam ex familia §. sed si fundum num. 27. ff. de legat. 2. vbi vide Did. Ferrer. in addit. num. 39. Quibus adde obiter Pinel. in l. 1. §. 1. nam §. 8. C. de bono mater. & Conser. super 4. de sponsal. parte 2. §. 1. nam §. 6. & quid si separatio ex vtriusque voto, & vt aiunt, bona gratia fiat: vide antem num. 33. & 34. & Castil. d. num. 52. vers. quia insuper in d. l. 16. Tanti. Quibus adde quae dixi Famulus de lucro dot. vers. matrimonio in 26. & Tranequell. de retract. lignag. in §. 10. gloss. l. 12. cum sequent. vbi de sup. alio loquitur.

C ¶ Debet intelligi in domino debentis.] Vide Bal. Novell. de dot. p. 7. prinilog. 34. n. 4. ver. an autem si filius. & Boeri decis. 19. §. C. pluribus relatu. Pinel. l. 1. §. 1. n. 54. C. de bono mater. & Molin. in d. Hiss. primogen. in 1. part. lib. 2. §. 13. num. 74. & iuxta limitationem istam nostri auctoris, & aliorum intelligitur quae tradit auctor infra §. nat. §. 13. num. 32. super text.

D ¶ Maritus non tenebitur eam alere.] Adde quae dicunt Alex. & alij in l. quod in vxore, C. neg. gest. Boeri. decis. 22. & in indinidno questionis nostrae, vide Simancas de heret. l. 16. num. 8.

E ¶ Nisi forte cum dote sponfix.] Vide antem supra, §. 6.2. num. 5. & rursus in l. 16. Tanti. in 13. & lata disputatione Castillo num. 50. ibidem, vbi multa perpenfis, ex studio loqui videtur, & vide ibid. num. 49.

F ¶ Ex istis similiter potest inferri.] Adde quod nec illo ca. si cessat inter coniuges ius succedendi, ex capite, vide vir & vxor. vt censuit post alios Decim. in l. 1. C. unde vir & vxor. de quo per Famulum de lucro dot. ver. matrimonio num. 26. & in ca. l. nostro vide antem num. 33. & Castil. num. 52. ver. quia insuper in l. 16. Tanti.

DOCT. IOAN. BARABONA.

Palatium Rom.

SYMMÆRERV.

1. Lucrum dicitur, quod ex maleficio acquiritur.
2. Societas non intelligitur ex rebus inhonestis contracta.
3. Vxor sine prohibita.
4. Communis acies non tenetur facere in vxoraria praesentia.
5. Filius similis non acquirit patri illicita.
6. Acquisita per seruam vel filium, acquiruntur domino vel patri.
7. Adhuc familia herede, non datus pro illicitis acquisitionibus.
8. Lucra illicita acquisita, non conferuntur in societate.
9. Licet acquisita praesententur bona, nisi contrarium probetur.
10. Maritus an de bonis communibus restituit acquisitiones illas.
11. Dominum acquisitionum per viuum ex sortis, non transsit pro parte in alterum ipso iure, sed per traditionem, quando de dote in communem. Et quid in vxore, ex cuius qua maritus quatuor constituit quatuor.
12. Rati cupia per faciem, etiam coniugis bonorum non acquirunt ipso iure confuso, sed agitur ad communionem.
13. Nisi forte possunt filius & seruus, qui in ipsi acquisitiones, etiam sine confusione patris vel domini.
14. Praesentia facies dote decet sententia.
15. Sacerdos in confessione promittens non agere, vel accusare, non potest agere.
16. Ad restitutionem mali ablatum compelli potest episcopus heredes defuncti, etiam si testator non iussit restituere.
17. Restituere potest viam bona per maritum turpiter acquisita, & potest furto vel alius capere, & vi restituit domino.
18. Anima pretiosior est numeris rebus mundanis.
19. Legata pro flamm debentur, etiam non adita hereditate.
20. Exceperit testamenti non debet executionem deferre.
21. De bonis mali acquisitis per maritum, non debent vxor & familia sumere alimenta post ipsius mortem.
22. Restituitur mali ablatum cum herede debent.
23. Vxor an possit sua bona ablatum.
24. Vxor an possit auctore fundas acquisitiones in dote conferri non potest, nisi cum sua causa adeo potest committi maritus, sicut quilibet possessor.
25. Illos qui semper sunt in bona fide, & qui in suam personam tantum fundant vxoracionem, & praescriptis rem legitima, sicut tamen rem fuisse ablatam, si tunc non restituerit, & pergere actionem eius cum successu.
26. Ignorantia criminis non excusat.
27. Praescriptio habet non filiatum.
28. Mala fides superueniens post completionem praescriptionis, an nocet in iure conscientiae.
29. Exceptum testamenti an tenetur restituere debitum praescriptum.
30. Rati per viam, vel alius in ipsi acquisitiones, restituerent damnificationem, an suffragantur.
31. Cistercium aperire, tenetur de animali, quod in eam ceciderit.
32. Equum condicere, si ex sua culpa deteriorum, dominus eius non compellitur illum recipere.
33. Et quid si sunt praesentia illam recipiat.
34. Rati mali acquisitiones restituitur tenet quia, cum eum deterioratum, & etiam fructus mali perceptor.
35. Restitutio mali acquisitionis, an statim fieri debeat.
36. Praescriptum de restituenda, licet videatur affirmatiuum, eadem tamen sub illo praescripto negat, non fuerit facies, & illa praescriptio obligat semper, & ad semper.

P

17. No-

37. Item qui rapit, movent, si habet unde reddat, saluatur: nec potest absque, nisi resistat, potens resistere.
38. Peccatum non remittitur, nisi resistatur ablatum.
39. Resistitio necessarii absolutum procedere debet.
40. Usurarius, raptor, vel quis alius, qui tenetur ad restitutionem, non debet post mortem expellari: quia tunc non est locus paenitentiae.
41. Necessitatem tempore furari licet.
42. Executor testamenti depositum ad distribuendum bona testatoris in pauperes, si sit in summa necessitate, potest sibi capere.
43. Adlocutus tunc ad patrocinandum pro paupere in necessitate existens.
44. Possessor iniustus, si spoliatus suae possessioni potestque restitui, & deinde concurrens potius proprietatem illius rei agendo, vel excipiendo, audiendus est & preferendus.
45. Pater si propter necessitatem famae vendidit filium: cum veniat ad pinguem fortunam, debet illum redimere.
46. Deum saluare qui tenetur, si illi indiget ad sui sustentationem, potest filium consensum retinere.
47. Heres vocatus non tenetur clericum infirmum.
48. Impedimentum superueniens in personam debitoris, quod restitutionem impossibilium facit, an excuset debitorem.
49. Executor testamentum possit distribuere male ablata per testatorem, in filium eiusdem.
50. Alimentum tenetur pater filium spiritum.
51. Necessitas etiam si non sit extrema, an excuset a restitutione.
52. Alimentum quod debetur ministrantibus tantum, non debetur secundum dignitatem, sed secundum necessitatem vivendi.
53. Emens scienter rem alienam, seu ex furto, aut rapina habita, tenetur ad eius restitutionem, & perdat pretium: nec si vero dominus repertus. & 11. & 17.
54. Solvens scienter pretium pro re aliena, videtur donare.
55. Aliam rem detinens, etiam sine iniuria tenetur, an si spoliasset.
56. Furtum si committitur per domesticum, vel mercenarium: & eius furata pigri detur alteri: non cogitur creditor pigri restituere, nisi mutuum ei solvatur.
57. Furtum rem scienter in custodia recipiens tenetur sua.
58. Furtum rei domini si non potest reperiri, vel nascitur ubi sit, rogari debet pauperibus de ransum decemari, & hoc publice fieri per missa bonum in ecclesia.
59. Et quid si post restitutionem suam pauperibus, apparet verum dominum, vel eius heres, an debeat ei iterum solui?
60. Castro fortificare passus princeps imito vasallo.
61. Lucra acquisita constanti matrimonio, ex industria alterius coniugis, vel ex qualis, vel opera, veniunt inter coniuges communicanda: facta in hereditatibus, legibus, & donationibus.
62. Donata facio, & non societas, efficiunt socij, nisi donator, & alteri facio non communicat.
63. Donum & lucra communicantur vni ex socijs, contemplatione personae non sunt communicanda cum socijs, quoniam societas facit hominem lucrum occupare.
64. Vt usufructum, quem habet pater in bona filij, ex bono administrationis, vel prosequuti, non communicat cum uxore.

vel furto, vel adulterio, vel usuraria prauitate, vel alio maleficio, melius acquisitio: ista sic acquisita non communicantur cum uxore: quia lex vel statum disponens de rebus acquisitis, vel acquirendis, intelligitur de iuste acquisitis: ut probat text. secundum Andream Siculum ibi, *quarta eadem in c. conquisitum, sup. de fo. rumpo. allegat etiam L. quod servus, ff. de acquir. pos. & l. cum oportet, C. de bonis qua libe. & l. ceteri, §. mala medicamenta, ff. famul. heret.* quod dicit esse bene oot. contra multos religiosos, inhiantes temporalibus, quae conantur acquirere suis monasteriis per omnem iniustum modum: quod fieri non debet. Illud enim, quod ex maleficio acquiritur dicitur lucrum. *L. quod Celsus, §. autem ibi aut ff. de deli. excep.* unde illud quod quis vincit in ludo, dicitur habere ex titulo lucrato, secundum Bald. in l. 1. in fine, C. si quid in frau. pat. & in l. 1. C. de his qua in frau. credi. de quo latius per Paridem de Patro in tractatu de ludo. colum. 13. in principio. vbi vide. Ista tamen lucra non veniunt inter coniuges, vel socios diuidenda. Lex ergo, quae de communicandis lucris inter maritum & uxorem loquitur, debet intelligi de iuste acquisitis: quia inhonestarum rerum non contrahitur societas, & nec inde acquisitionum communicantur: ut leg. si fratres, §. socum, ff. pro socio. vbi dicitur, quod etiam socius omnium bonorum oot. cogitur conferre, quae ex prohibitis causis acquisierit. Ad idem bonus text. in leg. nec pretermittendum, & l. quod autem ex furto, ff. eo. vbi dicitur, quod illud quod ex furto vel alio maleficio quæsitum est, in societatem non oportet conferri: quia delictorum turpis caula argue socia communio est. Ex quibus iuribus sumpta fuit lex regni, §. parti. tituli. 10. l. 1. & 8. quæ disponit idem.

¶ Ex hoc infero oot. *locus de ludi. in l. libe. autem 3. colum. ver. item aduerte.* quod si armigeri, qui se faciunt fratres iuratos, faciunt societatem adinuicem omnium bonorum, quæ habeat, & quæ acquisiti fuerint: lucra diuidantur inter eos, nisi illicite quærantur per alterum illorum: illa enim non veniunt in communionem, nisi expresse communicentur: per id quod habetur in *dicta lege, quod autem.* licet de facto obferuet idem in illicite acquisitis, quod seruantur in licite quæsitis, secundum eum.

¶ Hinc dicebat Bart. in l. si vni, §. si vni ex socijs, ff. eodem tituli. quod cum hodie vltur? §. sint prohibita: ut dicit gloss. in l. 1. de summa Trinitate & in autem. ad bar. C. de vltur? & in cap. quia in omnibus, eod. tituli. si vni ex socijs multa fuit lucrarum ex usuraria prauitate, non tenetur illa communicare & cum socijs: quia in his taliter acquisitis non dicitur societas, imo vterque tenetur male acquisitum restituere secundo Bald. in cap. ad nostram, et 2. in fine, de iurici. an. & in autem. ex testamentis, C. de collat. de quo latius per Paridem de Puto in tractatu de ludo. colum. 14. in principio. vbi vide.

¶ 80.

§. LXV. **L**IMITABIS tertio, quando lucra essent habita seu acquisita iuste: sed si iniuste: tunc pura si maritus cum esset creditor, vel index, aliqua ex pararia acquisiuit: vel cum esset aduocatus ex illicita aduocatione, vel ex ludo,

¶ Bene facit ad hoc quod voluit Bartol. in dicta lege, quod servus. ff. de acqui. posses. & in dicta lege, cum oporteat in princip. C. de bonis qua lib. quem omnes sequuntur. vbi dicit, quod si filiusfamilias ex pecunia penalis profectum sibi concessi per patrem acquiritur vlturas, vltura sic acquiritur oon erunt perulij profectum, & per consequens non acquiruntur patri, nec eo mortuo communicantur cum fratribus: quamvis contrarium dixerit glossa. & male, in dicta lege, cum oporteat. Hoc idem tenet Bald. in authent. ex testamento, 6. col. ver. quid dicit, C. de col. vbi etiam de acquisitione per filium in ludo loquitur, quem refert & sequitur Alexand. in dicta lege, quod servus 2. col. & consil. 77. in fin. in 5. velum allegat etiam glossa. & dicit in l. 1. in princip. ff. de his qui sunt sui vel alieni. Quam ibi notat Bald. prope finem, inducens eam ad confirmationem privilegiorum, vt intelligatur de instit. idem tenet ille in l. nec damnosa, C. de precibus impetra. offerent. & Cyprianus in d. l. cum oporteat, in prima oppositione. Idem tenet Aug. de Arret. Instit. per quas personas nobis acquiritur, 5. agitur in 2. col. per. sed quid si exhereditus, & in 5. item nobis, ad ff. Christophorus & Lason instituit de his qui sunt sui, vel alieni iura, qua illud, q. quod acquirunt per servum, vel filium, acquirunt domino vel patri, quando iuste querunt: secus si iniuste, vt est text. valde notab. in dicta l. quod servus, per quem dicebat not. Ioan. And. in addition ad Spec. tit. de offere, §. 1. 2. col. vers. adueniunt autem, quod licet vltus fructus debeatur patri in rebus aduenticiis filiusfamilias, tamen non debetur patri in rebus aduenticiis filij, ex illicita causa quæsitis, quod dicitur etiam menti, de quo meminit Alexand. in d. l. quod servus ad finem. ¶ Bene facit, quod voluit Roffredus in suo libello, tit. de adion. familia beris. l. 1. col. per quartum. vbi dicit, quod si ad hoc, vt illa actio competat alicui, requiritur iuste cetera, quod illa que sunt in hæreditate, non sunt male acquisita, nec ex peculatu, nec ex sacrilegio, aut latrocinio, aut aggressura, pro talibus enim non intentabimur actio familia heris. vt d. l. cerre, ff. eo. ¶ Et subdit, quod hac ratione hæreditas vlturij non posset diuidi secundum rursu de quo fuit memor Albericus in d. l. quod autem ex ferro, & est bene notandum. Adde Bald. & Salys in lege bona. C. familia beris. & Ioan. Fab. in §. quadam instit. de ad. & legem regni 6. part. tit. 15. l. 2. quæ idem vult. Ea enim, quæ nimia adulandi licentia, aut turpi facinore, iudiciorum iniquitate, corruptelis denique recipiuntur, aut principum aulis, vel alijs iniuste acquisita sunt, parvipendenda, prorsusque contemnenda sunt: quia nihil honestum, aut dignum emulatione, quod ex turpi scelere oritur, iuxta Solonis sententiam, quam refert Plutarchus in libro, Quomodo quis possit ab inimicis liberari, in fin. dicens per hoc non esse homines turbandos, si eorum inimicos videant magnis & iniustis opibus pollere: imo eorum turpitudine considerata, prudenter talia fugiant, & a similibus arceantur. Turpia igitur lucra omnino fugienda sunt, & oculo modo accipien-

Palacios Rura.

da à socio, nec prætermittendū, & lege, quod autem, ff. pro socio. vbi si illicite acquisita non conferuntur in societate, quia rerum inhonestarum nulla est societas. Idem ergo dicamus in illicitè acquisitis per maritum, vt non teneatur ea communicare cum vxore, vel eius hærede: maxime si vxor, vel hæres eius peteret à marito, vt sibi communicaret illa, quæ illicite acquisiuit, dicendo illa fore illicitè, vel turpiter acquisita. Talis enim pecunia, tanquam improba & vitiosa, repellenda est, non admittenda. lege penul. §. porro, ff. de condit. ob turp. causam lege, cum per delictum, ff. de regulis iurii. Secus forte, si solummodo peteret illa superlucrata, vel ea acquisita communicari, & non dicitur illa illicitè acquisita. Nam tunc maritus non posset dicere, non te oportet communicare, quia illicite acquisiuit, per vlturas, vel alijs, quia detegeret vituperium suum, non de rectum ab alio: quod non licet. vt lege, alius cum ibi not. maxime per Bar. ff. de iur. iur. ita eleganter sentit Raphael in dicta lege, quod servus, loquendo in fratre, quem refert & sequitur multum commendando Angel. de Arret. vbi supra, dicens, quod isto modo potest saluari glossa in dicta l. cum oporteat. dom dicit, quod pecunia acquisita per fratrem ex vlturis, venit communicanda cum alijs fratribus: quod late & singulariter firmat Baldus in l. 2. ff. de his qui sunt sui vel alieni iura: cum quo transit Alexand. in dicta lege, quod servus. In dubio tamen bona præsumuntur licite acquisita, nisi probentur turpiter habita. argumeto. legu. mariti, ff. pro socio. caput. item dilect. de arcesat. tenet Bald. in l. cum oporteat. colum. 2. C. de bonis qua lib. ¶ Vnum tamen est, quod licet maritus non teneatur communicare cum vxore acquisita illicitè, quando illa haberet seorsum ab vxore, per ea quæ dicta sunt: si tamen spore communicant ad domum deferendo, communia erunt, & equaliter nuer eos, vel eorum hæredes diuidenda. vt est text. nota in d. l. cerre. §. mala medicamenta, ff. familia beris. vbi text. dicit, quod mala medicamenta, & venena, & libri reprobatæ editionis veniunt diuidenda iudicio familia beris. Ad idem text. in l. sed & si possideri, ff. de pet. here. vbi in petitione hæreditatis veniunt turpia lucra. Ad idem d. lex, quod autem. vbi dicitur, quod delictorum turpis & fœda communio est: si tamen in medium lit collatum, communio erit lucrum, & etiam damnum. æquum est enim, vt qui participat lucrum, participet & damnum. ¶ Vnde si super his rebus si illicite sive turpiter acquisitis, conuocatus fuerit maritus, qui illas acquisiuit, ex bonis communibus situi faciet. & soluet etiam penam, si vxor sciens res male acquisitas, illas amittit, secus si ignorat. Nam tunc solum principale sanisset de bonis communibus, penam autem soluet maritus, si est casus valde singularis in l. si ignorat ex hoc, ff. pro socio. per quem text. dicebat not. Bald. in l. 1. in fi. C. pro socio. Salys. in l. si societatem, eod. tit. in fin. quod si plures sunt socij communis bonorum

P 2 bonum

rum, vniuersorum ex vfuraria prauitate qua-
 luit nulla, & communicauit focio & fratri: e-
 piscopus poterit compellere fratrem, eundem-
 que focium ad testum vniuersum vfurarium. Idem
 ego dicterem in vxore eadem ratione: quod te-
 ne menti, quia quotidianum. § Si autem ma-
 ricus ista illucit acquisita restituere velit his, a
 quibus extorfit: bene posset, antequam ad com-
 munionem adduceret. 46. *dist. 5. si quis non suo.* &
 tenet *Alexan. in d. l. quod seruum, in §. ff. de acquir. pos-
 sess.* Sed postquam ad communionem addo-
 xit, non posset ex accipere, nisi prius condem-
 natus fuerit: vt est casus not. in *l. quod enim §. pro
 focio.* vbi littera dicit: Quod enim ex maleficio
 contrahit focius, non aliter recipere debet,
 quam si damnatus sit. Et potest esse rario huius,
 quia si dominum acquiritorum per vnum ex
 focis, non transit per parte in alterum ipso iure,
 sed per traditionem, quando deducitur in
 communem: vt est text. valde singularis in *l. si quis
 societatem contraxerit §. pro focio, gloss. in l. 1. §. in so-
 cietate, in tit.* § Idem viderur diceodum in vx-
 ore, vt ex his quæ maritus acquisierit constan-
 te matrimonio, non transeat dominium in vx-
 orem ipso iure pro dimidia sibi competente,
 sed tunc demum te tradita: vt tenet *Ancha. con-
 sil. 101. incipiente in Christi.* & contra dictam do-
 nationem, & videtur fuisse de mente legis
 regni, dum dicit, quod quicquid fuerit emptum
 per coniuges constante matrimonio, habeant
 æqualiter ambo: quia verbum, habeant, non
 significat ipso iure, vt nota. per gl. & docto. in
 c. si diligens sup. de seruo. & in c. vni. de seque-
 str. & in l. in iurisd. c. de iurisd. am. ind. quod ali-
 quibus placet, eo quod sola vniuersalis socie-
 tas habet hanc prerogatiuam, quod dominium
 transit sine traditione: vt not. in l. §. 1. ff. de vso-
 capio. pro dote. secundum *Bald. in c. 1. §. pe. col. vers.
 formator etiam alia questio, de capitulo, qui curiam
 vendidit lib. feudorum.* quod apertissime de cedit
 lex regni 3. parti. tit. 28. l. 47. vbi dicitur, quod
 per societatem omnium bonorum presentium
 & futurorum, contrariam, quaeritur dominiū
 rerum societatis confociis, licet traditio non
 fiat. Item in lucris focij quaeritur dominium
 confociis sine traditione. & loquitur in focis
 omnium bonorum. Ad hoc bonus text. in *l.
 societatem vniuersorum fortunarum, ord. tit. 1.* vbi
 in societate omnium bonorum hereditas cuius
 comm. delata, in commune redigenda est:
 & inde est, quod si filius spurius alicuius, con-
 traxit societatem omnium bonorum cum Ti-
 cio: quem Titium pater (spuri) heredem insti-
 tuit, vel aliquid ei legauit: communicauit cum
 spurio, per illum text. Idem, si Titio magnam
 pecuniam quantitatē mutuauit, & postea ei le-
 get liberationem: illa liberatio prodest etiam
 filio spurio, quantum ad dimidiam illius quan-
 titatis, ita tenet *Dy. & alij per illum text. in l. §. in
 qui domi, ff. de lib. leg.* Idem tenet *Bald. in l. 1. §. in G.
 pro focio.* de quo vide *lucius Capellam in cautela
 47. incipiente, nunc videamus.* vbi videas. Acqui-

retur ergo medietas spurio, ipso iure, sine tradi-
 tione: vt apparet ex prædictis, licet aliud sua-
 deant verba, *§. 1. societatem vniuersorum.* dum vi-
 ritur verbo, redigendam, quod est futuri tem-
 poris. Secus est in alius focis nou omnium bo-
 norum: vt *l. §. si quis societatem.* vbi littera dicit: Si
 quis societatem contraxerit, quod emerit, ipsius
 sit, non commune. sed societatis iudicio
 cogitur communicare. non ergo communican-
 tur ipso iure: de quo latius dicam, col. vers. vel
 aliter, & forte melius. Ita ergo videtur dicen-
 dum in casu, de quo agitur. Adde prædictis bo-
 num text. cum gloss. in *l. si portum, & ibi Bald. C.
 communis vtriusque iudicij.* iuncta gloss. vbi res
 emptæ per focium, etiam omnium bonorum,
 non acquiruntur ipso iure confocio, sed agitur ad
 communicandum, ad idem *l. 1. & pe. C. si quis al-
 teri vel sibi.* Hinc est, quod si focius omnium bo-
 norum, nomine suo de pecunia communi rem
 aliquam emit, sibi soli acquirit, adeo quod fo-
 cius solum agere potest ad pecuniam ad socie-
 tatem deferendam, non autem ad rem ipsam
 communicandam: vt voluit *Bart. in l. Titium aut
 Metium, §. altero, circa finem, ff. de adm. tu.* & lo-
 quitur *laen. de Ana. consil. 65.* Si autem hoc est in
 focis omnium bonorum, vbi presentia & futu-
 ra includuntur in societate: multo fortassis
 idem erit in focis lucri, & questus, prout sunt
 maritus & vxor: vt super dictum est. Hoc fuit
 de mente *Ancha. in prædicto consil. 101. & Angeli
 consil. 112. & Fulgosi consil. 209.* hæc opinio placet
 aliquibus. Alij tamen contrarium sentiunt, vt
 dico inf. §. 66. ante filver. bona enim acquisita
 imo quod statim quod deferuntur ad domū,
 æqualiter acquiruntur marito, & vxori: quasi
 illa delatio ad domum habeatur pro traditione.
 Cogitabis. § Ego tamen crederem (salua
 decisione melius sentientis) quod etiam, post-
 quam ista illicite acquisita maritus adduxit ad
 domum, possit facere hanc restitutionem, quā-
 nis condemnatus nō fuerit: quia reperio, quod
 ista superlucrata etiam constante matrimonio
 potest maritus alienare, & de his disponere: vt
 voluit *Ancha. in d. consil. & habemus hodie legem
 regni, regis Henrici IV. in Nieux, anno 1474.* *l. 1. tit. 9.*
 quæ hoc expresse dicit. Si autem licite acquisita
 potest maritus constante matrimonio alienare, sine
 consensu, & licentia vxoris, dammodo ablit
 fratri & doli, vt ibi dicitur: multo fortassis hoc
 poterit facere in turpiter acquisitis, restituendis
 his a quibus habuit. Hoc expresse voluit *Bald. in
 l. 1. §. de his qui sunt sui vel alieni iuris.* vbi dicit,
 quod si filius & seruus possunt restituere: quæ
 male acquisierunt, etiam sine consensu domini,
 vel patris. Idem ergo poterit facere maritus ea
 quæ male acquisiuit: maxime si maritus faciens
 de his penitentiam, promissit sacerdoni resti-
 tuere male ablata. Nam tunc facis videtur con-
 demnatus ad restitutionem, ex quo promissit
 sacerdoni restituere. Nec refert, quomodo fue-
 rit condemnatus, secundum *Martium Syl. in d.
 l. quod autem.* quem refert & sequitur *Bald. in d.*
nostrum

- vadit ad celum, damnata vero statim ad infernum: vt 80. in c. *emptio* 13. q. 2. Per legata autem pia redimantur animæ, quæ sunt in purgatorio: vnde ex mora hæredis non debent periclitari, ne perducantur ad salutem: vt l. *pe. ff. de his quibus vt magis*. Et ideo officio iudicis, quod in sola aequitate obstat, penneur legata pro anima executioni mandari: * iuxta outiam l. 1. c. de *factis sanctis eccles.* Facit quod habetur in l. *hereditas in ff. de appen. hered. c. in c. si heredes*, supra de *testamentis*. ideo secundum Bald. talia et relicta debentur etiam non adita hereditate favore animæ. Tene ista memoria contra executores testamentorum, et piorum legatorum. Adde *Richardum 4. dist. 45. q. 4.* qui dicit, quod dilatio executionis pro causa præiudicat animæ testatoris, propter duas rationes, de quibus ibi per eum: quem refert *Astensis in summa tit. 13. ar. 1. in fin. c. frater Angelus in summa in parte, executor. penult. col. vers. 13.* Ex quo inferit, quod grauissime peccat, & magni prodicionem faciunt, qui quicquid possunt, non exequuntur: & vocantur necatores egenorum, *c. qui oblati sunt. l. cum duobus sequentibus 23. quest. 2.* Idem dicendum de restitutione, quam testator insit fieri. Vnde in *Chronica*: Minorum legitur, quod quidam impediebatur intrare paradysum, quousque facta fuit restitutio: quia nisi fieret, lucret in penis. ad hoc *cap. in literis de reprobis*. Excusatur tamen executor, si propterea tardat, vt res defuncti melius vendantur: quia mora modici temporis non videtur magnum esse periculum. Vnde si executor per modicum tempus differat, vt res defuncti melius venditis, ampliores elemosinas facere: licite facit, secundum *Thomas quodlibet. 6. ar. 14.* Quod intellige verum: quando tantum est augmentum, quod præualeat tarditati. vt per *Thomas, ubi supra*. quæ refert *frater Angelus in prædicto loco*. Ex istis patet, quod si executor executionem differt, vt hæredi proluat, vt res melius vendantur, non vt animæ defuncti proficiat: non est rursus, quo ad Deum, quod tene menti. de quo vide not. per *Archiepiscopum Flor. 3. parte, tit. 10. cap. 3. §. 12.* Et *Robertum episcopum Aquinatesem, form. 47. cap. 2.* Et *Gabrielem in expositione canonum Missæ, titulum 57. vers. ult. quartum corollarium*. Adde mirabile factum, quod refert beatus *Thomæ in sua historia ex predictis Hispania c. 7. de quodam milite*, qui mortui proximæ, cuiusdam suo consanguineo præcepit, vt equum, quem infirmum habebat, venderet, pretiumque clemens egenis erogaret. Quo mortuo, equum centum solidis vendidit, pretiumque cibis, potibus, vestibusque velociter expendit. Transactis 30. diebus apparuit mortuus ei de nocte in extasi, dicens, Quoniam res meas pro animæ meæ redemptione in elemosinas tibi commendauit ad dandum, scias omnia mea crimina Deum mihi dimisisse. Sed quia iniuste elemosinam meam retinuisti, per 30. dies in Tartarus penis moras me intelligas fecisse. Te autem

in eodem loco infernali, vnde egressus sum, de crastina scias ponendum, & me in paradiso festinam. Sequenti die a demonibus captus fuit: vt ibi latè per eum, quem rogo videris, hoc similiter refert *Archiepiscopus Floren. 2. parte historiali, tit. 14. c. 4. §. 4.*

¶ Credetere tamen, quod si maritus aliquid illicitè acquisiuit solus ante matrimonium, & illud taliter acquisitum stat, potest maritus etiam inuicem vxori restituere vxori domino: sed si non stat, potest restituere alimationem de bonis suis propriis, non autem de bonis vxoris, vel de bonis superlecratis constante matrimonio, cum illud sit debitum ab eo solo contractum, ad quod ipse solus teneretur, non vxori. Defuncto autem viro, adhuc pro eo tenebitur vxor satisfacere, in quantum ad eam peruenit, vel vñ est bonis et eiusdem male acquisitis, secundum præfatos doctores. quia de illis vxor & familia non debent etiam alimenta sumere, vt not. tradit *Hofstius in summa, de penit. c. remiss. §. quibus et qualiter, vers. quid de rapina. in fin.* refert & sequitur *Ancha. in repe. regul. peccatorum. de reg. iur. lib. 6. c. 6. colum. in 6. quest. vers. sed hoc queritur frater Ioan. in summa confessorum, de rapto q. 64. Raynerius de reprobis. de belis, §. 31. Henricus in c. fisci dignum, infra de homicidis, Alexan. c. Astensis ubi supra, c. Archiepiscopus Florentinus parte secunda, tit. 1. c. duodecimo, §. nono. Gabriel 4. sentent. dist. 15. quest. 3. col. 16. in fin.* quos sequitur *frater Franciscus de Platea in tractatu vltimorum, part. decimum, §. vigesimo octauo. c. frater Ruprechtus in summa Rosella. in parte, restitutio, octauo. versiculo secundo*. qui omnes hoc intelligunt, nisi forsitan vxor ex dote sua, vel aliunde possit alimenta sumere, nam tunc excusatur propter compensationem. Idem si pro necessitate corporali, quando aliud remedium eodem modo inueniri non potest: sicut accidit in pauperibus medicantibus. Per hoc excusari possunt filij & filie in domo parentum, qui necessitate cogente, aliter viuere non possunt: vt io *lib. solut. ubi vide Bartol. ff. de cond. indich. c. eodem modo vxor*. Idem si hoc fiat propter recompensationem faciendam: vt si vxor, vel filij accipiant necessitate cogente, sperantes se compensaturos in futurum. Idem si sunt ibi aliqua bona in se acquisita: nam de illis sustentari possunt, si discerni possint. Idem si discerni non possunt. Si autem nihil est de iustè acquisitis, tunc interim quod vxor & familia laborant cum marito, circa eorum restitutionem, quasi tunc causam creditorem agant, licet tunc temporis sustentantur ex illis, nec ad restitutionem teneantur, secundum præfatos doctores. Subdit tamen *Astensis lib. 3. tit. 2. c. frater Franciscus de Platea, ubi sup.* quod vxor raptores, qui nihil habet, nisi malè acquisitum, licet sumat alimenta ex illis, quæ sunt in domo viri ipsa laborant in domo sua vendendo, siue suo do, siue etiam bona de peccant custodiendo: quia in hoc agit creditorum utilitatem. Sed utique sit, vxor debet

debet laborare circa restitutionem male ablato-
rum: quia ex quo sunt illicitè acquisita, sunt
aliena, vel saltem restitutioni subiecta: per con-
sequens non dicuntur bona superlucrata: cum
lucra dicantur deducto aere alieno.

¶ Ad hoc facit quod non. voluit *Abb. in c. re-
laturus, et l. in fin. supra de ressa.* vbi dicit, quod si
¶ clericus aliquo a acquisiuit ex illicita negotia-
11 cione, vel aduocatione, quæ subiacet restitu-
tioni: debent tanquam res alienum statim res-
titui eis, à quibus fuerunt extorta: & in defe-
ctum debitum recipere, succedunt paupe-
res, vt in c. cum tu. de vsuris, secundum eam. Sed
si plures concurrunt, à quibus extorta fuerunt
petentes sibi restitui: primò debet satisfieri
primis: quia pro vsuris extortis bona extor-
quentis sunt tacite obligati: vt not. in cap. quem-
quam. de vsura. in gloss. in versic. facientes. vi-
de bonum text. & ibi *Raphaelum Folgesum, &
alios, in lege, praelegia, ff. de penul. credulor. & Ar-
chiepiscopum Floren. in 2. parte tituli. l. cap. 7. & Frä-
nciscum de Platina, in tractatu de restitutionibus. fo. 53.
& 5. 176. & Gabrielum 4. sent. de 15. quæst. 2. in fin.*

H 23 ¶ Ex quo inferitur, quod si usurarij suas
possessiones alienare non possunt, quin sal-
uum sit ius hypothecarum ipsis debentibus u-
suram recipere: secundum *Ioann. Andr.* quem
refert & sequitur *Bald. in l. exactionem. in prin-
cip. C. de excus. rei ind. & in l. pe. C. de seru. pign. da. ma.
Ardeba. in regula, peccatum 6. col.*

¶ Ex hoc sequitur vnum satis singulare, &
quoddianum, quod si pater, qui ex usuraria
prauitate multa acquisiuit, assignauit dotem
filie: de bonis suis, cum ista bona transierint
cum onere suo: vt c. postulat. de decimis. facit
quod legitur & not. in l. si tamen, & l. si me &
Titium ff. si certum penat. poterunt, à quibus fu-
erunt extorta, à filia per hypothecariam auo-
care: ita sentit *Bald. in d. l. pe. C. de ser. pign. da.
ma. vide Antonium, Abb. & alios in cap. cum tu. de
vsura & Baptisium in summa, in parte restitutio 8.
versic. 5. de quo per *Freder. consil. 63.* cuius sta-
tim fit mentio, bene facit ad hoc quod not.
*Hosienf. in summa tituli. de penat. & rem. 5. final.
to. colum. vers. quid de his.* vbi dicit, quod siue
scienter siue ignoranter aliquid percipit de rap-
pina vel præda, tenetur restituere: per d. l. si me
& Titium. sed usura potest comparari rapinæ
& furto, d. 4. quæst. 4. c. si quis usuram, & quæst. 5. c.
paralem. Hoc in terminis nostris tenet *Bald. in
l. rem quam, C. de iure dotium, in finalibus verbis. di-
cens, quod si fundus per usurariam prauitate-
14 rem acquisitus, non potuit in dotem dari, ni-
si cum sua causa. Idem potest conueniri ma-
ritus, tanquam quilibet possessor.**

¶ Intellige in defectum, vel subsidium, quia
quando res hypothecata possidentur ab extrane-
o, in subsidium intentatur hypothecaria
contra eum excipientem, de excussione. scilicet
si non excipit: vt antea. hoc si debitor, C. de
pign. de quo vide rogo latius in summa *Rosella,
versic. restitutio 8. vers. 5.* Secus tamen dicit: quan-

do quantitas fuit data in dotem, vt puta si u-
surarius fortan nihil habens in bonis, nisi quod
extorsit per usurariam prauitatem, tradidit na-
ptui filiam suam Titio, cui dedit in dotem mille
ducatos: pro restitutione usurarum non po-
terunt debentes recipere vsuras nisi in pos-
sessionem dotis filie. & ita nec maritus, nec
filia poterunt propterea à creditoribus con-
tineri, secundum *Alexand. de Ale. in tractatu
restitutionum, & Affensum in summa, & fratrem
Franciscum de Platina in tractatu restitutionum, 5.
67. alijs sub rub. de restitutione datus in fin. & Bald.
vbi supra* per illum textum, allegat ad hoc *Fre-
deric. consil. 63. incipiente quidam usurarius.* qui in
fortioribus terminis consuluit, scilicet quan-
do Titius gener recipiens dotem, sciebat illa
bona fore male & per usuram acquisita: & eo-
dem Titio mortuo, dos redit ad filiam usura-
rij. Quod ipse optimit rationibus compro-
bat, & respondet ad ex, quæ in contrarium
adduci possunt, quæ videas per te. & cogita su-
per hoc. Cuius contrarium sentit *frater Fran-
cisci de Plat. vbi supra* latius in summa *Rosella, vers.
restitutio 8. etiam in summa Baptisiana, versic. resti-
tutio 8. 3. col. & Henricum Herp. in suis præceptis,
septimo præcepto, sermone 44. colum. 4. versic. red-
ditio. vbi post Affensum & Alexandrum dicit, quod si
pater cum filiam dotauit, erat vel saltem ef-
ficiebatur impotens ad restitutionem, & ge-
ner veritatem sentiens, aut ignorantia crassa
doctus, conuincitur cum filia: non potest de re-
bus taliter acquisitis recipere dotem: licet de
substantia iuris civilis (quæ tam strictè non re-
spicit conscientiam) aliter forte dici posset:
quod si doctus erat ignorantia probabili, tunc
aliqui doctores excusare sunt conati: vide
Archiepiscopum Floren. 2. partem tituli. c. 9. 5. 12. Contra-
tamen opinio videtur verior, cuius opinionis est
*Alexand. de Ale. qui dicit: Et postquam gener
scit, quod dos recepta necessaria sit ad solu-
endum usuram, & alia debita: tunc reddere re-
netur, nec potest talem dotem cum bona con-
scientia retinere: eo quod omnia bona sua fu-
erunt iam obligata restitutioni. & in hoc con-
cordant multi solemnes doctores. nimirum
cum secundum *Ioann. de Platina* post alios. In-
finit. de adu. 5. rursus. si filia dotatur in fraudem
creditorum, talis dos à creditoribus reuocatur,
& gener eis tenetur ad restitutionem, ff.
que in fraud. cred. l. fin. 5. 1. & 6. Addit etiam *san-
ctus Bernardus in tractatu de restitutionibus* (vt
refert *Henricus vbi supra*) quod tali filie posset da-
ri tale remedium, & consilium, quod si pater
eius haberet sufficientiam ad restituendum
certa, de quibus constat, cui sunt restituenda,
ad quæ soluenda pater principaliter obligatur:
tunc talis dos, si parua est, in totum: si verò
magna est, in partem de incertis restituendis,
posset per directum tali filie per modum
elemosynæ secundum discretum iudicem as-
signari. Præterea cessante hoc remedio mul-
lier dotem restituere velit, & vi prohibeat:**

tunc ipſa eſt in ſtatu ſoluto, dammodo proponat, quod ſi vir premoriatur, quam primum poruerit, reſtituet. Quod ſi ipſa prauenerit ad diem mortis, tunc vocatur marito, & filiis, vel heredibus, publicè proteſtetur eis, quod dos ſua de viſuris eſt, & eos obſecret, & obteſtetur, quod illam reſtituant. Quod ſi vir vult dorem reſtituere, & vxor prohibeat: tunc ſecundum quosdam viro ſufficit ad excuſationem, quod ipſe non percipiat de bonis illius, & quando poſſet illam reſtituere, proponat. Si autem vterque concordant in non reſtituendo, tunc ambo remanent in ſtatu damnationis.

- 1 ¶ Ad prædictorum confirmationem facit quod nota dixit *Anton. in c. ſi diligenti, de præſcrip.* quod ꝑ hæres, qui ſemper fuit in bona fide, & qui in ſuam perſonam tantum fundauit vſucapionem, & præſcriptis rem legitime, iuxta ex quæ habentur in *capit. fin. cod. titul. tamen ſcit rem fuiſſe alienam, teneatur eam reſtituere, & purgare animam deſuncti, cui ſuccceſſit. iuxta not. in capit. fin. de ſepul. quod de dictum reſert & ſequitur *laen. de titul. in d. c. fin. de præſcrip. 3. colum. in fin. in repet. & Angel. de Arz. Inſtit. de excep. in princip. 13. colum. dicens hoc valde notandum, & nunquam ꝑ memoria cadendum: & illo anno ita conſuluſſe. Et vide omnino *Ludovic. Rami. in l. Pompeius, 5. cum quis admiſicula, colum. 2. ſi de acqui. poſſ. vbi reſert illam doctrinam Anton. & idem videtur de mente *Bald. in c. uſum ad hæc, C. de ſeruit. quæm reſert & ſequitur *laen. de titul. in repet. d. c. fin. colum. 47. & Abbas in d. c. ſi diligenti. Adde bonum textum in c. deſign. 1. q. 1. poſt principium vbi inter cætera dicitur, quod neminem ꝑ excuſat ignorantia criminis, maxime cum ex eo vilius deſectur ignorantia, veluti ſi quiſpiam de latrocinio, & rapina filio ſuo ignorantia diuitias congreget, non excuſat filium ignorantia, quin poſt mortem patris cogatur reddere male acquiſita. Idem ergo videtur dicendum de re præſcripta. Sed contrarium tenet *Bartol. in l. cum heres, in princip. ſi de diuerſis & tempor. præſcrip. Bald. in l. inſtit. C. pro herede. & de iuris rigore hoc videtur verius, quia non debet impedi effectus præſcriptionis, ex eo quod hæres teneatur deſuncti conſcientiam exoneraſe: quia ꝑ præſcriptio habet vim ſolutionis: vt *l. ſi populus, ſi de admi. rei. & l. ſi ruius, ſi de iur. iur. ſi de iur. iur.* Sed certum eſt, quod ſolutio liberaliter animam deſuncti, ergo, &c. ita dicitur *Franciſc. Arretum in voce, dum leges, d. c. ſi diligenti. prout ibi reſert *Bon. cellinus in apoſtola pen. c. la. m. Quod mihi ſatis placet: quia ſuperuenienti ꝑ male fidei poſt completam præſcriptionem, non nocet in foro conſcientie, & ideo nõ tenetur quis rem vero domino reſtituere. gloſſ. 2. in c. ſi ruius 14. queſt. 6. & in c. ſi ruius 34. queſt. 2. & in c. fin. de præſcrip. gloſſ. fin. & in c. 1. de conceſſ. præbend. laen. And. in regula poſſeſſor. de reg. iur. lib. 6. & ibi *Anthon. 22. colum. v. quæro cur a deſuncto naturali. Bald. in l. cum qua 10. colum. C. de iur. & ſa. ſignor. & in*********
2. *vigilanti. de præſcrip. & ibi Abbas, laen. de titul. in c. fin. cod. titul. 15. colum. cum ſequentiſſimo, & ibi Abbas 16. col. Angel. in repetitiu. l. 1. C. de iudic. Ludovic. Rami in reſer. de arborib. 3. colum. & in l. ſilueſem. ſi de donat. Aſtrucio in ſumma lib. 4. titul. 5. ſequitur videre de ſexto. qui pulchre loquitur, frater *Angelus in ſumma in parte, præſcriptio. 5. 47. cum ſequentiſſimo. quem rogo videas, & plures alios, quos reſert *Felmo. in c. vigilanti, de præſcrip. vbi eſt bona gloſſ. Vide *Gabrielum 4. ſent. deſ. 15. queſt. 2. col. 5. ver. addit *Pent. & queſt. 14. col. 6. verſe 2. concluſe, & laen. Mauri eodem deſ. 15. que. 7. col. pe. Ex quibus ꝑ omnibus inferitur, quod executor teſtamenti non tenetur inuiolandi debitum præſcriptum reſtituere, ſecundum *Bartol. in l. ſi u cui. 5. Flamin. ſi de ſoluit. & in l. legatus, ſi de liber. leg. & in l. ex quibus debet, 5. domini. ſi de condi. & demonſtr. Bald. in l. ſi creditor, ſi de leg. 2. & in l. id. quod pauperibus. col. 6. C. de quib. & cler. & Petrus de Ancha. in c. ſi propter tua debita, de reſcrip. lib. 6. & in regula poſſeſſor. de reg. iur. in l. & *And. ſu. in c. laen. de reſtitu. col. 4. Ex his ſimiliter inferitur, quod ſi teſtator mandauit ſolui de bis, non intelligitur de præſcriptis cum bona fide, quod debet intelligi, quando alia debita quàm præſcripta habet: ſecus ſi ſola debita habebat, quæ erant præſcriptæ: nam tunc de illis intelligitur, ſecundum *Bald. in l. 2. quibus debet, 5. domini. ſi de condi. & demonſtr. reſert *Felmo. in c. 1. de reſcriptis. col. 9. vide *Bald. in l. id. quod pauperibus. col. 6. in fine, C. de episcop. & cler. Ex iſta eſt communis opinio, niſi dicas, quod procedit in eo, qui bona fide poſſedit, donec præſcriptis Antimus reſer. & aliq. loquuntur, quando deſunctus poſſedit cum mala fide, & licet teneatur ad reſtitutionem ipſe, & etiam hæredes, vt exonerent deſuncti conſcientiam. Cogitabis. Vel aliter poterit cõcordare, vt opinio *Anton. de qua hic, procedat in ſucceſſione vniuerſali, quæ tranſfert totum ius d. deſuncti in ſucceſſorem. Secus eſſet, ſi cauſaretur ius ſuum ab alio, quàm d. deſuncto, ita notanter dicit *idem Antonius in d. c. cura de iure pe. 3. colum. reſert & ſequitur *Brunellinus in d. c. ſi diligenti, 10. antepe. in fin. cogita. Adde aliam concordiam, vt regulariter non teneatur quis rem præſcriptam reſtituere, vt eſt communis conſcluſio, niſi præſcribens, vel eius hæres ſit adeo ſerupuloſus, quod non poſſit deponere conſcientiam, quin reſtituat, nam tunc reſtituere tenetur 21. que. 3. c. an eſt illata. qui enim facit contra conſcientiam etiam exonerat, adducit ad gebentiam *6. inter. de reſcri. ſp. l. ita dicit frater Angel. in ſumma, in parte, præſcriptio. ver. 47.**************
- ¶ Vnum tamen in hac materia non eſt omittendum ꝑ quod in caſu in quo tenetur aliquis ad reſtitutionem rei alienæ per vim ſubactæ, vel aliis inuſſe acquiri, non ſatisfacit exhibendo domino ſpoliato rem damnificatam, & ſupplendo deteriorationem rei: vel. *au. lex, ſi ad legem Agri. Vnde ſi tẽporis inuafionis, vel violenæ occidit bouem, vel aliud animal, aut alia re damnificata, itaq; tenetur lege Aquilia:*

non satisfaciatur reddendo carnes, & coram, & suppleendo in pecunia deteriorationem, vltque ad veram aestimationem: imo tenetur restituere verum pretiū in pecunia numerata: & quod plus est, erit in opione domini damnnum passū, vel recipere animal mortuum, vel damnificatum, agere ad supplementum deteriorationis, vel simpliciter agere ad rei aestimationem. & caute facit, si illa non recipiat. Illud est de mēte Bart. in l. facienda, ff. arborum fur. casum. in aliquibus libris est text. not. in l. vlt. tantum, ff. de seruo corrupto. in §. fin. & in l. si seruum, §. boni. ff. de condictione fur. ad idem text. singularis in c. 2. inf. de iniuria. vbi si quis t. cisternam aperuit, & non operuit eam, occiditque bos vel alius in eam, dominus cisternae reddet pretium incorum: quod autem mortuum est, ipsius erit. Ecce, quod vbi culpa praecedit damnū, in qui in culpa fuit, tenetur animal mortuum recipere. Si autem hoc locum habet, vbi culpa tantum praecedit, multo fortius si dolus, maxime cum violentia. Ex his inferitur, quod si quis suum datus alium re sua, cum plus secundum commune forum valet, suū sit frumentum, vinum, oleum, vel quodcumque aliud: cum tamen illi tenebatur reddere debito tempore, reddens sibi eandem rem numero, vel specie, quando minus valet, secundum commune forum, tenetur satisfacere de omni lucro temporis, in quo plus valet post mortem: quia non solum damnificauit eō in tanto, sed et in maiori pretio, quod tunc pro illa re poterat haberi, secundum commune forum: nisi debitus sine fraude, & omni culpa, tunc fuisset impotens ad soluendum, vltque ad tempus solutionis, ita notatur de iudic. Alamus, prout refert Henricus Herm. in d. seu eleganti praecipitur, septimo praecipit sermo 6. in §. quod tene menti. Et propter ista dicebat Bart. in d. l. facienda, quod si aliquis t. condaxit equum, & eius culpa deterioratus est, ita quod parum, aut nihil valet, quia forte claudicat vno pede: non compellitur dominus recipere equum, quantum exhibeat pretium deteriorationis: imo potest agere dominus ad eius aestimationem: & compellitur condaxitor equum solvere: vt l. si bone §. aliquando ff. de adili. edict. Si tamen esset alius valoris, vt quia calcariibus fuerat stimulatus multum, vel vtrando duplimate fuerat dānificatus: compellitur dominus recipere, dum tamen suppleatur iustum pretium, facit l. cum emptor, §. fin. ff. de dam. infect. tenet Bart. in d. l. facienda. quod dicit notandum pro scolariis, qui quotidie conducunt iumenta, est glossa in l. legat. §. non solum in fin. ff. de delo. notat Collectarius in d. l. 2. de iniuria. §. An autem teneatur dominus equum recipere, antequam sit satis factū de pretio deteriorationis, quando condaxitor negat deteriorationem, nec de contrario appareret manifeste: & si dominus non vult recipere, quomodo condaxitor potest restituere adhibitis, equum solum re linquere: & si petat, peribit periculo domini: vide spec. tit. de locato,

§. item dicendum, vltque, sed qui. Cyn. & alii in l. exhibitorum, C. ad exhibend. Angel. in l. sed ubi, §. si red. d. a. ff. de iur. collat. in d. c. 2. vide gloss. not. in l. non solum, ff. de rei vendi.

¶ Quid autem si dominus et cipiat tequum K 33 deterioratum, sine aliqua proteclatione: an possit agere ad deteriorationem, & qualiter, non est praesentis speculationis: videas per doctores vbi supra, praeterea cum ista potius respiciant forum contentiosum, quam conscientiae: de quo praesens habetur sermo. Adde pro calce praedictorum, quod non solum tenetur quis restituere rem male acquisitam, cum eius t. deteriorationem, vt supra dictum est: sed etiam fructus male perceptos: vt late ac singulariter probat Lucas de Penna in l. vltima, C. publica lentia vel consilium, lib. 2. col. ante per. sed quid si talis. ¶ Reduendo igitur ad praesentem, ad quod nostra dirigebatur intentio: eo casu, quo manius t. vel quouis alius aliqua illicite acquisiuit, ad quorum restitutionem tenetur: debet statim, cum potest, restituere: vt tradit sanctus Thom. 2. 2. quaest. 62. art. 3. & Scotus 4. sentent. dist. 25. c. vbi Gabriel quaest. 2. contra l. 5. vide Nicolaum de Bussi, in suo resolutorio, cum tractat de penitentia, in 6. quaestione, & Archiepiscopus Florent. in summa, qua incipit, deservens sol. 4. ante fin. & lacinus 1. part. tit. 2. l. 8. post leon. Neapolitanum, quodlibet. 9. quaest. 2. facit textus in c. sepe supra, de restitutio. solut. Ratio, secundum Scotum, quia t. praecipuum de restituendo, licet videatur affirmatiuum, tamen cadit sub illo praecipio negationis, Non furtum facies. Ex eo a. quia praecipio negatiua obligat semper, & ad semper. hoc est, quod voluit Thom. vbi supra, dum dicit, quod si quis accipere rem alienam est contra iustitiam, ita & detinere eam. Propterea dicit textus in d. c. sepe, non multum interest, quod ad penam animae, iniuste detinere, ac inuadere alienum. Ideo toties mortaliter peccat quis, quoties scit se debere restituere, aut satisfacere proximo, & potest, & non vult: vt apparet ex praedicta, & facit text. singularis in c. nemo qui rapit, 14. quaest. 5. vbi litera dicit, nemo t. qui rapit, moriens, si habet unde reddat, saluatur. imo nec potest absolui, nisi prius restituat, potens restituere: aliter non est absolutus, vt c. si res 14. qu. 6. vbi litera dicit, si res aliena, propter quam peccatum est, reddi potest, & non redditur, penitentia non agitur, sed simulatur. Si autem veraciter agitur, non remittitur t. peccatum, nisi restituatur ablatum: si, vt dixi, restitui potest vbi latius dicitur, refert & sequitur sanctus Bernardinus in tractatu, de restitutione male ablatum sermone 38. 2. col. incipit, adulescenti tibi duo serge.

Primo propter continuationem: quia nullus absolui potest, quando est in continuatione mortalis culpa: sed talis accedens ad sacramentum simpliciter sicut est: nam qui iniuste possidet alienum, semper est in continuatione mortalis peccati, donec rem alienam reddiderit, si reddere potest, vt dictum est.

¶ Secun-

§ Secundò propter obdurationem: quia qui potest, & non vult statim restituere, non est re-
conertus, sed quodam modo induratus: nam
verè contritus recedit ab omni mortali culpa:
nullus autem absolui potest, quem constat non
esse contritum: ergo nec talis potest absolui: &
sic absolutio nulla est, & graniter peccat abso-
luens, quia decipit penitentem in poenitentia
sacramento. § Terziò propter ligationem: quia
obligatus ad restituendum, semper ligatus man-
et secundum iudicium Dei, quousque resti-
tuat, quod potest. Ergo quantumcunque ab-
solvatur à sacerdote, absolutus non est: nullus
enim est absolutus, nisi quem Deus reputat
absolutum. § Quarto propter anticipatio-
nem: quia restitutio non est pars satisfactio-
nis, sed præambulum ad eam: satisfactio enim sit
Deo absolute sacramento, pro applicatione
meriti Christi: ergo restitutio necessario
absolutionem precedere debet. Proinde cæ-
cus est ornis sacerdos, qui aliter absoluit, &
ad restitutionem obligat eum, cum experien-
tia clamer patèret, quod tales omni anno
promittant restituere, & par. promissam confes-
sori servare: & de talibus confessoribus *Matthe 5.*
ait: Si cæcus cæcum ducat, ambo in foveam ex-
cadunt: de quo casu maius periculum immin-
dit ducitori, quam ducto, id est confessori,
quam consentienti. Si quis igitur ad confessionem
accedit, atque restituere aliena proponit, non
sufficit propositum restituendi pro futuro, ex
quo in presenti restituere potest. Sicut ad iusti-
ficationem minime sufficere potest propositum
contritionis de futuro: quia peccatum, quo ad
restitutionem rector, licet sit præteritum quo
ad culpam, tamen est in actu manens, & donec
restituatur, semper etiam sit. § Nisi cor eo con-
cordaverit, cui obligatus est. Quamvis etiam
sit fide digna persona, in hoc non est ei creden-
dum, quando promittit se restituere pro futu-
ro: & hoc propter multa pericula, quæ circa
tempora provenire solent. Etsi credendum es-
set, non tamen debet absolui, donec constet de
restitutione actu de facto completa, aut citò
complenda, ita quòd iam ille, cui res restituenda
est, illam teneat, & de hoc sacerdos veraciter
se securus. Et licet quandoque etiam susti-
neatur, quòd à testatore mandetur heredi res-
titutionem facere: hoc tamen non sufficit ad sa-
lutem, nisi probabiliter & rationabiliter præ-
sumatur, quòd melius possit per hæredem ex-
pleri: quia nec ecclesia hoc docet vel approbat
sed tamen recipit minus perfectum ab homi-
nibus, quia ab eis non potest habere, quod pec-
fecit: cum est sicut aliquando fecerunt aliqui
impientes. Quamvis non videatur hoc esse sim-
pliciter admittendum, ex quo obligatus non li-
*beratur à periculo anime: ut dicit *Augustinus*, &*
*habetur transumptiè in *dicit si res aliena*. Ratio*
predictorum est, quia qui habet de impiè
acquisitum, & restituere non valet, cum possit,
semper augmetur peccatum: inter gravissimos

offensores in hoc estimandi sunt, qui relicta ad
pias causas non restitunt, ut tenentur: contra
quos terribilia tria consilia clamant, sicut patet
12. q. 2. c. quod oblationes. cum duobus sequentibus. hæc
secundum Bernardum in dicit. sermone. & tene meo,
quia non solet allegari, etiam per Modernos.

§ Ex istis inferitur, quòd si sit viarius, raptor,
vel quisvis alius, qui tenetur ad restitutionem ma-
lè acquiritorum, non restituit cum potest in
articulo mortis existens, condidit testamentum
mandans restituere malè acquisita sua, quibus te-
netur, non sufficit: quia restitor vult hoc sicut
post mortem suam, quoad non est locus po-
nitentia, sine qua non absolvatur viarius, vel
raptor. Vnde oportet, quòd in vita velut hoc
restituatur, alias non remittitur peccatum. Præ-
terea iustitia Dei requirit, ut ille satisfaciatur, qui
peccavit. Et ideo sicut viarius vel raptor pec-
cavit, ita ipse idem tenetur satisfacere, non an-
tem hoc facit, sed relinquit in testamento, quod
per alium fiat. Si ergo vult satisfacere, ita quòd
ei remittatur peccatum: si habet pecuniam, vin-
de possit restitutor fieri, prius exponat eam per
fidelem nuncium suum restitutioni, antequam
moriatur, & faciat proclamari, quòd omnes
veniant recepturi plenam satisfactionem, à qui-
bus habita est viura vel tapina: ita notanter co-
cludit *Alexander de Alexandria in suo tractatu vfu-*
varum. & Afflicti in summa. lib. 3. quos sequitur
frater Franciscus de Platina in suo tractatu vfu-
varum. in verbo, vfu. 11. §. 4. § Intelligit prædicta, quan-
do is, qui tenetur restituere, poterat restitu-
tionem facere: si autem erat in maxima neces-
sitate, non tenetur restituere: sed talia cõsuetudine,
poterit sibi retinere: quia tempore talis neces-
sitatis, potest quis tibi aliena sumi. Ergo eadem
ratione poterit sibi retinere, quod erat restitui-
*turus. Istud est singulare dictum *Richard. 4. sentent.**
distin. 15. ar. 5. quæst. 4. de quo per Modernos in
tractatu maleficiorum, c. 119. 3. ad aliam par-
*te. Meridori de Maleficiis, 14. col. hoc idem *Cardus in**
clerico. 1. de testa. quæst. 22. in fin. vbi dicit, quòd
executor testamenti, deputatus ad distribu-
endum bona testatoris in pauperes: si ipse sit in
summa necessitate, poterit sibi capere. hoc id-
*em voluit *sanctus Thomas secundus secundæ. quæst. 32.**
ar. 7. ad vltimum. & 185. ar. 7. ad fin. & 4. sentent.
*dist. 15. q. 2. ar. 6. de quo aliquid per *Petrum de Pe-**
trinis in suo tractatu de quarta quæst. dist. 1. par. 5. 9.
*6. col. Idem sequitur *Santus. 1. sentent. dist. 15. &**
Gabriel. 2. co. 5. vers. addit Palud. & melius, col. 8.
vers. sed non quod, & in sequenti col. vers. sed verum.
Quia in extrema necessitate omnia sunt com-
munia: ut l. 1. §. cum in eadem, ff. ad legem Rho. de
usu. & c. dispendios, de consecrat. distin. 5. & c. si quis
per necessitatem, infra de iur. Ecce quod io simili-
*liter dicit *sanctus Thomas secundus secundæ. q. 71. artic. 1.**
dum dicit, tenet ex necessitate p̄ aduocatum ad
patrocinandum pro opere, quando esset
*in extrema occurrere. * facit in simili quod*
*voluit *Archiepiscopus in c. quoniam multos, 11. quæst. 3. Vnde**
de ista res iure Poli. efficitur detinentis existen-

- nus in tali articulo: nisi ille, cui debet restitui, similiter sit in extrema necessitate: quia tunc illi debetur, qui prius in talem devenit necessitatem: & si eodem tempore devenerunt, domus est restituenda: quia duobus concurrentibus, praevalet quod est potius arg. *L. queritur, ff. de statu hom. secundum Sotum, ubi supra.* facit quod in simili dicit *Abbas in c. in literis supra de restitut. spolia. 15. col. versu. nec obstat, c. ad decimum, vbi enochidius, quod si t. intestus possessor spoliatus sua possessione, petatque restitutionem illius, & concurrat dominus petens proprietatem illius rei, agendo vel excipiendo: audiendum illius, & procedendum arg. *L. bona fides, ff. de po. c. 2. de ordi. cog.* licet in contrarium sit lex regni 7 parti. tit. 10. §. final. de quo vide *Rotam tunc de causa posses. & propriis decisi. 3. in nouis.* & subdit *Sotus, ubi supra*, quod si talis detentor eam rem non occupavit ante talem necessitatem, licet veniat ad pinguorem fortunam, non tenetur restituere. vide *Gloss. in L. litem §. final. de offi. praef. ff.* Secus si praecoccupasset ante talem necessitatem, secundum eum: nam tunc ex quo non potest statim solvere, liberatus est ab instanti restitutione propter impotentiam, licet & totaliter ad restitutionem abluatur, si omnino est impotens, secundum *Thom. 2. 2. q. 66.* intellige ut supra. Quod etiam est de mente *fratru Francisci de Platina, in sua vltima vltima, verb. vltima. 11. §. 3.* qui pulchre loquitur. & subdit in §. 6. quod si is, qui constituitur in necessitate non restituit, proponat si mittit in corde, quod si ad pinguorem fortunam venerit, restituit, & sic erit in statu salutis, secundum eum. Ad cuius confirmationem facit: nam si pater propter*
- 45 M necessitatem t. famis vendidit filium: ut l. 2. C. de patribus qui filios dicitur. si tamen venit ad pinguorem fortunam, tenetur illum redimere. ut notantur dicit *Bald.* in c. ex receptis in fine, de iurisdictione. refert & sequitur *Felsum in c. cum dilecti de receptis, col. 4. vers. sollet ostendit.* Ad idem facit, quod voluit doctores, signante *Abbas in c. cum homines sup. de decimis.* vbi dicitur, quod ille, qui tenetur solvere t. decimas, si illis indiget ad sui sustentationem, poterit salua conscientia sui retinere: sed non aperit, si postea venerit ad pinguorem fortunam, an teneatur restituere ei, cui debebatur. Eadē questio est de clerico infirmo, qui propter infirmitatem non renetur t. horas recitare: an postquam convalescit, teneatur eas recitare? *Idem.* Moveri post alios antiquiores mouet hanc dubitationem *4. sententia dist. 11. q. 3. col. 5.* & decidit quod non: vbi cumulat alia similia, quae videntur possunt per eum. idcirco non refero, vitandae prolixitatis gratia. Ego tamen arbitror, quod ista & similia decidimus per hanc notabilem distinctionem, quam faciunt doctores in illa
- 48 quæstione, an t. impedimentorum superueniens in personam debitoris, quod restitutionem impossibilem facit, debitorum excuset. Et concludant quod sic, nisi culpa praecessit casum:

quia tunc non excusatur propter casum §. *si solus, maritum §. etiam §. item.* Item nisi delinqueret: quia tunc videtur culpa casum precedere. Ideo excusari non debet: nam tunc ille delinquit sub spe veniae consequendae. Ita per bona iura, quae videri possunt, concludit *Dyram in regula, peccatum in fin. de regulis lib. 6.* Tuius tamen puto, quod etiam propter necessitatem quis excusetur ad restitutionem statim, tenebitur tamen restituere adueniente pinguiore fortuna: quia in his, quae dubia sunt, & animam concernunt, vtrū restitutio male ablatorum: quod certius existimamus, tenere debemus: ut *immensum de sponsal. de penus dist. 7. §. 2. §. item §. bonarii enim* mentium est ibi nimere culpam, vbi culpa minime reperitur, §. *dist. 2. ad eum vers. c. 2. de observat. scium.* molin autem fortius, quando est dubium, ut 23. q. 5. c. excommunicatum 3. q. 2. §. in litem. Et secundum ista possunt intelligi iura, quae dicunt quod socius, & aliae personae priuilegiatae non tenentur soluere, nisi quatenus possunt, de duto ne egeant. istas res sibi dimittas, ex quibus viuat, facit omnino suas, & potest illas alienare ad libitum, cessante fraude: ut per *Bald. in l. eius rei, C. quod cum in qui in aliorum potestate.*

Quod autem de necessitate propria, ut propter eam excusetur quis ad restitutionem: idē forte dicendum est, si eius filius esset in extrema necessitate: nam tunc potuisset filium erogare. Ad hoc facit elegans de casu *Reg. de Penae forti, in secundo libro sui operis, sub titulo, de forma restitutionum.* vbi dicit, quod male ablata, debent restitui per episcopum: & si episcopus videret, quod filij eius, qui male abstulerat, sunt pauperes, potest episcopus aliquam partem eis concedere amore Dei, & forte totum, secundum eum: quem refert & sequitur *Bald. in c. 2. §. immoria. 3. col. alius, §. furto in 3. col. versu. quæro quid* satisfactum, de pace iura. fr. li. fr. *Andreas Siculanus in c. cum tibi 16. col. 1. supra, de testa. & in c. Raynatus 2. col. 1. in 2. ad eum voluit Bald. in l. ad quod pauperibus, penult. col. 1. C. de episcop. & clericis.* facit quod dicit *Abbas in c. 1. in fin. supra, de coha. clericis.* & in c. confil. 35. in fin. in 1. r. ulem. & Ioan. And. in additio. ad Specul. tit. de iure. iud. §. nunc vero aliqua. versul. 62. *Baldus in l. illa in instanti §. de hered. institutis.* & in *L. iustis §. qua. tutoribus, ff. de excusat. And. Siculanus in c. cum tibi 16. col. 1. vbi de aliis, quos per te videas. Ex quibus colligitur consilium salubre, pro executoribus t. testamentorum, ut possint distribuere male ablata per testatorem in filios eiusdem. intellige, etiam si filij sint spontij: ut notantur voluit *Bald. conf. 65. incipiente, videtur in 3. col.* Cuius ratio est, quis pater t. alimentatore tenetur filium, etiam spontum, 50 item de aequitate canonica: ut caput cum haberet, de eo qui datus in matrimonium quem polluit per adulterium. & cogitabis super hoc, quia non reperio citatum in specie. Videtur tamen fuisse de mente *Sotus in 4. sententia dist. 15.* vbi fortius dicit, quod si debitor non est in articulo extremae necessitatis, sed tamen non potest restituere sine*

sine magno suo damno temporali, puta destructione artis, ex qua vivit ipse, & familia sua, quia oporteret vendere instrumenta, & libros, vel capitale, ex quibus victum lucratur: non tenetur statim restituere, si ille cui debetur, est abundans, ita quod competenter potest transire, sine eo, quod sibi debetur: sed debet petere licentiam differendi restitutionem per se, vel per interpositam personam, si fieri potest sine periculo: quam si dat, potest differre, secundum quod conveniunt. Si verò non vult dare, tunc secundum *Ioan. de Neapoli in quolibet. 9. qn. 12.* etiam differre potest annuatim aliquid restituendo, prout melius poterit. pto cuius dicto facit in ar. c. *scilicet in ver. inuadere, cum glos. 47. di. 4. d. si quis, infra. de furtis.* vbi patet, quod magna

† necessitas, etiam si non sit extrema, excusat a restitutione: debet tamen sibi cauere à suspensis, quia non potest vivere cum bonore & cū decentia status quia de alieno, secundum *Richar. in 4. sentent. dist. 35. ar. 5. & ibi Petrus de Palude. & ibi Gabriel, quest. 2. colum. 9. in princ. versic. sed vtrum sit necessarium.* quos refert & sequitur *frater Antoninus Archiepiscopus Florentinus 2. parte, tit. 2. cap. 8. §. colum.*

† Ex quorum dictis concludit, quod illi qui habent restituere, etiam continent sibi quodammodo necessaria pro sustentatione sui & familie, ad vitandum multa pericula anime & corporis, quæ verisimiliter sequi possunt, bonis suis cedendo, & omnibus bonis se spoliando pro restitutione: si enim quod forte turis esset, scilicet restituere, & inde considerare, etiam si oporteat mendicare, secundum *Richar.* ad hoc non videtur teneri de necessitate salutis: tamen non debent tales ita laute vivere, & pompose vestiri cum famulis suis, & filias suas cum magnis donibus impui tradere, sicut si non essent obligati ad restitutionem: sed parce vivere, & paruas dotes tradere: & si non possunt nobili vel mercatori nupui tradere, artificio & plebeio tradant, & alia superflua refecare. Cum multa ergo prodeotis hoc negotium agendum est, ut efficaciter videantur facere quod possunt ad restituendum: & in aliis bene se habere, & cum timore Dei. credo quod possunt absolvere, & communicare. hęc *Archiepiscopus, vbi supra.* Ad quorum confirmationem facit quod in simili voluit *Leob. de Aret. & Bal. in l. si maritus, §. sol. matrim.* vbi dicunt, quod si alimenta, quæ debentur miserationis causa, non debentur secundum dignitatem, sed secundum necessitatem viuendi. Cum autem necessitas viuendi in casu nostro, sit causa, propter quam potest qui alienum retinere: debet intelligi, quod retineat necessarium ad vitam conseruandam, non autem ad honorem, seu decentiam eius. Ex quo inferitur magna restrictio & limitatio ad e. cum haberet, *supra. de vi. qui dicit in matrimonio, quem pot. per adul. ut larius in c. per vestra, infra. col. 1. ver. no. circa fin.*

† Si autem in vita non potuit satisfacere, iubeat hæredi ut satisfaciatur. Si verò ille, cui debe-

tur, ita egeret, sicut & ipse, tunc statim tenetur restituere: quia si licet cum alieno incommodo, meum cum modo facere de alieno, quia prima charitas à seipso incipit: vt *cap. m. furti 36. dist. c. nisi specialis, de auct. & vfu pab. l. p. r. C. de seruicium. & quia ibi not. nisi ille, cui debetur, libenter concederet licentiam differendi. Si verò is, cui testator mandat restitutionem facere, non restituit, ipse etiam est in statu damnationis, cum retineat alienum, ad cuius restitutionem tenetur, etiam si per mille transierit manus, si sciueret, vt alienum retineatur: quoniam non quam purgatur vitium rei, quominus teneatur quis ad restitutionem. arg. l. sed vbi. §. de minor. & l. si ego, sine autem, §. de per. hæredi. & c. si beneficium, de proben. lib. 6.*

† Ex quo inferitur, † quod si quis emit scienter rem habitam ex furto, vel rapia, seu alienam: tenetur ad eius restitutionem, & perdit pretium, nec repetit à vero domino vt §. de emissio l. si ideo, & l. si per imprudentem, in princ. ad idem *Lemptorem, §. eodem tit. & Lemptorem §. de actio. rumpi. l. si fundum, C. de emissio. l. quemadmodum, C. de agric. & censu. lib. 12. & ibi notat. & in cap. si quis presbyterorum, de reb. eccliesie. non aben. per Abb. in cap. censu, in fin. de re iudic. Ille enim, qui † scienter pretium rei aliena soluit, donare videtur. argum. §. de reg. iur. l. causa per errorem. probat. l. si fundum, C. de emissio. & *Lan. ciuilem, C. de furtis.* fortius dicit *lex regia, Fm. loquem. tit. [de las compras.] l. 6. que incipit, [si algen bonum.]* quod qui scienter emit rem alienam, tenetur eam, & tantundem domino restituere. Idem, si titulo donationis vel permutationis habuerit: quod est valde notandum ad extensionem iuris communis. Itaque omni solum tenetur ad restitutionem, † qui sciuerit emit rem alienam: sed nec liberatur vendendo, aut aliter alienando: nec amissione seu interitu rei: nec alio casu interveniente: etiam si vi, vel furto iterum ei subtrahatur: nam & tunc tenetur restituere rem, vel pretium rei, si vendidit, vel casu perit, quantum plus valuit ex ea die, qua emit, vel aliter illicite acquisiuit, & quicquid inde habuit, nullas expensas deducendo: quia contrahendo rem alienam, furtum enim mittit, & tantquam fur semper est in mora non restituendo: vel qui iumenta, §. de furtis, & l. 2. C. de §. de condi. furti. l. in re furtiva, §. commoda. l. si vti certo. §. sed interdum, C. de rei ven. l. certum. ita not. concludit *Hofiens. in summa tit. de penis. & remiss. §. quibus & qualiter, reb. quid de pradum cunctibus.**

† Ratio prædictorum potest esse, quoniam qui scienter detinet rem † alienam, etiam sine inuasiōne, tenetur, ac si spoliasset: quia succedit scienter in vitium, vt c. *supra. de ressi. spol. & c. quia Ga. de indic. quomodo si non restituit, furtum committit: vt l. falsum, §. qui alieno. §. de furtis. facit c. si quis inuasiu. 13. qn. 5. & quod not. in c. quia frustra, infra. de furtis, & *Lancilla. §. fin. C. de fur. & l. fin. C. que res emi non po. l. s. enim, qui rem alienam scienter detinet, partitur cum fure,**

ria, ex quibus castris locis connicinis, & personis, per tyrannidem multa damna inferre bant: cumque domini castrorum ea de facto recuperare non possent, alij domini temporales, quorum terra & vasalli gravia damna patiebantur, dicta castra certa pecunia redimebant: aut circumuehentes cum magno exercitu & sumptibus, illa castra obstruunt, non animo lucrandi, sed potius restituendi veris dominis, & euitandi incommoda sibi & suis occurrentia: & ut vexationem suam redimerent, cum aliter se defendere non possent. Certe isti tales non dicuntur male fidei possessores, nec retinebantur veris dominis castra restituere, nisi prius satisfiat eis de expensis, & damnis, quæ in recuperatione castrorum sustinuerunt: quoniam isti utiliter gesserunt negotium eorum, quorum castra erant. Ita per plura & singularia fundamenta concludit *Ancher. in d. regula, peccatum, 26. colum. ver. sed occurrat quæstio.* quæ per te videas, & memoriz commenda: & vide *Bart. 1. cum & seruus, ff. de neg. gest. & l. fin. C. de bon. aut. ind. pos. quam tene menti.* vide *Bart. in l. si non pariter, §. si cum eo, de condit. indeb. ff.* Adde prædictis, quod si princeps iouiso vasallo potest fortificare castrum ut *l. fin. §. fin. ff. de pignori act. & l. 1. C. de naviu non exhibendo, lib. 11.* secundum *Albericum in l. fin. ff. de vsu & habit.* Idem sentit *Ang. in arbitrio nunc se habere, C. de litigiosis.* refert & sequitur *Iacob. de sanctis Georg. in tractatu feudor. in parte, de Castro rubei montis, col. 2. ver. quæro ritum, & col. 3. in princip. & in tractatu, de homagio, col. fin. ver. rusum, & in prædicta columna. 3. ver. dubitatur.* Eo tamen casu, quo princeps fortificat Castrum vasalli, vel ecclesiæ, vel exinde commodus guerram faciat: postea finita guerra, dominus repetit Castrum: debet sibi restitui sumptibus non solutis, nisi tanquam vis de populo, cuius favore Castrum fuit fortificatum, secundum *Bald. in l. si in aliquam, in fin. princip. ff. de offic. procurator. & legari.* quod tene menti. refert & sequitur *Iacobum in tractatu feudor. in parte, de Castro Rubei montis, col. 4. in fin. cum sequentibus.* Ex istis alijs dicebatur in contingentia facti temporibus postitis, cum regnum illud pluribus calamitatibus laboraret, & Pontem Ferratum quidam in custodiam teneret, pro regina Ioanna domina nostra. Comes de Leunos, videns locum & Castrum illud periculo subiacere, quia forsitan alij magnates illud capere volebant: ipse illud cepit, ut Regina, sicut ille dicebat, restitueret, vel pro ea conseruaret. Quod si hac intentione fecit, non incidere in pernam: immo posset sumptus ibi factos repetere, per ea quæ paulo ante diximus de emente rem alienam, vel vero domino restituat. Multa alia in materia restitutionis male ablatorum dicere putari: prætermisi tamen ex proposito, quia locus iste non est accomodatus. Melius enim caderent in cap. per vestras, infra, s. in versu. ad partem beneficii luri. Sed quia de lege regni, quæ de lucris maris & vxoris loqui coepit, ne matetia diuideretur in partes, volui hic pone-

re. Sufficiant ista, per quæ saltem mediocriter potens instrui, an & quando maritus, qui aliquid illicitè acquisiuit, teneatur ad eius restitutionem: & quid de vxore, & filijs, & succedentibus. ¶ Limitabis quartò prædicta, ut acquiritur coisstante matrimonio, veniant inter coniuges communicanda, quando acquiruntur ex industria alterius coniugum, vel ex questu, vel opera: ut *l. cum & sequens ff. pro socio, & l. sed & si adiutor, c. in vbi dicitur, quod ea quæ a socijs acquiruntur ex emptione, venditione, vel locatione, conductione: cetera quæ ex opera & diligentia descendunt, communicantur inter eos, ut sic communicant sibi actiones & passionnes vii & vxor. nam & compaternitatem sibi communicant ut est in cap. *Martini, de cogn. spi. & l. si cum dotem, §. sed istud ff. sol. matrim.* non tamen sibi communicant hereditates, legata, & donationes, cum ex questu non dependeant, quia ista non sine causa proueniunt, sed forte ob meritum aliquod accedunt ut *l. per adiutor, cum sequentibus. & l. duo, §. fin. ff. pro socio.* Itaque in societate omnium bonorum, quæ contrahuntur ex promisso, aut actibus socialibus, ad sunt conferenda, nisi ea, quæ ex actibus quasiuarijs & negociationibus acquiruntur: non autem quæ ex leguo vel donatione etia facta ob merita obueniunt: ut *l. de rem. cum sequens, sique ad l. cum ducatur, ff. pro socio.* licet si casus sit in expressa societate omnium bonorum, etiam facta per conventionem expressam, *l. 3. §. 2. alijs Papeniam, §. socium, cod. sit.* hanc differentiam facit, *l. si duobus, cod. sit. alijs d. Papeniam, §. socium, & l. si cum pro filia, iuncta gloss. cod. sit. secundum Bald. in arbitrio ex testamento, per col. ver. 2. quæro, C. de collat. Alex. consil. 40. 2. vol. col. 1. ver. 2.* Ex inde est, quod si donata socio non societati, efficiuntur socij, 64 cui donantur, & alteri socio non communicant, quamuis sit frater secundum *Bald. in l. cum oportet sup. de bon. que libe. 1. col. ver. circa istud.* Intellige, nisi fuerint socij omnium bonorum: ut *l. societatem vniuersorum ff. pro socio, & dixi super.* ¶ Ad idem facit text. in *l. socium qui in eo, §. socium, ff. ad. vbi probatur secundum Bart. quod si dama- 65 na & lucra obuenientia vni ex socijs, contemplatione personæ non sunt communicanda cū socijs: quoniam societas huius loci fuerit occasio. ¶ Vnde si propter societatem habui necesse accedere ad curam principis, & dum coram principe tractarem negotia, placui principi, ex quo donauit mihi Castrum. Certe hoc non facit contemplatione societatis, sed persone meæ tantum: licet nunquam accessissem nec habuissem, nisi propter societatem. Vnde nunquam istud venit communicandum, secundum *Bart.* Idem tenet *Bald. in rubrica. C. pro socio, in fin.* facit text. in *l. cum duobus, §. cum duo, ff. ad. & idem tenet Bald. in tractatu, de duobus fratribus, in §. quæst. inferendo ex hoc, quod si filius faciendo tractantium, cum pecunia paterna, habuit noticiam cum aliquo domino, qui ei donauit aliquid, illud non venit conferendū: licet contrariū velit***

*Secund. de ind. §. sequitur videtur, per quid si isti filio, de quo per Angelum, casus. 81. cuius meminit Laf. in Lallud. pen. col. C. de collat. §. Extrario est secundum Bart. quia negociatio vel mercantia est causa re mota ipsius donationis: licet per mercantiam filium habuit unitatem cum donatore, quam alius non habuisset. ideo tanquam aduentitium non venit communicandum: vt dicitur J. socium qui in m. §. fin. & ibi gloss. & in l. c. §. non videmus ff. de emanc. libe. Secus esset, si mercantia esset causa proxima & immediata ipsius donationis: vt quia ratione mercantie quis donauit, volens societati acquiri: nam tunc venit conferendum, vt in addit. §. item Laber ff. pro socio. Ex quibus apparet, secundum Bart. quod omnes leges dicentes respiciendum, curis contemplatione, &c. debent intelligi de causa proxima & immediata, per d. §. fin. quod est valde notandum. Et facit quod in simili de causa proxima dicunt doctores in alia materia, in cap. de castro, infra de homicid. & quod voluit Abb. in cap. postulat. de consensu. proben. & multi alij, de quibus supra, §. 45. ver. nec etiam obstat. §. Et ex his sumpta fuit lex regis, fore legem. lib. 3. §. 1. & 2. vbi dicitur, quod illud, quod alter ex coniugibus constante matrimonio habuit ex hereditate patris, vel alterius propinqui, consanguinei, aut ex donatione regis, aut consanguinei, vel amici, non venit communicandum cum alio coniuge. Ad idem optima lex regis Henrici III. in Nicua, anno 1473, quae declarando legem praedictam, & nonnullas alias, quae super ea emanarunt, dicit, quod omnia quaecunque bona castrensis & officia, & bona donata a rege, vel alia, quae aliquis coniugum constante matrimonio acquisiuit, non tenetur cum alio communicare: fructus tamen ipsorum bonorum sunt communes, & etiam alia bona super lucrata sine acquisita, durante matrimonio, vt ibi dicitur. Et ita praedicatum in audientia regali, & sic prius iudicauimus in causa doctoris de Montaluo, com. filij vxoris. Nam strenuissimi reges nostri con-
 66 tulerunt ipsi doctori viginti milia marapedi-
 72 norum percipiendum ad vitam ipsius doctoris: cui adiudicauimus titulum, & fructus per-
 ceptos constare matrimonio, pronunciamus fore communes. §. Ex istis inferitur ad duo facta notabilia & quotidiana. Primum, quod fructus, quos maritus habet ex commenda sancti Iacobi, quia est commendatarius, licet dicantur quasi castrenses: communicat cum vxore. Secundo inferitur, quod & vsufructum, quem habet pater in bonis filij, ex bonis aduentitijs, vel profectitijs (cum ibi non sit dare aliam proprietatem iuxta not. in l. cum oporteat, C. de huius qua. libe.) non communicat cum vxore. Cogita. vide quae dixi supra, §. 62. vnde lucra habita. ver. vnde fructus omnium bonorum, in additione incipiente, amplius praedicta & videntur expressum in l. fin. §. fin. vnde persona distincta, C. ad Territorium. vbi in vsufructu patri iure patris potestas acquisit, vxor nullum habet*

Palacios Ruz.

ius, patre viuente praesertim si vxor non est eiusdem filij mares, quoniam si mater est, aequaliter admittuntur pater & mater, attenta merito legum regni. Quamuis aliquibus hoc non sit sine scrupulo. Vt conque sit ille vsufructus, qui patri debetur, non communicat cum vxore, bene tamen communicat fructus inde perceptos, vt ex praedictis satis patet, & ita praedicatum.

ADDITIONES.

§ Adde, quod ne haec conclusioni refragetur illa communis opinio, quae habet, quod legata ad pias causas non debentur, hereditate non adita, quia tenet Bal. in l. fin. C. de testam. manu. Angel. & Imol. in l. qui filio, §. 1. ff. de her. inst. & eam dicit communem Laf. in l. eam quam, col. 2. C. de fideicom. & in l. in l. dicitur a col. antepen. de sacros. eccl. & in ca. 1. in 2. dicitur a col. fin. intellige eam, quando dilatio talium legatorum affert periculum animae testatoris: vt est in restitutione vsuorum: vt per Lafon. in d. l. loci, in 2. limit. etione, ad d. d. con. l. ascripta. Ex quo nimis restringitur ista conclusio, vt vides.

§ Adde Felon. in cap. 1. de offic. iud.

IOAN. BERNARDUS.

§ Sic acquisita non communicantur. Vide A. Suarez. in l. 1. tit. [de leg. ganeum] limitat. 4. lib. 3. For. Boticum de decimis tur. cap. 16. num. 3. & 8. D. d. de Segor. in l. si ex legati causa num. 47. ff. de verb. obligat. & D. d. c. Petrus in additionibus ad eundem. in l. 1. §. si vir vxori, num. 91. ff. de acquir. poss. & Chesaenium in consuetudinibus Burgundiae, rubrica 4. §. 2. ver. & hac quesi. num. 16. apud quos plura referuntur de non communicandis vel acquirendis rebus, quae torpore & iniuste parantur inter coniuges, socios, pariterque familiares, & id genus alius, quibus aliis competit ius ad acquisita per alium, in ipsi ipsi articulis, quos auctor noster tractat, in huius §. prosequutione.

§ Si autem maritus ista illicitè acquisita restituere velit. Vide Ciferno in l. 16. Tauri, m. 14. Gregor. gloss. l. 8. tit. 10. part. 5. & Boticum de decimis inter cap. 16. num. 8. adiungitque Nauar. Azpilicet. in suo Manuali, cap. 23. num. 94.

§ Idem videtur dicendum. Circa questionem istam vide auctorem infra, §. prox. num. 14. & rursus supra, §. 6. num. 3. vbi plures adiunxi, in vers. Quantum ad dominum & possessionem.

§ Sicut de proprijs bonis viri potest facere ecclesiam usum. Vide quos adiunxi supra, §. 48. m. 3. & circa restitutionem, de qua per auctorem hic, vide Castil. l. 55. Tauri, m. 11. & Gregor. gloss. l. 8. tit. 10. part. 5. & quod consilii hoc casu Nauar. Azpilicet. in suo Manuali cap. 23. m. 94. & pro auctoritate sententiae, contra coniugem vel socium iniusti detentoris, vt possit & debeat restituere, facit text. l. salm. §. qui alienum de furtis, & cap. si quid inueni. l. 4. §. 1. & cap. qui cito fure, de furtis, in m. pluribus. quae latus disputat atque congerit Conar. in reg. peccati, 2. par. §. 3. m. 3. & seq. & vide Sylvest. in summa, vers. superius 3. m. 6. & quae tradit Frater Demeu. Soto de inst. & iur. l. 4. §. 7. ar. 3.

Q 2

§ Ad

E ¶ Ad cuius confirmationem.] Vltra gloss. & scribentes in l. *proles*, C. de *transact.* & in l. *imperatoris*, ff. de *pass.* vide quæ scribit Francis. *Curiam*, in d. l. *proles*, ad fin. relatus ad hoc duobus contrariis opinionibus.

F ¶ Quod defunctorum animæ.] Circa hoc vide Sylvestr. in *summa*, per *paragorem*, ac magis ex professo fratrem *Dominic.* Soto super 4. sentent. dist. 19. quest. 3. art. 1. & 2. ac rursus dist. 43. quest. 1. artic. 1. & seq. ex relativo per nostrum authorem hic. Obiter confirmamus quæ dixit ipse supra, hoc 5. num. 7. hæreditatem, scilicet, usufructum non posse diuidi: explicabitque non insubtiliter controuersiam Canonistarum, in c. *ita nos*, de *usufr.* & Legistarum, in l. 5. & *herem.* ff. de *verb. oblig.* qui nondum concordēs disputant, anxie quidem, nunquid obligatio restituendi usufructus pro defuncto, sit in hæreditibus diuidua, vel teneatur in solidum, quod satis est dicere, cum principaliter agatur de restitutione ad exonerandam conscientiam, quod est merum factum cuius obligatio est indiuidua, vt l. *si stipulationes non diuiduntur*, de *verb. obligat.* & scribitur in d. l. 1. 2. 5. & *herem.* & in l. 4. 5. *Cetero*, ff. de *ex quo rursus cum Aliato in dict. 5. & *herem.* num. 34. dicimus eandem obligationem indiuiduam, si vel restitutio debeatur sine mora & culpa, vel morte debitor obierit infidelis, de cuius salute nunc sit spes, cum utroque casu cesset ratio, ex facto liberationis proueniens, propter quam heredes non ex benignitate modo, vt quidam Canonistarum volebant, sed iure stricto teneantur in solidum tanquam in obligatione facti, quod si dicas vel nunquam, vel raro, secundum hæc indicari posse, quin status defunctorum viuentibus sit incognitus, maxime iudici seculari, nec tristem esse considerandum euentum, quominus bonum fiat. Aduerte hoc casu de exactione debiti temporalis iudicari, & vide doctrinam quam tradidit ingeniosus ille Bald. in l. 2. *vol. consil.* 354. incipit, *proponitur*. quam sequitur securè *Favre.* de *lucro dotis* gloss. fin. nu. 6. secundum quem probatio efficax ad condemnationem criminalem & grauem, per famam & indicia aliaque non sit plena testimonia. Sufficit ad condemnationem civilem damni dari, de quo forte incidenter agitur. ac magis proprie vide *Panorm.* in cap. ad *notu.* de *sent. exco.* num. 5. & quæ tradit in cap. *quia in omnibus* de *usufr.* num. 4.*

G ¶ Qui quam citius possunt non exequuntur.] Adde *Neuerum* *Aspilner.* in *sum. Manuali*, cap. 35. num. 65. & vide text. l. *nulla*, C. de *cleric.* & l. 6. tit. 10. par. 6. *versus* (le mai. *ayna*). & ibi *Gregorium*, & *Iacob.* *Iacob.* ad *Canobus*, de *exco.* *ylum.* *volunt.* 2. *particula* 5. *consentaneum*, num. 18.

H ¶ Ex quo inferatur quod usufructus.] Adde *Le-paus allegat.* 74. & late doctoreque morte suo *Cornel.* lib. 3. *refol.* cap. 3. num. 6. & nunquid exactione usufructus fieri possit ex fundo usufructuario, qui in dotē datus est, vltra *Durum*, qui simpliciter nostrum sequitur authorē. *Regul.* 13. ad fin. & *Neuer.*

Aspilner in *sum. Manuali*, cap. 17. nu. 278. vide l. 1. si *nam* *seruum* *num.* 5. ff. si *cert. per.* & Sylvestr. in *summa* de *usu.* 8. *num.* 4. adinqueque authoris nostri quæstioni eundem Sylvestr. ibid. de *usu.* 6. *num.* 5. & *Dominic.* Soto de *usu.* & *usu.* lib. 6. q. 1. art. 4. ubi exactè diligenterque docet, quoniam pactio bona usufructu, & quid quid usura peperit, sit restitutioni obnoxium.

I ¶ Ad prædictorum confirmationem.] Vtrū huiusmodi hæres teneatur defuncti de conscientiam exonerare. & an sua bona fide legicimè præscriptis, licet defunctus in mala prædeterect, vide *Dida.* de *Serui* in l. *ab heredi* *substituto* *num.* 8. 4. de *leg.* 1. *Durum* *reg.* 3. 4. 4. *num.* 4. Sylvestr. in *summa*, *per* *prescript.* 1. *num.* 8. *Guido* *Papa* *singul.* 816. *Dominic.* Soto de *usu.* & *usu.* lib. 4. q. 5. artic. 4. *Medina* de *regul.* q. 18. *Minchas* lib. 2. *quest.* illi. cap. 73. & cap. 74. *Conarr.* in *reg. poss.* 3. *part.* 5. 9. & *part.* 3. 5. 1. *Francisc.* *Bal.* de *prescript.* 2. *part.* 3. *part.* princip. q. 9. & 11. & *Tiraquel.* de *prescript.* in *princip.* gloss. 2. apud quos doctè disputatur de quæstionibus istis, & plerumque satis sit allegari: ac reperiatur etiam inter eos, nunquid quod legicimè præscriptum sit superueniente mala fide, testitui debeat. Indeque facile colliges quid consue lendum sit, executoribus testamentorum, in exoluendis debitis testatorum, quæ præscripta sunt, de quo nominatim vide *Angeli* de *Gemb.* de *testamentis*, q. 18. *num.* 3. & *Iacob.* *Iacob.* ad *Canobus* de *exco.* *ylum.* *volunt.* 5. *consentaneum*, num. 8. *Tiraquel.* d. gloss. 2. ad fin. & *Minchas* d. cap. 74. *num.* 3. & supra dictis adde *Maibesi.* *singul.* 23.

K ¶ Quid autem si recipiat dominus equum deterioratum.] Vide *Bart.* in *Lexhibitionis*, C. ad exhibend. & rursus eundem, & *Paul.* de *Casi* & *Ang.* in *Lepi* sibi, 5. qui *Struchum* de *seiat.* & *Gregor.* glo. b. l. 13. tit. 11. *part.* 5.

L ¶ Debet statim restituere.] Vide Sylvestr. in *verb.* *restitu.* 5. & *Angel.* *verb.* *restitu.* 3. *Neuer.* *Aspilner.* in *sum. Manuali* *num.* 54. & seq. & rursus, in cap. *notu.* 6. *not.* 5. 3. *presuppon.* *num.* 74. de *iudic.* *Dominicus* Soto de *usu.* & *usu.* lib. 4. *quest.* 7. art. 4. & *Conarr.* in *reg. peccatum* *part.* 1. in *princip.* *per* tot. Vltra quos habes plenissimum & saluberrimum de restitutione tractatum *Ioen.* de *Medina*, doctissimi Hispani, per quos omnes acerrimè, ac prout res ipsa postulat disputantur articuli, quos hic prosequitur author noster, aduersus moruos debites, qui iustitie suæque salutis immemores & contemptores, solutiones procrastinant. Contra quos vide ex nostris *Dida.* *Perez* in l. 4. tit. 8. lib. 3. *orden.* col. 1065. & *Guidon* *singul.* 361.

M ¶ I. 2. C. de patribus, qui fil. dist.] Adde l. 8. M & 9. tit. 17. *part.* 4. & l. 3. & 7. tit. 13. *part.* 5. & *Conarr.* lib. 3. *refol.* cap. 14. *num.* 4. & *Minchas* *part.* 2. lib. 1. de *success.* *progre.* 5. 1. *num.* 17. *Dida.* *Perez.* obiter *Dida.* *Segura* in l. *cum* *partem*, *num.* 17. de *leg.* 2. *Pinel.* *latius* in *rubric.* de *bon.* *statu.* 2. *part.* *num.* 10. cum *preced.* & *sequens.* & *Hippol.* *Mar.* *singul.* 101. & *Mar.* *Martinez* *sing.* 77. *Tiraquel.* de *restitu.* 5. 2. 6. *num.* 14. cum *sequens.* ubi propterea necessitatem multa permittit

permissa congerit, quæ faciunt ad authorem
hic & vide Patr. Gerard. supral. 100.

N ¶ Vno tamen casu.] Vide Cap. sent. 10. Sy-
nops. ver. reflect. 3. q. 7. Contra in regul. peccatum,
3. part. ex princip. num. 5.

O ¶ Ex istis inferitur.] Vide Greger. gloss. b. l. i. c.
7. per. 1. & ibi Mantalium. ubi multa de istis com-
mentatoribus describuntur.

DOCT. IOANNES BARAHUNA.

SYMMÆRERV M

- 1 Lucrum est deductio damni, & damnum dicitur de-
ductio lucra
- 2 Debitum contrarium inter coniuges consistens matrimo-
nium, debet per mutuum.
- 3 Societas proprium est, quod lucra & damnum inter
socios damnantur.
- 4 Greger periculum si quis dederit asinum, non pe-
tilit, quod omnia velletur & periculum sit commune: si
perdes casu moriantur, quilibet partem damnum,
quoniam partem sit contra naturam emptoris.
- 5 Maritus si est sacerdos pro debito, de bonis commu-
nibus est solvendum.
- 6 Debitum contrarium ad alimentum, non debet solui ab
uxore, nisi auxilio non solvendo.
- 7 Dos filia solvitur de bonis conjugis matrimonio ac-
quisitis.
- 8 Dotare filiam tenetur maritus de suo.
- 9 Dynastia quam facit uxor marito, vel maritus filio
communis, videtur.
- 10 Viriliana non imatur mulier, quia pro dote inter-
test.
- 11 Vxor si obligatur cum viro, vel pro re in rem viro,
est ipso iure tutor, & non valet obligatio.
- 12 Datum repetere potest uxor à marito, qui ab ipso accepit,
quando ipsa filiam ducat.
- 13 Ex ratione, qua dedit vel promisit datum pro muliere,
si erat debitor eiusdem mulieri, ut eadem quantitate,
vel maiori, videtur hoc facere eam rempensa-
re, vel si liberandi, etiam si hoc non expresserit.
- 14 Vir si ex seipso non esset potius ad tantam dote,
quantam promissa fuit pro filia communis: ipsa mater
videtur de re ipsa se obligasse.
- 15 Alimentum præstitit filia, quam mater retinebat in do-
mo, non reputatur à matre.
- 16 Filium si non habuit per matrem redimatur, non vi-
detur auctore repetendi redemptio, nisi præstata iur-
rit.
- 17 Greger negotiorum, in dubio videtur expendere de
bonis illius, cuius negotia gerit.
- 18 Donare non videtur mater, si est administratrix no-
testata.
- 19 Pater non debet vxori pro marito, nisi à contrā.
- 20 Si vxor ex suo quasi commisso delictum, de quo sunt com-
munis, ista condemnatio non debet solui de com-
muni.
- 21 Seruus communis, vel familia si furum fecerit, alie-
ri ex damnis iuratio, in qua sit, omnino non tenet re-
sponsum.
- 22 Delictum præstat non meret ecclesie.
- 23 Abbas si sit ingratus, cum committit delinquenda ad-
monitus denotaretur ipse cum communitate à monasterio
expellatur: denotatio tamen non tenet aliter.
- 24 Delictum quasi contrahitur.
- 25 Maritus ex causa solui nomine suo potest abdicare vx-
orem: quæ sit constant matrimonii: sed in seculo fecit.
- 26 Administratur generalis aliam concessa, non permi-
ttitur in quod delicto facere, nec per hoc obligatus de-
mittitur.
- 27 Administratur generalis litigant sine iusta causa, si
condemnatur in expensis, soluit de suo.

Palatinus Rex.

- 28 In generali mandato non includitur utilitudo.
- 29 Donandi potestas non venit in generali mandato.
- 30 Admici: si auctor regis potest donare ratione generalis
administracionis, quam habet in regno.
- 31 Infidelis aggredi est culpæ.
- 32 Severitas causa est saluti fortium.
- 33 Venditor non tenetur de conditione, si index malis in-
dicant.
- 34 Casus fortium non imputatur sociis.

ILLUD autem, quod supra dictum est, quod §. LXVI.
Inter coniuges tacite videtur contracta, quæ-
dam societas, propter quam lucra æquisita,
constante matrimonio, per alterum eorum veni-
ant dividenda: intellige etiam in damnis.
Lucrum tamen est deductio damni, leg. 3. ff. de
in rem verso, l. sed si aduocatur, ff. pro socio, l. Maritus,
& ibi Bart. ad. tit. l. i. c. ut e contra damnum dicitur
deductio lucra, secundum Paul. ibi, & consil.
155. Nam omne debitum t contra actum per
eos constanter matrimonium, debet per ipsos solui,
vel disponit lex tegni, Fore legem, lib. 3. tit. 20.
l. 14. & lex Syth, 205. quæ inquit, [redo debet]. Ibi-
cens, quod licet solus maritus contrahat debitu-
m, nihilominus vxor tenebitur ad medietate-
tem debiti. Et subdit fortius, quod si vxor vnā
cum marito, tanquam duo rei debendi, in soli-
dum se obligent pro debito: & illud petatur à
sola vxore, ipsa tenebitur ad totum debitum
quia ex quo valde habere partem in lucris, limi-
titer debet participare in debitis seu damnis.
Et videtur hoc satis rationabile, nam ex quo
sunt socii, vel supra dictum est: propositum t
est societas, quod lucra & damna inter socios di-
vidantur: vt l. si merces, §. si maior, ff. locati, & l.
ceteri dubium, §. quidam sagax, ff. pro socio. vbi
si socius protectus causa negotiationis ad
merces comparandas, incidit in latrones, suam
pecuniam & res perdidit, serui eius vulnerati
sunt: tenebitur socius actione pro socio, vt par-
tem damni agnoscat, tam pecunie, quam cetera-
rum rerum, & expensarum medicorum. I-
dem tenet Bartol. in l. socium, §. socius, ff. ad. ad. i-
dem est text. in l. si id quod, §. idem Celsus ad. tit.
cum pluribus aliis, & 5. part. tit. 10. l. 7. Prædi-
cta sunt sane intelligenda, nisi fortis vxor, vel 9. ibi. §.
eius hæres velis abluere à lucris: nam tunc
non tenebitur ad debita, vt dictum est supra,
§. 63. in fin. & disponit lex Taurina, 60. incipit,
[quando la muer.] & eam ius acceptandi vel
repudiandi daret triginta annis, licet, l. eam ac-
ceptauerim, C. de iure delib. oportet, quod moneta-
tur vxor vel hæres, quod acceptet vel repudiet
lucra, constante matrimonio habita, & tenetur
hoc facere infra centum dies, ad mandatum
iudicis, & qui poterit illud tempus abbreviare
vt l. 2. §. de iure deli. & l. 5. §. infra, ff. de success. a-
dictis. Insuper, de bonorum pos. §. liberia ad id. l. quan-
do, & ibi Bart. ff. de acquir. her. & l. si quis ex alio,
ff. de iure deli. si quis institutus ff. de hereditat. insti.
Postquam autem vxor vel hæres semel de-
clarauit acceptando, vel repudiando, non poterit
postea retractare l. si quis, C. de repud. heret. quinimo
poterit

Q 3 poterit

tionem debiti petere. Itaque valet remissio debiti, facta favore filij: quamvis debitum sit commune mariti & vxoris, valebit similiter dotatio filio de bonis acquisitis constante matrimonio à solo marito. tene mendi hanc inductionem. Vnde si solus maritus dotem promissit, vel aliud debitum constante matrimonio contraxit, sub hypotheca bonorum suorum: eoque defuncto, diuidantur bona superlucrata inter filium & matrem; filia cui dos fuit promissa, vel creditor, potest agere contra matrem, eandemque vxorem pro medietate debiti, cum lea præsupponat eam obligatam, ergo dabitur actio contra eam: quia obligatio est mater actionis. *l. licet, §. de obligat. ff. de proc. inst. de ver. oblig. in princip. quoniam videtur, quod filia, cui dos fuit promissa, vel creditor debet agere contra matrem pro dimidia, cum lea diuidat obligationem, iuxta not. in l. c. si plures vna sententia fuer. condemnari.* Non ergo poterit agere contra fratres, partisque hæredes in solidum. Poterit ergo filia vel creditor agere contra matrem actione hypothecaria pro dimidia, super bonis superlucratis, quæ similiter venerunt: nec se excusabit dicendo, quod prius ageret contra hæredes mariti, vel bona sua, & ad illam decernatur in subsidium. Cogita super his. ¶ Et si quispiam dixerit, quoddammodo fraudis videtur inesse in tali promissione, cum tamen maritus ex suo teneretur dotare filiam: vt *l. fin. de dot. promissio.* Vnde soluendo de bonis communibus fraudat vxorem. Dico, quod illud procedit de iure antiquo: secundum quod omnia constante matrimonio quaesita, erant mariti: vt dicebat *l. item in cap. eam in officio de testam. in gl. magna, ad medium.* queri refert & sequitur Bald. in cap. i. §. dicentes, qui fidei dare possit. *feudorum.* dixi supra col. 30. ver. ex ista autem societate. Nam tunc iustum erat, quod maritus teneretur præcisè dotare filias de bonis suis. Sed, cum hodie per iura regni bona acquisita constante matrimonio communicentur inter maritum & vxorem: iustum est, vt de istis bonis acquisitis videatur maritus dotem donare, vel promittere: equum est enim ex quo vxori consulitur super bonis acquisitis, vt medietatem habeat, similiter grauetur in alio, vt dotetur filiz de communibus, argum. *legum, cum qui. ff. de iur. iur. cum similit. in. vide in iura hoc Marianum consil. 215. incipiente, vbi prædicta. ver. non obstat, circa medium.* vbi tractat quod mater teneretur filiam dotare. ¶ Et si dixeris, imo de iure civili antiquo vxor acqonebat sibi, non marito: vt conclusimus supra in loco præallegato: sed nihilominus onus dotandi filias incumbere parvi *vt l. fin. c. de don. promissione.* Dico, quod si vxor acqonebat sibi ex operibus fabricibus, non tamen obsequialibus, quas marito præstare teneretur, vt dixi: maritus autem qui quicquid acqonebat, sibi ipsi quærebat, vnde cumque acquisisset, & multo plura acqonebat maritus, quam vxor. Vnde ex quo lex grauat maritum in hoc quod acqonebat per eum

diuidat cum vxore: æquissimum videtur, quod de istis lucris soluantur dores filiarum, quamuis ad curam & onus patris spectent, quamuis sine vxore dotem filiz promississet, vel constituisset: onus enim dotandi, occasione matrimonij prouenit, exinde filij generantur, & dos & donatio propter nuptias constituitur, & per consequens est debitum contrahendum constanter matrimonio, & occasione matrimonij & societatis, quæ per matrimonium contrahitur: & consequenter de bonis communiter acquisitis soluendum, per text. not. in *l. socium qui in eo, §. socium ff. pro socio, cum l. sequenti.* vbi damnum proueniens socio ex causa societatis, de bonis societatis soluitur, & ibi not. Bart. de quo supra habita est mentio, §. 6. §. ad fin. ver. limitatio quæ prædicta vt acquisita, & c. Ad idem facit text. in *l. item in cap. i. §. litem duobus, §. quodam sequenti, not. in l. ex parte, in princip. ff. fami. her. ad idem l. contra maritum, §. filium ff. de pac. ad idem l. §. sed nonnulli. ff. de tutela, & vbi infra & litem plures. ff. ad m. in c. l. filium fin. in princip. ver. quid ergo ff. de do. qui text. est not. ad propositum, ad idem facit quod notante dicit Bald. in *authentic. ex testam. B. col. ver. decimum septimum capitulum, C. de testat.* quem per te videas. Ex quibus omnibus concludo vt supra, præsertim si vxor vni cum marito dotem pro filia promiserit soluendam. Nam tunc sine dubio videtur dos data vel promissa de bonis superlucratis, constante matrimonio: quamvis eorum dominium pro sua parte statim fuerit acquisitum vxori: vt infra dicetur. Ad hoc allego text. singulari in *l. Lucius, ff. quib. mod. pig. vel hypoth. solui.* vbi dicitur, quod si maritus erat debitor vxori in certa quantitate, sub aliquorum prædiorum hypotheca, & eadem prædia cum vxore sua filiz suæ in dotem dederit: per hoc videtur vxor marito consensisse donandi, & iuri hypothecæ renunciare. Bene facit text. sing. in *l. mater cum filia, ff. de iur. do.* vbi licita dicit: Mater cum filia suæ in dotem dedit vtendum: patet puellæ id aurum in dotem viro appendit: deinde mortua est mater. Si infans, inuita vxore vir id aurum in dotem dedit, manet id aurum hæredis matris, vendicarique potest, & omnino tem in dotem datam viro non esse placuit, & quia res empta est, marito competit aduersus socrum actio. A contrario ergo sensu, si vxore volente, vel scilicet sciente & tacente, id aurum est, præiudicat vxori. Idem videtur de mente legis regni, *Fero legem, lib. 3. tit. 6. l. 14.* vbi dicitur, quod si maritus & vxor simul dotem filiz de derunt, valet dotis consumitio, & altero mortuo teneretur filia medietatem ad collationem ducere. Ad huius confirmationem facit quod dictum est supra in prima limitatione principali, §. 49. vers. ex prædictis. vbi dixi valere t donationem, quam facit vxor marito, vt maritus communis filia, & facit *l. fin. c. ad vltimam.* vbi mulier inter ceteros pro dote, non inuenit beneficio Velleiani, & hinc est, quod si mater dat simpliciter fundum com-*

manem

munem, cum ipsa filia, pro dote filiz: videtur in dubio partem suam donare, & valebit talis donatio, secundum Bald. not. in d. l. fin. C. de dote promiss. fin. colum. vers. quæro quid in matre. intellige, dummodo res taliter donata non sit dotis matris, patre viuente: nam tunc etiam pro dote filie non valeret donatio, quia reipublice interuit, dotes mulieribus conferunt: vt l. i. §. solut. matrim. & dixi sup. col. 133. ver. hoc tamen, & colum. sequenti, vers. & secundum prædicta.

¶ Er hinc est, quod si mater intercessisset vel se obligasset pro filio recipiente dotem, non inuauit Velleiano: imò renuntiatio tunc facta per matrem iuri hypothecæ carum, sibi esse qualiter nocet, etiam si ipsa aliud non posset habere regressum contra bona mariti. Idem si vxor se obligat vñ cum viro pro dote filiz, vel pro restitutione dotis communis filij, qui vxorem accepit: nec tunc inuaretur beneficio authent. si qua mulier, C. ad Velleian. quæ vult, quod si vxor se obligans cum viro, vel pro eo in causam viri, est ipso iure rata, & nõ valet obligatio: illud enim procedit in casu, quo mulier olim inuauit beneficio Velleiani, hodie est ipso iure rata. Sed si casu, in quo mulier intercedit pro dote de iure antiquo, vel saltem de iure C. mulier intercedens pro viro suo, vel pro alia persona, in causam dotis dandæ vel restituendæ, non inuaret Velleiano: vt dicit l. fin. C. ad Velleian. Ergo nec hodie inuauit beneficio dictæ authent. ita not. dixit Bald. Nouellus in suo tractatu de dote, 6. part. in 3. speciali, seu privilegio, in fin. idem repetit in 12. fin. col. eiusdem part. qui dicit sic vidille consilium in contingencia facti, & sic obcuram. ¶ Subdit tamen, quod isto casu, quo pater & mater simul promittunt dotem pro filia, obligando se marito filiz, mater magis videtur marito promittere animo repetendi, quam de sua aliquid donandi, ex quo negocium spectabat in totum ad virum, cuius officium est filiam dotare: vt l. fin. C. de dote prom. & sic repetet vxor ab eo, argum. l. vir vxori, §. final. ff. ad Velleianum. vbi probatur, quod si mulier intercedit pro alio, vel cum alio, non tamen ad suam voluntatem, inuaret Velleiano. & est pulcher textus, secundum Bart. & Paul. ibi. idem si filia haberet patrem forte absentem, qui posset dotare filiam: nam si mater etiam suo nomine dotauiet, licet aliter non profecticia, posset saltem ab ipso patre petere, per actionem negociorum gestorum: ex quo onus dotandi non spectat ad ipsam, sed ad patrem: prout dicimus in alimentis, vt l. si quis à liberis, §. si mater, de liberis agere, per Bartol. in dicta lege, Nouellus & in lege, alimenta, C. de negot. gest. secundum Bald. Nouell. in dicto 3. speciali. qui dicit idem forte in quocunque alio extraneo, & sic posset limitari multum notanter dispositio l. unica, §. accedit, C. de rei vxor. act. vt habeat locum, quando onus dotandi spectabat ad ipsam mulierem. Si autem ipsa mulier haberet patrem, qui posset & teneretur filiam dotare: quæ tamen non dotatur à

patre, quia forte est absens, vel in remota, vel in carceribus, vel forte peridia detentus, nollet maritare & dotare filiam: tunc si amicus vel coniunctus dotem promiserit, non præsumitur donatio, sed animo repetendi, & repetet à patre. facit l. nihil ff. de rei rem. vers. & dicit §. si mater: de quo dicto aliquid infra, super textu, in versu not. §. 14. ad finem, vers. & quod plus est.

¶ Ex his inferitur ad vnum singulare & quotidianum, quod si tunc exstiterit, qui dedit vel promisit dotem pro muliere, erat aliis debitor eiusdem mulieris, in eadem quantitate, vel maiori, etiam si nõ expressisset, quod animo compensandi vel se liberandi à muliere hoc faceret: præsumitur, quod animo se liberandi hoc fecisset, prout prædicta. quanius Bald. Nouellus in dicta tractatu dote, 6. part. 45. primis in fin. contrarium teneat propter dictum §. accedit. Illud tamen, quod de matre dixi, intelligo verum, quando non erant bona supellectilata constante matrimonio: nam cum gerat officium mariti, promittendo dotem pro filia marito absente: videtur promississe de bonis mariti, & si de suis soluit, posset ab eo repetere. Quando autem essent bona acquisita constante matrimonio, ceterum de illis esse dotem filiz promissam, & soluendam, propter ea quæ paulo ante dicebam: quia vniuersus negocium gerit. Si autem non sunt bona acquisita constante matrimonio, vxor tamen habet bona dotalia & paraphernalia, aduenticia vel profecticia, si vñ cum marito dotem promissit, vel ipsa sola marito absente teneretur saltem ad medietatem dotis promissæ: vt sentit lex regni prædicta, Faro legum, lib. 3. titul. 6. l. 3. soluit ergo medietatem de bonis paraphernalibus, aduenticijs vel profecticijs, ex quo habet. Si autem non haberet, nisi sola bona dotalia, ceterum quod de illis non teneretur, argum. lex prima ff. solute matrim. & propter dictum Specul. titul. de emptione & renditione, §. 3. loco ver. quod ergo si vir de quo feci mentionem supra, colum. 273. ver. hoc tamen intelligo, vbi rogo videas, & cogita. Hodie tamen lex regni Taurina, leg. 3. videtur velle, quod si vxor vñ cum marito dotem pro filia communi promissit, & non sunt bona supellectilata, ex quibus dos soluietur: tenebitur vxor ad medietatem dotis soluendam ex suis bonis dotalibus, si alia non habuerit. tene memoriz illam legem contra dictum Specul.

¶ Si tamen tunc non esset potens ex scripto ad tantam dotem, quanta fuit promissæ pro ipsa filia communi: tunc ipsa mater dices, ad illud reliquum videtur se obligasse de suo, nec illud repetet: per id quod habetur in simili, in dicta lege final. C. de dote promiss. dico infra super textu, in 3. not. ante suum, §. 22. In constituenda tamen dote idem dicendum, quando mortuo patre sola mater administrans bona filiz diuitis, promissit dotem pro filia ultra patrimonium filiz: nam tunc de illo excessu videtur de suo dotasse mater animo donandi: per textum in lege

- yna, & accedit, in d. l. & extraneo, C. de rei vxor. d. l. ubi expresse fit mentio de matre, dum loquitur de quocunque ascendente per lineam femininam: nec ibi distinguitur, an filia dotata vel nephis à matre, vel aucto seu aucta maternis, est diues vel inops: quod etiam probatur in l. 1. Nescimus ff. de negot. gest. vbi mater non repetit alimenta præstata filie, quam tenebat in domo: etiam quando filia de suo poterat alimeolari, quando sua bona mater non administrabat. de quo notatur in l. alimentum, C. de negot. gest. cum pari favore procedant dos, & alimenta.
- 16 Sic si mater per edimam filium caput ab hostibus, non videtur animo repetendi, nisi fuerit protestata: vt est text. singularis in l. liber caput, C. de captiuis, nec ibi distinguitur, an ipse filius redemptus fuerit inops, vel diues. Non sic, si extraneus redimeret: quia mact animo repetendi videtur fecisse, vt ibi probatur secundum Baldum Novellum in d. l. de reu. specul. Ex istis aliis in contingentiā facti dicebam, quod cum quadam mulier vidua totius, seu curatrix filiorum, bona ipsorum administrans, promissit docere magnam, forsan ultra vires patrimonij filie, quam nupui tradidit in eo, quod excedebat patrimonium filie, videbatur mater ex suo donare, quando suo nomine dotem promissit. Vnde tenetur solvere integram dotem, & solutam non repetit, quia non videtur promississe animo repetendi. Secus crederem in extraneo, qui administrabat bona puellæ, tanquam tutor: quia licet simpliciter promitteret dotem ultra patrimonium puellæ, videtur animo repetendi promississe, vt est text. valde not. in lege, cum poss. mortem, §. qui cum effect. ff. de adminis. int. & ibi gloss. & Bart. in d. l. Nescimus, ff. de negot. gest. dicentes, quod si gestor negotiorum in dubio videtur expendere de bonis illius, cuius negotia gerit; & est ista adeo violenta præsumptio, quod tollit præsumptionem pietatis, quæ aliis erat. quod reputat multum not. nam licet pater vel frater, qui dotat filiam vel sororem, in dubio videatur dotare de suo, vt dicitur l. final. C. de dotis promiss. hoc est verum, nisi esset gestor negotiorum filie, vel sororis, vt ibi; & ita sentit gloss. in d. l. final. circa principium. secundum Bart. vbi supra. idem tenet Bald. in d. l. final. C. de dotis promiss. col. 1. ver. quæro quid in matre, qui dicit, quod si mater forsan administrans bona filie, det fundum communem sibi & filie in dotem: intelligitur partem suam donasse, non solum pietatis administrasse, licet in quolibet administratore ponitur præsumatur animo administrandi, quam donandi, in administratione necessaria: vt d. l. cum poss. mortem, & Leon. leg. & l. cum quidam, sed. tit. secundum Bald. vbi supra, qui tenet (vt vides) in ultimis verbis, quod si mater est administratrix necessaria. non videtur donare, quod est contra prædicta. Cogitabis, quia hoc videtur verius in patre & aucto, & in alijs, qui tenentur dotare, licet gerant negotia filie, tamen in dubio intelliguntur dare de suo:

vt dicitur l. §. & gloss. loquitur ibi in extraneo, & ita loquitur Bart. in l. 1. §. nec castrensis ff. de solut. do. B. col. l. adnot. dicit l. §. solut. matrim. reprehendendo Bart. in d. l. Nescimus & Alexand. §. col. in d. l. 1. dicit infra in cap. per ipsum, §. 14. ad finem. Ex istis inferunt, quod si maritus ex bonis superlucrat, constituit matrimonio, cum secunda uxore, dotauit filiam ex prima uxore: tenetur aliud tantundem ex eisdem bonis lucratu præstare secundæ uxori, quia debitum suum soluit ex bonis superlucratu cum secunda uxore. & si non sint alia bona superlucrata, ex quibus aliud tantundem percipiat, dabit maritus secundæ uxori medietatē ex bonis suis proprijs: vt plenē dico in prædicta l. regni, Ferrilegium l. 1. §. 1. l. 1. Prædicta sunt intelligenda, quando debitum descendit ex contractu: secus si ex delicto commissio per aliquem eorum, de quo fuit condemnatus. Nam tunc non debet solui de bonis alterius, nec de bonis communibus: sed solum de bonis ipsius delinquentis. Volo dicere, quod si maritus commisit delictum, propter quod fuit condemnatus ad certam penam pecuniarum, vel bona sua veniunt confiscanda, vel sunt confiscata ipso iure: quia forte commisit crimen læse maiestatis, hæresis vel apostasie, nihil accipitur de bonis proprijs uxoris, vel de sua medietate bonorum habitorum, constanter matrimonio. Hodie habes l. 77. quæ docidit pro uxore. Primò, quia vxor non debet pro marito puniri, vel e contra, vt C. ne vxor pro marito in rebus & in negotijs vbi ob maritorum culpam, uxores inquietari leges vetant: vnde si aliqui res ipsius in se occupare sinit, quas sui dominij esse probauerit, ius publicum exequetur. Ad idem text. in l. 1. C. de priuilegijs, & in l. 1. C. ad l. in d. vi. vbi propter delictum viri, vel ciuile munus, res uxoris, quæ pignori capiuntur, sunt contrahere videntur. Ad idem facit text. in d. l. cum duobus, §. si ff. pro socio. vbi si vnus ex socijs commisit delictum, de quo fuit condemnatus, ista condemnatio de communi solui non debet, sed solum de bonis ipsius delinquentis, est etiam text. cum gloss. in l. quod quis, ff. de reg. iur. Idem si vnus ex fratribus, qui sunt in communione, fuit condemnatus propter delictum à se commissum: nam illo debet soluere ex suo proprio, non autem ex communi: vt est gloss. not. in m. l. cum duobus, §. Papien. in ver. nō redigeret. quam ad hoc multum commendat l. cum de iure in l. cum filius suus, §. col. ff. de verb. oblig. & Alexand. in d. §. Papien. & Angel. de Arer. in §. an. in §. iustis, de societate. Idem si alter ex coheredibus condemnatus est ob maleficia à se commissum, licet alijs bene tractauerit hæreditatem, tamen de parte sua tamen soluenda erit condemnatio, nec fiet compensatio eius, quod bene egi: vt ff. pro socio, l. & idem, & l. adnot. & reor. Specul. in 4. part. tit. de iudic. §. sequitur, §. col. ver. quid si alter ex coheredibus, cesset & sequitur Bald. in d. l. §. patrum, §. col. cum. C. communia vtriusque iudic. ver. & not. bene facit

l. si. in
d. l. 1.
19

10

facit l. si cum quo. ff. communis divi. ubi si is, cum quo fundum communem habes, ad edictum non respondit, & ob id non iudicis, villa dirupta est, aut arbuta caesa sunt: præstabitur detrimendum iudicio communi di. quicquid enim in communis culpa socij amissum est, eo iudicio continetur. § Ad idem l. si communis familia.

21. ff. de uxore. ad. ubi si t. communis familia, vel communis seclusum furtum fecerit, altero ex dominis sciente: si qui scit, omnium nomine tenebunt, & conveniunt alterum quoque liberat: nec a socio quicquam debet conlequi: sui enim facti nomine penam incurrit. § Ad idem text. in l. inter coheredes, §. quod ex factis, ff. famih. her. ubi quod ex facto suo unus ex coheredibus ex stipulatione hæreditaria præstat, a coherede non peretvnde ex dolo commissio ab uno ex socijs vel coheredibus, alij non tenentur. Cum autem maritus & vxor sint socij (vt latè in superioribus dictum est) ergo delictum & condemnatio vnus non debet alteri obesse. § Sicut in simili dicemus in prelato respectu ecclesie, cuius maritus repugnat: vt cap. si sit ver, & cap. si sit alterius, 7. q. 1. & cap. inter corpor. super de translat. episc. & in cap. alter. super de ver. & benef. cler. gloss. in cap. dudum, in §. fin. in ver. institutam, super de elect. § Et propterea, sicut bona mariti sunt tacite obligata pro restitutione dotis: vt l. si datus, C. qui p. in pign. hab. ita bona prelati pro dote ipsius ecclesie, si malè a diministravit: vt est gloss. in cap. ex literis, in ver. obligat super de pignor. quam multum commendat eis Abb. pro qua dicit non reperiri text. § Item sicut fructus dotis cedunt ipsi marito ad sustentanda onera matrimonij, vt l. pro marito, C. de iure de & in cap. salubriter, infra de rjsor. sic fructus prebende cedunt prelato, quia est usufructuarius: vt est gloss. not. & communiter approbata in cap. presenti, de offic. ord. lib. 6. & in cap. iam olim, super de rerum permitt. cum pluribus alijs, de quibus vltra alios per And. Sic. in cap. fin. super de pecul. cleric. § Si tamen t. prelatus delinquit dolose aliquid faciendo, vel alijs malè administrando: teneatur solvere de suis bonis, non autem de bonis ecclesie: vt in cap. qui obstituerit, 12. q. 2. gloss. in cap. fin. de success. ab inter. not. in cap. permittit, super de fideiuss. & in cap. Odoardus de solut. glan. cap. 3. de dol. & contrum. & in cap. de multa super de prebend. delictum enim in damnum ecclesie redundare non deberet, vt cap. episcopus, 16. q. 3. & in cap. venerabilis, super de prebend. & in regula delictum de regul. sur. lib. 6. ex m. conser. de qua latè per Abb. in d. cap. 1. super de dolo & contrum. 4. col. & per Felin. in cap. cum venerabilis de except. 5. col. § Imo plus dicit Specul. tit. de donat. § 1. ver. quid si aliquis, quod t. si Abbas cum conventu est iniquus delinquendo aduersus donatorem, Abbas cum conventu expellitur de monasterio: sed donatio non reuocatur, & sic puniuntur persone, sed non ecclesia. quod dictum sequitur Dominicus in cap. 1. § ad hoc, de religio. dum lib. 6. pro quo est gloss. in cap. de hoc infra de Soma. & ibi exclamatur Iacob de Azo per col. 5. cum,

in cap. novit. de iud. § col. pro hoc alleg. not. per Abb. in d. cap. 1. de dolo & contrum. 4. col. ver. sed aduer. ubi dicit, quod dispositio legis si qui in iuram. C. unde vi. non habet locum in ecclesia, licet prelati per violentiam occupet rem suam, quoniam si alienando rem ecclesiasticam requiritur solennitas, multò minus poterit prelati delinquendo alienare. § Ex his ted dirur dubia decisio Iacobi de Imol. in cap. cum sit sup. de consuet. 4. col. ver. aduertendum tamen. ubi dicit, quod si ecclesia collegia committeret ingratitudinem aduersus principem privilegiantem, posset princeps reuocare privilegium, arg. gloss. not. in cap. 2. super de ordin. cap. in ver. delatum, quæ dicit, quod delicti prelati communicatio cunsilio non capitulo, nec ecclesie: idem vult gloss. in regula delictum, de reg. iur. lib. 6. not. Abb. in d. cap. 1. in 2. col. Sed vt videas, hoc non preordit sine scripto, signanter in exemplo Iacob de Imo. de ingratitudine ecclesie, cum ecclesia ingratitudinem committere non possit: vt voluit Card. in cle. 1. in pen. char. in q. 3. de iur. iur. Si ergo prelatus delinquit, & ratione delicti fuit cõdemnatus, soluet de suo, si habeat unde, per iura predicta. si autem non habet, ad arbitrium iudicis punietur: vt c. illud, 16. q. 6. Ita ergo erit dicendum in marito delinquente, & propter delictum condemnato, vt debeat solvere de suo, non autem de bonis vxoris, seu de bonis acquisitis constante matrimonio, sicutem de medietate competens vxori. § Ad quod videtur mihi textus optimus in l. si quis post hac, in princip. C. de bono damno. ubi licet dicit, Si quis post hac (quod abfit) Stylum proscriptionis exceperit, vxor eius res proprias ex quocunque titulo quæsitæ, vel non manu iniecta, mox reuocet. Ecce, quod res vxoris ex quocunque titulo acquisitæ, non capiuntur propter delictum seu condemnationem mariti: imò ipsa suar propria auctoritate potest illas capere: vt est ibi text. optimus, secundum Ang. de quo facit festum And. Sicul. in cap. ex literis, in princip. super de pign. Idem dicendum est de ar. his sibi a marito donatis, vt 7. part. sur. 10. l. 8. Et multum fortius poterit vxor retinere sibi domum, vel alia bona mariti iure pignoris, si ad cam iure pignoris peruenierant: secundum Bal. in leg. pignori, C. de pign. ad. & in l. pen. in princip. C. de non m. pe. latè per Iasen. in §. fuerat ante iussu de att. Cum autem bona acquisita constante matrimonio sunt communia mariti & vxoris, & statim acquiruntur vxori pro parte sua, vt supra dictum est: ergo medietas, quæ ad vxorem pertinet, capi non potest pro delicto mariti. Sicut ergo propter hæresim, vel aliud crimen, propter quod maritus illud committerset, non præiudicat vxori in dote: vt cap. decreuit, de hereticis, lib. 6. intellige, dum modo realiter consisset, quoddam sit dos vxoris. Nec videtur sufficere instrumentum, quo maritus confiteretur de dote recepit, per Andream de Isernia, in cap. 2. ver. desinimus de statum & consuetudinis contra lib. eccles. lib. 6. scilicet, lib. 3. & plures, quos memorauimus

moravi supra post princip. §. Ex prædictis inferri potest ad quest. quondiam hic, quod delictum mariti non præiudicat uxori in dote, aliqui volunt intelligere, quantum ad proprietatem dotis, secus in usufructu, qui debetur marito ad onera matrimonij sustentanda. *l. pro oneribus, C. de iure dotum, cap. salubriter, de rform.*

H Illa ergo commoditas fructuum, quæ ad matrimonium spectat, efficitur propter delictum mariti, & venit in confiscatione mariti, per l. Statum Florm. §. Cornelio Felici de iure ff. §. ibi Glan. ad idem §. hereditatem, lege, cum Pater, de leg. 2.

I Partitio videtur, quod si dos propter delictum uxoris confiscatur. l. si consensit, §. fin. ff. solut. matrim. & l. quinquaginta, cum sequenti, ff. de bon. damnatorum. fructus dotis, viuentis uxore, non veniunt in confiscatione. Cogitabis. Non obstat prædictis, si dicatur, quod durante matrimonio, maritus est dominus istorum bonorum, consistit matrimonio acquisitorum: quia potest illa ad libitum alienare. videtur lex regni, quam edidit rex Henricus III. in Nieua, anno 1473. & lex Stila, 205. & per Anchar. consil. 101. de quo supra, folio 75. fin. col. habita est mentio. Si ergo delinquit ad alienare, valebit alienatio: quia ex quo maritus potest alienare per contractum modo prædicto, ergo per delictum, quia in §. delictis quasi contrahitur, a* & per quali contractum se obligat delinquens ad penam: ut l. Imperatoris, ff. de iure ff. & in l. final. C. de collat. feudar. part. lib. 11. & ibi not. Angel. & not. gloss. in lege prima, §. bestia, in vers. exorari, ff. de postulend. & in l. si servus, ff. de his qui nup. inferunt. Cardin. & Imol. in cap. quæsiunt, de his que fiunt a ma. parte cap. & idem Cardin. in elem. pastoralis, in fin. princip. de re iud. Delictum enim est preparatio peccati: ut l. quæsiunt, ff. qui & a quibus, & l. aliud, ff. de verbor. significati. Qui ergo consentit in antecedentem, videtur consentire in consequentem: ut l. & si non cognito, C. si contra in vel rei p. & inde est, quod in delictis est recipere obligationem naturalem, ut voluit Innoc. in cap. in nostra, infra de iurjur. t. fert & sequitur Angel. in d. §. bestia, in fin. §. Potest dici, quod licet obligationes ex delictis habent consensum, iste tamen consensus est fictus, non verus: ideo magis debilis, secundum Angel. Paul. de Cast. & l. si in lege si tibi deum, §. quedam, ff. de p. d. n. Non est ergo inconueniens, si dicamus, quod per viam contractus possit alienare maritus ista bona: non tamen delinquendo.

¶ Vel aliter, & forte melius, dico, quod illud procedit, quando in casu licito, vel saltem non dolo, ut dicitur istæ leges. Secus si in casu licito, puta delinquendo: quia ut plurimum, delictum non committitur sine dolo: ut not. in cap. 1. supra, de præscript. & per Bartol. in l. Aurelius, §. Scia, ff. de liber. legat. & in l. nec exemplum, C. ad l. Corneliam, de selsu, & per Baldum in l. vltima, C. de confessu, Angel. in l. rancantio, C. de boni vacanti receptione. l. a* Vnde iniquum esset, quod vxor efficeretur ex delicto mariti: cum penæ suos de-

beant tenere auctores: ut l. sententia, C. de penis, & dicta cap. quæsiunt an bona acquisita inter coniuges statim eis acquirantur. Bona enim acquisita constante matrimonio, secundum aliquos, eo ipso quod ducuntur ad domum, efficiuntur communia, & dominium transit pro parte in ipsam uxorem: ut sentit gloss. repetita singularibus in l. 1. §. in societate ff. pro socio, text. optimus in l. si societatem contraxerit, eod. titul. immo etiam sine traditione: ut sentit Azor in summa, tit. pro socio, 4. column. C. circa hoc tamen, & Bald. consil. 203. ad finem, incipit, si quis Titius, in prima parte. ubi hoc tenet expresse, & alibi non legitur bene. Ad hanc partem facit præallegata l. regni, l. 1. tit. lib. 5. titul. 4. l. 4. dum dicit, quod maritus potest alienare bona communiter acquisita, dummodo hoc non faciat malitiose & fraudulenter in præiudicium uxoris: ergo ipsa habet ratum rem dominium pro dimidia. Ex videtur de mente legis regni, dom dicit, quod acquisita per coniuges constante matrimonio, habeant æqualiter ambo, quod verbum refertur ad maritum & uxorem, quali velit, quod ista bona acquisita æqualiter deferantur marito, & uxori: & non magis marito, quam uxori. Sicut ergo marito statim quantum dominium, sic & uxori. Cogita super ista pooderatione illius legis, & vide quæ dixi supra, in princip. huius tertii limitationis, ver. idem videtur dicendum in uxore.

¶ Quamvis ergo lex permittat marito, quod illa bona possit alienare: debet intelligi in casu licito, non autem delinquendo, ut est casus valde singularis in lege, res uxoris, C. si sit, ubi littera dicit: Res uxoris, quæ vel to cessione qualibet vel emptione, vel etiam largitione viui in eam aut reatum iure peruenerant, damnato ac mortuo ex pona marito, vel in seruilem conditionem ex pona qualitate deducto, illibata esse præcipio, nec alieni criminis infortuno astringi uxorem: cum paternis maternisque ac proprijs bonis frui eam integro legum statu, religiosum sit. Ecce quomodo bona quouis modo acquisita uxori, non auferantur ab ea, propter delictum mariti: & sic ipse delinquendo non potest illa alienare, immo ipsius uxoris remanent. vi etiam probat text. in l. sed si maritus, ff. iusto, quem pro singulari commendat Bald. in l. exheredem, §. vltimum, vbi quæro, quidam, C. de testamento iudic. & dico infra, §. 61. versic. confirmatur etiam donatio. & hoc est satis rationabile. Nam sicut maritus ex delicto aliquid acquirit, puta ex furto, rapina, ex ludo, vel alijs, non tenetur illud communicare uxori: ut supra dictum est: sic non debet vxor gravari ex delicto a marito commisso, dando bona sua pro eius condemnatione: ut est textus in lege, si id quod, §. final. ff. pro socio, ubi quod in alea vel adulterio perdidit locum, ex medio non est laturus.

¶ Præsupposito sine veritatis præiudicio, quod medietas bonorum sic acquisitorum constante matrimonio non esset acquisita statim uxori,

uxori, immo sola fides referatur post matrimonium solutum adducere videtur, quod si ex delicto mariti eius bona veniant publicanda, vel essent publicata ipso iure, quod sua medietas referatur uxori, per text. singulari in l. 3. §. sed etiam. ff. de minorib. ubi publicatis bonis paternis, peculium filij etiam profectum, in quo parer habet potestatem, non est publicatum. * quod est bene not. secundum Bartolam ibi, qui dicit se nescire alibi. Ad idem text. in l. si filium tuum, C. de bon. damna. ubi publicatis bonis filij, peculium etiam castrense non publicatur, sed patri relinquitur. Sic ergo videtur dicendum in casu nostro. Cognitibus. Hinc est, quod si pater dedit filio in peculium aliquam rem, cum hoc, quod filius possit illam alienare, donare, petere, & in mare mittere, secundum velle suum: si committat delictum, propter quod omnia sua bona confiscantur, non confiscabitur illa res in patris praeiudicium. ita dicit Ang. quem sequitur ibi Ioan. de Iust. & ceteri Moderniores, in lege si filius similis, ff. de damno infecto, quod not. *

Ex istis concluditur, quod si maritus possit alienare bona constante matrimonio acquisita, dummodo cesset fraus & dolus: ut potius, si adest causae videtur requirere leges regni praedictae, signanter lex Sula, 205. dum dicit, [Si mensur le fure.] & in hoc differt maritus a socio. † Maritus enim ex causa solus suo nomine potest alienare res quas sita constante matrimonio: socius vero non nisi portionem suam, altero dissentiente: vt Lucius, ff. pro socio, intellige, nisi in mercibus & rebus, quas haberent venales, nam in istis quilibet ex sociis videtur alterum ex sociis praeposuisse ad vendendum: vt ff. si certum petatur, l. cum quis in promissa, in fin. ff. de exercitor. l. tertio in principio. lita de mente gloss. in dict. l. nemo, & ibi tenet Bald. & in rubrica, C. pro socio, in fin. & facit text. in l. curator, §. de iur. ff. mandat. & lege prima, §. si placet ff. de exercit. & quoties quis exerceat actum in solidum, vnus obligat alium: vt not. Cyn. in lege, cum te, C. si certum petatur. Vbiorei ergo portetorem habet maritus in bonis acquisitis constante matrimonio, cum possit ea alienare quam socius in rebus societatis, quae non sunt expolitae venales.

Vnum tamen est, quod nec venales posset socius fraudulenter vendere. ita dicit gloss. & Bald. in dict. lege, nemo, cum fraudulentam alienationem inuicem mandare non videantur: vt si procurator, §. 1. ff. de condit. indeb. ubi in mandato procuratorum non venit, vt indebitum soluat, quasi fraudem commiserit indebitum soluen doctorem disponit leg. regum, 4. part. titul. 14. l. 23. & videtur mihi textus optimus, & ibi not. Bald. in lege, curator, §. Lucius ff. mandat. ubi † data alicui generali administratione, non permittit ei quid dolose facere, nec per hoc obligat dominum, sed bona fide. & in casu nostro agere debet. Quem textum multum commendat idem Baldus in leg. final. C. de con-

tradend. emption. quem vide. Bartol. in lege final. in fin. ff. de praei. final. qui pulchre loquitur, & in l. si sic, in fine principis, de leg. 1. & in lege, fides, in fin. §. si sic, in fine, de legat. tertio. Adde gloss. in Clement. super, de ver. sig. in verbis, deservit, in principio, quae allegat dict. l. credite, §. Lucius, & Parid. de Patrim. tractatus de re militari, libro secundo, cap. de iura, column. 3. & Ioan. Fab. & Ioan. de Placita, in §. in bene fide, iussit de iurib. & ibi l. 2. column. ubi rogo videas, & Matth. de Afflictis, decisio 129. in fin. ubi per dictam legem creditor, §. Lucius, multa & singulana dicunt. Per quam legem dicebat Bald. in additionibus ad Specul. titul. de confessione, §. postremo, 1. column. quod confessor procuratoris praeiudicat domino, quando procurator constituit bona fide: secus si per dolum, quia non videtur hoc sibi mandatum: vt dict. §. Lucius. Hinc est, quod si procurator meus vel amicus, expendit aliquid limoniam, vt mihi consecratur certum beneficium, non imputatur mihi, nec potest repetere à me, etiam si et mandati stem: vt notantur voluit Abbas in placita, el. 2. 3. column. ver. not. bene. de possid. prelat. & sequitur Felu. in cap. 1. supra, vt late non contestata, column. 11. ver. & dicit Abbas, facit gloss. not. cap. licet, infra, de accusat. in gloss. 1. ad finem, dicit, quod ex accusatur de minus ab expensis, si nuncios formam mandati excessit. idem de procuratore dicunt doctores in dict. cap. 1. per text. in cap. cum olim, el. 1. de offic. dele. & not. gloss. in regula, non debet, de regul. iur. lib. 6. gloss. in cap. fin. in ver. expresse de iuror. lib. 6. & ibi not. Dominum ad finem. Hinc est, quod si procurator, qui dictus procurator, non dominus: vt cap. 2. de donat. temere litigauit, & condemnatur in expensis, soluet de suo: quia in generali sua administratione non venit, vt causam iustam promoueat: vt l. si procurator, ff. de condit. indeb. & l. si pater ff. quia in fraud. erant. Oldrad. consil. 66. Ad idem textus in l. si liberum ita iurauerit, ff. de operi liber. idem * in omni † ad-

ministratore generali, agitante sen litigante sine iusta causa: vt ibi notante voluit Bartol. quem refert & sequitur Abbas in cap. reprehensibilis, in fin. de appellat. est bonus textus cum gloss. in l. non est ignotum, C. de administ. tu. de quo memorat Felu. in dict. cap. 1. vt licet non contest. column. 11. ver. & dicit Abb. de appellat. ubi multa similia enumerat, quae videas: ex quibus constat, quod in generali mandato non includuntur illicita. Ad idem text. in l. si in fin. ff. de iuratur. & l. si iuratur, ff. de iudic. edicto, per quae iura dicebat Paris de Patrim. tractatus de iudicariis, in titul. de exceptionibus baronum, 1. column. in fin. quod licet in connectione baroni facta à rege dicitur cum regibus angariis & pangariis: & per hoc possint exigere seruicia à subditis soluta mercede sicut ipse rex, vt verba privilegij vel concessiois aliquid operentur: vt ibi late per com. subdit tamen, quod propter hoc non possunt ipsi barones excedere & gravare subditos, quia facultas alicui concessa, intelligitur, vt ex bona fide

fide agat, & tali facultate utatur civiliter & humaniter per iura prædicta. Idem est de mente Bald. in ca. contrarius, in fin. supra, de transact. ubi inter cetera dicit, quod per hæc verba, omnia possis, quæ possunt ego: vel, quæ potest verus dominus. bene enoquidur libera potestas, dum tamen bona fide se gerat: vt d. l. creditor. §. fin. Idem tenet Bald. in cap. fin. i. colum. de dilatione & ibi ibi in fin. Sic ergo dicendum erit in marito, cui permilla est alienatio acquisitionum, constante matrimonio, quando cessante fraude alienat. Secus, si in fraudem uxoris: vt puta, si alioer, vt conuertat in pecuniam, & cum filiis aliterius matrimonio tradat, vel quid simile faciat. Ex hoc inferitur, quod si pro modico pretio tales res vendidit. præsumitur simulata venditio: in l. cum hi. §. modus ff. de transact. quibus, gloss. in l. per diuersas, C. de m. bonus text. & ibi Bald. in cap. 1. §. donare, qualiter olim fund. pot. alien. not. in capitulo, illa res. de pign. de munitio pretio. de cuius solutione aliter, quam per consensum mariti non apparet: nam licet marito consentienti præiudicet, non tamen uxori, vel eius heredi: quia quantum ad eos, similiter præsumitur simulatio: argum. ab analogia, vt si qui autem, C. mandata arbitrori de equalitate domum, §. 2. colum. 7. Bartol. & alij in d. l. per diuersas. Quamuis ergo maritus vendens non possit repetere partem suam l. scilicet, C. de communis rerum aliena, l. portionem, C. de donat. vxor. tamen, vel eius hæres sic. l. officium ff. de rei ven. l. 1. C. ubi in rem actio. Idem dicunt aliqui, si pretium fuit iustum & solutum, sed in malos vsus consumptum: vt in ludis, vel alea, si emptor participauit de fraude, vel dolo, quia sciebat rem ad illud venditam. Vnde ex suo dolo non debet commodum reportare: argum. l. si qui cum fides 2. responsio, ff. pro emptore l. si in rem in fine ff. de fideiussoribus, Bart. tamen in d. l. si qui cum fides, videtur aliter sentire, cum decidit, quod si quis emit ad ludore, & resoluit, non dicitur soluisse omnino consumptum, quia forte vincet: unde valet venditio l. fin. ff. de alea. intellige, nisi emptor sit collusor: nam tunc vterque delinquit. Vnde non valet contractus, nec venditor tenetur de emendatione l. fin. §. fin. ff. quænam rerum actio non datur, sciendum Bartol. & alij.

Ex his inferitur, quod cum donare, sit perdere, quamuis maritus amplam habeat potestatem alienandi & disponendi de rebus, constante matrimonio acquisitionis: non tamen poterit donare * * * similiter, cui voluerit, secundum Bald. dicto consilio 103. quoniam potestas tradendi non venit in generali & libera acquisitione, nisi specialiter concedatur: vt text. not. in l. 1. §. 1. ff. de off. procur. Cesaris. ubi licet dicit, si rem Cesaris procurator eius, quasi rem propriam tradat, non poro cum dominium transferre: tunc enim transfert, cum negotium gerens Cesaris, consensu ipsius tradendi: que in venditionis, vel transactionis, vel donationis causa quid agat, nihil agere non enim alienare ti

Palacio Ruy.

rem Cesaris, sed diligenter gerere commissum est. Ecce quod procurator Cesaris, quamuis liberam habeat administrationem à lege concessam donare non * potest: secus si haberet ab homine, vt l. procurator rei liber. §. ff. de procurat. ita notatur dicit Bald. in d. §. 1. quod est valde notandum pro tutoribus, & administratoribus, qui habent liberam à lege: vt l. præf. C. de transact. gloss. in l. mandato generalis gloss. fin. in fin. ff. de procur. not. in l. inter bonorum ff. de admin. in. Vnde non poterunt donare res pupillorum l. 1. post princip. ff. de tut. & ratio dicitur ab eo l. probiberi. §. plani ff. quod vi aut elem. & in l. non qui quid. cum gloss. C. arbitri. inter. §. Idem dicimus in prælatione ecclesiasticis, & aliis similibus, administrationem liberam habentibus: vt not. Cyn. & Bald. in l. 1. C. etiam per procurat. & not. in d. l. præf. C. de transact. Non tamen possunt remittere exceptionem peremptoriam: quia in effectu est donare, secundum Innoc. in ca. cum olim et t. de off. del. & in cap. 1. de depositis Innoc. dicit & alij in cap. 2. supra de donationibus. nec remittere debiturum liquidum, quia esset donare: vt l. si qui delegauerit ff. de dona. nec compromittere, & c. in l. quod dicitur, §. si compromisso, C. de iur. sicut nec filius res peculii nam & si maxime quis administrationem peculii habeat concessam, donandi ius non habet: vt l. contra iur. §. si filium ff. de pact. & l. 1. §. si qui recipiunt ab eis poss. & l. filium. §. item videatur ff. de donationibus. Ex istis, vt opinor, locum de l. mal. in l. de autem fin. saltem, vt si autem aduerse dicebat, quod armigeri, qui dant sibi iniuriam potestatem, quod vnus eorum possit de rebus communibus disponente, vt de propriis: non poterunt donare bona, nisi aliter fuerit expressum: nec aliquid dolose agere, latius per eum, quod est notandum, vt ibi bene fecit quod voluit Gabriel 4. sent. distict. 15. quæstion. 3. colum. 21. in princip. & colum. 2. in fin. quem rogo videas. Quod eundem de prælato, vel administratoris dictum est, quod non potest aliquid gratis remittere: intellige, quando est liquidum. Secus quando non est liquidum: nam tunc bene remittit gloss. in d. l. contra iur. ff. de pact. in §. si filium. Idem, si est liquidum, dum tamen in debito consequendo fierent maiores expensæ, quam esset debitum principale, per l. mediterranea, C. de anno & tribus libro 2. & quæ ibi notat Bartol. Placca, & alij. Idem si debitor sit pauper, per l. fin. in tit. & ibi Bartol. vide ad prædictam l. Sin. 203. ista faciunt ad dubium, an prorex, vel 30 administrator regni potest donare ratione generalis administrationis, quæ habet in regno. De quo per Innocentium gloss. & alij doc. in cap. grandi de supplic. mag. pra. lib. 6. aliquid terti supra in introductione huius rubricæ, redeo ad propositum. Vno tamen casu crederem condemnationem mariti debere solui de bonis, constante matrimonio, acquisitionis scilicet, quando maritus illa bona, quæ interpret acquirunt, vxori communicauit: quo casu si ex hac causa maritus condemnaretur, condemnatio esset solus.

R

da

da de bonis communibus, imo si vxor scienter admittit dicta bona rursusque acquisita, teneatur solueret: etiam poenam: vt est casus singularis in d. l. si igitur ff. pro soc. vbi littera dicit: Si igitur ex hoc conuentus fuerit, qui maleficio admittit id, quod contulit, aut solum, aut cum poena solum auferret: si mihi proponas in sciente loco in societatis rationem hoc contulisse: quod si sciente, etiam poenam socium agnoscere oportet: etiam enim, vt qui participauit lucrū, participet & damnū. Ex hoc non ex eo, quod est vxor sed ex eo, quod est participans in delicto, & quasi cooperans confectendo: iuxta not. in c. 1. supra de offic. deleg. § Idem dicerem, si maritus admittendo bona communia aliquod delictum commisit, propter quod fuit condemnatus: nam istam condemnationem occasionaliter promouentem, crederem ex communi soluendam, dummodo ann se immiseret rebus illicitis, prohibitis, vel insolitis: est enim quædam culpa insolita aggeri: vt l. si negotia abstulit ff. de neg. gest. & tenet Bald. in d. l. si pater, c. conuentus vtriusque iudic. & facit tex. & quod ibi not. in l. si filius, §. frumentum ff. de contrahend. empt. & in l. socium qui in eo. §. socium cum refisteret, in d. l. 1. secundum Institutionem, ff. pro socio.

- 31 Et hoc maxime, si maritus fuisset iniuste condemnatus: nam istam iniustam condemnationem soluet de bonis communibus, iuxta ea, quæ not. in l. cum duobus, §. Papiasium & §. fin. vbi est text. optimus alius est l. si fratres, §. fin. ibi: si iniuria indicis damnatus sit cūse cuturum, &c. ff. pro socio. & tenet Bald. in tractat. de duobus ff. attrib. fin. column. ver. & primo quæro. vbi dicit, quod si vnus ex fratribus, in communione habitantibus, soluit condemnationem, ad quam iniuste fuit condemnatus: ista condemnatio debet solui de communi iure societatis, quod dictum refert & sequitur Alex. in d. l. 1. §. Papiasium in apofit. § Et potest esse ratio: quæmus ipsi non dicant: quia quod facit iudex ¶ male indicando, est casus fortuitus: vt not. in d. l. cum duobus, §. fin. & per doctores nostros in cap. fin. supra de empt. & ven. vbi ¶ venditor non teneatur de cutione, si iudex male indicauit. de quo ibi per doct. signanter per Andr. Sicul. in 7. column. Casus autem ¶ fortuitus non imputatur socio, cui contingit, sed de communi perditur: vt d. l. 1. cum duobus, §. damna. & §. quidam segariam. Sic ergo dicamus, in marito vel vxore iniuste condemnatis à iudice, vt ista condemnatio debeat solui de bonis, constante matrimonio, acquisitis. Adde Raphael. Fulg. consil. 129. incip. vfu. vbi concludit, quod si ex mala sententia iudicis contra socium damnificatur, damnum spectat ad omnes socios, nisi propter inimicitiam socii lata esset. quod est bene notandum. ad limitationem predictorum videtur text. in d. l. cum duobus, aliam incipit si fratres, §. per contrarium, ff. pro socio. Vnde si iudex maritum cōdemnauit propter eius absentiam, vel contumaciam, sibi imputet: vt vult gloss. in d. l. §. per contrarium.

ad hoc l. si idem ff. de iur. vide bonam gloss. in l. 1. C. de contrariis iudic. etiam Bald. in l. res, C. quibus res int. non nocet. & in capite primo, si de fundo. va. ab ali. inter fuer.

ADDITIONES.

§ Adde, quando procedat arg. de contrariis. A bus ad delicta, per Nicol. Gerardum in suo Topicu iur. fol. 32. col. 3.

§ Adde hoc in tantum procedere, quod in B delictis non æquiparantur lata culpa, dolus, secundum communem conclusionem: vt firmat las. in l. in actum. col. 3. ff. de in litem iur. nisi in duobus casibus, vt ibi per eum, & vide bon. reg. cū suis fallit. in meis regulis, vltra Soc. in reg. 338. incip. poena corporalis.

§ Adde, quod istum etiam text. sing. dicit C Bald. in l. ex tunc, column. 9. C. de execut. rei iudic. de quo per Alex. in l. si finis, §. de re iudi. column. 9. & seq. de damn. assens. vbi hoc limitat tripliciter.

§ Adde, quod idem tenet Alex. in d. l. si ff. D nita, quam supra alleg. ver. item adde, & Segura tractat. de bon. iuratis cōstant. matrim. fol. 14. col. 4. prope finem.

§ Adde, quod idem tenet Didac. de Segura, in E tractat. de bon. iuratis cōstant. matrim. in fol. 60. col. 4. in princ.

§ Adde in huius confirmationem duodecim F conclusiones, quas cumulat in Fed. in c. pastoralis, §. fin. col. per de offic. deleg. in quibus est potentior prouisio hominis, quam legis.

IOAN. BERNARDVS.

§ Non omne debitum. ¶ Vide l. 25. tit. 25. p. 5. & l. 9. tit. 9. libro 5. & l. 9. tit. 3. col. libro 5. & Taur. in l. 6. tit. 1. l. 63. Tauri, & Segura, & ad eum Did. Perez. in tractat. de bon. iuratis. cōstant. matrim. 6. Contra libro 3. resolat. cap. 19. num. 3. Chaff. consuetud. Burgund. rubr. 4. §. 9. Bact. de dot. cap. 11. numero 43.

§ Qui poterit illud tempus abbreviare. ¶ Vide Gregor. gloss. l. 1. tit. 6. part. 6. & Segura, ibique Didac. Perez. in Leobard. 5. cum filia, num. 102. de vulg. & Tiraquell. de retrat. legum. §. 1. gloss. 10. numero 38. & adde, quæ scribit ead. gloss. 10. numero 38.

§ Possum agere contra filios. ¶ Vide autorem l. 61. Taur. numero 11. & ibi Castil. numero 23. & Arias numero 7. Crenesim. singul. 37. Roman. singul. 213. Capellam. castel. 246. & præter alios Decim. lasen. & Aliar. in l. si cum seruum, ff. si corr. per.

§ Debet ex bonis communiter acquisitis solui. ¶ Adde Taur. in l. 13. Tauri. & Gregor. gloss. 4. in l. 6. tit. 10. part. 5. & Contra libro 3. resolat. cap. 19. numero 3. vsque ad fin. & Baccium de datione, cap. 11. num. 43.

§ Si vxor se obligat vna coru viro. ¶ Circa ista & questiones alias, quas persequitur autor vsque ad num. 18. vide Taur. in l. 13. Tauri. maxime Ant. Gen. numer. 24. & 25. cum præd. & seq. & opumum

optimam consilium *Aymonius consil. 77 part. 1. & Baccium de decimis, capit. 11. n. 35.* cum multis seq. per nos. & 11. n. 11. *et autem inf. super text. 3. n. 5. 14.* vbi vide quod dixi. & Bacc. de decimis tit. 4. n. 58.

F. ¶ Prædicta procedunt. Circa conclusionem hanc repetit vbi que nostratum operam, & diligentiam; inter quos vide plenissimum eius questionis examen, curamque disputandi ea professo susceptam per Did. Seger. de bonis lucrativis consilium matrimonii apud quem plures adduntur per Did. Perez. ac rursus vide eundem in l. si ex legatis causa, num. 15. de verb. oblig. & Suarez in l. 1. tit. 1. de leg. 1. pericul. queritur circa hoc libro 3. per & ibi Menial. Addeque Anton. Gom. 1. 53. *Tax. num. 79. & Arias in l. 77. numer. 22. & Cifuentes in l. 16. numer. 13. in l. Tax. & Baptista de Villalobos inter communes sententias, pericul. vxor ad fin. Placem de delictis, cap. 19. numero 1. pericul. secundo ad regiam constitutionem. Conar lib. 3. resol. 14. 19. n. 3. Baccium de decimis tit. 4. 27. n. 18. & 31. & text. l. 18. tit. 1. p. 4. vbi vide Greg. gloss. 4. & rursus gl. 4. in l. 13. tit. 10. p. 5. quoniam omnium arque aliorum est communis opinio ne in huiusmodi lucris, delictum coniugis innocenti coniugi nocet. quibus adde Chas. gloss. super. Burg. rub. 1. 5. 2. *Malin in consuet. Parisiensis tit. 1. §. 3. n. 7. 4. Conar lib. 2. resol. 1. 3. n. 7.**

G. ¶ Sui propria auctoritate, &c.] Vide *autem inf. §. 77. n. 1. & inf. in proem. super text. §. 42. & expressum sup. §. 19.* vbi plures adiunxi.

H. ¶ Illa ergo commoditas.] Admirabile, & in praxi dubitabile. Cum enim in iudicio criminali aduersus maritum dos mulieri adjudicatur, non solet de ratione fructuum cito amplius queri, cum dos eo casu, non solum in tutum vendicetur portum, vt falua proptietas sit: sed propter fructus quibus add onera matrimonii est opus. *propter onerum cum vulgarium, C. de iure do. & adiunge quæ per autorem traduntur inferius §. 1. in proem. §. 33.* vbi tenuit, nõ excusare marito restitutionem dotis ex causa inopie dato fideiussore, quia superest fructuum periculum add onera matrimonii necessarium. Sed cum autor noster de his tantum fructibus, qui supersunt confiscandis agit, opinionem sane insinuat in iure defendibilem. Tu ad questionem vide quæ traduntur per *autem inf. super text. mat. 3. n. 4. & in proem. super text. in §. 42. & §. 19.* & quæ scribit Greg. gloss. 1. 14. tit. 5. p. 6. cum multis quos adiunxi *inf. super text. in proem. §. 38. n. 6.* Videalque *Ant. Gom. in l. 53. Tax. num. 33. per tot. & quæ dicit Baccium de deo. 1. 11. numer. 127. & seq. in quorum traditionibus latent fundameta quædam in veramque huius conclusionis partem, atque in individua eius specie, vide Bald. Novel. de dote 7. p. primi special. 17. & Ant. Gom. 1. 78. Tax. n. 4. Adverte etiam quod si aurotis leuitatiam admittas, dimidiam partem fructuum, qui supersunt, postest vxor vendicare, tanquam lucrorum in quibus sibi non nocuit maritus delinquens, iuxta tradita sop. addit. penul. & vide quæ dicam infra super text. in proem. §. 20.*

Palacios Ruy.

¶ Dos propter delictum vxoris confiscatur.] Adde text. & ibi doct. in l. 78. *Taxi. & Quemada cap. 6. de confis. bonorum heret. & Seguram in Leonhard. §. cum filius num. 2. 45. de vulg. & Placem de delictis 23. n. 10. per hunc & illud, & Conar. de spons. p. 2. c. 7. §. 5. n. 5.*

¶ In delictis est repetere naturalem obligationem.] Vide *Munch elaborato vt plerumque scilicet examine lib. 2. controuers. allat. 4. 53. & rursus p. 1. 1. de success. propt. §. 1. n. 66. §. Pined. in auth. nisi tricenaria, C. de ben. mat. n. 32. a quibus multis allegaris plura dicuntur.*

¶ Non est publicatum.] Vide nos. *decisum. 7. Paul. Persifon consil. 157. volum. 4. ac plures referent Conar lib. 2. resol. 1. 4. 3. n. 7. & Suarez ante eum, qui vbi scribit, non est dimittendus in l. post rem induatam, vlt. not. ante legem regu. ff. de re iudicat. & Bernard. Diaz. in pract. crimin. ca. 124. numero 6.*

¶ Solus suo omnino potest alienare.] Vide *Suarez in l. 1. §. de leg. 1. n. 1. lib. 3. fori. Did. de Seger. in tractat. de ben. lucrat. consil. mat. numer. 11. & Anton. Gomez. l. 73. Tax. numer. 73. Villalobos pericul. vxor ad fin. & pulchre Tello l. 19. Tax. num. 2. & sequens. & quos sup. retuli, vericul. prædicta procedunt.*

¶ Idem in omni administratore.] Vide *Ripam in l. si se non obtulit, num. 19. de re iudic. & Marantem de ordine iudic. tit. de execut. sent. num. 39. & pluribus allegatis Baccium de decimis tutor. cap. 2. numero 109.*

¶ Non tamen poterit donare.] Vide quæ adiunxi supra vericul. prædicta procedunt. & *Quemada questum. 6. de ben. confis. heret. Cifuentes in l. 16. Tax. numero 13. Anton. Gomez. in l. 53. Tax. numero 73. Didac. de Seger. de bonis lucrat. consil. mat. n. 21. & rursus numero 160. Chafan. in consuetud. burgund. rubric. 6. §. 7. n. 25. Iafensem & alios in l. pres. C. de transact. Tenacul. in l. si vnuquem. vericul. donatione largit. numero 174. C. de reuocat. donatione. Pinedam de ben. mater parte 3. numero 56.*

¶ Male iudicando est casus fortuitus.] Vide *P. Meneses in rubr. de transact. C. num. 3. & Conar l. 3. resol. 1. 17. num. 10.*

D. JOANNES BARAHONA.

SVMMÆ RERVVM.

1. Vxor post mortem mariti luxuriose viuens, perdit omnia bona, quæ sibi obenerunt ex lucris habitis, constituto matrimonio.
2. Vxor gaudet privilegio prioris mariti interim quod est vidua.
3. Pura statuta contra secundas nuptias, habent locum in his, quæ non honestè viuunt.
4. Legata primari debet vixor luxuriose viuens post mortem mariti.
5. Legatarium si post mortem testatoris dormierit cum vxore testatoris, perdit legatum.
6. Vidua si durante viduitate commiserit flagitium, perdit dotem.
7. Adulter sicut propter adulterium dicitur inimicus propinquorum maritici etiam si post mortem ad viduam accessum habeat.

R 2

1. Men.

2. Mandatum facimus procuratori, videtur eo ipso remanere, si postmodum efficiatur quidam ribaldus, vel inimicus, aut aliis condensationem montanis in detrimen-
9. Exsecutor ultima voluntatis, si postea mutatis conditionibus in detrimen. finitur eius officium.
10. In m. alio mortui profumit mutatis voluntatis eius, qui administrationem concedit.
11. Dimortuum inter specios interuentum, arguit mutationem voluntatis.
12. Matris causa, propter quam datus est tutor in matris, non confirmatur.
13. Inimicitia superueniens inter dominum & procuratorem, facit finiri mandatum: & idem de tutela.
14. Mater, qua relicta fuit tutor in testamentis si transierat ad secundam uxorem, repetitur in tutela.
15. Executorem testamenti non perdit uxor propter transiitum ad secundam uxor.
16. Uxor, qua post mortem mariti luxuriose uiuit, perdit privilegia, & excommunicata, quo alijs a lege sunt concessa quod etiam in eam filiorum.
17. Vidua, seu viduata non feruore dicitur, qua uirum defunctum luxuriose, non qua subornat eum.
18. Excessus in beneficiis, propter sui renouationem, admittitur ex alio titulo superueniente.

§. LXVII. **V**N V m deum pro complementum huius

1. Articuli non est omittendum, quod si uxor post mortem mariti turpiter uiuit, & luxuriose, perdit omnia bona, quae sibi obueniunt ex lucris constante matrimonio habitis, ita disposuit lex regni, quam rex Henricus III. anno 1473. edidit, & applicauit haeredibus uiri, ut ibi dicitur. reperitur *Ordin. lib. 5. tit. 4. l. 4.* quod intelligendum est, de quibuscumque haeredibus, etiam extraneis *l. haeredes appellatione ff. de ver. sign. quomodo aliquando uerbum, haeres, ad filios tantum refertur, l. ex factis, §. fin. ff. ad Trebel. l. Gallus, §. si parente ff. de li. & postum. ca. si clementibus de alien. fed. lib. fin. & utrobique not. Et pondera, quia dicit illa lex, [et secundo uirum.] q. d. quod debet honeste uiuere, non solum infra annum latus, sed etiam post, durante uiduitate. Quod uidetur satis rationale: quis ex quo interim t. quod est uidua, gaudet privilegiis mariti, & suam dignitatem retinet: ut ex parte B. de fo. conpet. c. ubi gloss. & in elem. de Romanis. de elec. in ver. uai. ere. text. in l. filij. §. uidua. ff. ad mun. & praeterea retinet domicilium uiri, donec alteri nubat, l. fin. C. de bon. mar. notat. in lege prima, §. exatibus. C. de rei uxori. alt. Bartol. in d. §. uidua. Si ergo durante uiduitate luxuriose uiuat, etiam post annum latus, iustum est, quod perdat lucra, quae maritus acquisiuit, & sibi communicauit: quia quodammodo uidetur esse in matrimonio, durante uiduitate. Et ideo quantum ad praedicta, eadem castitas desideratur, ac si matrimonio inderat, non latus infra annum latus: ut uox in antea de res. & ca. qua parit. in fin. & dixi supra notum. 131. versicul. breue autem tempus, sed etiam perpetuo, hoc est, uiduitate durante.*

§ Ad hoc bene facit, quod notari uoluit *Ral. in c. firmiter, in fin. supra de summa Tri.* dum dicit, quod si pater relinquit filiae centum, si continenter uixit: intelligitur de perpetua conti-

uentia. Quod tene memoriz. videmus enim quod ex transitu ad secundas nuptias incurrit aliquas penas: de quibus in l. summa, C. de fecun. nupt. & in cap. fin. in sit. Fortius dicendum erit de ea, quae luxuriose uiuit, ne plus operetur luxuria, quam castitas: ut d. antea de res. & ca. qua parit. in fin. & notat. in quod ad se de cler. conu. §. Hinc est, quod omnes t. penae statuta contra secundos habentes, habent locum in his, quae non honeste uiuant. ita uox. dixit *Bart. in l. huius solus, C. de reus do. de quo facit festum Andre. Sicul. in d. l. ex parte B. de fo. conpet. l. col. & Bene. etiam in c. ex parte. M. de appell. in apostol. vide Bartol. in antea de non elig. secundo not. §. cum igitur, in fin. & Lad. Bonum in addi. ad tractatum Marbes de success. ab intest. 11. col. §. Idem est, si maritus aliquid donauit, t. vel legauit uxor, uel ipsam uxorem inuinit, & postea eo mortuo luxuriose uiuat, priuatur haereditate, uel legato, ut indigna, licet maritus non adiecerit clausulam, si caste uixerit: ut l. regni For. legum lib. 3. tit. 12. l. 9. & firmat *Saly. in l. fideicommissum, C. de fideicommissis*, propter gloss. not. ibi, quae dicit, quod t. si legatarius concubuit cum uxore testatoris, per hoc perdit legatum: quam gloss. multum not. ibi *Bart. & in l. ff. de his quibus ut indig. in fin.* Ad idem gloss. notat. in l. forerum, G. de his quibus ut indig. quam mandat *Bartol. in notat. & Bald. in c. rae in fin. de procur.* quae dicit, quod si testator aliquid instituit haereditate, qui post mortem testatoris concubuit cum uxore defuncti, aufertur ab eo haereditas, tanquam ab indigno. §. Ex quo dicebat ibi *Past. de Cass. & in d. l. fideicommissum*, & latius *consil. 121.* quod si uidua committat stuprum, durante uiduitate, debet perdere dotem: sicut si uiuente marito hoc fecisset: §. quia uidetur adhuc esse in priori matrimonio: ut l. fin. C. de bon. mar. ibi, dum dicit, in priori matrimonio, & c. & ibi not. *Bald.* & facit quod dixi supra §. 60. uersus amplia secundum, & §. 62. uersus. amplia secundum. quod uidetur satis rationale, quomodo *Alexand. in d. l. forerum*. aliter uideatur sentire: ut ibi per eum. §. Bene facit ad hoc, quod not. uoluit *Bald. in cap. accedens de procur. in fin. uerbis.* ubi dicit, quod si uxor adulteratur, non habet priuilegium dotis: quia reatorum uicem hooorem excludit: ut l. C. ubi sena. uel cle. Nam si perdit dotem, multo fortius non habebit dotis priuilegium. Adde in simili, quod sicut adulter t. propter adulterium dicitur inimicus propinquorum mariti, l. unica, C. si rector promissus & l. unica, C. si quocunque prae. po. ita etiam si post mortem, secundum *Bal. in l. si mulier, C. de adult.* ita facit ad dubium de uasallo, qui de honestate uxorem domini sui iam mortui de qua per *Andream de Isernia, in ca. 2. de feud. sine culpa non amittit.* cuius meminit *Luis de Penae, in l. fin. in fin. C. de inco. lib. 10.* §. Et ex istis inferto ad unum, quod non reperio in specie tantum: quod si maritus relinquit uxori facultatem pro eo testandi, & eo mortuo ipsa luxuriose uiuit, per hoc uidetur reuocatum sibi mandatum. § Ad quod bene facit illa sing. licet*

cet vulgaria doctrina Dyn. Bart. & Paul. in l. si cum
 3 *Coruelum* ff. de solut. vbi dixit, quod si post tē-
 D datum factum procuratori, est factus a quidam
 rabaldis, vel inimicus, vel aliis coconditionem
 mutauit in deterius: videtur cu ipso reuocatum
 mandatum. vt ibi, & in l. cum qui in princip. cod.
 tit. & tenet Dyn. in l. si cum in l. si de iur. & ibi Bart.
 & alij. Idem tenet Bald. in l. mandatum 4. colum.
 ver. rem ad questionem, C. mandata & in l. cum qui in a
 5 qui sibi ff. de ver. oblig. & ibi Iacob de Imol. in princ.
 9 qui dicit idem esse in t. executoris vltimæ volun-
 tatis: quia si post testamentum, vel mortem
 testatoris, efficiatur vnus rabaldis, finitur eius
 officium. ad quod facit secundum eam l. liberta
 10 & longum ff. de leg. bene facit text. & ibi Bartol.
 in l. in confirmando ff. de consensu. vbi ex t. muta-
 tione morum presumitur mutatio voluntatis
 eius, qui administrationem concedit. de do-
 2 ctina Bartol. in d. l. si cum Coruelum. meminit Abb.
 in tract. consilij Bassiliensis fol. 38. solum. 1. & Lucas de
 Penna. in l. legentes circa fin. C. de ager. in re. lib. 12.
 vide ad hoc multa, que cumulat Felin. in cap. ex
 parte decani, de rescriptis. cum agit de reuocatione
 mandati propter mores immutatos. § Ad idem
 facit text. not. in l. quod Seruino, ff. de conditione
 11 indubi. vbi t. diuortium interueniens inter spo-
 sos, arguit voluntatis mutationem. per que dice-
 bat not. Bald. post Dyn. in l. miles, §. queritur,
 ff. de adul. quod si aliquis contrahit sponsalia cō
 minore duodecim annis, ex pubescente rācie
 matrimonium confirmatur: vt l. si vxor. §. si mi-
 nori ff. eod. tit. Sed pone, quod sponsus, ante quā
 puella perficeret duodecim annos, duxit aliam
 vxorem, que est mortua: queritur, an illa puella
 pubescente matrimonium reuocalescat.
 Dico quod non, quia illud est verum, si spes
 primi matrimonij non fuit finis. § Ad idem
 bonus text. in l. pater heredi ff. de testam. tur. vbi
 12 mutata t. causa, propter quam datus est error a
 matre, non confirmatur. Ex quo colligit ibi
 Bald. quod cum mutantur mores, mutantur
 honores: ex quo infert, quod si procurator cō-
 stitutus ad exigendum, mutauit bonam con-
 ditionem in malam, ex qua efficiatur suspen-
 dit: eo ipso finitur mandatum, & debitores
 ei soluentes non liberentur, si hoc sciunt. alle-
 gate iura, de quibus ibi per eum, & glossa in l. si non
 fortiter, §. qui filij ff. mandata. ad idē gl. aut in l. filius,
 §. procuratorem ff. mandata. quod t. inimicitia sup-
 erueniens intra douinum & procuratorem,
 facit finiri mandatum. Item facit finiri iurē am,
 Insistit de excus. §. animicitia l. tutor. & ibi Bart.
 13 ff. de suspens. tutor. Vnde t. mater, que relicta fuit
 in testamento ruxit filiorum, vel aliis fuit sibi
 decreta entela, per antientic. vt licet mat. & a-
 14 nia. si t. transeat ad secundas nuptias, repellit de-
 bet a entela. antientic. vt sine probib. mat. §. quia
 vero columen. 7. & antientic. sacramento, C. quan-
 do mulier tutor affic. suu po. quia pradiumitur filio-
 rum inimica. l. lex que tutore, §. fin. C. de admi. tu.
 vide in decisib. Delphinat. in questio. 349. Multo
 fortius si luxuriose viuatur, ne fruocabilius sit lu-
 Palacios Ruz.

xuria, quā castitas: vt notat. in cap. ex parte, de
 appel. Ex his dicebat Iacob de Imol. not. in l. si quis
 arbitrat. ff. de ver. oblig. quod per examina do-
 nem superuenientem in persona arbitri, iuxta
 me ex parte alterius compromittentium, fini-
 tur compromissum. ad hoc l. parte, §. fin. ff. de tes-
 tām. su. & l. licet ff. de arbit. Iacob qui in promissa ff.
 si quis per. cap. 2. de procur. libro 6. Ex istis aliq-
 15 uident dicere, quod si maritus linquit vxori
 potestatem faciendi pro eo testamentum, vel
 illud exequendi, & mutet statum transendo
 ad secundas nuptias, perdit hanc potestatem.
 Ad hoc bene facit decisio not. Bartol. in l. ex se-
 16 cūdo. §. columen ff. de vulg. & p. vbi dicit, quod
 facultas data ab illa l. maro substituitur filio
 iunioris, vel mente capto, & per consequens tes-
 tandi pro eo perditur per transfutū ad secun-
 das nuptias, hoc sequitur ibi Angel. Raphael, Paul.
 Alexand. & alij Moderniores. licet Bald. in l. huma-
 nitati in columen. C. de impo. & alij, teneat contra-
 rium. & sentit Bartol. in l. si filio ff. de alimen. & cib.
 leg. Bald. in antientic. silem parat. C. de secund. nup.
 per l. cum pater, §. hereditatem de legat. 2. ducentes,
 quod t. per transfutū ad secundas nuptias vxor
 non perdit executionem testamenti. Cogit.
 § Ex quibus etiam indicio meo attentari
 potest, quod antientic. praterea, C. vnde vir & vxor.
 non habet locum in vxore, que post mortem
 viri luxuriose vixit. ad cuius confirmationem
 multa potuissent adducere, quæ breuitati
 causa omittuntur, quia non est ille locus ac-
 commodatus. Vide Antientic. in cap. ex parte decani.
 de rescriptis & in cap. quem admodum sup. de iuror. &
 in cap. sua nobis sup. de deci. & Iacob de Anania in
 cap. quales & quando, et 2. columen. ad fin. inf. de
 accusat.

§ Ex istis fortan potest attentari, quod si mari-
 tus aliquid donauit vxori, que postea adulte-
 rium commisit, rācie videtur reuocata dona-
 tio: vt sup. dixi. Vnde non confirmabitur post-
 ex morte mariti: vt dico infra §. 38. versum. La-
 cite etiam. t. vxor enim, que post mortem mari-
 16 ti luxuriose viuuit, perdit privilegia & cōno-
 da, que ab eis a lege sunt ei concessa. § Vnde
 quauis lex concedat viduæ, vt interum quod
 est in viduitate gaudeat privilegio fori ma-
 riti. vt l. filij libertorum, cum simi. ff. ad munici-
 17 p. si tamen luxuriose viuuit, amittit illud pri-
 uilegium. ita dicit notat. Angel. in l. cum quedam
 poelle, ff. de iur. emu. indic. vbi videas doctores,
 signanter Alexand. columen. secunda, versum. quod
 anem. 6. § Item perdit, & relata filiorum, se-
 18 cundum Specul. ritul. de tutore, §. ante dicendum,
 ver. item rācie pater contra matrem. glossa & Bald. in
 antientic. matris & ania, C. quando mu. tutor. effe-
 19 suu po. & in antientic. sacramento, in ritul. facit l.
 fin. in ritual. quæ requirit, quod pudicē viuat. &
 not. in cap. ex parte. M. infra de appellat. § Idem di-
 20 cendum in executione testamenti mariti reli-
 cta vxotica si turpiter viuat, perderet illam,
 secundum Imol. in d. l. cum qui. §. qui sibi, prima
 columen, ff. de verbor. obligat. quia sicut perdit
 R 3 tutelum,

tutela, sic executio nem: cum executio testamenti & tutela aequiparentur *gl. in l. antepen. ff. de test. & ibi not. Bart. qui allegat in simili gl. 2. in l. vxor. ff. de sol. lita enim dicitur vidua, seu*

17 videretur in leuare, quod defunctum virum honorat, non quia inhoneste viuit, vt *antib. de nupt. §. quid vero solat. 4.* quoniam textus ad hoc allegat Bald. in *antib. ex testamento 2. col. C. de secund. nupt. relect. & sequitur Mariam in cap. ex tenore in fi. de seru. compen. vide Bald. in l. vna. colum. 1. C. de promiss. & Lucan. in l. fin. C. de inco. lib. 10. & Valens in summa. in pluribus locis, signanter in communibusque parte 3. dist. 6. cap. 2. §. Vnum tamē tene memoriam, quod licet vxor, quæ post mortem viri luxuriose viuit, perdat privilegia viri, &c. de quibus sup. non tamen sic erit in ea, quæ transit ad secundas nuptias. nam ista non perdet, nisi habita distinctione, de qua in l. *summa. C. de secund. nupt. & hoc, quando tempore transiit ad secundas vota habebat filios. Si tamē mortui erant, non amittit eorum successiōnem, ex quo nullus filius superest. vt plene notatur in *antib. ex testamento in titul. secundum Bald. consil. 312. incipiente quidem nomine 2. velum.***

§ Ex quo inferitur, quod licet, qui sub obnoctant ex bonis cōstante matrimonio acquisitis, non perdit, quamvis transcat ad secundas nuptias: nec tenetur proprietatem eorum restituere filiis prioris matrimonii, quia beneficio legis regni sub obnoctant ad hoc text. not. & ibi Bald. in l. fin. in fin. C. de bonis matris. de quo feci mentionem sup. §. 5. prope finem, ver. confirmatur hoc & ita aliis in coniuncta facti dixi, consului, & obtinui, quamvis aliqua videantur facere in contrarium, de quibus sup. ibi, ver. verum est. Postea vero fuit hoc lege confirmatum in curia Tauri 14. incipit, Macedonios.

I Sed reuera illa procedunt in merito lucro habito ex bonis mariti. Nos loquimur in acquisitis cōstante matrimonio, quæ proueniunt ex opera & industria mariti & vxoris. vnde tene quod dixi. Idem videtur de arthris vxori datis: nam id quod ex eis secundam dispositionem legis regni sui debetur, suum est: quis dantur in præmium podicitæ. vt l. res vxoris, C. apud titul. & ibi not. Bald. dixi supra colum. 44. ver. quæ quidem & sic titulo oneroso. ergo non perdet illas, quamvis transcat ad secundas nuptias: debet tamen in vita illis vi, reternata proprietate filiis illius mariti, à quo habuit illas. vt dicitur *lex regni, For. legum libro 3. titul. 2. l. 1.* Ista faciunt ad dubium, quod vidi in practica, & quotidie accidit. Mortuo marito, mortui eius filius: vxor succedit in bonis filii, quæ postea luxuriose viuit. nunc quid bona quæ habuit ex filio, erunt sua propria, vt de illis in vita, vel tempore mortis possit libere disponere: tenebitur ea necessario relinquere filiis defuncti fratribus legitimis? Per prædicta videtur quod sic: nam sicut tenetur eis relinquere, si ad secundas transcat nuptias: vt d. l. *summa. C. de secund. nupt.* fortius tenebitur, si luxuriose vixerit, ne plus operetur

luxuria, quam castitas. Cogitabis. Similiter faciunt prædicta ad questionem, quæ quotidie practicitur. Vxor alienius in vita mariti, eo infcio adulterium commisit, vel postea vidua existens: quapropter perdit lucra, cōstante matrimonio acquisita: vt supra dictum est. Pone, quod communes filii, quibus ista lucra applicantur, mortui sunt in pupillari etate, vel maiores facti ab intestato concurrunt ad petendū bona filiorum mariti & altera, & soror patris: quæ erit potior, præferim in bonis superlucris cōstante matrimonio, quæ vxor adultera vel incontinens perdidit. Similis questio est de vxore maritum occidente, ex qua habuit filium mortuo patre, mortui filius: mater petit bona filii, soror patris mortui similiter petit. quæ erit præferenda? Dicas, quod vxor præferatur, argu. cap. cum inter 3. de reman. cum ibi not. vbi exclusus fā beneficio propter eius renunciationem, ad-

15 mittitur ex alio titulo superueniente. facient ad hoc multa, quæ cumulat Georgius Natta, in repetitione cap. quoniam passum, de post. l. 6. Quamvis ergo propter adulterium, vel mariti occisionem, illa bona perdidit, propter superuenientem titulum ex testamento, vel ab intestato, succedit in bonis filii. Ex istis etiam potest inferri, quod si vxor maritum occidit, præueniens illum volentem eam occidere, propter adulterii suspensionem per hoc perdat lucra cōstante matrimonio habita? Videtur quod per l. si ad huiusmodi cum ibi not. ff. solut. ma. & per ea quæ cumulantur infra §. 70. vbi de hoc dicemus.

11 dic vt vbi. Sed in contrarium facit, quod dixi supra §. li. prope fin. ver. ex his ergo. & §. 57 in fin. ver. ex quo inferitur:

ADDITIONES.

§ Quia ista doctrina singularis est, & pluribus ardua videtur. & Alexan. in l. fororem, C. de his qui. vt iudg. contrarium tenet. Ego huic opi. assensio, colligere studui auditoribus semel declaraturus hunc passum. Ideo adde vltra eum, quod hanc opi. tenet Paul. in l. fideicom. C. de fidei. vbi ait, quod vidua ita perdit dotem propter stuprum, sicut perderet, propter adulterium viuentis mariti. quod sequitur, & dicit coadiutent dum lasen in l. 2. colum. 2. ff. solut. mar. qui refert eandem Paul. consil. 121. idem latius tenentem, & respondentem fundamentis Alexan. in d. l. fororem, sicut si ipsum videret. hoc etiam dicit egregius Felix in cap. pastor de iur. col. pe. idem commendando sequitur Hipp. in fong. 234. incip. paria delicta in nobis. idem Pet. Ferrarius de Petra Sane in fong. 48. incip. scias quod si mulier. sequitur etiam is en de Nimiten. fidus Modernorum rellator, in sua filia nuptialis fol. 7. colum. 1. in princip. vbi refert alior hoc sequentes. licet lasen in d. l. fideicommissum. cum Alex. videatur relidere, & vide Vincent in d. l. 2. ff. solut. maritum. Not. hoc de commissario, vide Paul. in l. fideicommissum, C. de fin. col. supra alleg.

§ Adde

B* ¶ Adde generaliter, quod vidua inhoneste vivens, non gaudet privilegio concessis viduis. ita firmat Felmo. post alios per eum relatos, in ca. *significavit* de offic. deleg. per col.

IOANN. BERNARDVS.

A ¶ Perdit omnia bona, quæ sibi obvenierunt ex luccis constante matrimonio. Vide autorem inf. §. 70. num. 19. & §. 31. num. 6. & Cifuentes in 2. alioque in l. 14. Taur. & Aniles in cap. proutem in proem. versum. l. 1. num. 39. Antou. Gomez. l. 53. Taur. ad fin. Mich. libro 1. quæsi. frequent. cap. 8. num. 13. & Ant. Gomez. l. 15. Taur. num. 17. Conarr. de sponsal. p. 2. cap. 7. §. 6. num. 112. & Did. Perez. l. 6. titul. 2. lib. 4. Ord. super gloss. versum. [castidad]. Quorum opinionem confirmatis ex traditionibus eorum, quos adiungam inferius, circa dotis, & abortu amissionem, quam adultera vidua incurrit, & pulcherrime de his omnibus scribentem vide Menes. in l. *fideicommissum*, C. de fideicommissis.

B ¶ Idem est si maritus. Vide Cifuentes. d. l. 14. Taur. num. 3. & Ant. Gom. ibi. num. 17. & Did. Perez. in l. 7. versum. [regis per latr.]. l. 1. lib. 1. Ord. & autorem inf. §. 83. Villalobos. inter communes sententias versum. Bimbis. num. 21. lazan. Nov. can. in sua syll. nuptial. part. 2. num. 24. & Aniles ibi sup. num. 37. & num. 40. Conarr. de sponsal. p. 2. c. 3. §. 9. num. 10. & sequent.

C ¶ Si vidua committat stuprum durante viduitate debet perdere dotem. Hæc est admodum controversa conclusio inter nostros, de qua per autorem inf. §. 83. num. 6. vbi quam plurimos eius memores adiungam, à quibus attende lectis, colliges communis & tanquam benignius receptum in esse, ac adultera vidua dotē amittat stupro post mortem mariti facto, licet contraria opinio sit multos, eo quod graves auctores habeat. de quo vide Menes. in l. *fideicommissum*, num. 3. C. de fideicommissis.

D ¶ Et factus quidam obal. Vide Barr. sing. 88. Mart. Menen. singul. 155. laf. in l. rogasti, §. si fugitivum. p. 3. §. si fieri per. Fel. in cap. ex part. num. 21. de refer. & pulchre declarantem Alciat. reg. 2. presump. 16. & Cast. l. 33. Taur. numer. 4. & Bonacot. de meritor. titul. de decedentib. p. 3. num. 50. & Mich. artu. 5. q. freq. capit. 21.

E ¶ Si transeat ad secundas nuptias, repelli debet à tutela. Vide autorem sup. §. 55. numer. 6. per. ficut mater. Vbi plures adiungam, quorum scripta huc spectant, adde que Rom. singul. 122. & Guid. Papa sing. 682. lazan. Nov. in syll. nuptiali, num. 50. & num. 61. & text. l. 5. tit. 16. p. 6. & Ant. Gom. l. 14. Taur. num. 10. & 18. non quid autem filios educare, & penes se habere possit? vide d. l. 5. versum. [de su pater] & Bald. in rub. C. ubi papam educ. debet, & Guidonem d. sing. 682. & Gomez. Arias. in l. 14. Taur. num. 1.

F ¶ Ex istis aliqui auctores dicere. Vide autorem in l. 31. Taur. num. 38. & ibi Cifuentes. numer. 4. atque confirmatis ex his quod sup. dixit autor num. 7. versum. ex istis infero ad vnam. quod non tepio in specie tactum, & vide quæ dicam inf. veridem

dicendum. & Ant. Gom. l. 14. Taur. num. 17.

¶ Item perdit tutelam filiorum. ¶ Adiunge quos sup. retuli pen. additione. & vide Anil. in cap. proutem in proem. per. 1. num. 41. & num. 42. vbi tradit etiam quoniam hoc casu amittit tutelam filiorum, & super utroque lege Ant. Gom. l. 14. Taur. num. 13.

¶ Idem dicendum. Vide laf. in l. rogasti, §. si fugitivum, num. 3. §. si fieri per. & autorem nostrum in l. 31. Taur. num. 38. & Cifuentes. num. 4. & Cast. l. 33. num. 4. in eisdem. Et Aniles in cap. proutem in proem. versum. l. 1. num. 43. & 44. vbi in individuo tradit, pariter privari facultate testandi pro marito, de qua in d. l. 31. Taur. si turpiter vivat mortuo &c. & vide Cifuentes. vbi sup. per. autorem sup. num. 7. ac pro æquiparatione rutoris & executori testamentarii cum auctore nostro hic vide Baet. plures allegantes de decimis rutorum cap. 19. num. 22. & Antou. de Menes. l. eam quem numer. 71. C. de fideicommissis. Per al. annua num. 19. de leg. 2. versum. & de vna ad aliam.

¶ Non perdit quamvis transeat ad secundas nuptias. De hoc dixi sup. §. 50. numer. 35. ver. ex his ego alias dicebam, & præter multos quos ibi adiunxi vide Decium cons. 451. numer. 7. Alciat. de verb. significat. lib. 1. ver. sed quid si lucro ex ea lege factu, autorem & alios Taur. in l. 14. Taur. vide Ant. Gom. in numer. 3. & pariter in l. 53. numer. 74. Chaff. in consuet. Burg. rub. 6. §. 1. & multis allegat. Arias. Pinel. l. fin. C. de bon. mater. numer. 2. & 3. vbi dicit communem auctoris nostri sententiam, quæ profuit ad leg. 14. Tauri quam habes hodie in l. 6. tit. 9. lib. 5.

D. IOAN. BARAHONA.

SVMME RERV.

1. Viduere non potest mulier, postquam tradita est ad ducem viri, nisi ipse vir consentiat.
2. Sponsa de præsens nuptias cognita, nec tradenda, nec & quando temerario requirere consensum sponsi.
3. Mulieres habent consensum inuicem, & ad mutuum sunt fortes.
4. Contrahit mulier sine factu sine marito, est ipse iure nullus.
5. Consensum propinquorum, si in testamento mulieris necessarius requiratur, si sine eorum consensu testatus, infirmationis est nullum.
6. Alimenta præstare tenetur maritus uxori, & cum servitibus.
7. Actum pignus ab uxore, sine licentia viri, si furis sibi proficiat, tenetur in principio acti non per adversum partem opponatur: quia talis oppositio reddit actum nullum, nisi utrique coniugis sit utilis.
8. Contrahit in appellatione, verum quasi contrahit latè sumptu vocabulo.
9. Adire hereditatem, est quasi contrahere.
10. Statutum prohibens mulierem contrahere sine consensu sanguineorum, habet locum in adulatione, de hoc vide n. 13.
11. Distractus sine renuntiatio, propter non est contrahens.
12. Inventary beneficium velatur ab inuicem aditione.
13. Donatio non est proprie contrahens.
14. Uxor non possit illare in iudicio sine marito, & numero 20.

13. Ad altera sicut pordis dalem, ita & paraphernalia.
14. Vxor non potest per procuratorem ligitare sine licentia mariti.
15. Res vestale debent dari in emphyteusim proferendum monachi, & chartularij: qui chartularij, nec armenii, non potuerunt per se, vel per interpositum personam ac recipere in emphyteusim.
16. Sporium institutio non potest quia per se, nec per interpositum personam.
17. Coniugio videtur maritum si presens erat, & tacti, quando ipsius uxore procuratorem constituit.
18. Inter alterum videtur, si erat presens, & sciebat quod sciebat, & tacuit.
19. Ratum habere, & non contradicere, paria sunt.
20. Societas contracta cum patre, intelligitur cum filio remanere, si potentia tutoris interueniat.
21. Procurator generaliter constitutus, non tenetur habere mandatum ad delinquendum, nec obligandum dominum ad pacem. Si tamen dominus sciat & patet eum delinquere in iudicio, male gestum à procuratore redditur validum.
22. Vassallus si presens domino & tacente de re feudali testatur, praeiudicat domino.
23. Licentia quando in acta requiritur, non sufficit tacita licentia.
24. Confratres si quile voluerit altera forendati pectore sua, iusta de causa licentiam prius postulare debet.
25. Religio non potest excoqui volentes voluntates, nisi habita superiorum licentia expressa.
26. Vassallus si alienauit feudum sine consensu domini, potest dominus ex post facto conseruare.

§. LXVIII

OPERATUR alium & sextum effectum traditio: quia postquam est tradita ad domum viri, non potest sine eius licentia sibi demere, nec aliquod debitum contrahere, nisi talis vxor conuenierit per se emere, & vendere: vt *For legum lib. 3. tit. fin. l. 1. 4.* & quod plus est, nullum pactum potest vxor facere sine marito: vt *For legum lib. 1. tit. 11. fin.* Oportet ergo, quod vxor fuerit tradita: vnde sequitur, quod si sponsa de presenti non dum cognita, nec tradita, non tenetur in praedictis requirere sponsum consensum, nisi per topulam transierit in eius potestatem: vt dicit *Bald. in cap. incertis, de probat. dixi super §. 53.* & plenius in *proleg. leg. regni. col. 2. vers. ego tamen contrarium.* Ratio huius est, eo per fraudem & circumuentionem mulieres defraudantur, & vt ex praesentia & licentia maritorum cesset omnis sinistra suspicio, & per consequens maritus non damniatur: vt est text. valde singulari secundum *Berrol. Bald. & alios in l. transiitum, C. de transact. idem videtur Bald. in l. 2. C. de adopt. Alexand. de Imol. in l. apud Iulianum, §. si pupillum §. ex quo. can. in pos. car. facit text. in l. 2. §. verba §. ad Velleia. & in l. fin. C. de int. & sui leg. vbi dicitur, quod legislator considerauit fragilitatem sexus, & imbecillitatem consilij mulierum. Mulieres tamen habent consilium inualidum: vt dicit *Bald. in l. 1. §. 16. col. 2. vers. super quarto art. C. qui accus. non poss.* & propterea vt plurimum laborant aduersus propria commoda: vt dicit text. in l. 3. in fin. C. de sponsa. & vt Innocentius inquit: Fortem animum praestant rebus, quas turpiter agant: maxime in actibus Veneris. vt dicit *Cy. quem refert ibi Salys. in l. quisquis, §. ad filias, C. ad l. l. mai.* mulieres enim sunt fortes ad malum:*

vt ait *Chrysostomus super Iocan. 9. homil. 61.* & *Paulus in communiloga p. 3. de 1. c. 4.* Ne igitur per imbecillitatem mulierum, earum mariti damniarentur: fauore ipsorum principaliter emanant dictae leges regni, vt not. voluit *Bald. in l. 1. in princip. C. vnde vis & vxor.* vbi dicit: Si statutus dicitur, quod vxor non possit contrahere sine consensu viri: & vxor vult instituire virum: vir renouat iuri consensio: quod potest, cum sit introductum in fauorem viri, quod dictum tene semper iamenti refert & sequitur *And. Sic. in c. possessiones prope fin. de reb. eccl. non alien.* ¶ Hoc idem in effectum visus est sentire *Angel. de Perusio frater Bald. in consil. 88. in fin.* dicens, quod si statutum dicitur, quod mulier eo possit refecti sine praesentia mariti, seu filiorum: istud statum cedit in fauorem mariti, & filiorum, quamuis secundario cedat in fauorem publicum. ¶ Si ergo vxor sine marito faciat obligationem, siue pactum sibi praedictale sibi emendo, emendo, vendendo, seu quoniam alio modo: nihil valet, quia ex quo non interuenit consensus mariti requisitus per dictas leges regni, eius omnisio vitiat actum ipso iure: per text. in *cap. cum in veteri, de elect. & in c. cum olim de arbit. & facit text. & quod ibi not. in *laon dubium, C. de legi.* Et in terminis nostris decidit *Bald. in l. duntaxat §. de val. ger. & pupil. subdit.* vbi dicit, quod si mulier non potest facere testamentum sine consensu propinquorum, faciat, omisso eorum consensu, est nullum ipso iure. hoc idem voluit *Angel. consil. 170. in fin.* dicens, quod statum statum, quod mulier eo possit contrahere sine consensu duorum propinquorum: si fiat contractus sine eorum consensu, est nullus ipso iure: non tamen erit adeo nullus, quin maritus, in cuius fauore emanant leges praedictae, possit illum ratificare: vt infr. subiiciam. Ex istis inferitur ad dubium quoddianum, quod vidi in practica. Vxor cuiusdam accepit puellam ad seruitutem, infans marito, postea vero approbante: quae aliquot annis seruauit in domo mortui mariti, poella petit salariu ab vxore: quae se excusat, eo quod sine marito contractum se dicitur quod maritus tenebatur eam alere, & alim eorum appellatio ne veniebant seruitores, quos maritus alere tenebatur: vt voluit gloss. in *ambrosio de non eligend. secundo nu. dico in cap. per vestra in 3. non post princip.* Vnde cum non essent locra, de quibus salariu puellae solueretur, videbatur soluendum ab haeredibus mariti, non de dote vxoris, quae erat ibi praecipua remanens. l. 1. §. sol. mai. cogita. Si tamen contractus vxoris sit ei, & marito volens, valebit, etiam absque mariti licentia vel consensu. argum. l. non eo min. C. de procurat. facit gloss. in l. 1. c. qui legi. person. & in l. si rater. C. in qui. cas. in integ. refert. non est necessaria. vbi ad ea facta cum minore, sine autoritate tutoris, vel curatoris ad eius fauorem tendentia, valentia expresse disponit *lex Styl. libro 44. incipit §. otto §. et in titulo de las dendas.* ¶ Sic etiam *L. 2. tit. 4. intelligit legem Tauri 45.* quae indistincte videtur lib. 3. repet.*

14

quod de quolibet contractu solvatur gabella: non solvitur de contractu ꝑ donationis, quæ non est proprie contractus: quia non est viro citroque obligatorius *l. si quis emptiois, cum gloss. C. de prescript. 30. an. de quo per Fr. an. dicitur. 34. in princip. Idem fuit de mente eiusdem Bald. l. si donationis, C. quod me causa, & Item de Imol. in l. stipulationum alia. in princ. ff. de ver. ob. ubi dicitur, quod statum de contractu non habet locum in stipulatione, quæ non est proprie contractus: ut dicit gloss. in l. 2. C. de iure emphe. quia obligat tantum promissorem: ut d. l. stipulationum. ubi iureconsultus posuit ista tanquam familia, & nullum simile est. idem L. quod Neru. ff. de posu. hoc expresse firmavit Signorinus d. consilio 165. incipit statuto civitatis.*

¶ Sed nihilominus teneo primam, quod est iuri magis confosum: quia cum dicte leges regni non sunt fundatæ, nisi super ratione, de qua sop. nec alia ratio possit coniecturari: ex illa ratione postumus dicte leges extendere ac si illa ratio esset in eis expressa: ut l. militum agrum in fin. princ. ff. de re mili. gloss. sing. in l. quamvis, C. de fidei. omittit in gloss. quam multum oot. ibi Bald. in princip. dices, quod isto casu non erit interpretatio extensiva, sed intellectiva. ¶ Idem sedit gloss. in d. ele. 1. de ele. in ver. eligitur, in notis ibi not. maxime per Paulum. idem tenet Bald. in l. maximum vizum 4. column. sup. de liber. gratæ. vel exher. & in authentic. quæ actiones in 2. column. in 3. question. C. de sacrosanct. eccles. & in fin. C. de her. institut. Abbas in cap. fin. 2. column. de rescript. & in c. cum inter universas 3. column. de elect. illa notem ratio non minus militat in quasi contractibus, quam in contractibus: ut supra dictum est. ergo, &c. Vno tamen a casu forsan potuisset vxor sine marito contractum facere, si promitteret vel daret dotem filio, ut dixi supra §. 48. in fin. vericuli. ex quo si verum est. ¶ Et ex istis inferatur ad voem quotidianum, quod ego vidi in practica in cancellaria: quod cum in iudicio quasi contrahatur. ut l. 3. 9. idem scribit ff. de peculio. sola ꝑ vxor sine marito non possit agere vel de fecdere in iudicio. quia sicut extra iudicium contrahendo possit vxor præiudicare marito: sic etiam in iudicio quasi contrahendo, modo illa bona super quibus litigatur, sint dotalia, in quibus vxor nullam penitus habet administrationem: quia dominium saltem vile & possessio transit ad maritum: ut l. dact. ancillam, C. de rei vend. cum ex eorum fructibus habet sustinere onera matrimonii: ut l. pro meritis, C. de iure de. & caput salabritæ, de usu in inf. Vnde in istis vxor non habet administrationem, nec de illis potest elemosinam facere. ut not. per gloss. & docim caput quod Dns patri, 33. quest. 5. de quo per sanctum Thom. secunda secunda. quest. 32. articulo 3. ad secundam, & 4. sententiarum, dist. 15. articulo 1. questio. 7. per totum, & opusculo 83. capite 17. per Abalensem Martini 6. capite questione vigesima prima, de quo in Speculo conscientia libro 1. capite 83.

D

15

¶ Modo illa ꝑ bona, super quibus litigatur, sint paraphernalia: ut sunt illa, quæ habet vxor ultra dotem, quæ tradidit marito, non tamen in dotem, & in istis censetur maritus procurator, & potest tanquam procurator super eis agere, nec teneretur emere de rato. ut voluit Bart. in l. maritus, C. de procurat. quia ista bona censentur quasi dotalia, & fortissimi narium dotalia: ut tenet gloss. in cap. plerumque, infra isto tituli. quæ dicit, quod sicut vxor perdit dñem propter adulterium, sic & bona paraphernalia. & ita iudicantur sicut dotalia, & ideo sicut in dotalibus habet administrationem, sicut in istis ex tacito mandato: ut l. fin. C. de post. communi. ita not. Bald. in d. l. maritus, in fin. & per consequens vxor de illis non potest se intromittere litigando in iudicio, vel aliis. Sunt & alia bona, quæ habet vxor penes se, quorum administrationem retinet sibi. Et in istis cum habeat vberiore potestatem disponendi super illis, videtur prima fronte valere iudicium per eam agitam super eis, saltem de iuris rigore: quoniam de iure regni secus crederem, propter dicte leges regni, de quarum mente est, quod vxor sola sine marito non possit aliquid adsum facere, per quem possit marito præiudicare, vel aliis. ita intelligitur & practicanur dicte leges.

¶ Ex per hoc tollitur contrarium, quod posset formari de doctrina Bart. communiter approbata in d. l. apud Iulianum, §. fin. ff. ex quib. cau. in po. ea. quem refert & sequitur Bald. Angel. Ioan. Imol. Cameracensis, & Alexand. in l. maritus, §. 1. ff. de acquir. hered. & Abb. in cap. qua fronte, sup. de ap. ubi dixit, quod si dicte statutum civitatis, quod mulier non possit contrahere sine consensu propinquorum, bene poterit esse in iudicio, & aliquid confiteri, & procuratorem ad iudicium constituere. ¶ Nam illud procedit, quando simpliciter est prohibitus contractus: secus tamen quando prohiberetur (prour leges regni prohibent) vxor obligari sine marito: quo casu omnia fatentur in locis sup. alleg. & Bal. & Ang. in l. si vnu, §. pater ne peteret, ff. de pater. quod nec tunc poterit vxor quasi contrahere: præsentim cum ista prohibitio fiat per iura civilia, prout sunt leges huius regni: sicut dixi supra in princ. Vnde non debet fieri ista stricta interpretatio, sicut si fieret per statuta: ut l. 3. §. hoc autem verba, ff. de negot. gest. & capite in nostra, infra de iurage.

¶ Et intelligo prædicta non solum, quando vxor ꝑ per se litigat in iudicio: sed etiam, si per procuratorem per eam solam constitutum: quia ex quo procurator nomine vxoris litigat, ipsa effectualiter videtur litigare: quoniam qui per alium facit, per seipsum facere videtur: ut regula, qui per alium. de regula iuris libro sexto, cum concord. & est bonus textus in dicta l. apud Iulianum, §. contradium. ubi contractus factus cum tutore videtur in effectu celebratus cum pupillo.

¶ Si

¶ Si enim aliud diceremus, leges regni prædictæ essent iudicio: quia quotidie heret eis fraus, supponendo procuratorem, qui sub nomine vxoris cocontraheret, vel alios actus obligatorios faceret: & sic heret fraus de persona ad personam, quod esse non debet: *vt l. hæc ratio § fin. ff. de iur. iur. & cap. sicut non fuit 46 di. & cap. quante de privileg. traditur per gloss. in cap. plerique 14. quæst. 3.* ¶ Ille enim, qui non potest actum facere per se stante prohibitione, oer poterit per alium. *vt regula, potest qui per alium, de regul. in lib. 6. cum concord. & propterea dicebat Bald. quem alii sequuntur in l. non dubium 6. col. versic. 2. modo, C. de legibus.* quod si nobilis in ciuitate non potest emere immobilia, oon poterit per se, nec per famulum suum ad hoc suppositum. ¶ Bene facit ad hoc text. in *authenticis: de alienat. & emphyt. § alienum, collat. 9.* vbi dicitur, quod res ecclesiæ debent dari in emphyteosim presentibus economis & chartulariis ecclesiæ, & postea subdit, quod economi, nec ipsorum parentes, nec chartularii, per se vel per interpositas personas accipere possunt in emphyteosim. ¶ Ex quo dicebat *ibi Angel. de Pern.* quod si dicitur statum, quod gabelles communes debeant vendi per officiales ad hoc deputatos, presentibus conseruatoribus monete, conseruatores monete, vel ipsorum parentes per se, vel per subiectas personas non possunt emere dictas gabellas. Idem dicit, si statum dicitur, quod mulier non possit testari sine presentia sui viri: quia non poterit instituere ipsum virum presentem, vel consanguineum viri, vel alium recipientem pro viro, cum presentia viri. ¶ Faciunt ad hæc oot. per *Bart. & alios in l. fin. ff. de hered. instit. vbi dicunt, quod eo modo, quo non potest quis instituere heredem filium suum spurium: vt in authenticis quibus mo. natural. off. sui, § pen. & in aut. ex complexu. C. de incestu nupt. & authenticis luer in §. C. de natura liber. eodem modo non poterit per interpositam personam, instituendo eam, vel legando ei, cum hoc, quod restituar sporio promittendo hoc publicè, vel accomodando ciuitati fidem adeo quod dicebat *ibi not. Bartol.* quod hæres tenebitur respondere possessioni, an fuerit rogatus a testatore de restituendo spurio, vel in capaci. Sicut ergo vxor ¶ sine marito non potest contrahere, vel quali contrahere, vel in iudicio esse per se: sic oer per procuratorem, vel interpositam personam. ¶ Nam & in principi in effectu videtur agere: vt in simili dicebat *Angel. post Dyn. in §. alio autem in fin. Instit. de ali. vbi dicit, quod licet agat administrator vel procurator alicuius, in effectu videtur agere dominus argum. lita autem, § gessit ff. de admin. tut. cum aliis, de quibus ibi per *Angel.* aliis se queritur absurdum: quia quod vna via prohiberetur, per aliam viam esset concessum, quod esse oon debet: vt in *l. fin. C. de reb. alien. & cap. tunc de precat. & cap. vnic. de cler. coniugat. libro 6. & regula, cum quid vna via, de regul. iur. in in. lib. cum concord. & Et frangatur***

leges prædictæ amplectendo potius verba, quæ mentem, quod non est faciendum: vt *l. si am. ff. de legi. & cap. intelligencia, de verb. sign.* ¶ Et istud teneo, quamuis *Bartol.* quem multi sequuntur in *d. l. apud italicum, §. fin. ff. ex quib. cau. in po. est.* contrarium velit, dicens, quod si dicitur statum ciuitatis, quod mulier non possit contrahere siue coconsensu propinquorum: bene poterit esse in iudicio, & aliquid confiteri, & procuratorem ad iudicia constituere, siue propinquorum coconsensu: quia in hoc non proprie contrahit. Ipse tamen hoc non firmat, sed cogitandum relinquit, cum qua decisione transeunt *Bald. Angel. & mol. in l. monum, §. cum cui, & in l. morte cod. iur. & Abb. in d. cap. qua fronte. Idem tenet Angel. consil. vltimo, de quo vide latus in simili signoratum, dicto consil. 155. incipiente statum ciuitatis.*

¶ Sed reuera hoc dictum *Bartoli* nunquam mihi placuit per prædicta. & illud in specie reprehendit *Idem Compertus in suo tractatu de dot. §. parte, questum. 108.* Faceret tamen ipse, quod si in constitutione procuratoris specialis ad contrahendum, vel ad iudicia interuenisset solennitas statuti: valuisset contrahtus, vel iudicium postea per procuratorem solum, quamuis oon interueniret alia solennitas. Et secundum prædicta vidi aliis in dicari in magna causa, in cancellaria agitata per procuratorem à sola vxore constitutum. ¶ Crederem tamen, quod si rempore, quo vxor procuratorem constituit, maritus erat præsens, & tacuit, vel saltem quando iudicium agebatur, non contra dixit: per hoc visus fuit consentire: vt expressè voluit *Bald. in l. 2. §. voluntate, in princip. ff. solut. matr.* dicens, quod si lex disponit, quod mulier oon possit testari sine coconsensu consanguineorum, sufficit eorum presentia, sine contradictione, licet oon interueniat eorum expressus consensus: quia vbi lex facit mentionem de voluntate, sufficit voluntas non solum vera & expressa, sed etiam circa præsumpta, vel ficta: vt *d. §. voluntate, quod dictum sequitur Angel. & alij ibi, & bene facit text. ad hoc, secundum Bald. ibi in l. fin. ff. de autor. ¶ Sed melius facit text. cum gloss. in l. 3. cod. iur. vbi gloss. dicit, quod si tutor erat præsens, & sciebat, quod fiebat, & tacuit: videtur autorizari. argum. text. in l. impubes, & l. non nullum, cod. iur. ¶ Ad idem text. cum gloss. in l. quo enim ff. rem ra. hab. in §. 1. vbi gloss. dicit, ¶ non contradicere ratiocinationi par est. ¶ Ad idem facit no. dictum *Bald. in l. mandatum, C. mandat. in l. colu. vbi dicit, quod si societas contracta cum patre, intelligitur cum filio renouata, si interueniat patientia tutoris. ¶ Ad idem facit not. dictum Bald. in l. potest, C. de iure delicti. vbi dicit, quod si pupillum maior infante, vna cum tutore, ingressus est possessionem: per hoc hæreditas est legitime apprehensa: quamuis aliter auctoritas vel consensus non exprimitur. ¶ Ad idem facit, quod ¶ voluit Innocent. in cap. ex parte decani, supra, de rescriptis. vbi dicit, quod si dominus videt**

det causam suam suo nomine agi per falsum procuratorem, & non contradicit, si sibi preiudicium 4. Nam ex voluntate sua creditur agere, cum possit eum prohibere, & oon prohibet: vt l. *sepe*, ff. de re iudic. & oontra eum mandabitur sententia executioni, cum credatur ex mandato agere. vt l. 4. ff. de re iud. debuit enim protestari, quod factum procuratoris suo nomine ageris, cum primo sciait, sibi displicebat. argum. l. 2. c. de filiofam. ista sunt verba Innoc. Idem sentit ipse in cap. cum in iure super, de offic. deleg. in 2. col. ibi: vel domino sciente procuratorem nomine eius agere. Sentit etiam ille in ca. cum olim Abbas, eod. tit. in c. in nostra, de procur. & in c. cum super, de re iudic. in quibus locis videtur velle Innocent. & sic eum allegat totus mandas, quod ex illa taciturnitate videtur sibi dare mandatum. quod dictum pro singulari extollit Abb. in d. ca. ex parte decani. 2. col. & in cap. cum in iure fin. column. de offic. deleg. & firmat Bart. in l. si mater, §. hoc iure, ff. de except. rei iudic. Bald. in l. licet, c. de procur. & in l. 2. ad fin. c. si ex sal. iussur. & in d. §. voluntate. & pleo d. notat in l. iustor. c. in quibus casu in iure, restit. non est ne. c. in l. licet, ff. de re iudic. & in d. l. sepe per Luden. consilio 170. per Andream Sual. in repet. rubric. de si de iustum. 57. column. dicentem, quod licet istud dictum Innocent. per quosdam non levis auctoritatis doctores reprobat: pro eo tamen est casus secundum eum in cap. fin. de iure iud. lib. 6. vbi licet procurator generaliter constitutus, non conferat habere nam damnam ad delinquendum, nec obligandum dominum ad poenam: vt l. 3. §. si procurator ff. quod quisque iura, & l. 1. §. si procurator ff. si quis ius da. non obtemper. cum similibus, si tamen dominus sciat, & patietur procuratorem suum delinquere in iudicio, ex quo venit pena inferenda ipsi male gestum a procuratore red dicitur validum: vt est ibi casus singularis secundum eum. §. Sic ergo videtur in proposito, quod ex quo maritus sciuit uxorem suam constituisse procuratorem, & ipsum ligare per se, vel per dictum procuratorem, & oon prohibuit cum possit, imo tacuit: videtur consentire, & tacite approbare constitutionem procuratoris, & ipsum processum: de quo videtur mihi casus in terminis in d. l. sepe ff. de re iudic. ex qua sumpta fuit lex regni 3. part. tit. 12. l. 10. vbi dicitur, quod si maritus sciat uxorem agere vel defendere in iudicio super rebus sibi in dotem datis, & non contradixit: sententia super hoc lata, preiudicat marito: quia iudicium videtur ex sua voluntate agitarum, ex quo potuit prohibere, & oon prohibuit, de quo vide Bald. in l. si fine, ad fin. c. ad vltimam. Adde predictis, quod si valialis testatur de re feudali sentente domino, & tacente, sibi preiudicat, secundum Bald. in cap. 1. §. donare, qualiter alium feudum po. alien per l. ficut, §. venditionem ff. quibus mod. pignus vel hypothec. sol. Sequitur lausum de sancto Georgio in tractatu feudorum in parte, & cum patris, quod de ipso feudo possint esse valialis, ver. sed quid si valalis. §. Maxime si una cum taciturnitate interuenit

aliquis actus factus per maritum, qui potius videatur declinare in consensum, quam in dissensum. Nam tunc indistincte videtur maritus consentire: vt puta si maritus duceret aduocatum, vel instruat causam, vel aliud simile, ita dixit notat Bald. in l. fin. §. necessitate per colum. c. de bon. qua. libe. motus argum. text. in d. l. 2. §. voluntate ff. sol. mat. & ff. de regul. iur. vbi non voca. & ff. de adopt. l. si pater naturalis & ff. de procur. l. iustum, & ff. ad Trebell. l. sicut inuoco, §. si populo. §. Et bene facit text. iuxta gloss. fin. in clem. 2. de procurato. vbi dicitur, quod si ergo consilium te procuratorem, & literas procuratoris ad te misi, & tu eas receputi, & tacuisti: per hoc visus es approbare & consentire. quem text. ad hoc multum commendat do. Abb. ibi in re collecti, & in cap. penult. 2. column. in tit. c. in cap. noane, de presump. & in quodam suo consil. 89. 2. columna. §. Adidem est bonus text. in cap. cum in iure de his qua. sunt a mai. per. & facit etiam tex. not. in l. si filium ff. ad Maced. vbi est casus, quod si filiosam. mortui pecuniam, & postea direxi patri suo literas, quibus dicebam, quomodo ego mortui filio suo pecuniam, rogans eum, vt ille mihi solueret. Ille autem literas suscepit, & penes se retinuit, & tacuit: per hoc videtur approbare mortuum, & tenebitur mihi solvere, per illum text. quem ad hoc multum commendauit Bartol. in d. l. qui eum ff. rem va. hab. §. Et propterea dicebat notat. laen. Angel. in regula, qui tacet, in Mercurialibus. & refert & sequitur Abbas in cap. noane de presump. in 4. column. quod si constitutio episcopi prohibet alienationem fieri sine sua licentia, si fiat alienatio in eum videtur consentire, & licentiam dare: quia vltra scientiam & patientiam interuenit actus de ceteris in consensum, scilicet receptio rei alienate. Et sic vult laen. Angel. quod vbi requiritur licentia in actu iustitiae tacita: quamvis contrarium sentiat Innocent. in cap. cum in iure iudic. de consuetud. Angel. & Imol. in l. si quis mihi bona, §. iussu ff. de acquir. hered. c. in am. And. in clem. 1. de test. & in cap. si Abbas, de elec. lib. 6. quem refert & sequitur Lud. in d. l. 2. ff. sol. matr. & And. Sual. in c. possessiones de reb. eccl. non alien. Ad ista bene facit quod not. Bart. in l. cum pater, §. liberta. per illum text. ff. de leg. 2. vbi vult, quod licet filiosam. oon possit in iudicio agere, vel conueniri sine licentia patris. l. si §. si necessitatem, de bon. qua. lib. tamco si pater & filius simul agant, valet iudicium ex parte filii: quia nemo non appareat aliter de patris licentia. hoc sequuntur Bald. Angel. & Moderni, per textum Alexand. in l. qui heres, §. fin. ff. de acquir. hered. Bald. in l. si filium, in fin. ff. de iudic. laen. de Imol. & Moderni in l. si rem dorem, in fin. ff. sol. matr. cum com. ordan. ubi significat. Ang. in §. populum, in iure de iur. lit. laen. in l. quoniam, de i. c. de fideicommiss. Abbas in cap. dilecti, in 2. notabili, de consuetudine. hoc est, quod si filius alienat rem immobilem simul cum patre, vel econtra: non requiritur alius consensus, vel alia patris auctoritas: iuxta l. fin. §. si filium, c. de bon. qua. lib. ita dicit Angel. in d. l. quoniam, per illum text. &

& sequitur ibi *testem*. Hinc est etiam, quod statuta statuta, quod filius non possit se ligare sine licentia patris: si in eodem instrumento reperiantur obligati pater & filius, non requiritur alia licentia patris, secundum Bald. in l. final. 2. colum. C. ad Maced. ¶ Et procedunt ista, siue intelligamus, quod illud verbum, [Otorgamiento,] possumus in dictis legibus regni, importet consensum. Nam tunc licet a principio non interuenient, satis est quod ex post facto præstetur: vt in e. quod fuerit de elect. & in c. cum vobis de his que sunt a prelat. & c. cura de iure pat. & l. si autem cum ibi not. Bart. ff. de aqua plu. arcen. & gloss. in c. prudentem in ver. nihil de offi. deleg. & in e. quod fuerit in ver. consensu de elect. Ad idem quod voluit lazo. And. in c. iudicem in ver. a mari. de elect. lib. 6. Siue illud verbum, [Otorgamiento,] importet authoritatem, prout aliqui firman. nam licet de iuris subtilitate authoritas debeat a principio interuenire: vt l. obligari ff. de arbitri. iur. & tenet Bald. in l. 1. ad fin. C. qui admittit ad hoc po. & in l. si uxorem, 2. colum. C. de condit. in ser. Abb. in d. c. cum vobis. vide lazo. And. in c. 1. de rebus eccl. non alienat. lib. 6. ¶ Insuper tamen mente legum regni prædictarum, satis est, quod ex post facto interueniat: cum ratificatio actus precedentis dependat a sola voluntate & ratificatione mariti. quod apparet ex eo, quod in suum fauorem emanant dictæ leges. vt dicebat Bald. in l. 1. C. vnde vir & uxor. & dictum est in precedentibus. Si ergo in terminis legis nostre maritus potest renuntiare iuri consentiendi: vt dicebat ibi Bald. & sic renuntiando valeret contraclus, vel actus per uxorem, vel eius procuratorem gestus, sine consensu mariti: multo ergo fortius valeret, si ipse ratificaret expresse, vel tacite. ¶ Ad hoc ego allego text. singul. in §. pen. iustit. de milit. testam. vbi traditur singularis doctrina, quod ita demum potest quis ratum habere, quod ab initio iure non subsistit, si nullam solemnitatem desiderat, sed solum ex voluntate ratificantis depeodet. Sic debent intelligi not. per Bart. in dict. l. si quis mihi bona, §. infam. ff. de acquit. heret. & per dict. in dictis viribus. ¶ Ad idem facit text. in cap. quoniam sit de elect. lib. 6. & in l. licet, de iudiciis. vide gloss. & Bart. in l. 1. §. mechaere, C. vbi de crim. agi oportet. Bald. in l. quicunque, 2. col. ver. si autem pro causa, C. de ben. que lib. 6. & Alex. in dict. §. infam. 4. col. ver. item in quantum Bart. & in §. col. ver. secundum hoc. ¶ Idem dico, si teneamus, quod dictum verbum, [Otorgamiento,] importet licentiam, prout est veritas, per l. legem, l. part. sit. 4. l. 32. in princip. cuius verba sunt hæc, [Licentia en Latin, y otorgamiento en Romance, todo es una cosa.] De hoc verbo, [Otorgamiento,] vide legem regni, l. par. sit. 1. l. 1. Et ex hoc forte inoleuit consuetudo in his regnis, quando uxor aliquis contrahit, semper per dicimur, quod illud facit de licentia mariti: quæ quidem licentia de iuris subtilitate debuit precedere aliis non valeret: vt ex text. qui ad hoc quotidie allega-

Falconi Rur.

tur in c. licet, de regula. vbi dicitur, quod si religiosus vult transire ad strictiorem religionem, hoc faciat petita prius licentia a suo prelato. ¶ Ad idem text. in c. amicus vtriusque sexus, infra de quæ. & rem in §. si quis. vbi licet dicit: Si quis alieno sacerdoti vel voluerit iusta de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet. idem dicit d. l. legem, 2. ad idem text. in l. 1. C. de sacrosancti eccl. quam ad hoc not. Bald. in l. bonorum, 17. colum. in fin. C. qui admi. ad ben. poss. po. ¶ Ad idem facit l. certa forma, C. de iure fisci. & C. non licet metropol. in rubro & in negro, & in l. 1. C. de communis, lib. 12. & quod not. in l. fin. §. necessitas accm. C. de ben. que lib. 6. prædictum per Bald. notat Bart. in l. si autem plures ff. de aqua plu. arcen. & in l. si quis mihi bona, §. infam. ff. de acquit. heret. & firmat Campanus in suo tractatu de dote, in §. parte, quæst. 8. 4. imo de iuris subtilitate debuit licentia expresse concedi: vt not. voluit lazo. And. post Arch. in c. si abbat. de elect. & idem lazo. And. in regula, qui sacer. de regul. ar. lib. 6. in 4. q. 9. & Lap. allegante 86. & Bald. in l. abseruare, §. proficiat, ff. de offi. procum. & legat. London. & Alciac. in d. l. 1. §. volumus, 2. colum. ff. soluto matrim. est gloss. quam ipsi non allegant, iuncto text. in cler. 1. de resam. vbi text. dicit, quod religiosus non potest exequi vltimas voluntates, nisi habita superioris licentia. Dicit d. gloss. quod non sufficit tacita: quæ ad hoc allegat & commendat Campanus in d. tractatu de dote, §. parte, 81. ¶ Atento tamen, quod ista licentia & validitas actus per uxorem gestu, dependet a voluntate mariti, in cuius fauorem emanant leges regni, quæ in enotactu mulieris licentiam mariti requirunt: mihi videtur, quod ex post facto potest ratificare tacite vel expresse gesta per uxorem, absque eius licentia in iudicio, vel extra iudiciu: per ex quæ supra dicta sunt, signanter per text. in d. §. pen. iustit. de milit. testam. & ita vidi pronuntiam in cancellaria. Ad prædictorum confirmationem facit quod notanter voluit Andreas de Isernia, & sequuntur ibi Alciac. & in c. imperialem de probis seu alien. per Freder. vbi dicit, quod si vasallus vel alienatus feudum sine consensu domini, potest dominus ex post facto consentire, secundum eum, quem refert & sequitur Lacinus de sancto Georg. in tractatu solutorum, in parte, cum patet de non alienando, col. 9. versus, quæro quando vasallus. & vide ibi an sufficiat tacitus consensus hodie per legem Taurin. l. 1. & c. 1. Limita prædicta, vt uxor non possit contrahere, vel actum obligationum facere sine licentia mariti, nisi hoc cum iuramento fecerit: nam tunc tenetur iuramentum seruare, vt notanter voluit Anthonium in cap. 1. de censu. in repetitioe col. 76. versus, prædictum applica quæstionem, & ver. pro confirmatione precedentium, & c. & faciunt rationes plures, quas ipse recitat vers. quid dicit in materia iuramenti. Idem expresse firmat Prædictum Arce. conf. 54. ad hoc bonus text. in c. cum cōtingat de iurac. & c. licet, ad. ut lib. 6. & c. quoniam patrum, de patrum, ad lib. 6. & quæ in illu

S

scribit

habitus notantur. videas multa, quæ scripti super §. 13. in fine, de alienatione dotis facta à muliere cum iuramento. Limita secundò, nisi maritus tempore contractus vel actus sit absens à provincia in partibus remotis. nam tunc eius absentiam supplet iudex, vt per *Anchor in d. c. 1. de constit. versiculo, in fine ad statum*. vbi alia ponit ad materiam prædictæ legis regni, quæ ego super eadem lege in meo commento laus proflequitur. videas per te. & bene facit textus in *leg. pen. ff. de bonorum possessionibus, & ca. l. bonorum, C. qui admi. ad bonorum poss. po. & in l. si in fine, in fine, C. de iure deliberandi*. vbi aliquando iudex præstat authoritatem supplendo defectum tutoris, vel coactoris, hoc est hodie ita prouisum per *legem Tauri, §. 6. incipit, [quando el marito]*. Idem faciet iudex, quando maritus est præsens, & requisitus non vult præstare licentiam vel consensum sine iusta causa. nam tunc cogitur præstare, vel saltem iudex præstabit pro eo argum.

l. 6. tit. 3. lib. 3.

l. 1. tit. 5. lib. 3.

l. 3. & 9. tit. mod.

l. 1. tit. 5. lib. 3. c. nullum de iure patronatus. ita disponit *lex Tauri*. 7. quam tece memini. item limita & intellige prædictam legem regni, prout continetur in cunctis *Taurinis*, §. 6. & 61. quas per te vide. [Ista sunt casus, quo ad istam quæstionem effectum, omisit multis, quæ potuissent adduci ad intellectum, ampliationem, & limitationem dictarum legum regni: quia non erat hic locus accommodatus. Et per ista sum expeditus de ista septima & vltima limitatione.

ADDITIONES.

A* ¶ Adde tamen doctrinam notabilem subtilis *Arctii in l. si qui ex alter, col. 6. ff. de verb. oblig.* vbi firmat, quod quæcumque dispositio, quantuncumque exorbitans, seu contra ethica, loquens in contractu, habet locum in distractu: monetur per gloss. not. in l. 3. §. 1. in verbo *liberatum*, ff. de contrariis iudic. reud.

B* ¶ Adde *Felin. in d. c. ex par decani, col. 3. post Alexand. in l. sepe, col. 1. cum pluribus sequent.* de re iudic. & quod not. *Jesum in l. si procraster, ver. septimo limit. C. de procurat.*

C* ¶ Adde *Paulum in l. in concedendo, num. 6. ff. de aqua plu. arce.*

IOAN. BERNARD.

A ¶ Non potest sine eius licentia. Vide *Conar. de sponsal. parte 2. §. 1. num. 3. & sequent. & 112. l. 55. Tauri*. ibique doctores. & amplissimam repetitionem *Roderic. Suarez in l. 11. tit. fin. lib. 3. fori, Bernar. Diaz regula 455. Dierici regula 151. plenissime* *Mench. lib. 1. quest. frequentium* §. 10. per totam cum tribus capitulis sequentibus, *Racium de doctum* §. 11. n. 48. cum sequent. *Chaffan in consuetud. Burg. rub. 4. §. 1. Tiraguel multorum casuum collectione*, & mote suo multis citatis, in *legibus consuetud. gloss. 2. per totam cum sequent.* qui doctores, eo ingenio, studioque huius §. quæstiones, aliasque innumeratas prosequuntur, vt eorum lectione contentus, ne dicam, repletus, nihil amplius, in materia desiderat. Quo fit excusatum, super quæstionibus huius §. sigillatim nostram operâ repetere, cum in qualibet earum

fas sit tibi consulere, vt prædictos consulas scribentes, ac maxime *Suarez, Mencher. & Tiraguel*. qui abundantius ceteris locuti sunt. Nunquid verò, in foro possit, tuto retineri possit, quod ab vxore obteutum sit, per contrahentem cum ex sine licentia mariti, quia hic de periculo animæ agitur, vide nominatim *Conar. in regul. per totam parte 2. §. 3. n. 10. & vlt. Tiraguel. d. gloss. 2. n. 21.* vide quæ scribit doctissimus *Domus. Soto lib. 4. de iustit. & iur. q. 8. art. 3. & per eundem Tiraguel. & Conar. repetes*, nunquid etiam mulieri liceat in foro conscientie ab huiusmodi contractu resilire, & vide *Menchacum d. c. 10. n. 15. & 19. cum aliis.*

B ¶ Appellatione alimentorum, veniebant seruitores. Vide *Gratum in consil. 36. vol. 2.* & quæ dicunt *Auerdian in respons. 8. m. 1. & Telle, in l. 30. Taur. n. 10. & anchorum infra, super text. 3. not. in princ. num. 1.*

C ¶ Quando à principio dum actus gerebatur non fuit oppositum. Vide *Chaffan in consuetud. Burgum, rubric. 4. §. 1. m. 27. Tiraguel in consuetud. gloss. 8. quest. 10. m. 88.* & quæ tradunt *Jesum in l. non in modis, C. de procurat. Felsum in c. causam, n. 9. de iudic. & pulchre scripta *Ponelli in l. 1. parte 3. m. 32. & sequent. C. de bon. matern.**

D ¶ Vno tamen casu. Vide *Anchor supra, §. 48. ad fin. & quæ ibi adiunxit, per ex quo inferunt.*

E ¶ Quod vult Innoc. in c. ex parte decani. Vide *Alexand. in l. sepe, ff. de re iudic. Felsum in c. 1. vt litte non contest. n. 12. & allegari magis Tiraguel. de retrad. lignag. §. 9. gloss. fin. m. 13. cum sequent. & pulchre, sat etiam multis allegatis *Pinel. in l. 2. part. 2. d. 3. n. 18. C. de rescind. vendit. & n. 19. & Felsum in d. c. ex parte hic allegato.**

F ¶ Vbi requiritur licentia in actu sufficit tacta. Faciunt scripta doctorum, quos retuli aditione proxima, ac magis in specie præter *Tiraguel. & alios, qui sup. in 1. additione adscripti sunt.* vide *Dulas. Perez in l. 8. gloss. penult. tit. 3. lib. 3. ord.* quid autem iuris si contractus fiat inter ipsos coniuges. Adde quæ scribit *Alicia. regul. 1. præsumpt. 2. m. 7. Gomez. Arias in l. 15. Tauri num. 81. & rursus eundem, & Castillo, in d. l. 55. & Menesio in l. transactio qua domini, C. de transact. num. 15. & Dulas de Segura, vna cum Dulas. Perez. additionatores in §. per vxor. m. 111. cum sequent. ff. de acquirend. poss. vbi multi dicuntur, quæ nominatim sequitur *bernard. in fallent. d. reg. 455.* quos adtinges ad scribentes, quos supra retuli addit. 1.*

G ¶ Sine intelligamus quod illud verbū [otorgamiento]. De huius vocis designatione vide *Auerdian in suo dictionario, versic. [otorgamiento]* & *Gregor. l. 32. tit. alleg. tit. 4. parte 1.*

H ¶ Cogitur præstare vel saltem iudex præstabit pro eo. Vltima *Taurisus in l. 17. Taur.* quæ hic allegatur, vide *Corsetum in singular. fin. versic. consent. & Chaffan in consuetud. Burgund. rubric. 6. §. 1. curre gens nobis* versic. [du consentement]. & *Jesum in l. 1. num. 20. C. qui admi. & Felsum in c. cum accessissent n. 20 de consuetud.*

DOCT. IOAN. BARAHONA.

SVM.

SYMMÆRERV.

1. Donatio inter coniuges, morte donatoris confirmatur.
2. Et idem est in donatione facta ante matrimonium, velata tamen in tempore matrimonii.
3. Donatio causa mortis ad sui validitatem non requirit aditionem.
4. Donatio inter coniuges de iure revocari non valet.
5. Legatum non revocatur per generalem donationem in dictum.
6. Legatum revocari ex videtur testam. alienando in specie rem legatam.
7. Legatum an & quando per alienationem rei legata revocetur.
8. Figurata rem pro tanto, quanti valet, censetur totalem alienatio.
9. Creditur licet fundum pignori datum, ut ante satisfactum evadat, non censetur pignori: sed si tamen, nisi esset filio pro tanto obligatum quantum foret valet.
10. Statutum prohibens forum situi aquirere immobilia, intelligitur etiam prohibere capere pignori pro tanto, quanti rei valet.
11. Donatio in dictum non presumitur revocata.
12. Revocatur traditur etiam, quo ad fructus perceptos.
13. Donatio revocatur etiam non est proprio donato, & revocari sine usufructu non potest.
14. Donatio vel concessio ab alijs facta, potest per principem modificari.
15. Vassallus si suis filiis decedat, an revocatur ad dominum revocatur.
16. Privilegium sine causa revocare an possit princeps.
17. Princeps in contrariis non conservatur ut princeps.
18. Cardinalis si ante creationem episcopi aliquid statuit, & quilibet promittit illud observare, si fuerit electum, non tenetur electus observare, si est in primatuum dignitate sua.
19. Promissiones principum in principiis sine creatione, si sunt prelatiales, non debent observari.
20. Heredes appellati, an & quando intelligatur de primogenito de omnibus.
21. Testator si supplexerit reliquos de consensu iusti testamenti in fidei iuramento, intelligitur scilicet de primo filio post mortem testatoris.
22. Privilegium principis debet esse perpetuum.
23. Privilegium datum prelate, qui de clerici quatuor servum servantes percipiunt fructus in absentia, revocatur de presentibus & de futuro, loca illorum subrogantur.
24. Donatoribus si decedat non restitit filio an fratre, revocatur tamen si filium suum non legatum, an ad alium transire bona donata.
25. Masculinum in testes feminas & donationibus favore debetur, tuncque feminum.
26. Filius in iure promissus an admittatur, filio legitimo deficiente.
27. Femina succedit in fundo, etiam si fundum sit nobilis.
28. Invenire filium nasci an transeat in domum, non excluditur masculinus: an vero possit alium quocunque invenire.
29. Donatio principis latissimi interpretanda est in vim primogeniti.
30. Filius natus, in materia feudali, ponitur pro quolibet descendente ex linea masculina.
31. Conditio desinit a vi maris apud granatum.
32. Per aditionem desinit hereditas esse patri, & intelligi esse filii admodum.
33. Remane postquam transiit ad feminam, non potest ab ea revocari propter supereminentiam masculinum.
34. Servus generis sine principis sui exclusio, an sit postea admittendus.
35. Actus in dubio videtur perpetuus non temporarius.
36. Exclusio femini, perpetua est exclusio in materia feudali.
37. Pactum, per quod quis se obligavit, ut pro observantia convallis possit capere personalem, non transiit ad heredes possidentis.

Palacius RAN.

EXTRA casus predictos donatio inter virum & uxorem est prohibita: ut in superioribus dictum est. non tamen est omnino oulla, quod apparet ex eo, quia morte donatoris confirmatur: ut l. 1. & l. 3. & l. 4. si maritus, l. 4. & l. 1. Papianus. & l. 1. cum hic status, in primis. §. si sit. & l. 2. de leg. prete. & l. 2. de par. detul. & l. 1. donationis quasi in parentem, C. si sit. & l. 1. si sit. & l. 4. par. sit. l. 1. & l. 4. vide Lado. L. si sit. in l. si inter virum, de reb. dub. qui plura dicit circa hoc. §. Ratio potest esse, nisi venientem ad mortem appareat contrarium voluisse: ut dicit l. 1. cum hic status, cum alius, de quibus supra, & cap. maioris, de baptismo, & l. 1. sententia, C. de testam. Unde perinde est, ac si donatio esset testamentum confirmata, & sic de ea detrahatur Falcidia, sicut de alijs legatis testamentis relictis, secundum Bart. in d. l. cum hic status. §. Quod procedit, non solum in donationibus factis inter coniuges constante matrimonio, sed etiam in factis ante matrimonium, relictis tamen in tempore matrimonij: unde si sponsus aliquid donat sponse ante matrimonium, vel confectur dotem recepit, & se refert in tempore matrimonij, secuto postea matrimonio, morte ipsius confirmatur donatio per iura predicta: non quidem ex verbis legis, quia non videtur verè facta donatio à marito, cum ante matrimonium fuerit sed ex sententia legis, quia collata in tempore matrimonij fidei videtur facta à marito. Causa est not. in l. cum hic status §. si sponsus §. si sit. ut. quam ad hoc ponderat Franciscus de Arr. in l. si desertio, circa fin. ff. de verb. obligat. Ex quo infert ipse vnam, quod reputat valde not. quod vbiunque ad privilegium consequendum apponitur certa qualitas in persona cōtrahentium: si illa qualitas inest fidei, & non verè, non comprehenditur sub verbis legis. Nam sponsus, qui donat, ut donatio post matrimonium habeat effectum: verè quidem non est maritus, ex quo confert donationem in tempore, quo erit maritus: & hoc refert & sequitur Socius in l. 1. §. 1. & l. 1. in fin. §. soluto matrim. Item confirmatur donatio inter coniuges morte donatoris, etiam si donator post talem donationem fecerit testamentum, in quo nullam hereditatem instituit: vel si instituit, hereditas non fuit adita, nam per tale testamentum, vel hereditas institutionem, non videtur renovata donatio: ut est text. & ibi not. Bart. & Bald. in l. 1. C. si sit. est text. not. in l. sequens §. de leg. 1. secundum Bart. ibi, quam etiam allegavit Bald. in d. l. 1. C. si sit. tunc. licet dictum in donatione, quam facit pater filio: quia similiter illa ad sui confirmationem non requirit aditionem hereditatis, ut voluit gloss. not. in l. filia tuam, in ver. 1. in fin. C. famul. heret. quam ad hoc pro not. allegat. Angel. in l. 2. de leg. 1. §. Ista enim donatio inter coniuges videtur & quodammodo donatio causa mortis: cum per mortem confirmetur, ut dictum est: quia quidem & dona-

§. 2. tiones

tionem causa mortis etiam ad sui validitatem non requirunt additionem hereditatis: vt expresse dixit Angel. in d. l. 1. C. isto rursus. quamvis Bart. ibi dubitauerit. idem tenet Bart. in l. 1. in mortis in fine ff. de don. caus. mort. Et in l. qui Rome, §. Flavianus in fine ff. de verb. obligat. qui ad hoc allegat text. in l. 1. qui sine manu. ad liber. per. p. ad idem est bonus textus cum glossa in ver. qui mortis, in l. post legatum, §. per ff. de bu. quib. vt indig. §. Ad idem est glossa in l. etiam ff. de iussu testam. in ver. infirmari. quam ad hoc allegat Bald. in l. 1. C. si non mortis, in prim. C. ad l. Falcid. idem sequitur Bald. in l. 1. C. quib. res in. non no. Et in l. item quoniam ff. de condit. ob. caus. Saly. in l. fin. C. de pact. Angel. in sua dispositione, incip. Hactenus miles, charta 5. Bald. in lege sum verum, C. de fideicommissis. Item de inuol. in d. l. si quis de leg. 2. C. in l. fin. ff. de donat. caus. mortis. Vbi hoc sensus Baldus et Alexand. in d. l. 1. 2. de legat. 1. Franciscus de Arreto, consil. 74. penult. colum. Valebunt ergo donationes inter coniuges, quamvis donator fecerit testamentum, & heredes infirmaverit, & nolite adire: vt supra dictum est. §. Intelligi, quando fecit generalem institutionem, vel dispositionem bonorum, secus si specialem de illis bonis: nam tunc bene esse reuocata donatio, & per consequens non confirmaretur. casus est not. cum glossa in l. si maritus, la 2. C. si sit & l. cum hic flatus, §. si maritus, & §. qui quasdam ff. de. vbi dicitur, quod si maritus rem quam vxor donauit, alteri legauit, vel pignori obligauit, videtur donationem reuocata de eo quod morte mariti non intelligitur donatio confirmata. §. Ratio huius est, quia si donatio inter coniuges de iure communi non valet, licet iure singulari confirmetur morte: vt dicit l. Papinianus, cum aliis de quibus supra §. ff. de ius. illud autem quod valet iure singulari, facilius tollitur, quam illud, quod valet iure communi: vt l. cum mulier, §. 5. mulier missus ff. de testam. milit. §. Intelligi tamen, quando maritus specialiter pignoraliter, vel obligasset rem, quam vxori donauit, secus si maritus obligasset generaliter omnia bona sua: nam tunc non videtur reuocata donatio, quia non videtur ea mente obligatum: vcl. §. si maritus. Ratio diuersitatis est, quia plus opetatur pignoratatio vel obligatio specialis, quam generalis: quia generalis non afficit ita rem, sicut specialis argum. ex differentia ff. ex quibus causis pign. vel hypot. contraria. ca. hanc est decisio elegans Bart. in l. rem legatam, in fin. ff. de adit. legat. idem tenet Bald. licet de Bart. non fecerit mentionem. in l. si non verum, C. si sit rursus. quos sequitur Lason in l. 3. in 2. col. vers. 2. notante luminat. C. de legat. §. Ex quo inferit ipse ibi in fin. col. ad vnum valde singulare: quod si mulier testatrix, quæ si legauit domum vel fundum alicui, & post testamentum nupsit, & dedit omnia bona sua in dorem viro: per istam donationem generalem in dorem, non intelligitur reuocatum legatum. ita notabiliter consuevit Alexander consil. 31. incipiens. ponderata bu, in 3. preliminarie. quod miro modo extollit, tanquam

nonum, & ab alio non tactum, lason vbi supra. & illud confirmat ratione prædicta. Nam per alienationem voluntariam ita demum reuocatur legatum, si alienatio est facta in specie de illa re legata: secus quando sit alienatio in genere omnium bonorum. §. Sicut in simili dicebat Bartolus in donatione facta inter coniuges. Ita ergo in proposito, licet testator alienando in specie rem legatam, intelligitur si legatum reuocasse: tamen dando omnia bona in dorem, & sic alienando generaliter, non intelligitur legatum reuocasse rei in specie legatæ: imo mens testatoris fuit, vt illi generi per speciem derogetur, vt in iuribus vulgaribus. §. Si tamen bene ponderentur monita Alexandri. probant aliud, quod est singularius, quod etiam si mulier dedisset rei in specie in dorem illam rem, quam prius legauerat: adhuc non reuocatur legatum. quod si est verum, est multum notabile: id quo vide latus Lasonem vt supra. An tamen, & quomodo per alienationem rei legatæ reuocetur legatum: vide textum, & ibi notat. in prælegat. l. rem legatam ff. de adit. legat. Et in d. l. 3. C. de legat. & leg. rep. in 6. par. tit. 9. l. 17. quam tene mens. Quid autem, si rem legatam a testatore alienaram, testator redemit, an redimatur legatum: vide textum notabilem in l. cum seruus ff. de adit. leg. & Bald. in l. qui post testamentum, in princip. C. de leg. vbi vide Alexander. Et consil. 31. colum. fin. 3. vltim. §. Prædicta sunt sane intelligenda, quando ista generalis obligatio, vel pignoris datio esset facta pro minore pretio, quam valeret bona ipsius pignoratans, seu donatoris. Secus si pro tanto pretio, quod non est verisimile ipsum velle luere. Nam tunc ista pignoratatio habetur loco alienationis: vt l. antequam in prim. de leg. 3. Et l. legatam, in fin. ff. de sup. leg. & ibi Bart. ita tenet Bart. in d. l. rem legatam, in fin. de adit. leg. Cyn. Falg. Paul. Alexander. & Lason in d. l. 3. C. de leg. Item Faber in §. idem respiciendum, l. iustitiam de legat. §. pignoratate enim rem pro tanto, quantum valet, ceoletur totalis alienatio: iuxta not. per Bart. in l. in quorum, in fine ff. de pignor. §. Et facit quod voluit Baldus in l. voluntas, C. de fideicommissis. Et in l. finalis, C. de reb. alienat. non alienand. Et in cap. 2. §. aut libellario, quib. mod. fruct. emi. in verbo, dolo versum est, & in l. manumissiones ff. de ius. & iure, & ibi Lason & in d. l. 3. secundum §. possessor, in fin. §. qui satisfacti coguntur. Saly. in d. l. 3. fin. vbi dicit, quod si tradidit tibi rem, cum pacto, ne exeat manus tuas, & tu pignoraui pro æquali pretio: diceris contrauenisse conuenienti: quia non est verisimile quod eam amplius redimeret. Idem est, si lucares personæ adeo potes, quod non esset verisimiliter spes recuperationis: vt voluit Bald. quæ sequitur Falg. & Lason l. manum. per col. ff. de ius. & iur. arg. d. l. qui habebat ff. de leg. 3. facit quod in simili voluit Bart. in l. legatam in fin. ff. de sup. leg. l. ac de Ar. Ang. lmo. Fran. de Ar. & Moderni in l. 1. §. per seruum corporalem, ff. de acqui. poss. vbi dicunt, quod quando res est pignoratata pro

tanto

tanto pretio, quod ooo est verisimile eam debere huius per debitorem: tunc acquireret creditor possessionem per scriptum, tanquam verus dominus. quod est valde notabile pro ampliacione l. qui habebat, de leg. 3. quamvis aliter sentiat Bart. Socin. in d. 5. per sermum. Per rationes & fundamenta sanis virgentia, quibus non facile responderi potest. & in parte iuris illud videtur verius, nisi communis opinio esset in contrarium ad cuius confirmationem facit quod voluit Alberic. Bald. Ioan. de Imol. Alexan. Iason & alij Moderni in d. 5. possessor. vbi dicitur, quod licet creditor dicatur possidere, quo ad multa, de quibus per glossam non tamen quantum ad hoc, ut releuet ab onere sciendandi, nisi fundus esset pro tanto ei obligatus, vel pignorat, quantum fere valet. Nam tunc censetur tanquam proprius & releuet ab onere sciendandi per text. in l. legata, in fin. ff. de sup. leg. cum aliis, de quibus per Iason. vbi supra, quando ex his inferitur, quod si statutum prohibens forentem acquirere immobilia, intelligitur etiam prohibere capere pignori pro tanto, quanto res valet, secundum Iason. ibi. Si ergo maritus, qui fecit donatioem, pignorat, seu generaliter omnia bona sua, pro tanto pretio, quantum valebant etiam cum re donata: verisimile est, quod ooo voluerit ea lucrare, & per consequens presumitur habuisse animu reuocandi. Vnde per eius mortem postea secutam, non confirmabatur dicta donatio: vt apparet ex praedictis. Quod intelligo, nisi forte ista res donata, quae fuit pignorat generaliter, vel specialiter, fuisset maiorem ipsius pignorantis: quia tunc propter affectum, quod eo ad eam habebat, quamvis eam pignorat acrit pro quanto valebat, tamen non est verisimile, quod eam non debeat redimere vt l. in emptione, ff. de iur. em. & non in l. iudicium, C. de contrahenda emptione, & in cap. sensuum supra, de integritate restitutionis. Vnde hoc casu non videtur reuocata donatio. ita notabiliter sentit Paul. de Cass. quem refert & sequitur ibi Alexan. in fin. in dicta leg. tertia, C. de legat. & etiam Iason in l. eodem. Ex quibus omnibus inferri potest ad decisionem questionis, quam meo tempore in cancellaria vidi agitari. Mulier nobilis, domina Maria de Gabere, quatuor habet filios, Petrum, Ioannem, Franciscum, & Ferdinandum: de donationem fecit cuiusdam oppidi Petro & Ioanni inter viuos, vt ipsa dicebat, vt ipsi haberent post eius mortem, promittens non reuocare. Deinde in extremis posita condidit testamentum, in quo inter cetera eundem Ioannem in tertia parte omnium bonorum suorum meliorauit, siue domorum, siue reddituum, &c. de dicto tamē oppido donato nullam expressam fecit mentionem, sed de donibus, vt supra dixi, cum nullas alias haberet domos. Itaque in effectu, vt paucis perstringam) ipsa testatrix nulla fere alia bona habebat, nisi illa quae generaliter in testamento nominauit. Dubitatum fuit, utrum per huiusmodi testamentum, & meliorationem,

vifa fuerit reuocare donationem praedictam. Videtur directum quod sic, per ea quae superius diximus. In contrarium tamen fortiter facit textus notabilis in leg. quatin, C. familiae beneficiorum. vbi si testator inter suos heredes bona sua diuisit, & cuiuslibet certa bona cum mancipijs, quae ibi erant, reliquit, non videtur voluisse mutare: quamvis postea eadem mancipia vni oerta, non facta eorum discretione, commendanda potauerit heredibus. Ad hoc possunt adduci notata per Dyn. & alios in regula generali, de reg. iur. lib. 6. & per Modernos in c. 1. de rescript. Hinc est, quod si princeps donauit alicui castro, quod erat in prouincia: postea alteri donauit totam prouinciam: intelligitur ex cepto castro alteri donaro. quia id facere intelligitur sine praeiudicio alterius. l. 2. §. si quis ad princeps, ff. ne quis in loco publico. ita dicit Hostiensis in cap. annus de iur. iur. dixi in tractatu Insularum vniuersi Oceani c. 5. §. 6. circa fin. Ad confirmationem praedictorum facit, quod quidam sumus in dubio, & verum donatio su reuocata, vel non, per penitenciam donatorum, in dubio praesumimus non reuocata: vt est textus valde not. in l. cum his statum, §. penitentiam ad fin. ff. de iur. iur. dum dicit: Vbi mel donatorum penituit, etiam heredi reuocandi potestatem imbuimus, si appareat defunctum euidenter reuocasse voluntatem: quod si in obscuro sit, procliniore esse debet iudex ad comprobendam donatioem. Ex quo inferitur ad vnum valde not. quod si maritus confecerit dotem recepitse ab vxore constante matrimonio, ex qua confessione resulter tacita donatio: vt supra dictum est: etiam si postea dicat confessionem illam falsam fuisse, non videtur reuocare tacitam donatioem resultantem ex confessione: quia requirebatur expressa reuocatio viri dicentis, reuoco confessionem & donatioem ex ea resultantem. Declarandum autem, quod non habuerat dotem, vel quod confessio erat falsa, nisi aliud addat, non per hoc videtur donatioem reuocasse. praesumitur enim potius voluisse, quod illa habeat vxor tanquam donata, quam vt debita: ita notanter determinauit Albericus Papensis: vt refert & sequitur Ioan. And. in additionibus ad Speculas iur. in rubr. de qua decisione fecit solenne festum Ludovic. in singul. 616. incip. si quis quid donatio. & ita praesumitur in cancellaria isto anno 1500. Si tamen mulier expresse reuocasset donationem, quam filius fecit, valeret reuocatio: quamvis si in donatione promitteret non reuocare: & sic videretur donare inter viuos l. vbi ita donatur ff. de donat. caus. mort. vocat. in l. qua dicitur, ff. de soluto matrim. maxime per Alexan. Intellige tamen, quod mater potest reuocare donatioem praedictam, quantum ad tertiam partem bonorum suorum, quae reperitur habere tempore reuocationis, vel mortis ipsius donatricis, computatis etiam bonis donatis. in qua quidem tertia parte potuit meliorare aliquem ex filiis, vt Fore legum lib. 3. tit. 5. l. 9. reuocabiliter tamen, vt l. cum pater, §. 2. filius, cum glossa.

Palacius Ron.

S 3

de legat. 1. Quod aliqui dicunt procedere, nisi forsan processum sit ad traditionem, vel ad aliquid, quod loco traditionis habetur altero de modis, de quibus infra §. 76. verificat. adcoerre nunc quo casu. & si de iuris subtilitate reuocari possit, vt d. l. cum pater. §. pater filia. com aliis, de quibus infra §. 72. verificat. ampliabitur predicta, vt donatio inter coniuges, &c. acquitas tamen non patitur hanc reuocationem, & propter ex huiusmodi esset super hoc lege cōdere, quæ postea

L. i. tit. 6. (me clamante) edita fuit in curiis Taurinis, l. 17. incip. quando. Jne filij donatarij, quibus res donatæ traditæ sunt per viam donationis inter viuos, decipiantur, & cogatur rem cum fructibus restituere: quos forsan in alēdo se, vxorem, filios, & familiam cōsumpserunt, & tota eorum substantia non sufficeret ad fructuum restitutionem: quia t reuocatio trahitur retro, etiam quo ad fructus perceptos, intellige naturales, non industriales. vt Lexm quis ff. de condit. ab caus. & l. videremus, §. idem quoque ff. de vseri. tenet Bald. & sequitur ibi Paul. de Cass. in l. 1. c. de hā qui. vt indignus refert & sequitur Lacobinus in tractatu feudorum fol. 124. col. 1. in fin. dico infra §. 72. in pōnc. imō, quod deterius est, vt plenius fieri solet, filius donatarius, vtens re sibi donata, tanquam propria, ipsam vendidit, vel aliter alienauit, vel tō alium transiit, forte cūulo oserofo, & per molles transiit manus: per talem autem reuocationem omnes possēdores fraudantur, & nonnullum pretium perderet, cūm filius esset mortuus abiens vel pauper, non valens premium soluere. Sanctius ergo esset, quod tali casu pater vel mater donans reuocare non posset, nisi ex causis, ex quibus perfecta donatio inter viuos reuocari potest. vt l. fin. c. de reuoc. don. & §. partit. sit. 4. l. 1. o. Vnde iudicetur de tertia, quantum ad hoc, vt iudicatur de quinta, quæ irrevocabilis est, quando donatur per viam donationis inter viuos alicui filiorum acceptanti: quoniam eadem deo donare potest irrevocabiliter: vt latē scripsi super d. l. regni. & latius meo consilio, incip. Domina Maria de Gabete. super facto de quo supra feci mentionem. vbi inter cetera dicebām, illam donationem, quantum ad tertiam, fore irrevocabilem, sicut & quinta. quoniam dicebatur facta in remunerationem seruitutis, quæ illis receptis dicebatur: de quibus cōstaret, & res erat clara, & sine aliqua dubitatione, cūm t donatio remuneratoria non sit propriæ donatio, sed potius permotio: vt dixi supra col. 226. §. limita seruatum, cum sequentibus. vide hodie legem Tauri, l. 17. & 44. quæ super hoc disponunt. Quo casu etiam rex vel princeps donationem à se factam reuocare non potest, nec priuilegium, quod alicui concessit: vt dictum est supra col. 238. ver. ex istis infertur. imō nec modificare, vel cōditionare donationem, quam fecit, potest: vt notante voluit Bald. cons. 277. in princip. incipit. prides consilii, in 3. part. sic intelligenda & amplianda l. perfecta donatio, c. de donat. quæ sub modo. vt habeat locū in prin-

cipe. quod tene menti, & alibi non legi. vide Abb. consil. 3. col. 19. 2. volumine, & Paulum de Castro consil. 172. col. 10. qui idem tenent. Intelligo tamen sanē respe ctu temporis præteriti: bene etiam pro tempore futuro, quia facta concessio ab imperatore, vel rege, & translatio dominiū rei concessæ potest à principe conditio apponi, non ex vi contractus, sed ex vi legis: quia omnis legum potestas est in pectore suo: vt l. qui fundo, c. de omni agro deserto, lib. 11. qui textus ad hoc est valde not. secundūm Andr. de Barrolo. & Ioan. de Plat. ibi, & Bald. in l. inupta ff. de senatu. Andreā de Isernia in c. 1. §. fin. cō. cō. pō. de capitā. qui curiam vendidit. vide Lucem de Penna in dicta lege, qui fundo, & Andream Sicul. in cap. final. sup. de offi. legat. col. 17. verificat, & in quantum. vbi dicit Bald. idem tenere in l. fin. ff. de constitut. princip. ad hoc vide notabilem legem regni Ordinarium lib. 1. l. 15. tit. 10. tit. 9. lege 11. & Ferro legum lib. 3. tit. 12. l. 8. & ibi gloss. lib. 5. Quinimo potest t princeps donationem, vel concessione ab alio factam, modificare: vt est textus mirabilis, & hactenus non cogitatur ab aliquo, in cap. quanto, sup. de censibus. Vbi fundator cuiusdam monasterij per viam donationis prouidit, quatenus fratres eiusdem monasterij annuatim fratribus alterius monasterij procuratorem præstarent: quo tempore vna marcha ad eorum procuratorem sufficiebat. Numerus tamen fratrum adeo creuit ex post facto, quod marchæ quatuor vix sufficere poterant: cumque super hoc non leuis altercatio inter vtrosque religioſos exiſſet, causa ad Romanis deuenit pontificem: qui auditis hinc inde propositis, per verbum, Indulge mos, & sic ex gratia secundum gloss. Innoc. Ioan. Andr. Abb. & aliorum, donationem seu concessione predictam modificauit, ad priorem statum eam redocēs, non obstante fratrū augmento: siquidē princeps alterius donationem modificare potest. vt ibi multo fortius à se factam modificare poterit. Adde quod textum iō dicit. c. quanto. ponderat Petrus de Anchar. ibi. cum allegat. Ioan. Andr. in cap. olim de verborum significationibus, & Petrus Antiochensis in tractatu de numeris, fol. 17. col. 3. & Lacobinus in tractatu feudorum, in parte, & cum molendinis, per quam aliqui audent dicere, quod clausula regis Henrici, de qua statim dicemus, trahit non solum ad donationes quas fecit, postquam fuit rex, sed etiam ante: nam ex quo potest adicere conditionem, vel modificatōem donationi ab altero factæ, multo fortius donationi à se factæ. tene menti & cogita. § Ex his iustificari & defendi potest illud, quod serenissimum dominum regem Henricum secundum olim fecisse legitur. Nam cūm tempore schismatis inter se & regem dominum Petrum, plures & immensas donationes quibusdam regi magnatibus fecisset (pauis regnis) modificare volens donationes predictas, clausulam suo adiecit testamento, his verbis conceptam. § Por razon de los muchos grandes, y señalados seruicios, que vos hizieron co los nuestros meoſterres los

13 A*

L. i. tit. 4. & l. 4. tit. 7. lib. 5.

K

los prelados & duques, condes, & marqueses, maestres, ricos homes, & infançones, & los cavalleros, escuderos, & ciudadanos, así de los naturales de nuestros reynos, como los de fuera dellos, y algunas ciudades, villas, y lugares, de los nuestros reynos, y otras personas singulares, de qualquier estado, & es condicion que sean por los quales oímos hecho algunas gracias, y mercedes, porque lo nos auian bien seruido & merecido: y son tales, que lo seruió & merecerian de aqui adelante. ¶ Por ende, nos mandamos a qui adelante. ¶ Por ende, nos mandamos a la reyna, & al infante, que les guarden, y cumplan, & mantengan las dichas gracias, y mercedes, que nos les hezimos y que ge las non quebtañen, ni menguen, por ninguna razon, y nos gelas confirmamos, & tenemos por bico, que las ayan, segun que gelas nos dimos y confirmamos, & mandamos guardar a las cortes, que hezimos en Toro. ¶ Pero toda via, que las hayan por mayorazgo, y que sinquea al su hijo mayor legitimo de cada vno dellos, y si muriere su hijo legitimo: que se tomeo los sus lugares, del que así muriere a la corona de nuestros reynos. ¶ De illa clausula meminit Montanus in repositis ordinationum, in verbo, primogeniti, & Foro legum, lib. 3. tit. 12. l. 3. in verbo, non pecta, & Ind. conf. 78. de qua diximus supra §. 50. post principium, vbi vasallo sine filiis, res feudalis reuertatur ad dominum, videas pulchre per Raphaelem Englesium consil. 21. incipiente, Petrus. ¶ Quam quidem modificacionem adicere potuit regia maiestas, vt ex predictis apparet, & firmat in terminis dantis Ladonici Romanum consil. 98. incipiente, quo ad id, quod de quo queritur, in secunda dubio. vbi de clausula & modificacione predicta mentionem facit pro constanti, firmans ipsius conditionis vel modificacionis validitatem: requisitus de consilio super hoc ibi alibi non legi in specie tractum. Ideo tene memorie, quia quotidie videbis in pectica. ¶ Et istud teneas, quamvis aliqui hoc impugnare nitantur: nam quia donationes predictae fuerunt perfectae, quibus condicio adici non potuit vt dicit l. perfecta donatio, & per Baldem in dicto consilio, in l. finali, ff. de senatoriis. ¶ Tum etiam, quia foris remuneratoriae, & per consequens irrevocabiles: vt sentit Bald. in lege, qui sepe, §. col. C. unde liberi. ibi dicit, quod speciale est in principe, vt possit & reuocare suum privilegium sine causa: vt dicitur in lege, qui feudos. Conuentionem autem seu donationem reuocare non potest, nisi secundum ipsius rei naturam, quando iam translatum erat dominium: secundum Bald. ibi, sic intelligentem dictam legem, qui feudos. Cum autem de natura donationis perfectae, per quam translatum est dominium, sit, vt non possit reuocari, vel modificari, vt praedixi ergo, &c. Cuius ratio est, quia

§. de iure fisci & Cardinalis consil. 147. incipiente, Dominus noster Papa. quorum meminit Felinus in c. 1. de probat. colum. 2. & 3. quem rogo videas, vbi etiam commemorat dicta Abb. de quibus statim fit mentio in ver. & istis adde. ¶ Ad ista faciunt, quae dicit Abb. in c. nouit. 11. colum. de iudic. & in cap. successum, de hac iuris, & Cardinalis in repositis capitulis perpendam in de sententia excommunicatorum. dum de reuocatione privilegiorum loquuntur. Ista & multa alia adduci possunt (quae breuiaritis causa omitto) per quae modificatio predicta impugnari posset de quibus hodie superflua esset disceptatio: eo, quod rex & regina domini nostri, tam vt legem merito seruari iubent, quia donationes & concessiones predictae fuerunt a deo immoderate, & immente, ac regno notuae, quod de eorum validitate non absque poterat dubitari iuxta not. in cap. intellecto, de iurisdictione. praesertim cum tante angustiae, tantaque tribulationes in schismatis tempore factae fuerint. Facta autem per priocipem schismatis tempore in regno, vel promissa per eum, non sunt implenda: vt tenet dominus Abbas in c. sicut in primo in tertio non periculum textum supra de iurisdictione. cum dicit, quod si Cardinalis autem creationem Pape aliquid statuunt, & promittit quilibet illud observare, si fuerit electus: si est in praedictum dignitatis suae, non tenetur electus observare. Idem not. Cal. in tra. de iurisdictione. consil. 3. facit eadem venisier, ver. ipse vero tenetur, sup. de iustis. Et hoc bene not. ad infringendas & promissiones factas per priocipes in principia creationis suae: quia si sunt praedictales, non tenentur observare, secundum Felinum in cap. 1. de probatione col. 5. vers. fecit declarata. & ita dicit aliis diffuse consuluisse. cuius consilium libenter viderem, quia pulchrum decidit casum, & quod diuina. ¶ Sunt tamen aliqui, qui plus quam oportet, verbis illius clausulae inhaerent, dicentes per eam, quod omnia bona ab ipso rege donata, hodie regno deferenda, imò delata sunt: eo quod solis donariis, & eorumque primis filiis maioribus legitimis, non autem nepotibus, rebus donatis vi, & frui licet: quia si appellatione haeredum solis filij intelligantur, vt est textus cum glossa in l. re scito, §. fin. ff. ad Trebel. idem sortitus cendum est, quando de filiis mentio fit. ¶ Praecipue, quia dominus rex de filio in singulari numero mentionem fecit, dicendo, [E que finque a su hijo mayor legitimo de cada vno dellos.] quod dicitur intelligendum de primo filio maiore, & non vltiore. argum. l. bonae, §. hoc sermone, de verb. significat. & l. antiquitas, C. de signis. ¶ Potius enim allegare feret in terminis nostris liberum de Rosete, post Petrum in l. beneficium, penult. col. vers. si autem in privilegio, ff. de consil. principum. vbi dicit, quod si in privilegio fiat mentio de haerde in singulari, dicendo, tibi & haerde tuo cooer de privilegium: tunc de primo haerde intelligendum est. Adde Bart. in l. qui liberi, §. haec verba ff. de vulgar. & pupill. & in l. Lucius, §. Sem-

Præmis de legat. 3. Cym & Bald. in l. canalicibus, & in l. fin. 3. appof. & 21. 22. 26. q. C. de hered. infirmand. & in l. in causa. 5. Papinianum, ff. de minor. & in c. 1. de marit. ad Morgan. con. & quæ ibi addo. Salyer. in l. voluta. C. de fideicommiss. Item de tunc in l. si quis filium, 5. fin. ff. de acquirend. hered. & in l. si quis famul. 5. dicit. de legat. 1. Alexand. in l. Gallm. 5. etiam. in fin. ff. de liber. & postea. vbi latè tradunt prædicti doctores, tñ an & quando appellatio hæredis intelligatur de primo, an de omnibus in infinitum. Ad cuius confirmatioem facit in summi Bart. in l. penult. ff. de annu. legat. dicens, quod si tñ testator relinquit simpliciter eiremsoriam tali conventui in festo S. Laurentij: intelligitur solùm de primo festo post mortem testatoris: idem ergo erit in casu nostro dictum, de primo filio maiore ipsius donatarij. ¶ Ad hoc possent adduci multa similia, quæ cumulat Felm. in c. 2. super 2. de trega & pace, 2. col. per se. tene etiam mirum. quæ videas per te. ¶ Sed meo iudicio veritas est in contrarium. imo quod bona transeunt in filiũ, & nepotem, & pronepotem, & deinceps maiores & legitimos, eò quod metis regis hæc videtur fuisse à principio, quando fecit donationem, dum dixit, quod donabat eis pro se, suisq; hæredibus, & successoribus. Item quando adiecit modificationẽ sæpè dictã, dum dixit, [Pecò toda via, que los hayan por mayorazgo, & que finquen al su fijo mayor legimo de cada vno delllos.] Voluit ergo, quod ista donata deferantur iure primogenituræ in primogenitos in infinitum. aliàs autẽ frustra diceret, [Que los hayan por mayorazgo: si concessio in primum filium expiraret: præsertim, quia cooçessio & tñ privilegij principis sua natura debet esse perpennum: vt d. l. beneficium, & regula. dicit de regul. iur. lib. 6. Si autem intelligeretur de primo filio, solummodo esset temporalis, & coorta naturam privilegij principis, quod esse nōo debet: vt oporteret voluit Ioan. Andreas, Dominus. & alij in cap. licet, 5. 1. de privileg. lib. 6. dicens rex, quod privilegium dans alicui facultatem ingrediendi ecclesiam, tempore interdicti, cum familiaribus intelligitur non solum de familiaribus, quos tunc temporis habet, sed etiam de omnibus alijs, primis vel secundis, & vltioribus, quos habuitur est. Idem fuit de morte Ioan. Andr. Domin. & aliorum, in c. fin. 5. col. ver. sed pone quod episcopus de verb. sign. c. d. vbi dicitur, quod tñ licentia data prelato, vt quatuor clerici secum residentes percipiant fructus in absentia: nōo intelligitur tantum de clericis quos tunc habet, vel primis, quos habebit: sed etiam de futuris, loco illorum subrogatis, attenta cuocedentis mente, & natura concessionis, quæ debet esse perpetua. Cõcludo igitur, vt suprà. Adde præterea textum, in c. fin. 5. item oppositur, 22. q. 2. & c. nam & ego, infra de verb. sig. vbi colligit, quod cedente vel detedente filio primogenito, filius secundogenitus, potest dici primogenitus: & quicumque alius, etiam vsque ad mille gradus,

secundum Bald. in c. 1. de fructu Guardia, lib. fructu. Natura ergo donationis principis seu beneficij operabitur, vt oç finiat in primo hærede, sed transeat ad alios: vt suprà dictum est. licet secus esset in coortibus, per textum, in c. dilecti de den. vbi Henricus, & alij. ¶ Imo, quod plus est, videtur mihi de iure dicendum, sũna decisione melius sentientes, quod tñ donatarius, vel eius filius primogenitus, vel nepos, vel pronepos, de cetero, nōo relicto filio masculo: relinquat tamen filiam feminam legitimam: ad illam transeunt bona donata, quoniam in istis cooçessionibus & donationibus fauorabilibus, tñ masculinum concipit femininum: vt l. si ita scriptum de leg. 2. & l. qui dicitur mulier, de leg. 3. & per gloss. in c. 2. generalis de elect. lib. 6. & ibi doctores nostri, per Bart. in l. 1. ff. de ver. sign. per Cym. Bald. & alios, in l. quicunque, C. de seru. fug. Arch. in c. si quis suadent, 17. q. 4. per And. Siculum, post alios, in c. si quis presbyterorum, sup. de reb. ecclies. non alien. per l. 1. in l. si quis id quod ff. de iur. iur. iud. melius quàm alibi. ¶ Præsertim, quia tam de iure communi, quàm etiam de lege regni, ac consuetudine regni, mulieres succedunt in boon parentum: vt l. maximum vitium, C. de liber. præteritis. ¶ Lex etiam regni, quæ de successioe filiorum loquitur, æqualiter deservit patrĩ hæredita rem filiabus, sicut filiis: vt 6. per tit. 15. l. 3. Idem in bouis maioratus: vt 1. part. tit. 15. l. 2. in fin. & ita consuevit fieri in his regnis. Deficiente ergo filio legitimo, admittitur tñ filia iure primogenituræ: vt oporteret decidit Petrus de Bellapertica in l. part. 5. quindam, de legat. 3. vbi per illum text. dicit: Si consuetudo est, quod in baroniis non succedat filia, & aliquis habet filiam vnum secundogenitum, & ex primogenito habet filia: filia debet habere baroniam. hoc idem voluit Bald. in l. in mulier, in prin. ff. de statu ho. licet de Petro non fuerit memor, dicens, quod si consuetudo regni dicit, quod primogenitus succedat: nōo intelligitur femina, si stat masculina. aliàs intelligitur de femina, quia succedit in naturali dignitate secundum eum. quom refert & sequitur Lud. in cons. 1. & in d. cons. 98. in 2. dub. decens per hoc in terminis nostris, & bonis à rege Henrico donatis, nōo stantibus filiis, filiam feminã succedere. quod tene menõ. ¶ Ad hoc faciunt oot. per Bart. in l. heredes mei, 5. cum ita. ff. ad Treb. vbi in fideicommissio succedit femina iō defectu masculorum. ¶ Beoe facit tex. not in c. dilecti sup. de arbitrio. & ibi ootant doct. & ibi dixi in meis recolletis. Ad idem facit illud quod scribitur Nam. c. 27. Homo cum mortuus fuerit absq; filio, ad filiam eius transibit hæreditas. Hinc fortè Gorch tempore Pelagij, qui Hispaniam à manibus Arabum recuperare cepit, per lege sanxerit (vt refert Lucas Tardensu, cum de eodem Pelagio agit) quod filius regis, cuiuscumque ætatis relictus, si modò catholicus fuerit, succedat in regno: filio autẽ masculino deficiente, filia femina succedat in regno: vt ibi latius dicitur. Beoe facit

- ut ad hoc et de beneficio feminæ, & c. 1. in materia
- 17 *successor uxoris*. ubi si femina succedit in feudo, etiam si feudum sit nobile, ut per *Rapha. Fal. cons. 220. in nobilitate*. § Vbi etiam tangit, an cōsuetudo indocet ex vno actu, ut solū ad masculos transeat: & que requiruntur ad istam consuetudinem inducere odam, de quo etiam per *la. Fab. & Angel. in § ex non scripto, iustus de iure nat.* bonus text. in cū de beneficiis de prob. l. 6. An autem dominus si reneator inuestire feminā filiam vasalli sui, non existētibz masculis: an verò possit aliū quemcūque inuestire: vide *causam Raphaēlem Falg. consil. 222. in ip. nobilitate*. § Et istud teneas: quāuis aliqui audent dicere cōtrarium. imò quòd filia femina non succedat in istis bonis: quia videtur fuisse de mente regis illam excludere, ex quo de filio in genere masculino solum mentionem fecit, volens per hoc feminam excludere. § Quod tamen falsum est, ut apparet ex
- 19 prædictis: præsertim quia si donatio principis lastissime interpretanda est, in eius præiudicium: ut c. in dilectis de donat. cum concordantibus. § Dicit etiam ista, quòd prædicta cōcessio, seu donatio regis, magis accedit feudo, quā simpliciter donationi: quod apparet ex clausula prædicta, dū dicitur: Et si non tales, que lo feruissan. & m. erececan de aqui adalante. § Propter seruissimū ergo, quod facturi sunt, istæ donationes fiunt: ergo feudum censetur, & per cōsequens non transit in feminas: ut c. rursus in primis de alien. feud. pater secundum Henricum in d. c. in dilectis, § in col. post. Per de Bellaportica, & la. de Re. in d. l. ex factis, § fin. § ad Tribel. & in commentariis, § de verb. sign. melius hoc probat text. in cap. 2. § filia de iur. iur. feud. ubi dicitur, quod filia non succedit in feudo, nisi inuestitura fuerit in patre, ut filij & filia succedat. In materia enim feudali, verbū, sine hærede, intelligitur, i. sine filio masculino, & nomē
- 30 si filij ponitur pro quolibet de scēdente ex masculina linea. c. 1. ver. & si filius nullus, de alienatione feudalis feud. & ibi not. Bald. in octavo notabili, do quo facit scēdū Alexander in l. Gallus, § in ista sententia, in § de liber. & postea. vide Raphaēlem Falg. consil. 228. & Jacobum in tr. de feudum, in verb. & quibusque hereditas. ubi plura cumulatim intellige, nisi in inuestitura dicatur, quod veniat ad feminam: nam tunc ad feminam transit. & sic loquuntur superius dicta. Et ad feminam sit feudum capax, vide c. 1. de fundo feminæ, & c. 1. § hoc autem, qui feudum dare poss. & la. consil. 4. Ad hoc facili est responsum, primò, quod certè istud non est feudum, imò donatio remuneratoria, ut ex verbis donationis, & modificationis prædictis, liquido constat. dicit enim, quòd propter merita & seruicia rex donauit. si item donataris nullam fidelitatem fecit, nec pro illa seruiciū aliquod fuit sibi iniunctum, & ita nō est feudum. Sed præsupposito sine veritate præiudicio, quòd sit feudum: non est tale, quod feminas excludat, cum nō habeat seruiciū virile, quod non possit per feminam expediri per aliū: quo casu femina capax est feudum: ut c. 2. de fundo femi-

næ, lib. feudum. Concludo igitur ut sup. § De vno tamen sepiissime dubitatur, si habens res donatas à rege domino Henrico: qui est vltimus possessor, filius, nepos, vel pronepos donatarius, ab hac vita migravit, non relicto filio legitimo masculino, nec femina: reliquit tamen fratrem legitimum: nunquid bona prædicta veniant ad fratrem, an redibit ad regnū? In quo dubio multa se offerunt hæc inde. § Dubium facit, quoniam ex quo præsupponimus primum donatarium filium reliquisse legitimum: iam videtur defecisse reuerſus conditionem per textum singularem, ubi multa cumulat *la. in leg. pater Senneriam, § si filium ff. de iur. & de lib. vbi litera dicit, Ita bñd comm. d.aro, volo restituias, si sine liberis decedat: conditio deficit ex voluntate, vel vno filio relicto superfluo. imò solus nepos ex filia relicta, facit conditionem deficere: ut l. 1. c. de condit. instat. quāuis filius vel nepos postea moriatur: ut l. pater, § quondam, § de legat. 3. & l. si quis ita, § de verb. oblig. & l. cum uxore, c. quando dicit legat. cedat, in l. si quis heredes, c. de instat. & substat. sub cond. facti. Ad idem l. 1. § fin. autem sub condit. c. de cad. tollend. ubi defecit si conditione res penes grauati manet. Vnde in successione bonorum solum attenditur vltimus possessor, sed si pater, § filio, § de vulgari & pupillari. ubi per si aditionem deficit esse hereditas patris, & incipit esse filij aduentus, faciunt not. in l. si cognatus de rebus dubiis, præsertim per Soc. ad fin. Item est, quod prohibito facta filio, non intelligitur facta nepoti vltimo possidenti, sicut quando est facta expressio nomine proprio: ut not. in *auth. de regis. fiduciarius, § si, manifestum. tenet Bald. in l. voluntas, § col. C. de fiduciis. Bart. in l. filium, § fin. § Sennerius de legat. 1. & in l. i. c. in col. 20 § de vulgari & pupill. Concessio ergo & modificatio prædicta, intelligitur de primo filio, & descendit ab eo, non de alio. § Ad idem facit text. not. in *auth. sed si quis, C. de scēd. sup.* ubi probatur, quòd si primū pactū cōmittitur filiis existentibus, ut vxor acquirat certa bona, & deinde filij moriantur, cōmittitur secundū pactū, quia non existunt filij: & illud est speciale illo casu. Ergo in contrariū est regula iuris, ut postquā ex donatario relicto est filius maior, legitimus, quāuis postea ipse moriatur sine filio, nam deficit cōditio, ut bona deficiat si atq. Ita in terminis nostris per illum text. decidit ubi in fine Cynus, post alios antiquos, quos ipse refert: Idem ad litteram refert ibi *Albertus*, & la. Salys in fin. & Bald. 2. col. vers. quātū rex. ubi dicitur doctōr. prælegatū: Quia rex dedit cuiuspiam militi castrū, sic dicit, Do tibi castrū illud, in quod habes tu, & tui hæredes, de tuo corpore descendentes: & si decedat sine hæredibus, de tuo corpore descendētibus, castrū illud ad me teneatur. Deinde decedit miles relicto filio herede, postea decedit iste filius, nō relicto hærede de corpore suo: quærebatur, nunquid castrū deberet reueri ad regē? De cōdunt quod nō, quia satis est deficere con-**

D*

didonem, ex quo miles relinquit heredem ex
 suo corpore natum: quamvis filius similis hæ-
 cedem non reliquit. Idem tenet Bald. in l. fin.
 25. quæst. C. de herediis institutis. per rex in d. 5.
 quandoque. & sic sufficit in negatua proposicio-
 ne excludenda primus & vnicus hæres illius
 qualitates, secundum eum; dicentem hoc fuit
 nota. Idem voluit ipse in c. 3. d. cedente, 4. col. vof.
 & nota, quod si quis, qui feudum dare possit, di-
 cens, quod sufficit primus hæres ad restitu-
 tionem fideicommissi, ad exclusionem restitu-
 tionis. In arbit. de restitutione fideicommissi. 5.
 manifestum. per Accursium, secundum Bald. vbi sup.
 Vnde sic dicitur statutum, quod si quis habue-
 rit filiam donatam, ei succedat masculus, & alij
 filij descendentes ex ipso filio masculino: filius
 decessit relicto filio: postea decessit iste filius
 sine prole: tunc succellio non reuertitur ad so-
 rorem: quia ex quo semel est exclusa, perpetu-
 o est exclusa, nisi statutum loqueretur ver-
 bis temporalibus, dicendo, Quo ad existant
 masculi, &c. ita tenet Bald. in d. arbit. sed si quis,
 per & per hoc inferum. Sed idem tenet ipse in c. 3.
 5. qui etiam, ad finem, in tit. ap. cap. vel abbatem,
 lib. feudorum, versic. 2. not. facit, quod in simili-
 bus terminis voluit Oldrad. consil. 21. incipiente
 thema tale est: testator, &c. de quo meminit
 Alexand. in d. l. fin. C. de herediis institutis, 3. colun.
 Adde Bart. in l. fin. ff. ad Tertul. Bald. in l. Gallus, 5.
 & quid si tantum ff. de liberis & postulis & in l. Pen-
 sionem, quando dux legat & cetera. Quinto etiam si
 statutum excludens diceret, quosque, vel do-
 nec, saluberrimus semel exclusus, vt sentit Im-
 mores in c. cum bona, de statu & qual. tenet ex-
 preste Bart. colun. 20. incipiente, statum si se habet:
 quidem Dominum Lachon. &c. vide Bald. in cap. 1. 2.
 col. de eo qui fit & herediis suis. vbi concludit,
 quod postquam feudum transiit ad femi-
 nam, non potest ab ea remoueri, propter su-
 peruenientem masculum: quia natura domi-
 norum est perpetua. l. siue possidetis, C. de proba-
 tionibus. Ex istis dicebat Bald. in tit. 1. de filiis natis
 ex matrimonio ad primogenitum contrahito. & refe-
 rent & sequuntur alij Moderniores, quod si
 per postum primogenitus ad maiorum voca-
 tur, & primogenitus mortuus sine liberis,
 nunquam admittitur secundogenitus, quia ex
 quo à principio 1. secundogenitus fuit exclu-
 sus, non est postea admittendus: quia semel
 exclusus, semper censetur exclusus. Ita potest in-
 duci ista decisio Bald. Aliqui tamen deducunt
 in contrarium, ad excludendam filium secun-
 dogenitum. Ad cuius confirmationem facit,
 quod vult Bart. & alij referri in l. liberorum, 7. col.
 ff. de verbor. significat. vbi dicitur, quod si feudum
 vel maioratus deferret masculis, intelligitur
 de descendens per lineam masculinam
 vnde & de pos ex femina cum procedat à radice
 infesta, vel exclusa, non admittitur etiam de-
 ficientibus omnibus masculis. facit cap. 1. 5. hoc
 autem, qui feudum dare possunt, lib. feudorum. Fe-
 mel enim exclusa femina, & eius familia, per-

petuo censetur exclusa, vt supra dictum est. Sic
 ergo videtur in casu nostro, ex quo rex fuit ex-
 clusus per defectum conditionis, quia donata-
 rius relinquit sibi legittimum, perpetuo esse
 exclusus: etiam si eius filius sine filio moriatur.
 Veniet ergo ad prædicta bona eius frater. § Si
 dicatur, quod istud est feudum, quod ta in om-
 nes prædicti doctores faciantur, quod reuertatur
 ad dominum: quia natura feudi est, vt mori-
 tur hæredibus sanguinis, feudum reuertatur ad
 dominum, & non transeat ad hæredes extra-
 neos: vt not. in d. l. ex factis, 5. fin. ff. ad Trebell. per
 Dyanum, & alios. & per Hostium in d. l. cum dilecti,
 ad fin. de don. Dico, quod non est feudum, vt præ-
 dixi, nec habet requisa in feudo. Sed positum,
 sine veritatis præiudicio, quod feudum esset,
 adhuc succederet frater in feudo: quia erat pa-
 tremum: vt c. 1. de natura successionis fidei, & c. 1. de
 successionis fidei, & in c. 2. ab in. Imperator Lotharium
 Eugenio Papa, & c. 1. de beneficio fidei, & c. 1. de gra-
 duibus succedendi, cum infans in similibus lib. feudorum.
 § Facit præterea text. ad propositum accommoda-
 tus, cum gloss. in c. 1. de eo qui fit & herediis suis,
 l. feudorum. vbi dicitur, quod si quis fuit de feudo
 inuestitus pro se, & filiis suis masculis, eiusque
 deficientibus pro feminis, quamdiu existerent
 masculus, etiam remouit, descendens ab eo qui
 de feudo fuerit inuestitus, qui sine filio masculo
 decessit, femina eius proximior non est ad-
 mittenda. De hoc vide Jacobum de senio Georgio,
 in tract. feudorum in parte, & feminis, col. 3. ver. fol.
 pen. cum & per istum si quis. Ex propterea dicit ibi
 gloss. not. quam aliqui reprobare nituntur, quod
 filius ex filia præmorta, quamvis remouit, sit
 à primo inuestito, excludit amitam, quæ iam
 succederat in feudo, quod est valde notandum,
 quam gloss. approbant ibi Andream de Isernia, &
 Propositum Alexandrinum, per rationem, de qua ibi
 per com. quamvis contrarium sentiant ibi Bal.
 & Aluar. Cum autem in casu, de quo agitur, res
 donata redeat ad regnum, tunc demum quan-
 do non superest filius legitimus donatarii, sed
 negari non potest, quin filius secundogenitus
 sit filius maior ipsius mortui primogeniti, cum
 iura fictione mortui fingatur, non natus. vt
 c. nam & ego in 2. de verb. sign. ergo ille est ad-
 mittendus. § Repetio tamen, quod Bald. in loco sa-
 tis extanco tenet in terminis nostris sententiã
 contrariam, in quo bona taliter donata ro-
 dire debet ad regnum. Dicit enim, quod si re-
 gonm Siciliæ, quod ex pacto reuertitur primoge-
 nito, quia secundogenitus non succedit, etiam
 primo mortuo sine hærede: quia de primoge-
 nito loquitur pactum, non de secundogenito: vt
 cum Trebell. l. liberorum, 5. fin. & in prim. consil. Dig-
 gellorum. & sic ad Papã libera redeat dispositio
 regni. Ista sunt autem verba Bald. in c. 2. de filiis na-
 tis ex matrim. ad Iheronimicã contrahito, quem Geor-
 pliciter testatur ibi Propositum Alex. & Nicolaus de
 Vhaldu in tract. de successionibus ab intestato, col.
 37. 2. v. vnum dicit Bald. bene aduertendum. Hanc
 decisionem Bald. refert Georgius in repetitio-
 ne quam

I *Ioan de Trigon singul. 100. Suarez in l. Quoniam in prioribus, C. de inoffic. testam. quest. 9. super lege regia, Covarr. in rubr. de testam. 3. part. ver. 19. & Menes in l. gradus, C. de fide commis. Didac. Perez. in l. 16. tit. 11. lib. 4. vidua. C. quentes in l. 19. Tauri. & ibi Anton. Gomez, & Alenda. rursus de legatib. mem. 56. Bernard. Diaz in saltem regul. 738. Peralt. l. Lucio Titium num. 17. de leg. 1. & pulchre Tello in l. 17. Tauri. num. 117. cum multis sequent. licet in magis de donationis reuocatio agat.*

E *[Secus si pro tanto pretio.]* Circa hæc vide multis allegatis Tiraquel de retract. municipali, in prefatione, num. 36. & Anton. Gomez, de legatu. num. 39. vers. quod lamen lenica, & Menes in l. gradus. num. 8. C. de fidei commissis.

F *[Ad decisionem questionis quam reuo tempore.]* Hoc addenda sunt, quæ scribit Suarez in l. Quoniam in prioribus, super lege Regia, qu. 9. & Cifuentes, & Anton. Gomez in l. 19. Tauri. Covarr. in rubr. de testam. 3. part. num. 19. & Gregor. in l. 40. tit. 9. part. 6. sed quia hi patres non omnino questionis huius definitionem tractant nec exhibent, licet in consimilibus loquantur, tu indistinctio huius conclusionis, & aliarum eiusdem generis, vide exactam diligentiam, & vtilem profectum operam Tello Fernandez viui quidem eruditæ, ac perspicacissimi ingenij, in l. 17. Tauri. num. 117. cum sequent. & Cifuentes num. 4. & super singul. Roma. quod hic allegatur 616. aliam, 599. vide Ioan. Cruxum in l. si constante, in princip. ff. soluto matrim. num. 151. & Covarr. lib. 1. refol. 7. num. 5. vers. cum meminit. adiungeque tradita per Munchab. lib. 3. controuers. frequent. 4. 46.

G *[Quamuis in donatione promitteret non reuocare.]* Hæc verba bodie sunt periculi plena extra casum de quo sermone auctor habet, filij nempe meliorandi, ubi seruabis Taurinas leges, quibus spe cificus ius constituitur, & parentibus præscribitur, quando possint, vel ne huiusmodi meliorationes reuocare, quod his certas habet, easque iustas causas de quibus nihil hic ois: alias vetò vide text. l. 3. tit. 8. lib. 3. ordinis. quam habes hodie in l. 2. tit. 16. lib. 5. & adde Gregor. gloss. d. l. 4. tit. 4. part. 5. & Didac. Perez. in d. l. 3. tit. 8. & Covarr. in rubr. de testam. 3. part. num. 13. & lib. 1. refol. 1. 14. num. 12. & Alenda. part. 2. c. 29. num. 11. & Villalpan in l. 72. tit. 1. part. 7. parte 3. §. 60. num. 12. & 61. num. 7. Minchas de success. progress. par. 1. lib. 3. §. 31. num. 42. cum sequent.

H *[Reuocare non potest.]* Vide auctorem supra, §. 7. n. 3. & §. 50. num. 5. & in l. 7. Tauri. n. 62. & Bart. in l. quod semel de decet. ab ordin. faciend. & Alenda. apud rudentem in addit. in l. eodem forte, §. qui maximas, de pub. & vest. Tiraquel. in l. si vniquam, vers. donationis longum, C. de reuoc. don. Hippolyt. de Marfi singul. 101. & Pinel. C. de bon. mater. part. 3. num. 61. vers. inferitur decimo sexto.

I *[Potest princeps.]* Adde quos adiunxi supra in introductione rubricæ, na. 7. & plenissime scribentem vide Burgos de Paz, qui nominatim loquitur de quæst. auctoris in peccato.

R. Tauri. num. 331. cum multis sequent. & Lud. Molin. de Hispan. primogen. lib. 1. c. 4. p. 8. n. 28. cum sequent.

[Ex his iustificari potest.] Iustus clausule memores ad multa, vide Suarez in l. Quoniam in prioribus. 6. limit. ad l. regiam de inoffic. testam. & Mantal in suo report. vers. primogeniti, & auctorem sup. §. 50. n. 6. Pinel. l. 1. part. 3. n. 61. C. de bon. mat. vers. inferitur text. & Burgos de Paz in proem. l. Tauri. n. 455. & rursus Suarez in diss. maioratum n. 21.

[Imo quod plus est.] De admittenda femina, vel excluenda propter matrem in successione primogeniti, vide Covarr. l. 3. refol. 5. n. 5. & præst. quæst. 1. 28. & post Tiraquel. de primogen. qu. 10. cum aliis. Adde doctissime lateque Burgos de Paz in proem. l. Tauri, n. 37. & sequent. & Gregor. gloss. d. in l. 3. tit. 13. part. 6. & Molinæum in consuet. Parisiens. part. 2. §. 16. & latissime Lud. Molinæum, de Hispan. primogen. lib. 3. part. 2. c. 4.

[Masculinum concipit femininum.] Vide Hippol. sing. 10. & 191. & latissime Decium in l. femina de reg. iur. & Tiraquel de retract. municip. §. 1. gl. 9. n. 177. cum seq. Segeram & Didac. Perez. in additionibus ad eum in l. 3. §. fin. n. 51. de lib. & posthu.

[Non potest ab ea remoueri.] Vide auctorem infra n. 35. Ioan. Carer de prim. lib. 1. c. 22. Suarez alioq. 2. 7. vers. Terrò quia tempore, Didac. Perez. in l. 1. tit. 6. lib. 1. ordin. col. 195. optime Lud. Molinæum de Hispan. primogen. lib. 3. c. 10. n. 13. cum seq. & Polæus 2. Merces in tract. maior. & melior. Hispan. in 4. part. quæst. 1. num. 66.

[Vide nepos ex femina.] Vide multis citatis Tiraquel de primogen. 4. 12. Cremen singul. 22. Matheß singul. 129. Carol. Molin. in consuet. Paris. p. 1. §. 16. Chassan. in consuet. Burg. rub. 3. §. 5. n. 71. & ex doctis Anton. Gomez. in l. 40. Tauri. n. 61. & Baet de dote c. 7. n. 31. Pinel de bon. matern. l. 3. n. 19. qui multos citat: latissime Luden. Molinæum de Hispan. primogen. lib. 1. c. 11. n. 9.

[Tanquam maiori deferuntur bona.] Adde Gregor. gloss. d. l. 2. tit. 15. par. 2. Suarez in l. Quoniam in prioribus, C. de inoffic. testam. ampl. 10. §. 16. & super l. regia limitatione 11. & in 2. & 3. dubio, n. 3. & 7. & 8. & Anton. Gomez. in 4. Tauri, n. 12. & 59. Peralt. in l. vnum ex famul. §. sed si secundum n. 19. de leg. 2. & Menes in l. cum quidam num. 24. cod. tit. & Luden. Molinæum de Hispan. primogen. lib. 3. c. 5. n. 41. cum sequent.

DOCT. IOAN. BARHONA.

SVMME RERV M.

1. Donatio facta inter coniuges, confirmatur morte donantis, etiam si sit violenta, & non naturalis.
2. Nisi coniux donator mortem sibi consenserit, ob criminis conscientiam, vel se damnata eius memoria post mortem.
3. Occidere scriptum ob sceleris conscientiam, gravissimum crimen est, & detestabile.
4. Tormentum mortis facta crimina contra se confitentem, graviter peccant.
5. Affligentes corpus seculum, vel aliud, in tantum quod mortuam, decedunt in peccato mortali.
6. Accusatus ad poenam mortis, cum esset innocens, si voluit se defendere, vel exceptionem, quæ sibi comparabant, allegare, peccat mortaliter.

7. Sepul.

7. Sepulchro ecclesiastica denegatur occidentibus se.
8. Donatio facta à marito si occiderit ob sceleris conscientiam, non confirmatur eius morte.
9. Occidens uxorem propter adulterium, an lucratur datam.
10. In generali cogitatione non venit id, quod quis in specie non esset verificabiliter concepturus.
11. Pessis quotidiana & alia, sine quibus vivere quis non potest, saltem honeste, non veniunt in generali hypotheca bonorum.
12. Libri, sine quibus scholaris esse non potest, nisi cum detentore & maximo damno, non veniunt in generali hypotheca, vel obligacione.
13. Hæres si occidit testatorem, efficitur indignus: & heredi non deservit fides.
14. Occidens uxorem, peccat mortali iure succedendo ei.
15. Et quid in ea, qui iura sanguinis succedere debet.
16. Frater si fratrem suum interficiat, priusquam funderetur defensor agnatus sequatur: si est paternus, quia tunc non applicatur fides.
17. Substitutionis per fideicommissum sub conditione mortis, non consequitur fides concessio, si substitui non interficiendo, fuerat conditionem mortis exsilire.
18. Verbo generalis legis confirmatur donationem inter cogens, morte donatoris, non extenditur ad datatam homicidii, sine occidendi donatorem.
19. Aliis actuum sunt in parvo diffusi.
20. Occidens maritum, an debet habere medietatem bonorum lucratorum cum coniuncto matrimonio.
21. Procurator adulterium committit, si postea cum occidat, non habebit lucrum datus, nec donationem sibi ab uxore factam.
22. Negligentia inferiorum data, non debeat potestati ad superiorum, quando ipse superior aliam negligentiam dolose procuravit.
23. Procurator bonum cum aliquo, ut ipsum occidere possit, non gaudet privilegio, quod quis impuni possit occidere bonorum.
24. Alimenta denegant, venare videtur.
25. Donatarius alimentis denegatur donatori, efficitur ingratum, ut possit donatorem venare maxime quando donatus cupidus in mangere, vel quantitate.
26. Medicum vixi infirma non adhibens, cum potuit, ipsum occidere videtur, & per consequens prius lucrum datus, & non. 29.
27. Venerarij, si non adhibent medicum, persequuntur sui culpa decessisse, quando voluit iudicium medicorum potius se habere ad vitam, quam ad mortem, & sic voluntatem non tenentur de occis.
28. Venerarij lethaliter, si quis sit ab uno, potest ab alio totaliter occideri, prius vulnerans non tenentur de morte, sed de vulneris solum.
29. Incubulum esse, vel non esse, paria sunt.
30. Donatus saltem, non est derisorius.
31. Pecunia reproba, non liberat solentem.

§. LXX.

CESSANTE autem revocatione tacita vel expresse, morte & coniugis donantis confirmatur donatio ab eo facta: ut dictum est in precedentiibus. Intellige de morte naturali, etiam violenta per gladium. ut est text. in l. si viri, C. de donat. ante sup. & in l. rei uxori, & ibi gloss. Cister. & vixitque not. Bald.

¶ Ad idem est bonus textus in l. qui datus, §. 1. ff. de rebus doli. & text. in l. 1. C. de his qui ante ap. 14. in ver. sortitus est causam vel casum humanum: pex quæ dicit Bald. ibi idem juris esse de morte, secundum naturam, & de morte præter naturam, quod dicit esse notari dignum. Homicidium enim appellatur mors, ut voluit gloss. communiter approbata. Insistit de cap. dimi. in princip. & facit Palacios Ruz.

text. in l. Cornelia, §. 1. ver. causam mortis probavit, & in l. ubi interst. virum occidat quis, an causam mortis probat, ff. ad l. Cornelia. de sic. & l. si viri, ver. mortis, C. ad. ¶ Ad idem text. in c. si perfidens, & in c. si aut dignum, & c. si quis pectus, & c. si locum infra, de homic. & c. si de parent. cum filius occid. ¶ Et hinc est, quod si stipulatus sum à Titio centum, cum Caius moriatur: si Caius fuerit occisus, debentur centum: quia nihil refert, quid ex æquipollentibus fiat: ut in l. si mater, C. de infir. & subist. sub emol. fac. & c. licet ex quadam, de testi. ita terminavit Pilem, quem refert & sequitur Anchus in Cle. 1. de pen. & erri. in fin. trassumit Andreas Sicul. in cap. Raynaldus 12. col. 1. supra de testa. qui dicit idem in ultima voluntate in materia substitutionum: ut ibi per tota. ¶ Quod procedit, nisi & donator mortem sibi ob sceleris conscientiam conscientis, vel etiam post mortem memoria eius damnata sit. Nam hoc revocabitur donatio. ut est text. in dicta lege, cum hic stat, §. si maritus uxori, §. isto ritu. ¶ Est enim gravissimum, & detestabile crimen, seipsum & occidere ob sceleris conscientiam, vel alius: ut tradit Augustinus, 1. lib. de civitate Dei. & habetur in cap. si non licet 23. questione 5. quod pro singulari commendat Abb. in cap. 1. sup. de test. cogen. secunda columna, & in capite, ex parte secunda, in principio supra de sepul. qui subdit idem esse, cum quis falsum dixerit testimonium contra se.

¶ Ex quo infero, quod & isti, & qui timore tormentorum falsa consentire crimina contra se, graviter peccant: ita quod si mortem patiuntur, ob illam confessionem, quam solum in extremo non revocant, decedant in peccato mortali: & si sunt damnati per illum text. not. & eius rationem. idem sentit Antonius in dicto capitulo primo de test. cogendus.

¶ Idem crederem, si & afflictione corporis, ut ieiunio, vel oratione, vel alia se occideret. nam & tunc peccares, & diceretur decedere in peccato mortali: ut cap. non videtur, de consecrat. dist. 5. tenet Abb. in cap. cum infirmus, infra, de pen. & re. ¶ Ex quo infero vnum quotidianum, & satis notabile, quod si quis & accusatur in iudicio ad penam mortis, cum esset innocens, noluit se defendere, forte ut vitam finiret, nec exceptionibus, quæ sibi competebant, allegavit, cum posset peccat mortaliter, & nisi poeniteat, videtur seipsum occidere, & in peccato mortali decedere, quia non erat dominus membrorum suorum: ut l. liber homo, ff. ad l. Aquil. & propterea non poterat renunciare exceptionibus sibi competentibus. gloss. notabili in lege, patiuntur, §. inter baridem, ff. de pactis, & ibi Moderni, & Anchus in clemencia vi. de exceptionibus.

¶ Ad quod bene facit textus, & quod ibi not. in cap. contingit, de sententiis excommunicatorum, Ioann. Fa. & Ioann. de Plac. Institutionum de iure naturali, §. iuri præcepta. præsertim quia si negligentia in alio imputatur alicui, multo fortius

rius in seipso, cum plures debeat se diligere, quā proximum, cum charitas ordinata à seipso incipiat. *capit. nisi specialis, de autor. & usu pa. capit. si noluit 13. quæst. 5. l. praef. C. de servitutibus.*

¶ Ex quo inferitur, quod totaliter se occidendi, tanquam decessenti in peccato mortali, denegatur ecclesiastica sepultura, in *c. non estimamus, de iur. quarta. quæst. secunda.* ¶ Intelligitur, quando ecclesie de hoc constat. aliis secus, ut traditur in *capit. fin. supra, de sepultura, & in capit. de nobis infra, de sentent. excommunicat.*

¶ Tales ergo in detestacionem criminis ad mortuam & loca horribilia deferuntur, ut videmus quotidie fieri in his, qui sponte se occidunt, ut vitam perdant: aliquando timore acrioris mortis, gladio se ingulant, aut laqueo se suspendunt: ut pridie fecit quidam frater Alforus Henrici. ordinis Trinitatis, quem noni, qui propter crimen hæresis Segobiaz per inquisitores captus, & carceratus, multa falsa dixit testimonia: ex quibus multi forsan innocentes passi fuerunt, putans per hunc modum penam evadere, vel saltem dufferre, finaliter laqueo se suspendit, & igni traditus fuit: quod forte custodis culpa accidit. ¶ Debet enim custodes advertere, quantum habeat aliquem detentum, maxime pro gravi maleficio, quod non introducatur in carcerem gladii, vel aliud, ex quo verisimiliter aliquid prædictorum sequi possit vel fieri: ut notantur dicere *Florianus in l. quemadmodum, §. magisterium, ff. ad testam. Aquilam.*

¶ Fateor tamen, quod si quis mori cõstituit, prohiberi non potest. Nam Porcis Catonis filia, mortuo Bruto, cum ferrum sibi subtrahum esset, carbones ardentes ebibat. Si ergo officialis fecit quod potuit, & nihilominus captus se vulneret, vel occidat, vel laqueo se suspendat, (ut pluries actualiter esse reperimus) nil potest imputari ipsi officiali: ut probat text. in *d. §. magisterium, secundum Florianum ibi.* ¶ Ex quibus omnibus concludo, quod donatorem factam à marito, ob sceleris conscientiam se occidente, non confirmari eius morte, quæ fuit notabilia pro

l. 9. ritual. [de his homicidis.] lib. 4. For. legum. & per supradicta potest dicta lex ampliari, ut habeat locum in dictis casibus. ¶ Idem si donator interficiatur à donatario, quo casu irritaretur donatio: quia non videtur de hoc cogitatum argum. text. & quod ibi not. in *l. si ab hostibus, §. si vir ff. solut. ma. ita dixit Bald. in d. l. res vxoris, quem reuert. & sequitur Ioan. de Ana. in c. 1. 2. colom. inf. de homicidis.* ¶ Et videtur de mente Cyni, quem multi sequuntur, in *d. l. si ab hostibus.* ubi dixit, quod licet vir, qui uxorem occidit propter adulterium, locretur dotem, quando à lege defertur sibi lucrum dotis vxoris pramonetis. Secus tamen si ex pacto, vel conventionis, quia cum tale lucrum acquiritur secundum tacitam mercedem partitionis: argum. *leg. non omnia, in princip. ff. si cer. per. & non est verisimile, quod vxor de tali casu cogitasset.* Ergo etiam si lege permittente uxorem occidat, non

lucrabitur dotem. hoc etiam tenuerunt *Bald. Angel. & Alexand. in d. l. si ab hostibus, & alij Moderniores.* Et Christophorus de Nucula in dict. §. si vir, quem refert & sequitur ibi *Lancelmus*, poederans ad hoc illam textum, satis subtiliter. Ad idem facit *lex, interdum §. qui finem ff. de furis.* vide *Bald. in l. maritum, C. de Carbo. editis. & in lib. 3. verficul. extra quæro. C. unde vir & vxor.* qui idem tenet.

¶ Cum autem in casu nostro morte vxoris donatrici, confirmetur donatio, propter præsumptam voluntatem, quæ durat, nisi reuocatio probetur: ut *c. maiores, de baptis. & supra dictum est.* quæ tamen voluntas hoc casu non præsumitur durare: quia non est verisimile, quod vxor de hoc casu cogitauerit: ergo per consequens non confirmabitur vxoris morte.

¶ Non obstat, si dicatur, ut dicebat *Raphael in d. l. si ab hostibus.* quod imo videtur vxor saltem in genere de hoc cogitasse, cum poterit accidere, quod si maritus eam adulterantem inuenisset, occideret, maxime lege vel statuto permittente. Ergo perinde haberi debet, ac si specialiter & expresse de hoc cogitasset. argum. *leg. sub pretextu, la. 2. & ibi doctores, C. de transact. & in l. qui iure militari ff. de resem. milib.* quoniam ad hoc respondet *Alexand. in d. leg. si ab hostibus.* dicens, quod in generali concessione non videtur illud, quod quis in specie non esset verisimiliter concessurus: ut *d. l. obligatione generali, ff. de pigno. & c. final. de offic. vica. lib. 6. & in regula, in generali. de reg. iur. lib. 6. cum concet. & traditur in §. item *Serviana. Instit. de actio.**

¶ Ex quo dicitur ibi *Angel. in princip.* quod velles quoniamque, & alia, sine quibus vivere quis non potest, saltem honeste, non veniunt in generali hypotheca bonorum: quia de illis non est verisimiliter cogitatum. ¶ Et per hoc infert, quod si libri, sine quibus scholasticus sine dedecore & maximo damno vivere non potest, non veniunt in generali hypotheca, vel obligatione quod est not. Vnde ad propositum, si hoc in specie cogitasset mulier, non est verisimile, quod consentisset hoc casu maritus dotem vel donationem locrare: ergo, &c. ¶ Et quanquam hodie secundum leges regni, ista investigatio non videatur necessaria primo aspectu, eò quod vxor propter adulterium perdit omnia bona sua: ut dicas, imò necessaria est, & utilis ista consideratio: quia si dicimus donationem factam ab vxore, confirmatam per mortem vxoris, res donatæ efficiuntur propriæ ipsius mariti, & potest ad libitum de illis disponente, etiam si filios habeat. quod non potuisset, quando illa acquiritur propter vxoris adulterium, stantibus filiis: ut dicunt leges disponunt.

¶ Tene ergo menti conclusionem prædictam, pro qua facit, quod voluit *Bald. in l. hereditas, in fin. C. de his quibus ut indig. ubi dixit, quod si hæres occidit testatorem, efficiuntur indignus, & hereditas defertur fisco.* iuxta not. in *l. his confitecenti ff. familia hereditaria.* Si sunt duo fratres, &

& vnus occidit fratrem, sua portio confiscatur: vt d. l. *ibi consequenter* §. 1. secundum Bald. in d. l. *liberitatis*, qui reprehendit Barol. contrarium tenentem in d. l. *ibi consequenter*. idem tenet Bald. in l. *cum quem* §. col. ver. *hoc facient ad questionem*. C. de *fiduciis* commiss. §. Ex propterea dicebat nos. idem Bald. in l. 1. verbi *extra quoniam*. C. *vide vir & uxorem*. quod maritus ꝑ occidens uxorem, perdit mero iure ius succedendi ei. Vnde ab eo, velut ab indigno, auferetur hereditas: quia nullo modo ei succedit per *diuina* l. *si ab hostibus* §. *si vir*. qui enim occidit, videtur diuertisse sua culpa: vt l. *confessus*, C. de *repta*. & io hoc omnes sequuntur eum. Subdit tamen ille, ꝑ locus esse in eo, qui occidit eum, eo succedere debet iure sanguinis: quia non priuatur successione ipso iure, imò sibi acquiritur, & postea fisco applicatur, vt leg. *cum ratio* §. *fin. ff. de bonis damnatorum*. & cum hac decisione transeunt ibi Paul & Rom. Sed Salys. tenet contrarium, quem sequitur ibi Alexand. final. ca. & in d. leg. *si ab hostibus*, 2. colum. vbi ibi latius per eum: & per Franciscum Arretum in d. §. *si vir*. in §. col. qui allegat gloss. quam reputat singularem, approbatam per Bald. in c. 1. §. *similiter*, quibus modis *secundum* *fratrum*. vbi dicitur, quod ꝑ si frater interfecit fratrem fouem, promanente feudo, & defertur agnatis sequentibus, sicut paternum: quia non applicatur fisco, vel domino, quia iam erat ei ius quæsitum per inuestituram. vt ibi latius per eum. §. Imò si frater occidit fratrem liberos non habentem, & interitum, etiam *ibi* interfectis non succedunt ei, per l. *fin. in fin. ff. de bonis damnatorum*. Ita not. dicit fuisse determinatum Ioann. Andr. in additionibus ad Specul. in rub. de *successione*. ab intestato. in principio. Ergo per contrarietatem idem erit in marito occidente uxorem, vt apparet ex prædictis. de quo videas singulariter Campanum in suo tractatu, de dote §. *per te*. 2. quæst. cum tribus sequentibus. §. Facti quod in simili dicit Bald. in sil. §. 4. *per te*. incipit *superius*. quod frater ꝑ substitutus per fideicommissum sub conditione mortis, non consequitur fideicommissum. si fratrem interficiendo faciat conditionem mortis existeret, ne dolus ei profuerit: vt d. leg. *si hostibus* §. *si vir*. quia non videtur testator honorari ei dedisse hoc casu. as. de leg. 2. l. *aditum* Cas. §. *pen.* & sic homicida perdit substitutionem de eo factam per mortem fratris ab eo occisi, secundum eum. idem tenet Anthon. in elem. 1. in fin. de *pauca* & *remis*. quem tenet & sequitur Andreus Suerl. in d. l. *Raynald* in 13. colum. vers. & hoc de. Pe. sup. de *restitutione*. Ex quo inferitur, quod si maritus alicuius mulieris occidit fratrem mulieris maioratum habentem, ad quam post fratrem abique filiis decedentem erit vocata: probabiliter dubitari potest, an succedat foror, cuius maritus idemque occisor, videtur viusfructu illius maioratus, vel alterius rei, in qua frater succedit viuenti uxori. & an ex mortua succedat eius filius, eiusdemque occisoris. Videtur per iam dicta, quod

maritus occisor non debeat habere commodum ex bonis quæ a fratre uxoris occiso prouenerunt. Cognatis. Soror vero, & filius, qui non fuerunt debet participes bene succedent, maxime in bonis maioratus, quæ non proueniunt a fratre uxoris occiso, sed a primo inhiere, vt sunt iura vulgaria l. *si pater*, de leg. 2. l. *liberitatis* §. de *receptis*. & *per*. cum *similibus*. ad prædicta vide quæ dixi supra §. 67. in fin. in additione. Ratio prædictorum potest esse, quia ꝑ verba generalia legis confirmans donationem inter coniuges morte donatoris, non debent extendi ad donatarium homicidam, seu donatorem occidentem: quia verba generalia debent referri ad merentes, non autem ad indignos, vel odiosos, etiam in materia mere fauorabili: vt in victimis voluntariis. est text. not. in l. *lucius* §. *lucius* *tertium* *damnum* ff. de leg. 2. per quam l. dicebat Bald. in c. *fin. 1. col. de presumptionibus*. quod Papa non presumitur velle prouidere indignis: quia odiosi non comprehenduntur in gratiis. l. *testamentum* *centurio* ff. de *maximis* *receptis*. Acius ꝑ enim actumorum sunt in patiente bene dispositi secundum Philosophum 2. de anima. probatur in c. *reuerentiam*, de *electis*, & l. *1. o. Marti* 6. §. Ex quo videtur inferendum, quod lex regni quæ concedit uxori medicamentum lucrorum habitum constante matrimonio, de qua late in præcedentibus dictum est: debet intelligi de uxore, quæ caste viuit, non de ea, quæ in vita mariti, eo forte infido, vel post eius mortem incontinentem viuit: vt dictum est supra §. 67. in principio. vbi plura addidi in fin. ibi §. quæ per te videas. vbi inter cetera dicte de ꝑ uxore maritum occidente, an debeat habere medicamentum bonorum constante matrimonio huiusmodi. Id videtur quod non, per iam dicta. Sed in contrarium facit quod ibi scriptum, *verum*: ex quo inferitur, & in additione vltima incipiente, ista facit. Cognatis. §. Ex hoc maxime procedit, si maritus ꝑ procurasset, vel fuisset causa immediata, quod vxor adulterii commisit: nam tunc etiam si lege permittitur uxorem occideret, indistincte non haberet lucrum dote, nec donationem sibi ab uxore factam arg. text. & quod ibi not. *Abbas* in c. *postulatus*, de *consecratione* *per* *electum*. vbi probatur, quod ex ꝑ negligencia inferiorum non deuoluatur ad superiores potestas, quando superior dolose procurauit illam negligentiam: quia non debet dolosus sibi prodesse, nec reportare commodum pro suo dolo, vt c. *ex amore*, & c. *sedes*, de *receptis*. habentur plura in l. *si de* §. *per* *electum*, ff. de *in iure iurante*. §. Ex quod dicebat Abb. vbi supra, quod si in certo delicto per aliquem commissio, bona debent ad certam personam pertinere si illa persona dolose procurauit illius delictum non debet casu delicti consequi bona. §. Idem dicit, si ex statu liceat occidere impunitè bannitum, quod dolose ꝑ procurans bannum alterius, vt ipsum possit occidere, non gaudet privilegio impunitatis idem dicit in *similibus*. A

Si ergo maritus præbuit causam adulterij uxori, quamvis postea ipsam occidat, non confirmabitur donatio sibi facta per mortem uxoris.

¶ Facit in simili dictum *Spe.* de quo per *Dominicum* in cap. 1. in princip. de re script. l. 6. quod vide. Ista dicta *Abbas* committit *Lancelum* in l. si ab hostibus, §. si vir. ff. solat. matrim. in princip. dicens, quod si habitus lucrum ex banno alicuius, dat operam, ut banniantur, non habebit lucrum. Idem si datur alicui commoditas, si ostendat seruum fugitiuum, & fuit causa fugæ. & per hoc limitabis quod dico infra, in cap. per *versum*, in princip. §. 2. ut quod tene *monti*. pro edictis vide quæ ibi addo, & commenda memorie quia facit ad multa similia.

¶ Amplia prædicta, ut procedant in marito non providente uxori de alimentis, vel aliis necessariis, ita quod vxor moriatur. nam tunc non debet aliquid lucrari ex donatione, pacto, statuto, vel alia dispositione. ita tenent *Bald.* & *Raphe.* in d. §. si vir. & dicit ibi *Paul.* de *Coftr.* quod ita habuit de factis in ciuitate Florentine. idem voluit *Bald.* in l. quod in vxore. C. de nego. gest.

24 ¶ Necare ¶ enim videtur, qui tenetur alimentare, & non alimentari: ut *Lancel.* ff. de lib. agno. & in *arbitr. si capiti*. C. de quib. & cler.

¶ Facit ad hoc *glos. not.* in l. fin. C. de re donatio. quæ dicit, quod si donatus non alimentari donatorem, efficitur donatori ingratus, ut possit donatione reuocare, præsertim quando donatio consistit in magna re, vel quantitate: quia faciens alteri magnam donationem, assimilatur parenti: ut *leg. si patrem ff. de confirm. suis*. Eideo sicut filius tenetur alere parentem inopem: ut l. si quis a liberis, & l. alimenta ff. de liber. agno. ita donatarius tenetur alere donatorem. Ita tenent *Cyn.* & alij in d. l. fin. *Anthon.* in *l. de donat.* Abb. & *Andreas* in *l. cum in fin. supra*, de donat. & est bene notabile, secundum *Abbatem*, pro istis mulierculis, quæ donarunt penè omnia bona sua, & donatarij negligunt eas alimentare: de quo latius per *Andream* in *l. cum in d. l. fin. supra*, de donat. cap. final. 4. colum.

26 ¶ Idem ergo dicendum erit in marito ¶ degenante uxori alimenta. Et inde est, quod si maritus non adhibuit medicum uxori infirmæ, cum potuit, videtur ipsam occidere, & per consequens perituri lucro dotis. Istud est, quod sentit *glos. not.* in d. §. si vir. quæ *Bald.* ibi dicit esse autem, & præstare argumentum, quod si ¶ vulneratus non adhibuerit medicum, præsumitur sua culpa decessisse: quando vulnus iudicio medicorum poterat se habere ad vitam & mortem, & sic vulneratus non tenebitur de occiso. quod est notari dignum, secundum *Bald.* & *Ioan.* in *l. cum in d. l. fin. supra*, de donat. & *Paul.* & *Raphe.* in *l. cum in d. l. fin. supra*, de donat.

27 ¶ Idem tenet *Tacredus* in sua compendiosa, in 2. rubr. in 9. questione, *Bald.* in l. qui occidit, §. final. ubi bona text. ff. ad legem Aquilianam, per *rem*, in c. 1. in princip. quibus modis sententia amittatur, notant Doctores nostri in cap. 2. de clerico, per *rem*. ¶ Beo facit *tex. in l. huius scripturæ*, §. 1. & in l. item *Metela*, §. *Celfus*, ff. ad legem Aquilianam, quæ iura

volunt, ¶ quod si quis etiam lethali ter ab uno sit vulneratus, si tamen postea ab alio totaliter occidatur, primus ¶ vulneratus solum de vulnerato, non autem de occiso tenetur. c. ¶ Ex C. propterea *Bald.* in dicto §. *Celfus*, not. mirabilem modum defendendi vulneratum mortiferum. Idem tenet *Ludovic.* in *singleis* 259. incipit, quidam sunt vulnerati. per quod dicit liberale ciuem magnum, & dicitur, quod alium vulnerauit, quoniam prostratum in via publica, eius familiaris realiter occidit: & propter hoc dicit se lucratum fuisse vnam cappam de serico. Ex his quidam aduocatus præstabat cautelam cuidam, qui mortifere vulnerauerat aliquem, & erat capus: consuluit consanguineis suis, ut illum occiderent totaliter, ad hoc ut primus percussor solum teneatur de vulnere. quod tamen reprehendit ibi *Bart.* & *Bald.* qui dicit, quod ille aduocatus pro premio salarij sui deberet suspèdi furca: quoniam certum est, quod pro primo vulnere tenetur quis de occiso, quando certum est volens esse mortale. ut est *text.* cum *glos.* in verbo, tenet, in l. ita vulneratus, ff. ad l. *Aqui.* ubi hoc firmat *Fluorinus*. idem tenet *Bart.* in *l. cum in d. l. fin. supra*, de donat. 22. incipiente, quidam tradunt mirabilem cautelam, qui latius loquitur, ut per te videre poteris, de quo memorauit *Lafon* in d. §. si vir. per *rem*. ¶ Concludo ergo, quod si maritus cum potuit medicum adhibere uxori infirmæ, ¶ non adhibuit, perdit lucrum dotis, secundum *glos. Bartol.* & alios in d. §. si vir. & pari ratione morte uxoris donantis non confirmaretur donatio, quam maritus antè fecerat: quia in effectu ipsam occidere videtur. cum à pari procedant, aliquem occidere, vel infirmum sine medico negligere. ut est *text.* valde singularis in *leg. si seruus*, in princip. ff. de verbo oblig. ¶ Idem torto dicendum est, si medicum adhibuit, sed imperitum: cum paria sint nullum medicum adhibere, vel imperitum: ut sentit *glos.* in d. §. si vir. in verbo, iuriscere. est *text.* not. & ibi notat *Angel.* in l. quod si noluit, §. si mancipium, ff. de edili. edic. idem tenet *Lucas* de *Penna* in *leg. fin. colum.* 2. in princip. C. de incolis, lib. 10. idem enim est de non apparentibus, sicut de non existentibus, in *leg. reprehendenda*, C. de inflen. & subflit. sub condit. facti. & facit e. in *neuulio*, supra de iudeis. ubi iudei debent discerni à Christianis in qualitate habitus, quem publicè deferre debent. Vnde non est satisfactum iuri, si deferant occultè signum sub mantello, vel in plicatura mantelli, secundum *Abb. ibi*. ¶ Paria enim sunt aliquid non facere, vel iniurie, vel minus idoneè facere: ut l. quousque, ff. qui sedulere cogun. ¶ Sic paria sunt non habere prælatum, vel munilem habere: ut cap. inter corporalia, supra, de translatio. pra.

¶ Item paria sunt non habere maritum, vel inuolem habere, *glos. not.* in l. final. C. de plegi.

¶ Quia ¶ paria sunt, non esse, vel inhabilem esse: ut l. 1. §. penult. ff. quod cuiusque iurisdictionis po. & l. final. in fin. C. de nat. lib. & ibi *Bald.* & *Salv.*

¶ Ex

Et facit textus in *capitulo. una. de clerico. non resp.* ubi paria sunt, studium non esse in loco, vel minus competens. Item falsus denarius, non est denarius, *gloss. nat. in capitulo. una. de iustitia. 4. distinctione. & gloss. in l. x. c. de hereticis. ex quo inferitur*, quod si in postea reperitur vnus denarius falsus, quo computari vincit vnus, non computato vincit alter: dicimus eum non comparandum. ita decidit *loren. And.* in addi. ad *Spec. tit. de crimine falsi. de quo meminit Anani. in c. fina. red. tit. in fin.* allegant boni tex. in *l. eleganter. §. qui reprobus. ff. de pig. actio. vbi dicitur*, quod reproba pecunia non liberat soluentem. hoc tamen intelligunt, quando faciens potest, sciebat denarium esse falsum: aliis secus per id, quod habetur in *leg. Cornelia. in princ. ff. de fals.* Eodem modo forsan dici posset in casu nostro, in marito adhibente medicum impetum scienter. secus si ignoranter. ut puta, si communi opinione reputabatur peritus. quoniam tunc sine culpa est. Vnde et ceterum confirmari donationem vxoris morte.

Quid autem si maritus sine causa vxorem a se & domo sua expulsiat per hoc videatur tacite tacite reuocata donatio ab vxore facta marito, vt etiam morte vxoris non confirmetur? Non reperio in specie tractatam. videtur tamen quod sic, per id quod notanter dixit *Bald. in l. i. §. sed scimus. c. de last. lib. 2. vel* illum textum dum dicit, quod maritus expellens vxorem de domo sine causa, priuatur lucro dotis, sicut si eam occidisset: de quo infra. laquei subiciam super text. 3. not. ver. ampliori possunt predicta, dic. viii. Et ecce quomodo *Bald.* equiparat & passionem factam a marito, & occisionem: sed si vxorem occidit, non confirmabitur. Ergo si a domo sine causa eam expellat, similiter non confirmabitur: mutatione enim morum donatarii in praeiudicium donatoris fit tacita reuocatio: vt paulo infra subiciam, cum de tacita reuocatione donationis tractabo. Igitur vxoris morte non confirmatur donatio iam reuocata. Idem forsan attentari purest, si maritus vxorem percussisset grauer, & sine culpa, vel aliter ipsam offenderet: & per hoc iudicatur tacita reuocatio donationis, & per consequens morte donatrici non consummatur.

Ad quod bene faciunt quae dixi supra, §. 67. ver. vnum de domo. quicquid senserit *Bald.* in aliis rebus in *l. hereditas. ante finem. c. de hi qui vi mag. vbi dicit*, quod dicta *l. si ab hostibus*, & similes, quae priuant aliquem dote, si vxorem occidit: non habent locum, si eam vulnerasset, & eodem modo, si eam a domo expulsiat: vt firmat *Alexand. in d. l. si ab hostibus*, & sequitur *la. in Meyno.* Quia cum sumus in materia penali, non debet fieri talis extensio. In casu tamen nostro secus videtur, cum agatur de acquisitione loci prouenientis ex donatione & voluntate donatoris: quae voluntas praesumitur mutata ex mutatione morum donatarii: vt *leg. 3. ff. de adimem. legat. & l. cum quis in fin. & l. Palenq. Ruz.*

si cum Cornelia, ff. de solutio. de quo infra statim dicitur.

ADDITIONES.

Adde *la. in l. omnes populi. col. ante pen. ff. de iust. & iur.* vbi ponit quinque casus, in quibus bannitus non potest occidi impunè: licet aliis statutum patiat.

Adde opomè *Segura in rep. leg. si ex legat. causa. de verbo. oblig. ff. de iust. & iur. 4. & seq. & vide Capo. confil. 28. col. pe. & not. per Felin. in c. presbyterum. de homicid. col. 1.*

Adde *Francisc. de Crim. in singular. 55. incip. quidem titulum.*

IOAN. BERNAR.

Grauiissimum & detestabile crimen, seipsum occidere. Vide multa pluribus citatis scribentes, *Simancas de heres. l. 17. n. 18. siam praed. & seq. & Placem de delict. l. 2. & Cas. lib. 2. resolut. 2. col. 1. & Anton. Gomez. de homicid. n. 13.*

Qui timore tormentorum falsa consentit crimina contra se, grauius peccant. Vide autorem in tract. de reg. *Neueria 3. p. 2. col. 4. Silva in summa. verb. de accusa. n. 3. Cen. qui recte disput. lib. 3. resolut. 2. n. 3. fratrem Dominum. Soto de ratione reg. & de reg. secret. membro 1. q. 3.*

Ex quo infero vnum. Vide *Hippel. in praet. criminali. §. excommunianda. & ceteris in leg. 1. §. si quis vitro de quest. & sing. 388. & Ceter. in sua singulari. defensio. & Ceter. super 4. de sponsal. l. 8. §. 1. numer. 16. & Mirib.*

Secus tamen si ex pacto, vel conuentione. Vide *Marb. Afflicti sing. 73. Boerum de cisi. 25. n. 4. Ioan. Campet. de dot. §. de stat. dot. el. q. 5. Guiller. Bened. Razmatius. vers. mortuo itaque testatore. nu. 17. de test. Catell. Cotta in sua memorabil. vers. placuit Mediolan. ad fin. & laus ab uide scribentem vide *Fernandus de lucro dotis. gloss. 1. n. 5. & 6. vbi per tota glossam prosequitur diffusè laus omnes casus & quaestiones, quae per autorem in praesens §. referuntur, de quibus vide etiam scribentes Tauris in l. 31. Tauri, & Pet. Follet. in praet. criminali. vers. quid sufficiat vxorem n. 59. & seq. & Campet. vbi supra quest. 2. & seq.**

Primus vulnerans solum de vulnerato non de occiso reuocatur. Adde *Crimen singular. 56. Capot. l. antel. §. l. d. Ceter. de homicid. q. 4. §. 1. Campet. de stat. dot. q. 3. Segur. §. si ex legat. causa. nu. 146. de verbo. oblig. & confirmant atque confirmantur quae tradunt Anton. Gomez. de homicid. num. 51. ad fin. & Placem de delict. l. 10. num. 12.*

DOCT. IOAN. BARAHONA.

SVMMÆRERVM:

1. Donatio inter coniuges confirmatur morte ciuili.
2. Mortis ciuili & naturalis equiparantur.
3. Titulus incrementum ad per ingressum religionis confirmatur.
4. Mortis triplex.
5. Donatio facta a patre filio in potestate, confirmatur per emancipationem filij.
6. Patris potestas morte patris finitur.

T 3

Con-

S. LXXI.

A C Onfirmatur etiam ꝑ donatio inter con-
iuges morte: ciuili ipsius donatoris. Vnde
de si maritus, qui fecit donacionem, fuit relegatus,
ita quod perdidit ciuitatem, statim confirmatur
donatio: vt est text. in l. sed & si maritus ff. iſto tit. & in d. l. res vxoris. C. ad. Iſtud tenet, quauis
gloſin eadem videtur, de officio deleg. contrarium
ſentiat, per textum, in l. cum hic ſtatim, §. donatur.
ſiſto tit. de celebrati. mſa. §. cum inter, & §. certum.
¶ Ex quo dicebat not. Bald. in l. ex-
citerem, §. col. C. de exen. rei indic. quod ſi maritus
timens, ne ſic ſua bona inuaderet: fecit donacionem
cauſa mortis ſue vxori. Demum contingit, quod
imaginatio fecit caſum: quia poſitus eſt in banno
eris & perſone: cum iſte bannimus, quo ad ciuitatem
ſuam, vnde exulatur, paſſus tale exilium, quo maius
nō reperitur: ideo tanquam morte donatio confirmatur:
& propterea vxor poteſt talia bona defendere a
hiſco, & de hoc eſt text. ſingularis ſecundum
rum, in d. l. ſed ſi maritus. Faceret tameo ipſe, quod
hoc caſu poſuiſſet adhuc maritus reuocare dictam
donacionem: quia eodem ſolum fuit matrimonium:
vt eſt text. not. in d. l. ſed ſi maritus. & ibi not. Bartol.
Tenet etiam ille in athen. ſi qua mulier. C. de ſacraſan. eccle. de quo dixi ſupra,
column. 363. verſ. quamuis ego. ¶ Ex iſtis infer-
retur, quod ſi maritus donator ingrediarur religionem,
ſtatim confirmatur donatio: ita dicit text. ſingularis,
& ibi oot. Bald. in l. deo nobis, C. de epiſ. & cler. eſt
gloſin eadem placuit ad l. 26. quæſt. 1. in ver. mortuum.
tenet Ioan. Andr. Car. & communiter omnes, in c. ſin.
infra eod. adde Dynam in l. ex ea parte ff. de verb. oblig.
& Andream Siculum in c. ad petitionem, de accuſationibus col. 1. ver. an autem,
in reſcol. u. vbi meminit de gloſin in preallegato cap.
placuit, & inferat ad vnum ſariū notabile, quod per te
videas. ¶ Ratio huius eſt, ſecundum Bald. vbi ſupra,
quia mors ꝑ ciuiliſ & naturalis xꝑi parantur,
quando ex vtraque idem reſultat effectus, circa rem,
de qua agitur. vt eſt gloſ. not. in clem. 2. in ver. morte, de electi.
quam ad hoc commendat Abb. in cap. uſi eſſent, in ſin. ſupra,
de preben. ſimilis gloſin in clem. 1. in ver. mori. vi lite pen-
dente, & in c. epiſcopus in ver. mortuum, de ſupplen.
neg. prela. eſt bonus text. in l. 5. penultim. de contra-
tab. tenet Cyn. & communiter omnes in d. l. deo nobis.
ſentit Bartol. & alij in l. ex ea parte, §. in ſub-
lem, ff. de verbo. obligat. tenet Angel. Arerimus in §. 2. in
2. col. ver. an gloſ. in ver. ſi mortuum. Inſtituit. quibus
modis in pa. poſſet. & eſt bonus text. in c. beneficiū, de
reg. iur. lib. 6. ¶ Ex ſecundo iſta debet intel-
ligere gloſ. & quæ ibi notant Dominicus & alij, in
c. ſuſcipimus in ver. non morte, de reſcrip. lib. 6. de
quo vide gloſ. & Card. ibi, in 14. quæſt. in clem. ſi de
procurat. Ioan. de Plat. in l. ſi in ſi. C. quem, & quoniam
quarta pars heredi debet. lib. 10. & Ludovicus in ſingula-
ri 424. & Bald. in athen. ſi qua mulier 4. colum. ver.
& pradilla ſunt vera, C. de epiſ. & cler. dicens ꝑ
teſtamentum confirmari per ingreſſum religionis: quæ
dicitur moti ciuili�: quæ tan-

tum operatur, quantum naturalis. & hoc in fratribus
minoribus, vt ibi per eam. Triplex ꝑ eſt enim mors,
ſcilicet: naturalis, ciuiliſ per deportationem, &
pluſquam ciuiliſ. & hoc dupliciter: vel mala, vt
quia damuſus in metallum: vel bona, vt quia frater
minor: & iſtu dō coguntur adire, quia non habet
nomen heredis, nec aliquod principium eſſendi
heredes, ac ſi eſſet inſtitutus homo mortuus: vnde
inſtitutio eſt pro non ſcripta: vt ff. de iure codicillorum l. quidam
reſeruit. & oemo cogitur ad impoſſibile de iure:
vt l. poſt mortem, C. de fideiſcomiſſis. Iſta ſunt
notanda verba Bald. in l. cum quem eod. titul. colu-
mna 5. verſus l. triplex eſt cum mors.

¶ Cum autem in caſu noſtro per ingreſſum religionis
poſt profeſſionem cōſecratur mortuum: vt d. l. deo nobis,
& c. monachi 16. qu. 1. ad eod. quod non poteſt
legere literas ſiſce licentia prelati: vt c. non dicatur,
12. quæſt. 1. ſecundum Abbateſ in c. cum nuncius,
in ſin. ſupra, de teſti. & per conſequentis
matrimonium ſoluatur, ſaltemio eſſe dū, quia
non poſſunt coniuges ſe inuicem reſpectare: vt
capit. & accedens c. ſignificauit, de conuerſo. conſeg.
Ergo per talem ingreſſum confirmata erit donatio
facta inter coniuges, & hoc tenent communiter
omnes ſciſcibentes in c. ſin. infra, in.

¶ Quod ego intelligerem veniſſe, quando
donator ſponte intraret religionem. Secus tamen,
ſi propter delictum detruderetur in monaſterium:
nam tunc non confirmaretur donatio ab eo facta,
per text. uot. cum gloſin in athen. ſed cum
bodie in ver. batica. C. de adult.

¶ Ad confirmationem prædictorum facit,
quod in ſimili dicimus de ꝑ donatioe facta a
parte filio in poteſtate: nam illa emancipatione
filij confirmatur, ſicut morte patris: quia ſicut
per mortem finitur ꝑ patrias potestas, quæ eſt
cauſa donacionem impediens: ſic per emancipationem
ſic per emancipationem. Iſte eſt textus notio
leg. donationes in emancipationem, §. patris. ff. de
donat. & in l. ſine emancipati, C. eod. titul. ¶ Ex quo
inferitur, quod ſi pater filioſa familia aliquid
dedit, vt habet in peculio, quod poſtea emancipauit,
confirmatur donatio, ſi emancipatione non fuit
ademptum peculium: vt eſt caſus in d. §. pater.
& d. l. ſine emancipati, quaſi non adueniendo
tunc videatur donare. ſicut dicimus in peculio
ſeruo conſeſſo, & tempore emancipationis non
adempto, quia videatur donatum: vt l. 1. C. de
peculio em. qui liber. me. & Inſtit. quod cū eo.
§. peculium autem, & ff. de petito. legat. l. Stichus.

¶ Confirmatur ergo donatio emancipatione,
quod eſt ſingulariter notandum, ſecundum
Rapha. & Ludovicus in d. l. ſi donatioe 2. colum. &
Baptiſtam in repetitione l. frater ff. de condi. inde. 15. qu. 1.
in ſin. qui reputatur hoc mirabile, eo quod pluſ
operari emancipatio filij, quantum ad confirmationem
peculij, quam patris mors: quia per mortem patris
non confirmatur donatio facta filio in poteſtate,
vt habet in peculium profeſſorium ad ſolum
uſum: uero equaliter dinditur inter patris
heredes: vt d. l. ſi donatioe in

270

suprà paulò ante dicebam. ¶ Vno tamen casu † donatio non traheretur retro, etiam quo ad fructus rei donatæ, si quando donatarius scinuit donationem esse nullam: nam tunc fructus rei donatæ restituuntur donatori: vt leg. si vxor filio, & l. de fructibus, ff. isto titul. & l. fructus, ff. de vfructu.

ADDITIONES.

A ¶ Trahitur retro quo ad fructus, non tamen quoad dominium. Vide Titul. si inquam, ver. libert. num. 122. vers. septimo quia, C. de rebus donat. & C. in rubric. de res. 3. per. num. 5. & Ioan. Hannibal. l. post. contrarium. num. 205. ff. de donat. & diligenter ac doctè Ioan. Crut. in l. si in qui pro emptione. n. 43. cum multis sequenti ff. de vfructu. & Menes. l. cum vtrum. num. 18. C. de fideicommissis.

B ¶ Reuocatio trahitur retro etiam quo ad fructus. Adde Titul. in d. l. si inquam vers. reuocatur, C. de reuocat. donat. & vide quæ scribunt in simili Catech. Crut. in sua memorabil. vers. legatum factum à testatore, & Præd. in l. 2. p. 2. c. 4. num. 11. cum alij, C. de res. vendit.

D. IOAN. BARAHOA.

SUMMÆ RERVM.

1. Donatio inter vivos, morte donatoris confirmatur, licet donator eam fecerit cum auctoritate alterius: tunc si filium, donaverit patre permittente, quia tunc eius morte etiam patre superstito confirmatur.
2. A patria potestate au laboratur filium, non per coniugemque annu, per contrarium matrimonij.

S.LXXIII

AMPLIABIS etiam prædicta, vt donatio inter coniuges † confirmetur morte donatoris, etiam si donator donationem fecisset cum alterius auctoritate: vt puta, si filiusfamil. donat patre permittente (quod potest: vt leg. tam u. §. filius ff. de donat. causa mortis) morte filij tantum, superstito patre, confirmabitur donatio: arg. text. in leg. nec fratru, C. de donat. causa mort. vbi hoc docet gloss. & in l. qui preter, in fin. ff. eo. vbi etiam not. Bart. idem tenet gloss. in l. cum hic statum, §. ratio autem, in verb. volentes, ff. isto titul. est bonus tex. & ibi tenet Angel. in l. 3. C. isto titul. quamuis gloss. ibi aliud sentiat, & male, secundum Angel. & Salyc. & alias.

¶ Quod procedit, etiam si filius donaverit rem patris: quia tunc patris consensus operatus duo, vnum in rei suæ alienatione, aliud in auctoritate præstatum necessaria huius donationi. Respondeo huius secundi, scilicet, auctoritatis, mora patris non est necessaria, sicut nec io re filij. Respondeo autem primi, licet magis possit dubitari, tamen idem videtur dicendum: quia eo momento, quo filius moritur, donatio etiam respectu patris confirmatur, cum ipse potuisset illi donate in casu mortis filij: vt d. l. nec fratru. & bene facit d. l. 3. C. isto titul. imo per talem consensum videtur pater donatio suæ vxori filij donare: vt l. in edictum, §. quod si

lius, ff. de donat. non enim fit ista donatio, vt penes filium remaneat, sed potius vt res ipsa in vxorem filij transferatur: & sic filius incapax capit, vt capaci re situat: arg. l. 1. §. sed si legatum, ff. si quis omnia causa re. & l. cum n. qui de leg. 2. & l. cogit. §. bi qui solidum, & l. Marcell. §. ff. ad Trebel. ita firmat Salyc. in d. l. nec fratru. quoniam aliqui contra. ¶ Nec obstat text. in l. si vi prius, C. isto titul. vbi dicitur, quod donatio facta genero à socero, non confirmatur eius morte, sed etiam requiritur mors vxoris. & ita videretur requirere mortem vtriusque. Sed illud est, quia mortuo socero, filia viua, ad hoc durat matrimonium. sed donatio ante mortem filij, eius morte confirmatur, etiam si socer superuiuat: ita tenet Cyn. in additionibus, quem sequitur Sal. in d. l. 3. C. isto tit. ¶ Sed in casu, quo filius donat ex voluntate patris, cuius eorum penitentia reuocatur donatio: ponunt omnes in d. l. nec fratru, C. de don. causa mortis. vide ibi per eos, & in d. l. in edictum, §. quod filius §. eodem, & in d. l. qui preter, cod. titul. & Ancher. consilio 75. inquit, per modum consilij. qui consuluit in casu singulari filius rem patris consentiens donat vxori suæ causa mortis, & pater per stipulationem promissit bona donata tradere post mortem filij, dicitur eius vxori vt vtrum pater mortuo filio posset per penitentiam reuocare, siue fuerit processum ad traditionem, siue non? Et in casu, quo donatio valuerit, an pater consentiens teneatur de emptione, vel vtrū quàm facere possit: vide late per eum. ¶ Considera tamen, quòd cum hodie secundum † consuetudinem regni, filiusfamil. etiam minor vixit quinque annis, per contractum matrimonij equipitur à patris potestate, & efficitur sui iuris: vt in superioribus dictum est, col. 186. §. sed quānis. non erit opus in donatione, quam de rebus suis voluerit facere vxori suæ, quod interueniat patris consensus. Proderunt tamen prædicta, quando filius dooaret rem patris cum eius consensu. adde hic prædictam l. Tarr. 47. & vide quæ dixi sup. §. 71. in fin.

ADDITIONO.

¶ Considera tamen, Hæc etatenus fortè veta sunt, quatenus vile sit ipsi filio, quo ad hunc articulum haberi pro emancipato. Est enim inter nostros maxime controuersum, an decisio l. Tarr. 47. quam hodie habes in l. 8. r. 1. l. 4. §. filius sit in his totum censens emancipatus, quæ tibi vtilia sunt, non etiam in damno: vbi constabat ex lectione multorum, quos adiunxi sup. in §. 43. n. 2. vers. quo ad omnia. In hac tamen questione, cum filiusfam. qui coniugi donat, habeat potestatem reuocandi donationem, nec ea secus valitura sit, quàm si donator perseveraret in eadem voluntate vsque ad mortem, forte dices ei vile fore posse suam exequi voluntatem.

DOCT. IOAN. BARAHOA.

SUM.

SVMME RERV.

1. Donatio inter coniuges adeo donatoris obitu confirmatur, quod procedit, etiam si ambo pariter moriantur. Et si non apparet, quid simul sunt mortui, nec quid a quo prius decesserit, tunc possiderit mulier est conditio.
2. Verba legis confirmantia donatorum inter coniuges per mortem donatoris, verificantur ambobus simul morientibus.

§. LXXIV.

Et quæ dicta sunt procedunt, quando constat clare, quod ꝑ donator præmortuus superstiti donatorio coniuge. Idem est, si ambo pariter moriantur naufragio, ruina, incendio, vel simul ab hostibus capiantur, & nesciatur quis eorum præmortuus fuerit: nam & tunc valet donatio: vt *leg. cum hic statui*, §. si ambo §. si simul. *gloss. l. c. fin. infra de. & ff. de reb. dub. l. si inter virum, cum l. sequenti.* vbi vide *Ludovic. Lustratum.* & *Lucan. de Penna*, in l. 1. C. de præscriptum agendum in rem §. 12. ver. 4. Ratio huius est, quia ꝑ verba legis confirmantis donationem inter coniuges per mortem donatoris, verificantur ambobus simul morientibus: quia in matrimonio decedunt, & per consequens defuncti verba legis prohibent donationem inter coniuges: quia cessant rationes, propter quas probatur donatio inter coniuges, scilicet, de mutuo amore se spolient, & alie de quibus sup. dictum est. Ita dicit *gloss. in d. l. inter virum*, quam *Bartol. & alij* communiter sequuntur.

¶ Et ex hoc inferitur ad vnum valde singulare, quod stante statuto, vel pacto, quod si vxor moriatur ante, quam maritus, & filios non relinquat: maritus lucretur dotem. & si maritus decedat ante, quam vxor, vxor lucretur donationem propter nuptias. Coarngit, quod ambo, videbitur maritus, & vxor, petierunt simul ruinam cuiusdam domus, ita quod non apparet quis eorum primò discesserit: an heredes vxoris possint petere dotem mariti? Quilibet dicet quod non, per prædicta. ¶ Sed contrarium est veritas, & ita in contingencia facti consiluit *do. Sigurnum de Homo. consil. 60. incip. in nomine domini amen. questus præsupponitur*, & c. quod ad litteram refert & sequitur *Proposum Alexand. in c. 4. de infra ord.* Mouetur ipse, quia cū isto casu ex præmorte vnus, & superexistencia alterius, occurrat, & purificari debet conditio huius: quod non potest dici hic vnum præmortuum alteri, ex quo simul discesserunt: ideo ad occurrat, nec purificatur conditio lucris. vt est text. qui sic debet intelligi, in *leg. quod de pariter*, cum *l. sequenti* §. de re dub. & in non *gloss. in l. si duo*, §. si maritus eodem tituli & *Iacob de Arden. in l. si hi*, §. de donat. causa mor. quia ex præmorte vxoris, & ex superexistencia mariti debet maritus lucrari dotem, vt dicitur statutum, ergo, & c. quia cum isti simul mortui fuerint, vt dictum est, ista simul impedit ordinem prioris, & postero-

ris: vt *Larsius §. de statu hominum*, & *L. plurim.*, §. de procurat. & *l. si debitor & l. si pendus*, §. si duo §. de pign. & *Liquidus §. de vulg. & p. & l. si fuerit*, §. de reb. du. Ergo in casu nostro impeditur prioritas, & posterioritas, & per consequens conditio non est purificata. vt per eos laus, vbi sup.

¶ Ex hoc & inferitur ad aliud non minus singulare, quod si stante dicto statuto vel pacto, maritus & vxor eodem tempore intrent religionem, & professionem faciant: neoter eorum habebit locum ex dicto pacto, vel statuto, nec heredes vxoris: vt probatur secundum vnum intellectum, in *arbitr. de sent. episcop. §. si veri constants. collat. 8.* & traditur per *Cyn. & alios in leg. De nobis. C. de sacrosanctis eccles. consil. incipien. in Dei nomine amen, an vtrique. &c.* quod refert & se quibus *Proposus in d. c. fin. infra in §. eodem. versum.* vnde quoque, quem laus per te videas. adde prædictis *legem regis 7. parti. tituli. fin. l. 12.* quæ disponit, quod si maritus & vxor simul perierint, nec apparet quis prior: mulier quia naturaliter imbecillior, præsumitur prius decessisse. quod prodest ad ea, quæ vnus per alterius mortem erat lucraturus. hæc ibi. Et secundum hoc si maritus donauit vxori, inualidatur donatio, si vxor marito, confirmatur. idem dicit prædicta lex, de patre & filio impubere: quia filius præsumitur prius decessisse: secus si pubes: quod prodest ad successionem.

ADDITIONEL.

¶ Idem si ambo pariter. ¶ Circa tradita in hoc §. per tot. vide *Tiraquell. in consuetud. leg. 1. numer. 56. cum præced. & sequent.* & rursus de primogenitura, *quest. 17.* & quæ tradunt *Alciat. de præsump. regula 1. præsumpt. 49.* & *Favorem de lucro dotu. gloss. 4.* & pulcherrime *Cenar. lib. 1. resolut. c. 7. per totum.* apud quos multis allegariis plura dicuntur in omnibus articulis quos ante hic profertur quæ profusa ad texum *leg. 12. tituli. pen. par. 7.* quæ hic allegantur. & lege *Hippolyt. in rubric. de probat. num. 435.* & *Cremes. singul. 53.*

¶ Ex hoc inferitur aliud non minus singulare. ¶ Hoc *Ancher. consilium est 458.* & rursus repetes aliod *consilium Ancher. ann. 273.* de quibus vide laus per *Favorem de lucro dotu. vers. per mortem numer. 38. & sequent.*

D. IOAN. BARAHONA.

SVMME RERV.

1. Residuum mulier est conditio.
2. Beneficiarius si multa acquisit: & ignoratur, an inuenit ecclesia acquisitum, an consensum inuenit vel inuenit persona sua indicabitur pro ecclesia, si in possessionem repositur.

ISTA

S. LXXV.

A **I**STA procedant, quando apparet, quòd simul mortui fuerunt coniuges. Si tamen non apparet, quòd simul vel separatim aliquo ordine successisse: puta quia vnus hic, alter in Francia: & sic non apparet, quòd prius discesserit. hoc casu melior est conditio possidentis: nam si quidem hæres vixi vendicat, ipse debet probare vxorem prædecesse: si verò hæres vxoris, ipse debet probare vicum prædecesse: quòd cum non faciat, in pari causa melior erit conditio possidentis. vt l. fin. C. de rei vend. c. m. l. in pari causa. de regul. iur. & c. in pari eodem nr. lib. 6. nec aliqua est præsumptio pro uxore, vt quòd semel vixit, vsque ad certum tempus vixit: vt l. spoliorem. §. qui absolutum. ff. de excusationibus tutorum. Ista est singularis decisio Bart. in d. l. si inter virum, ff. de rebus dub. in fine. quãdicit esse tenendam memorie, de qua meminuit Alexand. consil. 140. §. volum. & exclamat: Franciscus de Carris in repeti. Ladumenci. ff. de iur. iur. c. 29. respicit. quarto mortuo. Idem tenet Iban. de Imol. & Raphaël in Lex sacro. §. si quis autem ff. ad Trebell. §. Facit quod voluit idem Bart. in Lex sacro. §. cum in bello. ff. de rebus dub. vbi patet & filio simul morientibus in navi, si nescitur quis eorum prius decesserit, iudicabitur in fauorem eius, qui erit in possessione hæreditatis.

§ Ad idem facit, quòd voluit idem Bartol. in leg. 1. §. t. ff. de bonor. pos. secundum tab. & Baldus, in primum. C. vbi dicunt, quòd si appareant duo testamenta eiusdem tenoris & testatoris eadem die confecta, & nescitur quòd fuerit posterius, præfertur ille hæres, qui repetitur in possessione hæreditatis. § Ad idem facit quòd voluit Angel. in l. si cum ambo. ff. de iudic. vbi dicit, quòd si duo impetrant præbendam in eadem ecclesia cathedrali, & inter eos est æqualitas, impediunt se per concursum, nec forte dirimuntur, sed locus erit gratificationi, cum tractetur de præiudicio capituli. ita dicit tenere l. cum. Aud. in c. duobus. de rescript. de 6. qui allegat pro casu Lluissimendi. ff. de lega. 1. tamen hoc casu præfertur possidentis: vt not. voluit Bald. in c. sapientiam sancta crucis supra, de rescript. 1. col. in fin. & videtur Baldus.

§ Ad idem facit gloss. in c. nulli, 12. quæst. 5. quæ voluit, quòd si beneficiarius multa acquisiuit, & ignoratur an intuitu ecclesie acquisierit, an consanguineis, seu inuita sine personarum indicabitur pro ecclesia, si illa repertur in possessione, de quo vide Iuan. & alios, in cap. cum in officio supra, de testam. Bald. & alios in authent. licentiam, C. de episc. & clerici.

§ Existit, & alius, quæ diligens indagator repetere potest, satis corroboratur decisio Bart. de qua supra. quamvis Alexand. in d. Lex sacro. §. si quis autem ff. ad Trebell. ipsam impugnet: motus principaliter, quia si hæres mariti agat rei vendicatione, & probet dominium, & hæres vxoris excipiat de donatione, ex quo donatio est nulla, de iure probare debet, quòd est confirmata, & sic quòd maritus non superuixit, aliis eius exceptio esset dubia, & sic non rele-

naret fundata contra fundatam intentionem hæredi mariti: vt l. matrem, C. de probat. & in cap. in præmissis, eodem tit. & per Bart. in l. non scilicet, §. sed non probari ff. de no. ap. nunciat. 2. col. præfero quia si mulier est in possessione, & donatio nõ præsumitur reuocata, nisi probetur. quia in dubio præsumitur donatio confirmata: vt d. l. si inter virum. & propter ea si dubitetur, an penitentia fuerit reuocata: censeri debet potius non reuocata. Allegant ergo reuocatum esse donationem, incumbit onus probandi: vt l. o qui ff. de probatio. & l. adit. C. ad.

§ Ad ista tamen facilius potest responderi, quòd incertio actoris non fundatur in reuocatione, quia donatio est nulla: sed in dominio, igitur reo incumbit onus probandi donationem esse validam. ita responderi Bartholomæum Socin in d. l. si inter virum, ad finem.

§ Et subdit forsan posse teneri tertiam opinionem in totum contrariam opinionem Alexand. Nam licet donatio sit nulla, confirmatur silentio donatoris vsque ad mortem, vt supra dictum est. Probata ergo morte mariti, probatur confirmatio: ergo hæres donatoris, qui dicit non confirmatam morte, quia donator superuixit, probare debet, quia fundata est intentio confirmationis per mortem. § Et pro hac opinione est bonus text. in leg. cum hic statui. §. si ambo, in versicul. sed si non apparet, §. si inter virum. vbi dicitur donationem confirmatam per mortem mariti, si apparet quis prior decesserit. & dum text. dicit, quando plures simul moriuntur, &c. gloss. exponit, non quia eodem tempore moriantur, sed quia non constat, quis prior decesserit: quæ ratio considerata à text. cum gloss. militat in casu Bartoli.

§ Pro decisione adducit etiam pro casu leg. qui liberum in princip. ff. de bonor. pos. secundum tab. immò l. qui duos, in princip. ff. de rebus dub. Nam illud quòd dicitur in d. l. qui duos, quando simul moriuntur eodem naufragio, illud idem disponitur in d. l. qui liberum, in princip. quando duo in diuersis locis moriuntur, & ignoratur de proprietate mortis, quæ inductio est valde nota contra decisionem Bartol. de qua supra, secundum Socinum in d. l. si inter, qui allegat Bald. consil. 145. in §. volum.

ADDITIONES.

A § Si tamen non apparet quòd simul vel separatim. Repete hic quos à dianxi, §. proximo additione prima.

B § Melior est conditio possidentis. Hanc eandem opinionem sequitur Covar. lib. 2. resol. c. 7. nam. 1. ad finem pro Bartol. contra Alexand. in Lex sacro. §. si quis autem ff. ad Trebell. sed cum traditio rei donatæ necessaria sit, vt dicemus in §. prox. ad confirmandam donationem morte coniugis donantis, obtinebit semper præsumptionem hanc coniux donataris: & ita scilicet Molanus ad Alexand. hic allegatum consil. 140. vol. 9. ideo

ideo si forte cecidit à possessione expedit ei illam possessione iudicio prius recuperare, quam agat petitorio.

DOCT. IOAN. BARAHONA.

S V M M Æ R E R V M.

1. Donatio inter coniuges confirmatur morte donatoris, quando præteritis rei donata traditur.
2. Vel si donator ventilitas se donatoris nomine possidet.
3. Vel si mortuus fuerat, se ab uxore datum recepit: quia illa confessa loco traditionis habetur.
4. Vel si donator reservavit sibi usufructum rei donatae.
5. Vel si donatus re aditus instrumentum, medietate quæ, ipse habuit rem donatam.
6. Vel si maritus fecit uxori usufructum donationis: quia per hoc videtur tradere possessionem.
7. Traditio nulla non operatur effectum confirmationis.
8. Possessio quam habet uxor in rebus à marito donatis, non dicitur civilis, nec naturalis, nec corporalis, sed possessio opta producere civiles effectus, & acquisitionem domini, si donatio morte confirmetur.
9. Et ista possessio operatur acquisitionem fructuum.

§. LXXV.

ADVERTIT nunc circa prædicta, ne decipiari, in quantum dictum est, quod donatio inter coniuges firmatur morte donatoris: intellige, si dummodo interveniat traditio rei donatae: ut est text. cum gloss. in leg. Papinianum ff. ista civil. ubi notant omnes, significet Alexand. tenet etiam Bald. in l. 1. C. de donat. ante nup. & in c. 1. de fundo dato in vim legis communi. li. feudorum. Et ista est veritas, quicquid dixerint Azo & Hostiens. in summa huius civil. §. quæstio interitus, in fine. § Nec refert, utrum ista traditio fiat tempore donationis, vel postea, viuo donante. ita dicit Bald. in cap. 1. §. si quis, in fine, de fundo dato in vim legis communi. lib. feud. argum. text. in l. 1. C. si quis alteri, vel sibi, & leg. donationes in concubinam, §. pater, ff. de donat. ubi in donatione, quam pater facit filio emancipato, est necessaria traditio, & statim valet. fortius est necessaria, quando sit filio in potestate, ad hoc, quod morte patris confirmetur sit in donatione inter coniuges dicimus: intellige, quando donat pater filiofamil. inter viuos: secus si donet causa mortis: quia tunc morte confirmatur paternæ donatio, etiam non secunda traditione. ita not. dicit Bald. in leg. si mortui, C. ad l. Felci. quia donatio causa mortis æquiparatur magis legato, quam contrahitur ut leg. final. C. de donat. causa mort. & l. illud, ff. de iud. nunt. & l. 2. ff. de test. prelegat. in gloss. Sed legatum confirmatur morte testatoris absque traditione: ergo & ipsa donatio causa mortis. ita dicit Ludovicus in l. si donatione, C. de collat. 4. col. quod not. est text. in l. 2. ff. de Publicis, de quo infra, §. 77.

§ Idem si dicas, si interveniat, aliud quod loco traditionis habeatur: ut puta, si donator confirmat se nomine donatoris possidere. ita tenet Bald. in dicto §. si quis, in finalibus verbis. & facit secundum eum, quod not. Bartol. in l. si in qui pro emptore, ad fin. ff. de usufr. & consil. incipiente, Martinus de Engubio, & l. quod de suo. C. de test. cas. non numer. & hoc mihi satis placet. Hæc enim clausula confirmari habetur pro traditione: quoniam per eam traditur facta possessio: ut not. in l. quod meo, ff. de acquir. poss. & l. quidem mulier, ff. de res ven. & datur parti facultas occupandi rem propria auctoritate. ut est gloss. singularis in l. cum creditur, ff. de iur. de qua tacit magnum festum Vitalis in lib. clausularum, in clausula, confitetur se pro certo nomine possidere, & col. tenet etiam Bart. in l. 3. C. de pignus, quem refert Andreas Siculus in cap. final. 4. colun. in fin. supra, de pignus. Intellige, quando confirmans tempore confitendo possidebat, gloss. in l. si quis, C. de dote ante, tenet magister locum in viatoris sui in vi, sub ista rubrica, colun. 3. vide gloss. & doctores in l. quæstio, ff. de acquir. poss. Bald. in cap. 1. §. si quis, in fine, de fundo dato in vim legis communi.

§ Idem si dicas, si maritus confitetur se C; recepit dorem ab uxore, quam non recepit. Nam ista confessio loco traditionis habetur: & per consequens, donatio quæ resultat ex ista confessione, morte confitentis seu donantis confirmatur. ista est gloss. aurea, & singularis, in leg. 3. C. de dote ux. non nu. quam ad hoc multum commendat Bartol. in d. l. Papinianum, ff. ista civil. & Angel. in arbitrio, de remissiis don. 1. colun. in fin. 7. colat. Bart. in l. cum quis decedens, §. Turis, de leg. 3. Bald. in l. 2. C. credam, ff. si certum pet. & in l. 1. C. de donat. ante nup. qui dicit hoc procedere, si fuit facta confessio animo donandi. Nam tunc bene confirmatur morte confitentis. § Secus tamen dicit, si simularet causa honoris: quia tunc non confirmatur morte confitentis, secundum eum, post Jacobum de Arenis, quod dicit esse menti tenendum. Idem etiam voluit Salyx. in d. l. 2. C. de dote ux. non numer. ibi intelligit gloss. ibi: quando confessio est facta animo donandi. § Secus si spe future remunerationis. quod not. In dubio autem dicit ipse, quod præsumitur facta spe future remunerationis, non animo donandi: quia quando potest capitalia coniectura, quæ donatoris, nunquam donatio præsumitur: ut in leg. si cum uxorem, ff. de solut. & haec dicit esse veronem opinionem lesam in §. futuræ causæ. 32. colun. in fine, de alium, quamvis Angel. de areis ibi, charta & versat. & quod primum, tenent contrarium: quæ opinionem tenent molli doctores, quos ipse refert. de quo articulo videas per doctores, quos ibi allegat lesam: quia non est ille locus accommo datus, videas etiam per Socinum in l. 1. 15. col. ff. solut. matrim. & ibi etiam Batgerium in sua repetitione 40. colun. & remissionem quæ fit supra, §. 33. per expreductum, Felici in c. si causis, de iud. instrum. 27. colun. versat. salus terro.

§ Ex

4 ¶ Ex predictis ¶ infertur, quod si donator reservauit sibi vsumfructum rei donatæ (cū talis reservatio habeat vim traditionis: vt lege quisquis, & l. si quis argentum, C. de donat.) morte ipsius donantis confirmata erit donatio.

5 ¶ Idem dico, si ¶ maritus donauit vxori aliquam rem, & tradidit sibi instrumentum: per quod ipse eam habuit: videtur rem vxori tradere: vt l. i. C. de donat. & 3. partit. titul. 3. l. 8. sicut legando vel vendendo instrumentum: videtur debitum vel rem instrumenti cōtentam legare, vel vōdere: vt l. seruum filij, §. cum, de leg. t. & hoc verum, si dominium erat pones tradentem: vt ff. de regul. iur. l. nemo, cum concordantij. Eodem modo dicendum est in traditione possessionis, vt tunc demum videatur translata per donationem instrumentorum. si donator possidebat: alias non arg. l. quodam, ff. de rei ven. & facit l. crediturum, ff. de transmiss. pign.

6 ¶ Idem dicemus, si ¶ maritus faciens vxori donationem alicuius rei, fecit sibi inde instrumentum donationis: nam per hoc videtur etiam sibi tradere possessionem: vt 3. partit. titul. 3. l. 8. & Fore legum lib. 3. titul. 12. l. 1. quod tene moti. Si ergo his casibus maritus premoria- tur, confirmabitur donatio. ¶ Idem videtur dicendum, si maritus per se, vel per alium suū annontu debitum fecit transferri & describi in personam vxoris, in libro communi, vbi describuntur nomina singulorum. Nam per talem descriptionem videtur maritus donare & tradere vxori, & per consequens morte mariti est confirmata donatio. de quo vide latè & singulariter per Ancha. consilij 31. incipiente, in Chrysi, &c. subtiliter ac copiose. ¶ Nec obstat predictis, si quispiam subtiliter obuiat dicendo, quod ex quo contractus donationis inter virum & vxorem est nullus: quia à lege reprobarus, vt supra dictum est: per consequens non transferitur possessio per actum sictum constituti, vel precarij appositum in contractu: quia constitutum, vel precarium, sunt immediata causa translationis possessionis: & clausulæ constituti vel precarij sunt à nullæ, existente principali nullo: vt voluit Bald. in terminis, in l. ex testamento, C. de fideicom. text. in l. fin. ff. de consue. per. quem pro singulari allegat Bald. in l. si abstinui, C. si certum pe. gloss. in l. si patronus, §. patronum, ff. de hie qui in frat. patr. ¶ Facit quod voluit Bart. in l. quod meo, in prin. ff. de acquir. posses. Bald. in c. 3. de fidei dato in vni legi commissa.

D ¶ Item si possessio fuit translata virtute causæ valide, licet illa causæ efficiatur inualida, tamen possessio non transferatur: vt tenet gloss. & Bart. ibi (si bene aduertatur) in Lab emptione ff. de padu. Multo fortius idem erit, quando causæ erat nulla à principio: quia potius ius operatur nullitas à principio ad impediendum, quàm ex post facto ad resolvendum. argum. l. unica, C. de vsuap. transfer. & l. patre seruo ff. de hie qui sunt sui, vel alieni iuri. Bene facit text. in l. si filius qui in pascere, ff. de liber. & postulat.

inualida l. possidemus, in prin. ff. de inoffi. testa- mentis. ¶ Ex quibus omnibus videtur concludendum, quod vbicumque in contractu donationis prohibite (vt est donatio inter contrahentes) traditus possessio per actum sictum: puta per constitutum, vel alios: ex quo actus est nullus, non transferitur possessio. quod etiam videtur probari in d. l. si vi vxori, ff. de acquir. poss. à contrario sensu. vbi ideo possessio transferatur: quia traditio quæ est facti, iure civilis impugnari non potest: ergo à contrario sensu si traditio esset iuris, prout est illa sicta, quæ fit per constitutum, tunc esset impugnata lege: & per consequens possessio non transferretur. ita per illum text. tenet dominus Argentinus, filius domini Reyneri & de Fortino, in d. §. si vi vxori. quem refert & sequitur Paul. de Castro ibi.

7 ¶ Ex quo infertur, quod per talem traditionem, vel quasi traditionem, non confirmatur donatio facta inter coniuges: quia si traditio est nulla, non potest effectum aliquem operari, per id quod habetur in Lexm pater, §. emulatio, de leg. 2. & in Lexm putamus, §. ad quædam ff. de bon. poss. contra t. ¶ Ista dudum me fecerunt dubitare de veritate opinionis: quæ postea facta repert per dominum Bartholomæum Ser. in d. §. si vi vxori. qui defendendo cum eum opinio, dicit ea procedere, quando contractus est omnino nullus, sine aliqua spe reconualecentiæ: tunc operetur sicta traditio, licet nulla, eo quod principalis contractus reconualecit, & per consequens traditio: ita videtur probare text. recte intelligenti in l. cum hu statum, §. si ipsi ff. de iur. quod est subtile. Cogita tamen secundum eum. ¶ Ut id idem videtur tenere Iaf. Mayum in d. §. si vi vxori. dicens, quod si vi tradit rem vxori ex donatione inualida, tamen transferatur possessio, quia acquisitio possessionis in facto consistit: & ea, quæ sunt facta, lex secundum veritatem non potest inflecta facere: nec hoc potest induci à lege per fictionem, quia non suadet æquitas, ex quo nulla esset utilitas: vt dicit ibi text. in vtr. & quid attinet. Et ita licet in constituto, & sic in actu ciuile esset prima ratio assignata in textu, quia possessio est: quid attinet: tamen militat secunda ratio assignata in versiculo & quid attinet. Quando autem in aliqua dispositione assignantur duæ rationes, licet vna cesset (si tamen militet alia) habet locum dispositio: vt in §. assinitatis, Instit. de nep. & leg. si vxore, cum similis. ff. de privileg. cred. ita quicquid ibi lesion.

¶ Adde etiam, quod ista ¶ possessio, vel quasi possessio, quam habet vxor in rebus à marito donatis, non potest dici ciuilis, quia non producit effectus ciuiles, scilicet prescriptionis, vsucapionis, & acquisitionis fructuum: vt l. §.

*l. si cum qui. in ver. iure civilis non possidet. §. i. §. i. si. nec potest dici possessio naturalis formaliter sumpta, cum non sit acquisitio alicuius iuris dicta. Item qui. notant doctores in d. §. si vir. Nec potest dici corporalis possessio, ex quo non est clandestine, aut violententer habitare. *l. eam possidere. §. si. de acqui. poss. est tamen possessio apertitudine apta producere civiles effectus, & acquisitionem dominij, cum talis donatio sit confirmabilis morte, ex eo quod in ea processit traditio, vel aliud, quod loco traditionis haberetur. ut sup. dictum est. & sufficit, quod addit sola apertitudo, & sola potentia: ut declarat Bart. in dicit. §. si vir in 2. q. principali. ¶ Quamvis ergo possessio, quam habet vxor, non producat effectus iuris, respectu præscriptiois tamen ¶ producat effectum, respectu acquisitionis fructuum: ut *l. de fructibus. §. si i. §. i. & l. fructus percipiendos. §. de usufructu. §. i. notabilis secundum Bald. in l. 2. §. si quis. ita dicit Lasen solus in d. §. si vir. pen. col. vide quæ scripsi supra §. 7.***

ADDITIONES.

- A * ¶ Aduerte, quod in quantum iste dominus facit mentionem de corporali possessione, videtur assentiri opi. Bart. qui voluit, quod sit tertia species possessionis, scilicet, corporalis, in qua opin. Bart. communiter damnatur, ut firmiter Alex. in l. 1. in princip. col. 16. vers. sed dubium est. §. de acqui. poss. & ibi Lasen solus. 13. ver. circa tertium.

IOAN. BERNAR.

- A ¶ Dummodo interveniat traditio rei donatæ. ¶ Vide Toasq. l. i. in qua C. reus. don. vers. libert. nu. 122. & quæ traduntur per eandem de iure constitut. p. 1. nu. 48. & Bertrand. in l. hac edicti nu. 60. C. de secund. nupt. Villalobos inter communes sententias vers. donatio nu. 124. Ant. Gomez. J. 53. Tauri nu. 65. & Minhas lib. 1. de success. progre. p. 1. §. 1. nu. 138. & rursus quæsi. frequen. cap. 46. nu. fin.
- B ¶ Hæc enim clausula confirmatio habetur pro traditione. ¶ Habes locupletissimum tractatum de iure consuet. doctissimi Toasq. & multa circa idipsum, tum doct. meo subtiliter tradita, vide apud Telum Fernandez l. 17. Tauri, vbi reliqui quoque Taurisq. scribunt, & Ant. Gomez. l. 45. Tauri nu. 81. & 82. Casar. in rubric. de testamen. 3. p. nu. 13. Greg. gloss. fin. 9. tit. 30. part. 3.
- C ¶ Idem dicas, si maritus confitetur se recepisse dotem. ¶ Huc addendus est Romanus sing. 559. de qua per autorem sup. §. 69. nu. 11. & Cor. lib. 2. resolut. 7. m. 5. ver. aliud præterea. & videndus Minhas qui laus loquitur lib. 3. quæsi. frequen. 4. 46. m. 10.
- D ¶ Sunt nulle existente principali nullo. ¶ Vide laussum circa hoc examet. per Autorem Gomez. l. 45. Tauri, nu. 30. qui nominatim cum autore nostro loquitur, de constituto appositio super donatione inter virum & uxorem, & simul multa congerit de nullitate accessorij eim principalis quod nullum est, in quo communis omnium rebus est ad glo. celebrem quæ hic

Palacios RAN.

allegatur in l. si patrem §. patrem, §. si quid in fruct. patrum. & vide Dof. Perce, mulier allegat. in l. 4. tit. 8. lib. 3. Orden. ver. exceptio militaris, addeque plures quos ego adiunxi supra §. 2. circa fin. ver. & consequenter.

D. IOAN. BARAHONA.

SUMMÆ RERVM.

1. Donatio facta vxori per virum de donatione qua simul habetur nulla traditio nec vel facta interueniente, non confirmatur morte vxoris.
2. Nisi donatio cum tali clausula, quod si heres ei non soluerit, donum ex eius ei legatur.
3. Donatio facta marito ab vxore de omnibus bonis suis, cum pacto, quod licet remaneat, nisi maritus promiserit (cum ipsa datur mortis causa donationis) vxoris morte confirmabitur, nisi alibi traditio non interueniat.

EX prædictis inferitur, quod si maritus donauit vxori domum, id quæ viuentes communiter habitabant, vel rem domi existentem: nec alia interuenit traditio vera vel ficta, ista donatio per mortem viri non confirmabitur: quia viuentis marito vxor non possidebat domum donatam, nec res domi existentes: sed ipsa vxor detinebatur in ex d. marito: ut l. habebat cum ibi not. §. de pretor. & in l. 1. §. p. §. de huiusmodi de iur. vel usu. & l. si mulieri §. quib. mo. usufructu anni & l. qui iure familiaritatis, §. de acqui. poss. ita consultit Paulus de Cast. consilio 160. incipit in Christi, & dicit donationem. & ibi laus per eum. * ¶ Ad cuius confirmationem facit quod voluit Bald. in l. pigueris, C. de pig. ad. & in l. penult. l. m. C. de non nu. pec. & in l. cum tibi, C. qui po. in pig. b. vbi dixit, quod vxor, quæ habebat bona mariti obligata pro dote, mortuo marito potest propria auctoritate remanere in detentione domus, quam cum maritus viuentis habebat iure familiaritatis, tanquam vxor, non quidem ratione possessionis, quia non possidebat, sed ratione solius detentionis, secundum eum. de quo exclamat Lasen in §. item Seruiana 17. column. Instit. de act. Si ergo vxor non possidebat domum, quamvis maritus eam sibi donaret. eius morte non confirmaretur donatio: ut supra dictum est. ¶ Dicebat tamen Per. in d. consil. quod si maritus ¶ donaret vxori prædictam domum, cum clausula, quod si heres non soluerit, ex tunc legatur: tunc (quamvis nulla interueniat traditio) vxor debet habere domum donatam post mortem viri, non quidem vi donationis, sed vi legati: quia in legato transfertur dominium sine traditione: ut La Tiro. §. de furt. quod bene no. ¶ Idem ¶ dicas, si maritus donat et vxori dictam domum causa mortis: quidem donatio inter coniuges bene valet: vi l. si cui §. si. cum l. sequen. §. si i. ut. ad cuius confirmationem sufficit mors donatoris: quamvis traditio non interueniat, ut colligitur ex notatis per Bart. & alios in l. 2. §. de do. causa mort. & tenet Bal. in l. & si mortis, C. ad l. Felici. com. quo transit Romanus in l. si donatione, C. de collat. & Franciscus de Arce. cons. 74. pen. col.

V. vers.